Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, *Μ. Σάββατο 4 - Κυριακή Πάσχα 5 Μαΐου 2024 • Έτος 16ο • Αρ. φύλλου 818* Κυπριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα www.kathimerini.com.cy | €2,90

ΚΥΠΡΙΑΚΟ

Δρόμο για τριμερή ανοίγει η Ολγκίν

Έρχεται την Τρίτη στη Λευκωσία με πρόταση στις αποσκευές της

Αφού ολοκλήρωσε τις επαφές της σε Βερολίνο, Παρίσι και Ε.Ε., η προσωπική απεσταλμένη του γενικού γραμματέα του ΟΗΕ Μαρία Ανχελα Ολγκίν, επιστρέφει την Τρίτη στη Λευκωσία. Πληροφορίες της «Κ» αναφέρουν ότι στην τρίτη της επίσκεψη στην Κύπρο, η Κολομβιανή διπλωμάτης δεν θα ακούσει μόνο τις δύο πλευρές, αλλά θα επιχειρήσει να κλειδώσει μια κοινή συνάντηση με τους ηγέτες των δύο κοινοτήτων. Οι ίδιες πληροφορίες αναφέρουν ότι μια τριμερής συνάντηση θα μπορούσε να οδηγήσει σε μια διευρυμένη συνάντηση τύπου πενταμερούς, τον Σεπτέμβριο, ενώπιον του ίδιου του γενικού γραμματέα του ΟΗΕ, Αντόνιο Γκουτέρες. Κλειδί παραμένει η συναίνεση της τουρκικής πλευράς. **Σελ. 3**

ΑΦΙΕΡΩΜΑ: ΕΞΙ ΔΟΚΙΜΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΠΑΣΧΑ

Τι σημαίνει σήμερα «συγχωρώ»

Στοχασμοί για την κεντρική έννοια του χριστιανισμού

Η κεντρική έννοια του χριστιανισμού έχει διανύσει μεγάλη διαδρομή στην ιστορία του πνεύματος από τον Αισχύλο έως τον Νίκο Γαβριήλ Πεντζίκη. Εχει εμποτίσει τα σύγχρονα συστήματα δικαίου και έχει ενσωματωθεί στην ψυχαναλυτική θεωρία. Εξι πασχαλινές αναψηλαφήσεις της συγχώρησης στην «Κ». **Σελ. 22-23**

■ **ΓΡΑΦΟΥΝ:** Ευάγγελος Βενιζέλος, Μητροπολίτης Σύρου Δωρόθεος Β΄, π. Βασίλειος Θερμός, Αμάντα Μιχαλοπούλου, Στέλιος Ράμφος, Χρυσόστομος Α. Σταμούλης

ΕΥΡΩΤΟΥΡΚΙΚΑ

Ανοίγει η πόρτα του διαλόγου

Οι Βρυξέλλες προετοιμάζουν το ξεπάγωμα των υψηλών ευρωτουρκικών διαλόγων, που βρίσκονταν στο ψυγείο λόγω των έκνομων ενεργειών της Αγκυρας στην κυπριακή ΑΟΖ. Σε πρακτικό επίπεδο, θα ενισχυθεί ο συντονισμός Ευρωπαϊκής Ενωσης-Τουρκίας και θα εγκαθιδρυθεί ένας διαύλος επικοινωνίας σε όλα τα επίπεδα. **Σελ. 4**

■ **Ε.Ε.:** Πακέτο βοήθειας πολλών χρήσεων. **Σελ. 5**

ΣΥΓΚΡΟΥΣΗ ΘΕΣΜΩΝ

Πώς στήθηκε η υπόθεση έναντι Οδυσσέα

Η αίτηση του γενικού εισαγγελέα Γιώργου Σαββίδη στηρίζεται σε έξι κομβικά νομικά σημεία τα οποία, όπως πιστεύεται, μπορούν να τεκμηριώσουν τα περί ανάρμοστης συμπεριφοράς του γενικού ελεγκτή Οδυσσέα Μιχαηλίδη. **Σελ. 7**

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Ανάσταση του τόπου

Είκοσι χρόνια πέρασαν από την ένταξη της Κυπριακής Δημοκρατίας στην Ευρωπαϊκή Ενωση και σίγουρα είναι πολλά αυτά που έχουμε κερδίσει, με τη συμμετοχή μας σε αυτήν. Πέρασε επίσης και μία εικοσαετία από το Σχέδιο Ανάν, που για κάποιους θα ανάσταινε την Κύπρο, και για άλλους θα την καταβίβαζε στην άβυσσο. Είκοσι χρόνια μετά, η Κύπρος παραμένει διαιρεμένη, με την Ανάστασή της να μοιάζει αδύνατο σενάριο. Χρειάζεται, λοιπόν, απ' όλους στοχοπροσήλωση, και κυρίως από εκείνους που διαρρηγνύουν τα ιμάτιά τους για την αγάπη τους στον τόπο. Καλό Πάσχα σε όλες και όλους.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ-ΝΙΚΟΛΑΣ

Τα πρώτα σύννεφα στη σχέση τους

Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας και ο Νικόλας Παπαδόπουλος παρουσίαζαν μέχρι σήμερα μία άριστη σχέση και συνεργασία. Παρά το ότι διατηρούν χαμηλούς τόνους, το τελευταίο διάστημα διαπιστώνεται πως οι σχέσεις τους έχουν υποστεί ρήγμα εξαιτίας μιας σειράς γεγονότων που προηγήθηκαν. **Σελ. 6**

ΝΙΑΖΙ ΚΙΖΙΛΓΙΟΥΡΕΚ

Να μη χαθεί η φωνή των Τ/κ στην Ευρωβουλή

Ο ευρωβουλευτής του ΑΚΕΛ μιλάει στην «Κ» για το Ευρωκοινοβούλιο, τη σχέση του με το ΑΚΕΛ και για το αν στήριξε την υποψηφιότητα Ανδρέα Μαυρογιάννη. **Σελ. 8**

ΕΛΛΑΔΑ

Στα θρανία για τις εκλογές

Οι υποψήφιοι ευρωβουλευτές και οι εν ενεργεία βουλευτές της Νέας Δημοκρατίας θα κληθούν να παρακολουθήσουν αμέσως μετά το Πάσχα ένα ιδιότυπο φροντιστήριο. Στόχος η προγύμναση για τις κάλπες της 9ης Ιουνίου. **Σελ. 16**

ΤΖΟΡΤΖΙΑ ΜΕΛΟΝΙ

Από τη γωνία στο επίκεντρο

Από τους «εξορκισμούς» κατά της νεοφασιστικής απειλής, η Μελόνι έφτασε να θεωρείται αναντικατάστατη εταίρος της Φον ντερ Λάιεν και υπόδειγμα πραγματισμού στην Ε.Ε. Πώς τα κατάφερε; **Σελ. 19**

ΔΙΕΘΝΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Θετικά βήματα κατά του ξεπλύματος

Τα μέτρα που έχει λάβει η Κύπρος την τελευταία δεκαετία για την καταπολέμηση του ξεπλύματος του μαύρου χρήματος, άρχισαν να αξιολογούνται θετικά και ο δρόμος για ξέπλυμα του ονόματος της χώρας έχει ανοίξει. Θετικό στοιχείο η έκθεση της Moneyval. Ωστόσο, οι προσπάθειες πρέπει να συνεχισθούν. **Οικονομική, σελ. 3**

ΔΙΗΓΗΜΑ

Πάσχα στο Παρίσι

Στο Παρίσι των αρχών του 20ού αιώνα, παρέα με τον Μοντιλιάνι. Αθησαύριστο πασχαλινό χρονογράφημα του ποιητή Σωτήρη Σκίπη. Το αθησαύριστο χρονογράφημα του Σκίπη (1881- 1952) πρωτοδημοσιεύθηκε τον Απρίλιο του 1933. **Τέχνες, σελ. 1, 3**

ΜΑΝΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ

Ο ποιητής και στιχουργός

Ο Σταύρος Καρτσωνάκης, μελετητής του έργου του Μάνου Ελευθερίου, μιλάει στην «Κ» για τον σπουδαίο λογοτέχνη και στιχουργό. Ο Ελευθερίου ήξερε πολύ καλά το ελληνικό τραγούδι και τη στιχουργική από τα χρόνια του μεσοπολέμου. **Τέχνες, σελ. 8**

ΤΑ ΙΟΥΛΙΑΝΑ / *Γράφει ο* **ΣΤΑΥΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ**

Σημεία των καιρών

«Δεν είναι αργία, είναι απεργία» είπε η Ελλού και βγήκε στη βεράντα όπου την περίμενε η Σβετλάνα Αλεξάντροβα με τους καφέδες και το κέικ γεωγραφία. «Τα ύστερα του κόσμου!» ψιθύρισε η Ιουλία, αλλά προτού προλάβει να ολοκληρώσει τη φράση της δέχτηκε το δεύτερο κτύπημα από το αμείλικτο προλεταριάτο. «Η επανάσταση δεν είναι καθήκον, είναι χαρά!» φώναξε η Ρωσίδα, που κάτι τέτοια τσιτάτα τα έχει εμπεδωμένα από τα γεννοφάσκια της. «Φέρτε τη Σωτηρούλα Χαραλάμπους να μου δώσει τη χαριστική βολή» ψέλλισε αποσβολωμένη η χήρα και με κατεβασμένο το κεφάλι ετοίμασε η ίδια τα gin and tonic ανήμερα της τιμημένης πρωτομαγιάς του 2024.

«Σημεία των καιρών» σχολίασε η Καλαμαρού, αλλά δεν ήταν ξεκάθαρο εάν αναφερόταν στη στάση του υπηρετικού προσωπικού ή στο βίντεο που μόλις είχε δει. «Ένα μικρού μήκους αριστούργημα» εξήγησε, όπου η αγαπημένη του καρέ δημοσιογράφος Νατάσα Ιωάννου, παίρνει συνέντευξη από το ρομπότ Σοφία στο Βεργίνα TV. «Από τρελό και από ρομπότ μαθαίνεις την αλήθεια» σχολίασε σκωπτικά η Ευγενία, καθώς το Σοφία όχι μόνο αποκάλεσε τον Πρόεδρο Χριστοδουλίδη «Νικούι» (!) αλλά ζήτησε να φιλοξενηθεί και στο προεδρικό μέγαρο για να του αναλύσει τις ιδέες του. «Με δεδομένο ότι επί Τάσσου στο Προεδρικό διανυκτέρευσαν οι Ρουβάς και Τσαλίκης, η πρόταση του ρομπότ δεν είναι τόσο παράλογη όσο ενδεχομένως ακούγεται» παραδέχτηκε η Ιουλία.

«Φάση ντελούλου» είπε η αριστερή (με την καλή έννοια) Κουλλίτσα Κυριακού, πάντοτε ενημερωμένη για ό,τι νέο κυκλοφορεί στον χαοτικό κόσμο των social media. «Τουτέστιν;» ρώτησε η Καλαμαρού, η οποία ως συνταξιούχος φιλόλογος παραμένει εξαιρετικά καχύποπτη με τους γλωσσικούς ακροβατισμούς. «Το delulu, για να μαθαίνετε, είναι αργκό και προέρχεται από το delusional. Από ό,τι μου λένε βέβαια οι πηγές μου στην Gen Z, μπορεί να σημαίνει και κάτι χαρούμενο, απίθανο ή αδύνατο να συμβεί». «Τι είναι το Gen Z, μάνα μου;». «Όλοι αυτοί που γεννήθηκαν μεταξύ 1997 και 2012». «Το εύρος των γνώσεων σου Κουλλίτσα με ξεπερνά» κατάνευσε η Ευγενία.

Αντίστοιχες ανησυχίες με την Κουλλίτσα πρέπει να έχει και ο Κωνσταντίνος Πετρίδης, αν κρίνουμε από το βίντεο που ανάρτησε στο TikTok. Ο υποψήφιος ευρωβουλευτής κάνει ένα «challenge» με λέξεις που χρησιμοποιεί η Gen Z. «Αν εξαιρέσουμε πως πιστεύει ότι το delulu είναι μάρκα γυναικείων ρούχων και το beef βοδινό, δεν τα πήγε άσχημα. Αν και βλέποντάς τον, μου θύμισε εκείνο τον θείο που στα οικογενειακά τραπέζια κάθεται πάντα με τη νεολαία» είπε η Ιουλία. «Εγώ το βρήκα κάπως cringe» την αποστόμωσε η κόκκινη Κουλλίτσα συνεχίζοντας το σερί άγνωστων λέξεων.

«Τι εστί cringe, μάνα μου;» αναρωτήθηκε η έρμη η Καλαμαρού. «Cringe, όπως κριντζάρω. Το λέμε όταν νιώθουμε αποστροφή, αποδοκιμασία, ακόμα και αμηχανία εξαιτίας ενός γεγονότος ή μιας πράξης άλλου ατόμου». «Τουτέστιν;». «Όπως, η φωτογραφία π.χ. της Πρώην Υπουργού Πρετ Α Πορτέ να φουρνίζει φλαούνες με υπερ-χλιδάτο σετ βραχιόλι - ρολόι». «Και ένα παράδειγμα ντελούλου;». «Το προεκλογικό σλόγκαν της Ελένης Σταύρου: Το Κράτος μας. Το Κάστρο μας!». «Υποκλίνομαι. Τέλος!»

«Είναι το Ζάρι ντελούλου;» έθεσε το ακανθώδες ερώτημα η Ιουλία, για να λάβει ευθύς απάντηση από την ανέλπιστα ενημερωμένη Σβετλάνα Αλεξάντροβα, σε ένα διάλειμμα της επαναστατικής της καφεποσίας. «Το Ζάρι έκανε χαμό με το που πάτησε το πόδι της η Σάττι στο Malmo Arena. Το βίντεο της πρώτης πρόβας της είχε 1,5 εκατομμύρια views στο TikTok!». «Ντελούλου - ξεντελούλου, αγαπάμε Ζάρι!» ομοφώνησε το καρέ.

Σε άλλα πανελλήνιας ασημαντότητας νέα, το κορυφαίο κριντζάρισμα των ημερών ήταν η πρεμιέρα του ριάλιτι «TV Queen». Ένα σόου (;) βγαλμένο από τη ναφθαλίνη των 90s, όπου ψάχνουν υποτίθεται την επόμενη βασίλισσα της τηλεόρασης. Ανάμεσα στα πολλά κουλά που ακούστηκαν το βράδυ της Κυριακής ήταν η δοκιμασία μιας διαγωνιζόμενης ρεπόρτερ, η οποία επέλεξε να καλύψει το έθιμο με τις κανάτες στην Κέρκυρα. Είπε επί λέξει ο ανθός της νέας δημοσιογραφίας: «Βρισκόμαστε κοντά στο σπίτι της κυρίας Άντζελας Γκερέκου, η οποία φέτος δεν θα βρίσκεται με τον αείμνηστο σύζυγό της Τόλη Βοσκόπουλο, όπως συνήθιζε κάθε χρόνο, αλλά με τη μονάκριβη κόρη της». Έπος!

Στον κανονικό κόσμο πάλι, η ζωή τραβάει την ανηφόρα καθώς ανεβαίνει το πολιτικό θερμόμετρο εν όψει των εκλογών του Ιουνίου. Το καρέ σημείωσε τη «δυσφορία του Στέφανου» ένεκα του γεγονότος ότι στέλνει επιστολές στον Χριστοδουλίδη και ο Πρόεδρος περί άλλων τυρβάζει. Διάβασε επίσης το έγκυρο ρεπορτάζ με τίτλο «Η Αννίτα μας προτείνει το πιο chic πασχαλινό look – Πώς θα αντιγράψετε την κομψή εμφάνιση της» καθότι ό,τι μαθαίνει ο άνθρωπος εν καιρώ ντελούλου για καλό είναι. Σημείωσε τέλος τη χαριτωμένη ανάρτηση της Ελένης Θεοχάρους («Σήμερα εισέρχομαι στην προεκλογική μετά Βαΐων και Κλάδων! Τουλάχιστον Σταυρώστε με!») συμφωνώντας ότι σε μια εποχή πνευματικής ξηρασίας το πνεύμα της Ελενάρας είναι ανάσα δροσιάς.

«Ιδού και μια φάση... αλλούλου» χαριτολόγησε η Ιουλία, γνωστή βιρτουόζος της αργκό. «Η υποψήφια Δήμαρχος Στροβόλου Τσελεστίνα Ντε Πέτρο, του κόμματος "Ακρο-Αριστερή Αντίσταση Κομμουνισμός", υποσχέθηκε στο πρόγραμμά της μεταξύ άλλων τη δημιουργία τραμ, την εργοδότηση τραγουδιστών όπερας και μπαλέτου, πίστα φόρμουλα, κατάργηση μονοδρόμων και αύξηση των δωρεάν πάρκινγκ. Πιο αλλούλου πεθαίνεις» είπε η Ιουλία και ευχήθηκε σηκώνοντας το ποτήρι της: «Καλό Πάσχα και αγάπη ολούθε».

stavros.christodoulou@gmail.com

Το «Ζάρι» της Μαρίνας Σάττι, άμα τη εμφανίσει στη σκηνή της Γιουροβίζιον, έκανε 1,5 εκατομμύρια views, αναγκάζοντας ακόμα και το καρέ ν' αναρωτηθεί: «Τι φάση;».

Ο ΦΙΛΙΣΤΩΡ

Επιλογή και επιμέλεια:
ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΗΝΑΚΑΚΗΣ, ΜΥΡΤΩ ΚΑΤΣΙΓΕΡΑ

90 χρόνια πριν στην «Κ»

4.5.1934

«ΕΠΙΣΚΕΠΤΗΡΙΑ»: Ο αρχιγκάγκστερ Τζων Ντίλλιγκερ [δεξιά στη φωτογραφία], ο περιβόητος ληστής του Οχάιο, εξακολουθεί να παραμένη ασύλληπτος, μολονότι η αιχμαλωσία του. Κατά τας διαβεβαιώσεις της αστυνομίας, ήτο επικειμένη. Επιστεύετο κατόπιν τούτου ότι ούτως έχει κατορθώσει ήδη να διαφύγη πολύ μακράν του μέρους όπου γίνεται η μεγαλυτέρα συγκέντρωσις της αστυνομίας και του στρατού. Εν τούτοις, μολονότι εις το Μιδλ Ουέστ έχουν συγκεντρωθή ήδη τουλάχιστον εκατόν χιλιάδες ανδρών εν συνόλω, ειδικώς διά την σύλληψιν του Ντίλλιγκερ, ο ατρόμητος ληστής όχι μόνον δεν απεμακρύνθη από το μέρος αυτό, αλλ' εσκέφθη φαίνεται ότι είνε ασφαλέστερος παραμένων εκεί. Και αφού η αστυνομία δεν κατόρθωσε να ανεύρη τα ίχνη του, ο Ντίλλιγκερ έσπευσεν ο ίδιος να της αποστείλη τα χαρακτηριστικά του «επισκεπτήρια». Ο προκλητικός αυτός αστεϊσμός αποδεικνύει πόσον μικράν ιδέαν έχει ο «εχθρός της κοινωνίας» διά την ικανότητα της αστυνομίας.

ΣΤΑΣΗ: Εις την Νότιον Αραβίαν εκτυλίσσονται σημαντικά γεγονότα τα οποία πιθανώς να μεταβάλουν την ισορροπίαν των Δυνάμεων εις την Εγγύς Ανατολή, δεδομένου ότι είνε δυνατόν να δημιουργηθή μία μεγάλη Αραβία. Εις το κράτος της Υεμένης εστασίασεν ο στρατός εναντίον του διαδόχου του θρόνου, όστις εδραπέτευσεν. Της στάσεως συμμετέχει και ο όχλος της πρωτευούσης Σανάα, ο οποίος εξαγριωθείς εισήλασεν εις το ανάκτορον του Ιμάμη. Ανεξακρίβωτοι πληροφορίαι αναφέρουν ότι ο όχλος εφόνευσε τον Ιμάμην, όστις όμως, ως τηλεγραφεί ο ανταποκριτής του Ρώυτερ, ετηλεγράφησε προς τον βασιλέα της Αιγύπτου Φουάτ ζητών μίαν μεσολάβησίν του διά την κατάπαυσιν του πολέμου μεταξύ των αραβικών φυλών.

ΣΤΡΑΤΟΣΦΑΙΡΑ: Αγγέλλεται εκ Λένινγκραδ ότι συνεχίζεται δραστηρίως η εργασία διά την κατασκευήν νέου στρατοσφαιρικού αεροπλάνου το οποίον αναμένεται ότι θα αναπτύξει ωριαίαν ταχύτηταν 300 μιλίων και θα ανέλθη εις ύψος 50.000 ποδών.

ΟΜΗΡΟΥ & ΣΕΒΕΡΗ / *Γράφει ο* **ΟΝΑΣΑΓΟΡΑΣ**

Σάυπρους, twelve points

Η Ούρσουλα φον ντερ κάτι, διάλεξε εμάς για να γιορτάσει τα 20χρονα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Έκανε τη διαδρομή Βρυξέλλες – Λευκωσία κάτι όπως το Στρόβολος – Λακατάμια, όταν δεν υπάρχει κίνηση. Πολλή αγάπη για την Κύπρο μας η Ούρσουλα αλλά κάποιος πρέπει επιτέλους να της εξηγήσει πως ο Νίκος μας είναι παντρεμένος. Και να μην παρεξηγεί την ευγένεια της Φιλίππας μας. Μας είπε πάντως η Φον Ντερ Λάεν –και ανατριχιάσαμε από συγκίνηση ακόμη και οι αποτριχωμένοι– πως η Κύπρος μας είναι κόμβος. Μάλιστα, κόμβος! Το άκουσε ο Κόμπος και νόμισε τον φώναζε. Κόμβος Αλληλεγγύης –το Αλληλεγγύη το άκουσε η Θεοχάρους και ένιωσε δικαιωμένη– για την Ευρώπη και για τον Κόσμο, ολοκλήρωσε τη φράση της η Ούρσουλα της καρδιάς μας. Κόψε κάτι, αγαπημένη μας. Ακόμη λίγο θα μας πεις και κόμβο για το Σύμπαν, τη Eurovision και το Διαστημικό πρόγραμμα της NASA.

Στο τραγούδι του Φοίβου «Απεναντίας», το οποίο ερμήνευσε ο Βοσκόπουλος, υπάρχει ο στίχος «τυχαία ειδωθήκαμε και αυθόρμητα ενωθήκαμε». Και αυτό σκέφτηκα όταν άκουσα για την «αυθόρμητη ανακοίνωση συμπαράστασης» προς τον Γενικό Ελεγκτή από το προσωπικό της Ελεγκτικής Υπηρεσίας. Όλα τυχαία και αυθόρμητα σ' αυτό τον τόπο.
Το highlight της εβδομάδας ήταν οι αναφορές του ρομπότ Σοφία στον Πρόεδρό μας τον οποίο χαρακτήρισε με το μάλλον υποτιμητικό Νικούι, λίγο πριν πέσει από σκαλοπάτι και γκρεμοτσακιστεί για να μάθει να μιλά καλύτερα. Για να μάθει να σέβεται.

I love Cyprus and young Nicos.

Και να ξέρεις κουκλίτσα μου, αν εσύ διαθέτεις τεχνητή νοημοσύνη, εμείς διαθέτουμε φυσική βλακεία. Άντε για να μη στείλω την Ursula να σε ξεμαλλιάσει και να σε κάνει ακόμη πιο καραφλή, Σοφία που στο πλαστικό σου κεφαλάκι δεν έχεις κουκούτσι σοφίας. Μάθε καλά ποιος είναι ο Νίκος μας, προτού ανοίξεις ξανά το βρώμικο ρομποτικό σου στοματάκι. Άντε γιατί πολύ ασχολήθηκα.

Η Τσελεστίνα (δεν βάζω επίθετο γιατί σε αντίθεση με Νικούθκια, Νίκαρους και Νικόλες μόνο μια Τσελεστίνα έχουμε στην Κύπρο) δήλωσε πως θα φέρει στον Στρόβολο πίστα φόρμουλας και τραμ. Αν προσθέσει και μια παραλία, όπως παλαιότερα είχε υποσχεθεί ο μακαρίτης Σέππος για τη Λευκωσία, εγώ θα την ψηφίσω. Διότι απ' τα ψέματα άλλων υποψηφίων, που είναι εκνευριστικά, προτιμώ αυτά της Τσελεστίνας, που είναι τουλάχιστον ψυχαγωγικά. Αντίσταση και Κομμουνισμός λοιπόν. Αβάντι πόπολο.

Ο μητροπολίτης Πάφου Τυχικός έδωσε δώρο για τους άπορους της πόλης 100 κιλά λάδι. Τόσα περίπου έδωσε η μάνα μου δώρο στη γειτονιά της, από ένα μικρό χωραφάκι με ελιές που έχει στο χωριό. Μην ξοδεύεστε, Άγιοί μου, γιορτάρες μέρες...

Διαβάζω πως υπάρχουν 10 οργανωμένες εγκληματικές ομάδες στην Κύπρο που τρομοκρατούν πολίτες και μικρούς επιχειρηματίες. Η μία φαντάζομαι πως είναι η Αστυνομία. Μένει να βρούμε τις υπόλοιπες.
Πέντε νέες κάμερες αυτή τη βδομάδα στη Λεμεσό. Γιατί; Διότι η Λεμεσός πετά, οι οδηγοί πετούν και στο κάτω κάτω της Γραφής οι Λεμεσιανοί κρατούν λεφτά και μπορούν εύκολα και αδιαμαρτύρητα να πληρώνουν τα 300 ευρωπουλάκια. Και από την Παρασκευή έξι νέες κάμερες στη Λευκωσία. Κάγκελα, κάγκελα –και κάμερες– παντού, και τα μυαλά στα κάγκελα του αόρατου εχθρού. Αθάνατε Πανούση.

Ο Κρις Τριανταφυλλίδης με ανάρτησή του στο τουίτερ επισημαίνει πως στους εορτασμούς για τα εικοσάχρονα της ένταξης της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση υπήρξε παραβίαση πρωτοκόλλου, αφού της Ευρωπαίας Επιτρόπου προηγήθηκε η σύζυγος του Προέδρου μας Φιλίππα η Α΄, η οποία –σύμφωνα με τον γνωστό νομικό– δεν έχει κανένα θεσμικό ρόλο. Ώπα. Πάμε για νέα μάχη θεσμών και θρονικών κυριών!

Το Χ πάντως –και μην πάει ο νους σας σε ταινίας ενηλίκων– φαίνεται πως έχει γίνει ο χώρος όπου οι επώνυμοι της Κύπρου σφάζονται, κάποτε διακριτικά και κάποτε όχι. Τα –διαδικτυακά– μαρμαρένια αλώνια στα οποία κάποτε πάλεψε ο Διγενής και ο Χάρος. Καλή Ανάσταση.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ιδιοκτησία
«Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΚΔΟΣΗ ΚΥΠΡΟΥ ΛΤΔ»

Εκδίδεται σε συνεργασία και μετά από άδεια της εταιρείας ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.

Διευθύνων Σύμβουλος: Δημητρης Λοττιδης • Διευθύντρια: Μαρινα Οικονομιδου • Σύμβουλος Εκδοσης: Αλκης Ανδρεου
Υπεύθυνος Υλης: Αποστολος Κουρουπακης • Υπεύθυνος Ατελιέ: Παντελης Δαμιανου

Νικόλαου Σαριπόλου 2 & Λεωφ. Λυκαβητού, 2401 Έγκωμη, Λευκωσία, Κύπρος
e-mail: info@kathimerini.com.cy Τηλ.: +357 22472500 Fax: Σύνταξη +357 22472540
Fax: Διαφημιστικό Τμήμα - Μικρές Αγγελίες +357 22472550

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναδημοσίευση, αναπαραγωγή, διασκευή ή απόδοση του περιεχομένου της εφημερίδας με οποιονδήποτε τρόπο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη.

Διευθυντής: Αλεξης Παπαχελας • Διεύθυνση συντάξεως: Κωστης Φαφουτης - Νοτης Παπαδοπουλος

Αναζητεί τρόπους για Τριμερή η Ολγκίν

Η προσωπική απεσταλμένη του γενικού γραμματέα του ΟΗΕ θέλει να κλειδώσει μια κοινή συνάντησή της με τους δύο ηγέτες

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ**

Η επάνοδος της προσωπικής απεσταλμένης του γενικού γραμματέα του ΟΗΕ Μαρίας Άνχελα Ολγκίν, την Τρίτη στη Λευκωσία, σηματοδοτεί, ίσως, την πιο κρίσιμη καμπή από την ημέρα διορισμού της τον περασμένο Ιανουάριο και θα κρίνει, σε μεγάλο βαθμό, αν θα υπάρξει τελικά διέξοδος στο συνεχιζόμενο αδιέξοδο, επτά ετών, των συνομιλιών του Κυπριακού. Η Κολομβιανή διπλωμάτης δεν έρχεται μόνο για τρίτη φορά στην Κύπρο, αλλά, αυτή τη φορά, όπως πληροφορείται η «Κ», η επάνοδός της δεν είναι μόνο για να ακούσει αλλά και για να προτείνει κάτι –δείχνοντας έτσι τη μεθοδολογία που θα ακολουθήσει προκειμένου να υπάρξει, έμπρακτα, κινητικότητα προς την επάνοδο στο τραπέζι των συνομιλιών.

Στήριξη Ε.Ε. και Βερολίνου

Η κα Ολγκίν πριν από την «τρίτη κάθοδό» της στην Κύπρο έχει ολοκληρώσει τις επαφές της στο τελευταίο μέρος της διπλωματικής της περιοδείας σε Βερολίνο, Παρίσι και Ε.Ε. Όπως αναφέρουν έμπειροι διπλωματικοί παρατηρητές στην «Κ», η συγκυρία του νέου γύρου «πήγαινε-έλα» της προσωπικής απεσταλμένης των Ηνωμένων Εθνών συμπίπτει χρονικά τόσο με τη διασύνδεση των Συμπερασμάτων του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου για την ευρωτουρκική σχέση με το Κυπριακό, όσο και με το επίπεδο της υψηλής πολιτικής σύνδεσης – στο επίπεδο των δύο ισχυρών χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με το Βερολίνο, σε αυτό το επίπεδο να στέλνει μηνύματα –ιδίως προς την Άγκυρα και τον ίδιο τον Ερντογάν– προκειμένου να υπάρξει το πράσινο φως για ενεργοποίηση της βαλτωμένης διαδικασίας. Το αν ο κ. Ερντογάν θα δώσει, τελικά, το πράσινο φως προς την πλευρά Τατάρ για μια πιο δημιουργική στάση πέραν της μόνιμης επωδού περί κυριαρχικής ισότητας και λύσης, στη βάση, των δύο κρατών, θα διαφανεί κατά τη διάρκεια της παραμονής (7 με 14 Μαΐου) της κας Ολγκίν στην Κύπρο, η οποία συμπίπτει ως προς το timing και με την επίσκεψη του Έλληνα πρωθυπουργού, Κυριακού Μητσοτάκη, στην Άγκυρα –στις 13 Μαΐου–, πτυχή που αρκετοί διπλωματικοί κύκλοι εκτιμούν πως θα μπορούσε να ενισχύσει τα μηνύματα προς την τουρκική προεδρία που η κα Ολγκίν επιδίωξε με τις επισκέψεις της σε Γερμανία, Γαλλία και Βρυξέλλες.

Στο επίπεδο των Ηνωμένων Εθνών υπάρχει η αντίληψη πως τους επόμενους μήνες θα μπορούσε να υπάρξει και πολιτική κινητικότητα στο Κυπριακό.

Κοινή συνάντηση για αρχή

Πέραν των διαρροών –διαχρονικά παρόντων στο Κυπριακό– αυτό που η κα Ολγκίν –και τα Ηνωμένα Έθνη– έχουν στο «οπλοστάσιό» τους στο πλαίσιο των προσπαθειών για άρση του αδιεξόδου στο Κυπριακό, είναι να κατορθώσει να κλειδώσει μια κοινή συνάντησή της με τους δύο ηγέτες. Η πρώτη επίσκεψή της στην Κύπρο ήταν διερευνητικού χαρακτήρα και στη δεύτερη κάτι τέτοιο δεν κατέστη εφικτό, αλλά αυτή τη φορά η κα Ολγκίν θέλει να προτείνει μια «τριμερή» συνάντησή της με τους κ.κ. Χριστοδουλίδη και Τατάρ. Καλά ενημερωμένες πηγές αναφέρουν στην «Κ» πως η κα Ολγκίν θα ήθελε να το κάνει με τρόπο που:

• Ο Τουρκοκύπριος ηγέτης δεν θα μπορούσε να αρνηθεί μια τέτοια εξέλιξη –πτυχή που περνάει μέσα από την οργανική σχέση Τουρκίας-Κατεχομένων, όπως αυτή υφίσταται, διαχρονικά, στο Κυπριακό, άρα περιλαμβάνει και το πράσινο φως από την Άγκυρα.

• Η συνάντηση θα ήταν επιτυχής ώστε να αμβλύνει τις εκ διαμέτρου αντίθετες αφετηριακές θέσεις των δύο πλευρών ώστε να υπάρξει προοπτική για τη συνέχεια και τέλος,

• Να εξυπηρετεί τα χρονοδιαγράμματα των όρων εντολής της, δεδομένου ότι ο προσεχής Σεπτέμβριος και το πώς το Κυπριακό εντάσσεται πάντα στο περιθώριο της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ να επιτρέπει τον σχεδιασμό των επόμενων βημάτων.

Τι να αναμένουμε

Ομολογουμένως η εξίσωση που επιχειρεί η κα Ολγκίν δεν είναι εύκολη. Ήδη σε επίπεδο προληπτικού blame-game τόσο η Λευκωσία επαναλαμβάνει συστηματικά τη θέση της για την πραγματοποίηση μιας τριμερούς συνάντησης, ενώ και το λεγόμενο ΥΠΕΞ της «ΤΔΒΚ» την απορρίπτει εκ προοιμίου. Ωστόσο, όπως εκτιμούν έμπειροι παρατηρητές του Κυπριακού, το κλειδί για τη συνέχεια παραμένει στη συναίνεση που θα επιδείξει η τουρκική πλευρά, που δεν θα ήθελε να χρεωθεί –σε τακτικό επίπεδο– έναντι τρίτων μια αμετακίνητη στάση στο Κυπριακό, ενώ παράλληλα τα βασικά εργαλεία στα οποία η κα Ολγκίν θα μπορούσε να επενδύσει είναι α. στο μια τριμερής συνάντηση με τους δύο ηγέτες να οδηγήσει σε μια διευρυμένη συνάντηση τύπου πενταμερούς ή, τον Σεπτέμβριο, ενώπιον του ίδιου του γενικού γραμματέα του ΟΗΕ, Αντόνιο Γκουτέρες, β. στην αξιοποίηση του πλαισίου Γκουτέρες και γ. σε ένα κοινό ανακοινωθέν των δύο ηγετών, τύπου Φεβρουαρίου 2014, που όπως και τότε σε μια δύσκολη συγκυρία μετά από απουσία χρόνων διαδικασίας συνομιλιών ο αμετακίνητος Ντερβίς Έρογλου συναίνεσε –με την έγκριση Ερντογάν– στην κινητικότητα που ακολούθησε τα επόμενα χρόνια και που κορυφώθηκε την περίοδο 2016-2017.

Εξάλλου, όπως είναι σε θέση να γνωρίζει η «Κ», στο επίπεδο των Ηνωμένων Εθνών υπάρχει η αντίληψη πως τους επόμενους μήνες θα μπορούσε να υπάρξει και πολιτική κινητικότητα, σε επιτάχυνση, στα Κατεχόμενα, με τη λεγόμενη «ΤΔΒΚ» να έμπαινε σε διαδικασία πρόωρων «εκλογών» που θα μπορούσε να ωφελήσει τη διαδικασία του Κυπριακού αν υπάρξει αλλαγή παραδείγματος στο τιμόνι της τουρκοκυπριακής ηγεσίας.

Δεσμεύει κόμματα

Ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης θα συναντηθεί με την κα Ολγκίν στις 8 Μαΐου, το επόμενο πρωί της άφιξής της στην Κύπρο. Την ίδια στιγμή στο τελευταίο Εθνικό Συμβούλιο (στις 26 Απριλίου), η κυβέρνηση ανακοίνωσε τη σύνθεση της «Πολιτικής Ομάδας Κυπριακού» –με εκπροσώπους όλων των κομμάτων και δωδεκαμελή σύνθεση– σε ρόλο συμβουλευτικό πέραν του εθνικού απευθείας προς τον πρόεδρο. Η κίνηση ερμηνεύεται από έμπειρους πολιτικούς κύκλους και ως προπαρασκευαστική –σε προληπτικό επίπεδο– εκ μέρους του προέδρου Χριστοδουλίδη προκειμένου να δεσμεύσει με κάποιο τρόπο τα κόμματα, ιδίως στο σενάριο που θα υπάρξουν εξελίξεις στο Κυπριακό δεδομένου ότι κόμματα που τον στηρίζουν στην κυβέρνηση διαφοροποιούνται ως προς το περιεχόμενο της λύσης ή και ακόμη διαφωνούν –όπως η ΕΔΕΚ– με τη διζωνική, δικοινοτική ομοσπονδία, πτυχή που αναπόφευκτα θα δημιουργήσει τριγμούς αν το Κυπριακό προχωρήσει με εξελίξεις προς την κατεύθυνση άρσης του αδιεξόδου.

Όπως εκτιμούν έμπειροι παρατηρητές του Κυπριακού, το κλειδί για τη συνέχεια παραμένει στη συναίνεση που θα επιδείξει η τουρκική πλευρά, που δεν θα ήθελε να χρεωθεί έναντι τρίτων μια αμετακίνητη στάση στο Κυπριακό.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΧΑΡΙΔΗΜΟΥ Κ. ΤΣΟΥΚΑ**

Η ηγεσία είναι θυσία, όχι προνόμιο

Στις 3 Απριλίου 1968, ο Μάρτιν Λούθερ Κινγκ εκφώνησε την τελευταία ομιλία του στο Μέμφις. Ήταν υπέροχη –γεμάτη αφηγηματική ευφυία, παλμό, και βιβλικές αναφορές. Την επόμενη μέρα δολοφονήθηκε.

Στην ομιλία του ο Κινγκ είχε σχεδόν προαναγγείλει τον θάνατό του. Αναφερόμενος σε παλαιά απόπειρα δολοφονίας εναντίον του, έκανε αναδρομή στους σταθμούς του κινήματος των αφροαμερικανών στις ΗΠΑ και πόσο ευτυχής ήταν που επέζησε να συμμετάσχει σε αυτό. Έκλεισε αισιόδοξα για το κίνημα αλλά μελαγχολικά για τη δική του τύχη: «Έχουμε δύσκολες μέρες μπροστά μας. Αλλά δεν με πειράζει τώρα. Επειδή έχω πάει στην κορυφή του βουνού. Όπως όλοι, θα ήθελα να ζήσω μια μακρά ζωή. Αλλά δεν με απασχολεί αυτό τώρα. Θέλω απλώς να κάνω το θέλημα του Θεού. Μου επέτρεψε να ανέβω στο βουνό. Και είδα τη γη της Επαγγελίας. Μπορεί να μη φτάσω εκεί μαζί σας. Αλλά θέλω να ξέρετε απόψε ότι, ως λαός, θα φτάσουμε στη γη της Επαγγελίας. Και είμαι χαρούμενος απόψε. Δεν ανησυχώ για τίποτα. Δεν φοβάμαι κανέναν. Τα μάτια μου έχουν δει τη δόξα του ερχομού του Κυρίου».

Τον Ιανουάριο του 2021, ο μαχητικός Ρώσος αντιφρονών Αλεξέι Ναβάλνι επέστρεψε στη Μόσχα. Νοσηλευόταν στο Βερολίνο μετά την απόπειρα δολοφονίας εναντίον του (με δηλητήριο) έξι μήνες νωρίτερα στη Σιβηρία. Σώθηκε εκ θαύματος. Η επιστροφή του στη Ρωσία ισοδυναμούσε με αυτοκτονία. Το καθεστώς Πούτιν τον φυλάκισε αμέσως. Ακόμα και οι δεσμοφύλακές του αδυνατούσαν να καταλάβουν: «Γιατί επέστρεψες;», τον ρωτούσαν (NYT, 17/2/24). Σε ανάρτησή του στο Facebook, ο Ναβάλνι απάντησε: «Δεν θέλω να εγκαταλείψω ούτε τη χώρα μου, ούτε τις πεποιθήσεις μου. Εάν οι πεποιθήσεις σας αξίζουν κάτι, πρέπει να είστε πρόθυμοι να τις υπερασπιστείτε. Και αν χρειαστεί, να κάνετε κάποιες θυσίες». Δολοφονήθηκε στη φυλακή ένα μήνα μετά. Κινγκ και Ναβάλνι είναι δύο σύγχρονα παραδείγματα ηγετών που θυσιάστηκαν για ένα σκοπό. Το μοτίβο είναι αρχέγονο: διατεθειμένος να θυσιαστεί για το κοινό καλό, ο ηγέτης δεν πτοείται από τις κακουχίες ή διώξεις, και μετατρέπει το σώμα του σε δημόσιο σύμβολο. Αυτοθυσιάζεται για να σώσει. Χωρίς θυσία δεν υπάρχει ανάσταση.

Το αρχέτυπο παραμένει, φυσικά, η θυσία του Ιησού. Με κοσμικούς όρους, ο Ιησούς ενσαρκώνει το πρότυπο της ηγεσίας ως προσφορά, όχι προνόμιο· ταπείνωση, όχι κυριαρχία. Όπως συνήθως συμβαίνει με κάθε ρηξικέλευθα νέο λεξιλόγιο, η γλώσσα του δεν γίνεται πλήρως αντιληπτή ούτε από τους μαθητές του. Εκλαμβάνουν τη «βασιλεία» με κοσμικούς όρους –να φύγουν οι Ρωμαίοι κατακτητές για να έρθει μια νέα εξουσία. Ποια θα είναι τα στελέχη της; Οι πρώην μαθητές του νέου «βασιλιά», φυσικά.

Ο ηγέτης δεν πτοείται από τις κακουχίες ή διώξεις, και μετατρέπει το σώμα του σε δημόσιο σύμβολο. Αυτοθυσιάζεται για να σώσει. Χωρίς θυσία δεν υπάρχει ανάσταση.

Πορευόμενος από τη Γαλιλαία στην Ιερουσαλήμ, ο Ιησούς προαναγγέλλει στους μαθητές τα Πάθη και την Ανάστασή Του. Ο Ιάκωβος και ο Ιωάννης τού ζητάνε μια χάρη: «Όταν θα εγκαταστήσεις την ένδοξη βασιλεία σου, βάλε μας να καθίσουμε ο ένας στα δεξιά σου κι ο άλλος στα αριστερά σου» (Μάρκος, 10, 37). Οι υπόλοιποι μαθητές αρχίζουν να αγανακτούν με τη φιλοπρωτία των δύο. Τότε ο Ιησούς τούς λέει: «Εκείνοι που κατέχουν ανάμεσα στους ανθρώπους μεγάλα αξιώματα, κάνουν κακή χρήση της εξουσίας των και καταδυναστεύουν αυτούς, σαν να τους έχουν δούλους των. Δεν πρέπει όμως τέτοια εγωιστική τάση και συμπεριφορά να παρατηρείται μεταξύ σας. Αλλ' όποιος θέλει να αναδειχθεί μέγας μεταξύ σας, πρέπει να γίνει υπηρέτης σας, που να σας υπηρετεί με αγάπη. Διότι και ο Υιός του Ανθρώπου δεν ήρθε για να τον υπηρετήσουν, αλλά για να υπηρετήσει και να προσφέρει τη ζωή του λύτρο για όλους» (Μάρκος, 10, 42-44). Πρόκειται για εννοιολογική τομή. Ο Ιησούς, όπως σε άλλα θέματα, αντιστρέφει την καθιερωμένη τάξη μιλώντας παράδοξα: οι ηγέτες μέχρι τώρα μονομερώς εξουσιάζουν, δυναστεύουν και καρπώνονται προνόμια. Για τον Θεάνθρωπο, όμως, οι ηγέτες κάνουν το αντίθετο: ανυψώνονται ταπεινωνόμενοι, εξουσιάζουν υποτασσόμενοι, ηγούνται υπηρετώντας. «Όποιος από σας θέλει να είναι πρώτος, πρέπει να γίνει δούλος όλων» (Μάρκος, ό.π.). Η «βασιλεία του Θεού» είναι άλλης τάξεως: δεν αποβλέπει στην κυριαρχία αλλά στην αδιάλειπτη αμοιβαία προσφορά.

Γιατί είναι απαραίτητη η αυτοθυσία του ηγέτη; Διότι παρέχει βιωμένο υπόδειγμα αυταπάρνησης. Οι υπόλοιποι καλούνται να τον μιμηθούν εμπράκτως: να υπερβούν τον ιδιοτελή εαυτό τους· να προσφέρουν το κάτι παραπάνω· να κάνουν μικρές ή μεγάλες θυσίες χάριν του κοινού καλού. Έτσι δημιουργείται ο ενάρετος κύκλος.

Δεν είναι απαραίτητο η θυσία να είναι ο θάνατος: το μείζον είναι η υπερ-προσφορά. Να θυσιάσει ο «πρώτος» κάτι πολύτιμο γι' αυτόν. Στη μικροκλίμακα της ζωής, το υπόδειγμα είναι η «υπερχειλίζουσα» προσφορά των γονέων στα παιδιά, της δασκάλας στους μαθητές, του γιατρού στον άρρωστο. Ο πολιτικός ηγέτης ποτέ δεν λέει «αναλαμβάνω την ευθύνη που μου αναλογεί». Την αναλαμβάνει ολάκερη, αν θέλει να εμπεδωθεί η κοινωφελής ηθική της ευθύνης. Ηγείται διακονώντας.

Καλή Ανάσταση.

Ο κ. Χαρίδημος Τσούκας (www.htsoukas.com) είναι καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Κύπρου και αντεπιστέλλον μέλος της Κυπριακής Ακαδημίας Επιστημών, Γραμμάτων και Τεχνών. Το βιβλίο του «Leadership as Masterpiece Creation: What Business Leaders Can Learn from the Humanities about Moral Risk-Taking» (με τους C. Spinosa και M. Hancocks), κυκλοφορεί από το MIT Press.

Ξεπαγώνουν οι ευρωτουρκικοί διάλογοι

Πρώτο βήμα υλοποίησης αποφάσεων Ε.Ε. και πρόσκληση Αγκυρας στο Γκίμνιχ – Τι έπεται

Του **ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ**

Πρώτο βήμα υλοποίησης των Συμπερασμάτων της Συνόδου Κορυφής επιχειρούν, σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ», Ε.Ε. και Άγκυρα, για «προώθηση της εργασίας» επί του κοινού εγγράφου Μπορέλ / Κομισιόν, με στόχο την εγκαθίδρυση μιας νέας μακρόπνους ευρωτουρκικής σχέσης. Οικοδομώντας επί των ομόφωνων αποφάσεων της πρόσφατης Συνόδου Κορυφής (17-18 Απριλίου), οι Βρυξέλλες, όπως πληροφορούμαστε, «προετοιμάζουν άμεσα το ξεπάγωμα του συνόλου των υψηλών ευρωτουρκικών διαλόγων Ε.Ε.-Τουρκίας», που τυπικά βρίσκονταν στο ψυγείο εδώ και αρκετά χρόνια, λόγω των έκνομων ενεργειών της Άγκυρας στην κυπριακή ΑΟΖ. Πέραν της σημειολογίας μιας τέτοιας κίνησης, σε πρακτικό επίπεδο, εκτιμάται ότι θα ενισχυθεί ο συντονισμός Ε.Ε.-Τουρκίας και θα εγκαθιδρυθεί ένας «δίαυλος διαλόγου και επικοινωνίας σε όλα τα επίπεδα (fully fledged dialogue and communication)», προετοιμάζοντας το έδαφος για έξι ακόμη δράσεις, όπως αυτές προνοούνται στο κοινό έγγραφο Μπορέλ/Κομισιόν.

Η δεύτερη δράση που καταγράφεται στο έγγραφο Μπορέλ/Κομισιόν και επιφυλάσσει ένα ακόμη δώρο σε πολιτικό επίπεδο για την Άγκυρα, αφορά στη «συμμετοχή της Τουρκίας σε άτυπες συνόδους των Ευρωπαίων ΥΠΕΞ» και προσδοκάται να υλοποιηθεί πολύ σύντομα. Πηγή στην έδρα της Ε.Ε. που μίλησε στην «Κ», υπό την προϋπόθεση τήρησης της ανωνυμίας της, εξήγησε ότι με βάση τις αποφάσεις που λήφθηκαν για την εγκαθίδρυση μιας νέας μακρόπνους ευρωτουρκικής σχέσης, με τη σύμφωνη γνώμη και της Κυπριακής Δημοκρατίας, αναμένεται ότι η Λευκωσία θα συναινέσει στην πρόσκληση του Τούρκου ΥΠΕΞ Χακάν Φιντάν στην επόμενη άτυπη Σύνοδο των υπουργών Εξωτερικών Ε.Ε., Γκίμνιχ, που θα πραγματοποιηθεί επί ουγγρικής προεδρίας, το δεύτερο εξάμηνο του τρέχοντος έτους. Σημειώνεται ότι η Λευκωσία είχε αρνηθεί να συναινέσει στην πρόσκληση του Τούρκου ΥΠΕΞ, στο άτυπο Συμβούλιο Γκίμνιχ, στις 2-3 Φεβρουαρίου επί βελγικής προεδρίας, θέτοντας συγκεκριμένες προϋποθέσεις και ζητώντας ανταλλάγματα, που άγγιζαν τον πυρήνα του κυπριακού προβλήματος. Ωστόσο, σύμφωνα με την ίδια πηγή, μετά τις αποφάσεις της πρόσφατης Συνόδου Κορυφής, τις οποίες προσυπέγραψε ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης για «προώθηση της εργασίας» επί του εγγράφου Μπορέλ/Κομισιόν, «το σκηνικό αλλάζει και η Κύπρος, αναμένεται στο πλαίσιο της πολιτικής δέσμευσης που ανέλαβε, να μην προβάλει ενστάσεις για πρόσκληση του ΥΠΕΞ της Τουρκίας, στο Γκίμνιχ». Διευκρινίζεται ότι λόγω του άτυπου χαρακτήρα της συνάντησης του Συμβουλίου Γκίμνιχ, στην πραγματικότητα δεν απαιτείται η σύμφωνη γνώμη των κρατών-μελών για την πρόσκληση του ΥΠΕΞ μιας τρίτης χώρας. Είθισται όμως για λόγους συναίνεσης, να μην παρακάμπτονται κράτη που έχουν ισχυρές απόψεις και επιφυλάξεις. Ως αποτέλεσμα των αποφάσεων της πρόσφατης Συνόδου Κορυφής, ο εν λόγω πάντως άτυπος κανόνας φαίνεται πλέον να χάνει τη σημασία του.

Άριστα ενημερωμένη πηγή στη Λευκωσία συνέδεσε πάντως τη στάση που θα τηρήσει η κυπριακή κυβέρνηση στο Γκίμνιχ, με τη συμπεριφορά της Άγκυρας τους προσεχείς μήνες, αναγνωρίζοντας όμως ότι με βάση τα υφιστάμενα δεδομένα, η πρόσκληση του Τούρκου ΥΠΕΞ, στο άτυπο Συμβούλιο υπουργών Εξωτερικών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, είναι λίγο πολύ αναμενόμενη. Συγκλίνουσες πληροφορίες της «Κ» αναφέρουν ότι η πρόσκληση του Τούρκου ΥΠΕΞ στο Γκίμνιχ, «περιλαμβάνεται στις σκέψεις της ουγγρικής προεδρίας» και ότι «Βουδαπέστη και Άγκυρα έχουν ήδη συζητήσει το θέμα».

Την ίδια ώρα, «μεγάλο βαθμό ευκολίας και αμεσότητας» φαίνεται να προσλαμβάνει και η σύγκληση Συμβουλίου Σύνδεσης Ε.Ε.-Τουρκίας, το οποίο δεν έχει πραγματοποιηθεί εδώ και πολλά χρόνια. Ήδη, όπως πληροφορούμαστε, γίνονται ασκήσεις επί χάρτου για δρομολόγηση της σύγκλησης του Συμβουλίου Σύνδεσης, του οποίου αναμένεται να προηγηθεί η σύγκληση Επιτροπής Σύνδεσης Ε.Ε.-Τουρκίας.

Παράλληλα, η Ε.Ε. αναμένεται χωρίς ιδιαίτερη χρονοτριβή να ζητήσει την πλήρη επανενεργοποίηση της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων στην Τουρκία, κάτι που θα επαναφέρει σε τροχιά υλοποίησης έργα υποδομής και ανάπτυξης στη χώρα. Το θέμα αυτό έχει συζητηθεί σε διπλωματικό επίπεδο μεταξύ Βρυξελλών και Άγκυρας, ενώ γενικότερα τα πρώτα βήματα για υλοποίηση των αποφάσεων της πρόσφατης Συνόδου Κορυφής για «προώθηση της εργασίας» επί της νέας μακρόπνους ευρωτουρκικής σχέσης, συζητήθηκαν στη διάρκεια τηλεφωνικής επικοινωνίας του επιτρόπου Διεύρυνσης Όλιβερ Βάρχεϊ (Oliver Verhelyi) και του ΥΠΕΞ της Τουρκίας Χακάν Φιντάν. Όπως πληροφορούμαστε, η Άγκυρα εξασφάλισε διαβεβαιώσεις για την αποφασιστικότητα των Βρυξελλών να υλοποιήσει άμεσα τις αποφάσεις (deliverables) της πρόσφατης Συνόδου Κορυφής.

Σε πρακτικό επίπεδο, με μία τέτοια κίνηση εκτιμάται ότι θα ενισχυθεί ο συντονισμός Ε.Ε.-Τουρκίας και θα εγκαθιδρυθεί ένας «δίαυλος διαλόγου και επικοινωνίας σε όλα τα επίπεδα (fully fledged dialogue and communication)», προετοιμάζοντας το έδαφος για έξι ακόμη δράσεις, όπως αυτές προνοούνται στο κοινό έγγραφο Μπορέλ/Κομισιόν.

Αναμένεται ότι η Λευκωσία θα συναινέσει στην πρόσκληση του Τούρκου ΥΠΕΞ Χακάν Φιντάν στην επόμενη άτυπη Σύνοδο των υπουργών Εξωτερικών Ε.Ε., Γκίμνιχ, που θα πραγματοποιηθεί το δεύτερο εξάμηνο του έτους.

«Στα βαθιά» με τα δύσκολα ντοσιέ

Η τακτική των Βρυξελλών, όπως όλα δείχνουν, τουλάχιστον επί του παρόντος, είναι να αρχίσουν την οικοδόμηση της νέας μακρόπνους ευρωτουρκικής σχέσης με τα εύκολα ντοσιέ, με αφετηρία το ξεπάγωμα όλων των ευρωτουρκικών διαλόγων, την πρόσκληση του Τούρκου ΥΠΕΞ σε άτυπα Συμβούλια της Ε.Ε., τη σύγκληση Συμβουλίου Σύνδεσης και την πλήρη επαναδραστηριοποίηση της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων στην Τουρκία. Παράλληλα, η Ε.Ε. θα επιχειρήσει να μπει «στα βαθιά» των ευρωτουρκικών σχέσεων, υλοποιώντας και τα δύσκολα ντοσιέ, που έχει ανάγκη και επιδιώκει η Άγκυρα, τα οποία πάντως εκτιμάται ότι θα απαιτήσουν χρόνο:

• Επέκταση της ευρωτουρκικής συμφωνίας στο μεταναστευτικό, προκειμένου να εκμοντερνιστεί η «Δήλωση (σ.σ. συμφωνία)» Ε.Ε.-Τουρκίας, του 2016.

Έκτοτε, η Άγκυρα έχει λάβει κοινοτικά κονδύλια που υπερβαίνουν τα 9 δισεκατομμύρια ευρώ, για τη στήριξη των Σύρων προσφύγων που φιλοξενούνται σε τουρκικό έδαφος. Το καθεστώς Ερντογάν θεωρεί ότι τα ποσά που διέθεσε η Ε.Ε. είναι «σταγόνα στον ωκεανό» και συνεπώς γίνεται κατανοητό ότι για την επέκταση ή τον εκμοντερνισμό της ευρωτουρκικής συμφωνίας, θα απαιτήσει όπως τα κράτη-μέλη βάλουν ξανά το χέρι στην τσέπη. Ο πρόεδρος της Τουρκίας έχει ήδη καταφέρει να επιβάλει, κυρίως μέσω απειλών και προειδοποιήσεων, ότι θα εξασφαλίζει ευρωπαϊκά κονδύλια για όσο καιρό η χώρα του φιλοξενεί Σύρους πρόσφυγες, σε μια διαδικασία στήριξης «ανοικτού τέλους (open-ended)».

• Διευκόλυνση παροχής ευρωπαϊκών θεωρήσεων διαβατηρίων. Και στο ζήτημα αυτό θα απαιτηθεί διαβούλευση Ε.Ε.-Τουρκίας, προκειμένου κάποιες κατηγορίες Τούρκων πολιτών, κυρίως επιχειρηματιών, ενδεχομένως φοιτητών ή/και άλλων, να είναι σε θέση να εξασφαλίζουν ευκολότερα θεωρήσεις διαβατηρίων. Η Τουρκία πάντως εμφανίζεται να απαιτεί πλήρη ελευθέρωση των ευρωπαϊκών θεωρήσεων διαβατηρίων για όλους τους Τούρκους πολίτες, κάτι που τυπικά τουλάχιστον προσκρούει στο γεγονός ότι δεν έχει εκπληρώσει πλήρως τα κριτήρια του οδικού χάρτη που είχε καθορίσει η Ε.Ε.

• Αναβάθμιση της Τελωνειακής Ένωσης, διαδικασία που δεν μπορεί να γίνει άμεσα, αν και η Κομισιόν έχει κάνει αρκετή προεργασία. Σημειώνεται ότι πέραν των πρακτικών διευθετήσεων για περίληψη όλων των γεωργικών και άλλων τουρκικών προϊόντων σε μια αναβαθμισμένη συμφωνία Τελωνειακής Ένωσης με την Ε.Ε., εξακολουθεί να υπάρχει κι ένα μεγάλο πολιτικό ζήτημα. Δεδομένου ότι η Τουρκία δεν εφαρμόζει την Τελωνειακή Ένωση στη βασική της μορφή έναντι της Κυπριακής Δημοκρατίας και διατηρεί κλειστά τα λιμάνια της στο εμπόριο από την Κύπρο.

Κατά συνέπεια, η εύρυθμη λειτουργία της Τελωνειακής Ένωσης και η ίση μεταχείριση όλων των κρατών-μελών επιτάσσει όπως βρεθεί μια λύση που δεν θα διατηρεί την Κύπρο στο περιθώριο. Εκτιμάται ότι η αναβάθμιση της Τελωνειακής Ένωσης Ε.Ε.-Τουρκίας θα εκτινάξει τον ευρωτουρκικό εμπορικό όγκο συναλλαγών από 140 δισεκατομμύρια ευρώ ετησίως, σε 320 δισεκατομμύρια ευρώ, με ό,τι αυτό συνεπάγεται. Μέχρι σήμερα, η ευρωτουρκική συμφωνία Τελωνειακής Ένωσης περιλαμβάνει μόνο μεταποιημένα γεωργικά προϊόντα, ενώ ο στόχος Βρυξελλών και Άγκυρας είναι η περίληψη όλων των τουρκικών γεωργικών προϊόντων σε μια αναβαθμισμένη συμφωνία.

• Εγκαθίδρυση ευρωτουρκικής Περιεκτικής Αεροπορικής Συμφωνίας, η οποία πάγωσε από τον Μάρτιο του 2019, καθώς η Τουρκία είχε επιδιώξει την εξαίρεση της Κυπριακής Δημοκρατίας. Σε γραπτό υπόμνημα που είχε καταθέσει τότε, η Άγκυρα ζήτησε «... μια πρόνοια, η οποία θα δηλώνει ότι Διατάξεις αυτής της (σ.σ. Αεροπορικής) Συμφωνίας δεν θα εφαρμόζονται με τα κράτη-μέλη με τα οποία η Τουρκία δεν έχει διμερή συμφωνία αεροπορικών υπηρεσιών ...». Εάν η Άγκυρα εμμείνει στην ίδια θέση, τότε γίνεται κατανοητό ότι θα υπάρξει νέο πισωγύρισμα και καθυστέρηση στην υλοποίηση του εν λόγω ευρωτουρκικού ντοσιέ.

Η Ε.Ε. θα επιχειρήσει να μπει «στα βαθιά» των ευρωτουρκικών σχέσεων, υλοποιώντας και τα δύσκολα ντοσιέ, που έχει ανάγκη και επιδιώκει η Άγκυρα, τα οποία πάντως εκτιμάται ότι θα απαιτήσουν χρόνο.

ΑΡΘΡΟ / *Του* **ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΣΤΕΙΡΗ**

Ο Πλάτων και η σταύρωση του δικαίου

Χριστιανοί λόγιοι, στους πρώτους μεταχριστιανικούς αιώνες, επιχείρησαν να εναρμονίσουν την ελληνική φιλοσοφική παράδοση με τη χριστιανική, διευκολύνοντας την αποδοχή της νέας θρησκείας. Ενα από τα στρατηγήματά τους ήταν να εντοπίσουν σε ελληνικά κείμενα αναφορές που προέλεγαν την ενσάρκωση του Κυρίου. Την προσοχή τους τράβηξαν δύο χωρία από την «Πολιτεία» του Πλάτωνα, στα οποία θεωρήθηκε ότι ο φιλόσοφος προφήτευε τα μαρτύρια και τη Σταύρωση του Ιησού.

Στο πρώτο ο Γλαύκων, αδελφός του Πλάτωνα, περιγράφει ποιας λογής ζωή περιμένει τον δίκαιο:

«Θα σου πουν λοιπόν, αυτοί, το εξής, ότι υπό αυτές τις συνθήκες ο δίκαιος θα μαστιγωθεί, θα βασανιστεί, θα τον ρίξουν στη φυλακή, θα τον τυφλώσουν με πυρωμένα δαυλιά, στο τέλος, αφού πάθει όλα τα κακά, θα τον παλουκώσουν (νασχινδυλευθήσεται)» («Πολιτεία, 361e-362a», μτφρ. Ν. Σκουτερόπουλος). Σε άλλο σημείο του κειμένου ο Σωκράτης αναφέρεται στην αντιμετώπιση εκείνου που κατέρχεται στο σπήλαιο για να οδηγήσει τους δεσμώτες στην αλήθεια:

«Κι όποιον θα επιχειρούσε να τους λύσει από τα δεσμά και να τους ανεβάσει επάνω, αυτόν, αν μπορούσαν με κάποιο τρόπο να τον πιάσουν στα χέρια τους και να τον σκοτώσουν, δεν θα τον σκότωναν;» («Πολιτεία, 517a», μτφρ. Ν. Σκουτερόπουλος).

Σε μελέτη του Mateusz Strozynski επισημαίνεται ότι οι χριστιανοί πίστευαν ότι στο «Βιβλίο του Ησαΐα» βρισκόταν η ακριβέστερη προφητεία των μαρτυρίων του Ιησού. Αλλά ο Ησαΐας (53.11) τον αναφέρει ως δίκαιο («δικαι σαι δικαιον ε δουλεύοντα πολλο s», στην ελληνική μετάφραση της Βίβλου του 3ου π.Χ. αιώνα). Αυτός ο δίκαιος θα ατιμαστεί, θα περιφρονηθεί, θα ταπεινωθεί, θα οδηγηθεί σαν πρόβατο στη σφαγή, για να λυτρώσει τους ανθρώπους.

Περίπου τον 2ο αιώνα π.Χ. γράφεται η «Σοφία Σολομώντος», πιθανότατα από κάποιον ελληνομαθή Ιουδαίο. Ο συγγραφέας φαίνεται να συμφύρει τις προφητείες του Ησαΐα με την περιγραφή του Πλάτωνα. Οι άνθρωποι θα στήσουν ενέδρα για να συλλάβουν τον δίκαιο, ο οποίος τους ελέγχει για τις πεποιθήσεις τους και τον τρόπο ζωής τους. Θα τον κατηγορήσουν ως αλαζόνα, επειδή ισχυρίζεται ότι είναι υιός του Θεού. Για να εξακριβώσουν την αλήθεια του ισχυρισμού του, θα υποβάλουν τον δίκαιο σε μια σειρά από δοκιμασίες: θα τον υβρίσουν, θα τον βασανίσουν, θα τον καταδικάσουν σε άσχημο θάνατο (2.12-20).

Αυτή η κειμενική παράδοση υιοθετείται και στα ευαγγέλια. Στο «Κατά Ματθαίον» (27.19) η σύζυγος του Ποντίου Πιλάτου τον προειδοποιεί να μην αναμειχθεί στην υπόθεση εκείνου του δικαίου, αναφερόμενη στον Ιησού. Στο «Κατά Λουκάν» (23.47) ο Ρωμαίος εκατόνταρχος, βλέποντας τον Ιησού να εκπνέει πάνω στον Σταυρό, μονολογεί: «όντως ο άνθρωπος αυτός ήταν δίκαιος».

Η σύνδεση της αναφοράς του Πλάτωνα με τη χριστιανική παράδοση ώθησε αρκετούς μελετητές, ακόμα και σύγχρονους, να μεταφράσουν το « νασχινδυλευθήσεται» του Πλάτωνα ως «θα τον σταυρώσουν», ενισχύοντας τη θεώρηση του Αθηναίου φιλοσόφου ως προφήτη. Ανάμεσά τους ο Paul Shorey (1857-1934), στην έκδοση της «Πολιτείας» από τον οίκο Loeb, και ο πάπας Βενέδικτος XVI.

Ο Strozynski εξηγεί ότι τόσο στην περίοδο που γράφει ο Πλάτων όσο και στα χριστιανικά χρόνια τα ρήματα «ανασχινδυλεύω», «ανασκολοπίζω» και «ανασταυρόω» (μτφρ. παλουκώνω/σταυρώνω) χρησιμοποιούνταν ως συνώνυμα. Επίσης, ο Πλάτων θα γνώριζε την πρακτική των Αθηναίων να τιμωρούν εγκλματίες με τον αποτυμπανισμό. Συγκεκριμένα, γύμνωναν τον κατάδικο, ώστε να τον μαστιγώσουν, και κατόπιν τον πρόσδεναν σε σανίδα, χρησιμοποιώντας μεταλλικούς σφιγκτήρες στα άκρα και τον λαιμό. Μετά την περίδεση η σανίδα ανορθωνόταν και ο κατάδικος παρέμενε κρεμασμένος έως τον θάνατό του.

Συνεπώς, η «ανασχινδύλευση» του δικαίου στην πλατωνική «Πολιτεία» θα μπορούσε τελικά να αναφέρεται σε ένα είδος σταύρωσης, κατά τι διαφορετικής από τη ρωμαϊκή, και όχι σε παλούκωμα, όπως είναι η σύγχρονη κρατούσα αντίληψη. Είναι γνωστό, εξάλλου, ότι ο αρχαίος κόσμος διχαζόταν ανάμεσα στο αν ο Πλάτων ήταν ένας «Μωυσής που έγραφε στα ελληνικά» ή αν κάποιοι συγγραφείς βιβλικών κειμένων είχαν επηρεαστεί από την πλατωνική φιλοσοφία.

Ο κ. Γεώργιος Στείρης είναι καθηγητής Φιλοσοφίας του ΕΚΠΑ.

Πακέτο βοήθειας πολλών χρήσεων

Ολοι ικανοποιημένοι από την επίσκεψη Φον ντερ Λάιεν - Χριστοδουλίδη στη Βηρυτό, η ευθύνη τώρα στις αρχές του Λιβάνου

Του ανταποκριτή μας στις Βρυξέλλες,
ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΚΟΥΡΗ

Το πακέτο ενός δισ. ευρώ για τον Λίβανο που ανακοινώθηκε την Πέμπτη περιείχε, εκτός από υλική στήριξη για τη χώρα, και πολιτικά και προεκλογικά οφέλη για την ίδια την κα Φον ντερ Λάιεν, την ενίσχυση του ρόλου της Ε.Ε. στην περιοχή, αλλά και την ίδια την κυπριακή κυβέρνηση, η οποία αναζητεί λύσεις αποσυμπίεσης της κοινής γνώμης όσον αφορά τη μετανάστευση. Μία εβδομάδα περίπου πριν μπει στο αεροπλάνο από τη Λάρνακα για τη Βηρυτό, για να βιώσει και η ίδια στην πράξη το πόσο κοντινές είναι οι αποστάσεις στην περιοχή, η πρόεδρος της Κομισιόν Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν έδινε στη δημοσιότητα τα επίσημα λογότυπα της υποψηφιότητάς της και ανακοίνωνε τους πρώτους σταθμούς της προεκλογικής της εκστρατείας.

Όπως και αμέσως μετά την ανακοίνωση της επιλογής της ως υποψήφιας του ΕΛΚ, ένα από τα πρώτα ταξίδια μετά την έναρξη της καμπάνιας έμελλε να ήταν στην Κύπρο, αν και δεν επρόκειτο για έναν από τους επίσημους σταθμούς της προεκλογικής, καθώς ανακοινώθηκε από τους αρμόδιους εκπροσώπους της στην Κομισιόν και όχι από το προεκλογικό της γραφείο.

Για την Κύπρο ιδιαίτερα, ένας σημαντικός δείκτης ο οποίος θα δείξει αν η στήριξη πιάνει τόπο, θα είναι και η μείωση των αναχωρήσεων σκαφών με μετανάστες και πρόσφυγες από τον Λίβανο.

Η επίσκεψη στον Λίβανο ήρθε να κλειδώσει στο αφήγημα το οποίο αξιοποιεί η κα Φον ντερ Λάιεν για την Κύπρο, ως ενός εταίρου που προσφέρει πρόσβαση στην Ε.Ε., σε μια περιοχή στην οποία βρίσκει διαχρονικά εξαιρετικά δύσκολο να αφήσει ένα αποτελεσματικό γεωπολιτικό αποτύπωμα.

Όμως, όπως και στην περίπτωση της «Αμάλθειας», η επίσκεψη ήρθε να κλειδώσει στο αφήγημα το οποίο αξιοποιεί η κα Φον ντερ Λάιεν για την Κύπρο, ως ενός εταίρου που προσφέρει πρόσβαση στην Ε.Ε., και ιδιαίτερα της Κομισιόν της οποίας ηγείται, σε μια περιοχή στην οποία βρίσκει διαχρονικά εξαιρετικά δύσκολο να αφήσει ένα αποτελεσματικό γεωπολιτικό αποτύπωμα.

Το κάθε μέρος στην προσπάθεια στήριξης του Λιβάνου, από τις Βρυξέλλες στη Λευκωσία και από εκεί στη Βηρυτό, ήθελε κάτι ανακοινώσιμο στην επίσκεψη της περασμένης Πέμπτης, με την Κομισιόν να επιδιώκει να δώσει το παρών της με συγκεκριμένο τρόπο, τη Λευκωσία να επιφέρει και δείχνει ότι επιφέρει αποτέλεσμα, και τη Βηρυτό να καλείται να αξιοποιήσει το γεγονός ότι μετά από χρόνια προβλημάτων βρέθηκε ξανά στο ραντάρ του διεθνούς παράγοντα.

Την ίδια στιγμή, το αίτημα της Λευκωσίας για αναθεώρηση του καθεστώτος ασφαλείας περιοχών της Συρίας παραμένει σε αρχικό στάδιο, καθώς είναι μια δύσκολη διαδικασία για την οποία θα πρέπει όχι μόνο να καταλήξουν σε κοινή θέση οι 27, αλλά και να έρθουν σε συντονισμό με την Ύπατη Αρμοστεία των Η.Ε. για τους Πρόσφυγες για το τι ακριβώς είναι εφικτό να γίνει.

Πού πάνε τα χρήματα

Από εκεί και πέρα, όπως αντιλαμβάνεται η «Κ», ο τρόπος διάθεσης του ενός δισεκατομμυρίου ευρώ και ο τρόπος που θα παρακολουθούνται τα σχετικά ορόσημα διέπεται από τους κανονισμούς που αφορούν τον Μηχανισμό Γειτονίας, Ανάπτυξης και Διεθνούς Συνεργασίας (Neighbourhood, Development and International Cooperation Instrument, NDICI), και ήταν το αντικείμενο των επαφών που είχε στον Λίβανο ο Επίτροπος Γειτονίας και Διεύρυνσης, Όλιβερ Βάρχεϊ, την τελευταία εβδομάδα του Απριλίου, αμέσως μετά την τελευταία σύνοδο κορυφής κατά την οποία η κατάσταση στη χώρα μπήκε στα συμπεράσματα των ηγετών. Η βοήθεια προς τον Λίβανο, όπως εξήγησε ο αρμόδιος εκπρόσωπος της Κομισιόν, Πίτερ Στάνο, στους δημοσιογράφους στα μέσα της εβδομάδας, αφορά κατά το ένα τέταρτο περίπου τη διμερή συνεργασία στο πλαίσιο του NDICI για τη στήριξη των υπηρεσιών ασφαλείας, δηλαδή και του στρατού στην προσπάθεια καλύτερης περιφρούρησης των συνόρων που περιλαμβάνει και τις περιπολίες στα θαλάσσια σύνορα (264 εκατ. ευρώ).

Το μεγάλο μέρος των χρημάτων (736 εκατ. ευρώ), αφορά την αντιμετώπιση της προσφυγικής κρίσης που αντιμετωπίζει η χώρα, ιδιαίτερα ως αποτέλεσμα του συριακού εμφυλίου, αγγίζοντας δράσεις όχι μόνο για την ίδια τη διαχείριση της μετανάστευσης, αλλά και για αντιμετώπιση των πιέσεων σε κοινωνικό επίπεδο εντός της χώρας με επενδύσεις στην παιδεία, την υγεία και έργα κοινωνικής συνοχής.

Από υπάρχοντα κονδύλια

Το κονδύλι που ανακοίνωσε η Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν την Πέμπτη δεν αποτελείται από νέα επιπρόσθετα χρήματα που θα χρειάζονταν νέες διαδικασίες για να εγκριθούν, αλλά από χρήματα που έχουν ήδη εγκριθεί στο πλαίσιο της αναθεώρησης του Πολυετούς Δημοσιονομικού Πλαισίου για τη στήριξη των Σύρων προσφύγων στις χώρες της περιοχής.

Αν και δεν συμφωνήθηκαν συγκεκριμένα κριτήρια για την ίδια την περίπτωση του Λιβάνου, η χρηματοδότηση θα διέπεται από τους κανονισμούς που έχουν συμφωνηθεί για τη διάθεση κονδυλίων μέσω NDICI, τα οποία συνδέουν τη βοήθεια με την πρόοδο σε θέματα δημοκρατίας, ανθρωπίνων δικαιωμάτων, κράτους δικαίου, συνεργασίας στην οικονομική διακυβέρνηση και μεταρρυθμίσεις.

Οι πρακτικές διευθετήσεις για τα επόμενα βήματα θα γίνουν στη βάση των επαφών Βάρχεϊ, καθώς όπως γίνεται αντιληπτό, η προτεραιότητα ενόψει της επίσκεψης Φον ντερ Λάιεν στις 2 Μαΐου ήταν να υπάρχει ένας συγκεκριμένος, ανακοινώσιμος αριθμός ώστε να σταλούν μηνύματα.

Η μπάλα στον Λίβανο

Η αξιοποίηση της βοήθειας, και η μετατροπή σε πράξεις και όφελος για τη χώρα, είναι τώρα μια μπάλα που βρίσκεται στην πλευρά του γηπέδου του Λιβάνου, ιδιαίτερα όσον αφορά τη πρόθεση της Κομισιόν να παρέχει τεχνογνωσία ώστε η Βηρυτός να μπορέσει να ανταποκριθεί στα κριτήρια του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου ώστε να μπορεί να αντλήσει διεθνή βοήθεια έναντι μεταρρυθμίσεων, σύμφωνα με καλά ενημερωμένες πηγές από τη Λευκωσία.

Υπενθυμίζεται πως οι προσπάθειες που έγιναν πριν από μερικά χρόνια μεταξύ του ΔΝΤ και του Λιβάνου για στήριξη της χώρας δεν είχαν αποτέλεσμα λόγω της απροθυμίας του πολιτικού προσωπικού της χώρας να προχωρήσει σε μεταρρυθμίσεις, με την κατάσταση να καθίσταται ακόμα δυσκολότερη ως αποτέλεσμα της πανδημίας και της έκρηξης στο λιμάνι της Βηρυτού το 2020. Για την Κύπρο ιδιαίτερα, ένας σημαντικός δείκτης, ο οποίος θα δείξει αν η στήριξη πιάνει τόπο, θα είναι και η μείωση των αναχωρήσεων σκαφών με μετανάστες και πρόσφυγες από τον Λίβανο, αν και αναγνωρίζεται πως αυτό δεν είναι κάτι που θα συμβεί από τη μια μέρα στην άλλη.

Η Λευκωσία αναμένει ακόμα πως θα υπάρξει ενίσχυση των διμερών προσπαθειών για μεταφορά αιτητών ασύλου από τη Συρία σε χώρες της Ε.Ε. που μπορούν να απορροφήσουν περισσότερους πρόσφυγες, αν και αναγνωρίζεται πως η προσπάθεια για αναθεώρηση του καθεστώτος περιοχών της Συρίας με στόχο τις εθελοντικές επιστροφές είναι μια προσπάθεια που μόλις ξεκινά.

Άλλωστε οι Βρυξέλλες και οι εθνικές πρωτεύουσες προτιμούν για λόγους αρχής, αλλά και για να μη φέρουν οι ίδιες την ευθύνη συνεννόησης με το καθεστώς Άσαντ (που για να γίνει πρέπει να ληφθούν δύσκολες αποφάσεις όσον αφορά την κατάσταση στη Συρία), να ακολουθούν την καθοδήγηση της Ύπατης Αρμοστείας των Η.Ε. για τους Πρόσφυγες όσον αφορά του πού, πώς και μπορούν να επιστραφούν αιτητές ασύλου.

Γεωπολιτική και εκλογές

Η κυπριακή πλευρά αναδεικνύει ιδιαίτερα ότι η επίσκεψη Φον ντερ Λάιεν στον Λίβανο ήταν η πρώτη Προέδρου της Κομισιόν στη χώρα, επισημαίνοντας πως η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κινητοποιήθηκε σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα, και πως η Κύπρος απέδειξε πως είναι η χώρα που μπορεί να βοηθήσει να στρέψει πάνω της την προσοχή της Ε.Ε.

Εν τω μεταξύ η Γαλλία η οποία αν και ιστορικά φιλική προς τη χώρα επικεντρώνεται αυτή την περίοδο περισσότερο σε έναν μεσολαβητικό ρόλο όσον αφορά τη διένεξη για τα χερσαία σύνορα του Λιβάνου με το Ισραήλ. Σε αυτό το πλαίσιο η επίσκεψη Φον ντερ Λάιεν μπορεί να αποτελέσει και την ευκαιρία για να τεθούν οι διμερείς σχέσεις Ε.Ε. - Λιβάνου σε μια νέα βάση, αγγίζοντας θέματα οικονομίας, ανάπτυξης και μακροχρόνιας πολιτικής σταθεροποίησης.

Η επίσκεψη Φον ντερ Λάιεν, και το πακέτο για τη στήριξη του Λιβάνου, έπαιξε το δικό του ρόλο και στο προεκλογικό προφίλ της Προέδρου της Κομισιόν, δημιουργώντας έτσι μια συνθήκη όπου η κρίση στην περιοχή μπόρεσε να αναδειχθεί σε ένα πραγματιστικό win win για όλες τις πλευρές.

ΑΡΘΡΟ / *Του* **ΜΑΝΟΥ ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗ**

Ταξίδι χαμηλών προσδοκιών σε μια κρίσιμη συγκυρία

Το επικείμενο ταξίδι του πρωθυπουργού στην Τουρκία θα πραγματοποιηθεί σε μια συγκυρία φορτισμένη από τον πόλεμο στη Γάζα. Οι ισραηλινές στρατιωτικές επιχειρήσεις ευθύνονται για έναν μεγάλο αριθμό απωλειών ανάμεσα στον άμαχο πληθυσμό, προκαλώντας την οργή της τουρκικής ηγεσίας. Η πρόσφατη πυραυλική επίθεση του Ιράν εναντίον του Ισραήλ έχει περιπλέξει την κατάσταση επειδή η Αγκυρα πήρε ουσιαστικά το μέρος της Τεχεράνης. Σε αυτό το σημείο είναι χρήσιμο να θυμόμαστε ότι οι ελληνοτουρκικές σχέσεις δεν εξελίσσονται αυτόνομα χωρίς καμία επίδραση από εξωγενείς παράγοντες. Για την ακρίβεια, υπάρχουν πολλές μεταβλητές που δεν υπόκεινται στον έλεγχο της ελληνικής πλευράς.

Η ένταση συνεχώς αυξάνεται στην ευρύτερη Μέση Ανατολή. Παντού κυριαρχεί η καχυποψία και η αβεβαιότητα. Υπάρχουν πλέον δύο μεγάλα γεωπολιτικά στρατόπεδα. Από τη μία, οι ΗΠΑ, το Ισραήλ, οι μεγάλες ευρωπαϊκές χώρες και τα φιλοδυτικά αραβικά καθεστώτα. Από την άλλη, το Ιράν μαζί με τον λεγόμενο «άξονα της αντίστασης» (Συρία, Χαμάς, Χεζμπολάχ, Χούθι και ιρακινές σιιτικές πολιτοφυλακές), η Ρωσία και εν μέρει η Κίνα. Η ερντογανική Τουρκία μόνο τυπικά θεωρείται μέλος του δυτικού στρατοπέδου, αφού η απόσταση που τη χωρίζει από τις αντιδυτικές δυνάμεις μικραίνει ολοένα και περισσότερο. Ο προφανής κίνδυνος είναι η διαρκής επιδείνωση των σχέσεων της Αγκυρας με την Ουάσιγκτον και την Ιερουσαλήμ να εκτροχιάσει τη διαδικασία ελληνοτουρκικής προσέγγισης. Αυτό μπορεί να συμβεί για δύο λόγους.

Πρώτον, η τουρκική ηγεσία συνεχίζει να αντιλαμβάνεται τη χώρα μας ως ένα μακρύ χέρι της Δύσης στην περιοχή. Αλλωστε, αυτή είναι η κυρίαρχη θεώρηση της τουρκικής ιστοριογραφίας για την Ελλάδα εδώ και πολλές δεκαετίες. Η αποστολή πυροβολαρχίας Patriot στη Σαουδική Αραβία και φρεγάτας ΜΕΚΟ στην Ερυθρά Θάλασσα είναι κινήσεις υψηλού επιχειρησιακού ρίσκου, αλλά και υψηλής διπλωματικής ανταπόδοσης. Από την τουρκική σκοπιά, η πρωτοφανής για τα ελληνικά δεδομένα εμπλοκή των Ενόπλων Δυνάμεων νότια της διώρυγας του Σουέζ δεν είναι μια καλοδεχούμενη εξέλιξη. Με αμερικανική παρότρυνση, η Αθήνα διεκδικεί ένα ρόλο που αντιστρατεύεται τις τουρκικές επιλογές προκειμένου να αυξήσει τη διαπραγματευτική ισχύ της. Ετσι όμως αρχίζει να εκλείπει για την Αγκυρα το κίνητρο για μια μόνιμη βελτίωση των ελληνοτουρκικών σχέσεων.

Αν το σχέδιο υλοποιηθεί, οι επόμενες γενιές θα διαπαιδαγωγηθούν με την ιδέα ότι στη χώρα τους ανήκει γη και θάλασσα που αδίκως βρίσκεται υπό τον έλεγχο ενός ιστορικού αντιπάλου.

Δεύτερον, υπό συνθήκες μεγάλης γεωπολιτικής ρευστότητας, θα ήταν πραγματικά παράδοξο αν η τουρκική πλευρά αγνοούσε τη στρατιωτική διπλωματία της Ελλάδας στην Ανατολική Μεσόγειο. Η Αγκυρα γνωρίζει ότι η ελληνοϊσραηλινή αμυντική συνεργασία αποτελεί το μεγαλύτερο ανάχωμα στους τουρκικούς σχεδιασμούς. Η εμβάθυνση των σχέσεων ανάμεσα στην Ελλάδα και στο Ισραήλ συνιστά μονόδρομο για την επιβίωσή τους, ανεξάρτητα από πολιτικές αλλαγές και πρόσωπα. Ωστόσο, υπάρχει ένα τίμημα που η Αθήνα ίσως αναγκαστεί να καταβάλει για τη σύμπλευση των ελληνικών και ισραηλινών συμφερόντων. Οσο η αντιπαράθεση Αγκυρας - Ιερουσαλήμ βαθαίνει, η χώρα μας θα έχει μικρότερο περιθώριο αποστασιοποίησης και ουδετερότητας.

Ετσι και αλλιώς, το καθεστώς Ερντογάν συνεχίζει να διατηρεί τις αναθεωρητικές του βλέψεις εναντίον της Ελλάδας. Το σχέδιο να συμπεριληφθεί το ιδεολόγημα της «Γαλάζιας Πατρίδας» στη διδακτέα ύλη του μαθήματος Γεωγραφίας στα τουρκικά σχολεία καταδεικνύει τις πραγματικές προθέσεις της γειτονικής χώρας. Αν το σχέδιο υλοποιηθεί, οι επόμενες γενιές θα διαπαιδαγωγηθούν με την ιδέα ότι στη χώρα τους ανήκει γη και θάλασσα που αδίκως βρίσκεται υπό τον έλεγχο ενός ιστορικού αντιπάλου. Την ώρα δηλαδή που η Αθήνα ελπίζει σε παραπομπή του ζητήματος οριοθέτησης της υφαλοκρηπίδας/ΑΟΖ στη Χάγη, η Αγκυρα οικοδομεί μεθοδικά ένα νέο εθνικό αφήγημα που ενθαρρύνει τον αλυτρωτισμό. Η ραγδαία ιδεολογικοποίηση της τουρκικής εξωτερικής πολιτικής είναι ο βασικός λόγος που οι διαφορές μας δεν είναι επιλύσιμες στην παρούσα φάση. Οση ευελιξία και αν επιδεικνύει η ελληνική διαπραγματευτική ομάδα, θα προσκρούει πάντα στις ακραίες διεκδικήσεις της Αγκυρας. Αυτό είναι κάτι παραπάνω από βέβαιο, για όσους τουλάχιστον δεν τρέφουν ψευδαισθήσεις για το μέγεθος της απειλής που αντιμετωπίζει η χώρα μας.

Υπό αυτές τις συνθήκες, το ερώτημα που προκύπτει για πολλοστή φορά είναι αν υπάρχει μια μακροχρόνια ελληνική στρατηγική με προαποφασισμένους στόχους. Η διαδικασία εξομάλυνσης των ελληνοτουρκικών σχέσεων αποσκοπεί, μήπως παρ' ελπίδα, στην «αγορά» πολύτιμου πολιτικού χρόνου για να ισχυροποιηθούν οικονομία και αποτροπή ή τελικά υπηρετεί ένα ανομολόγητο προσωπικό όραμα για επίλυση των ελληνοτουρκικών διαφορών με «υποχωρήσεις»; Στην πρώτη περίπτωση σαφώς εξυπηρετείται το εθνικό συμφέρον επειδή η χώρα μας επιδιώκει τη διατήρηση του στάτους κβο. Στη δεύτερη, πρόκειται για ανησυχητική εξέλιξη που στερείται θεσμικής και λαϊκής νομιμοποίησης. Τον άρχοντα τριών δει μεμνήσθαι. Πρώτον ότι ανθρώπων άρχει. Δεύτερον ότι κατά νόμους άρχει. Τρίτον ότι ουκ αει άρχει.

Ο κ. Μάνος Καραγιάννης είναι καθηγητής Διεθνών Σχέσεων στο Πανεπιστήμιο Μακεδονίας και Reader in International Security στο King's College London.

Ο Νίκος Χριστοδουλίδης φέρεται να είχε ενοχληθεί από τις πιέσεις του Ν. απαδόπουλου κατά τη διάρκεια σύνθεσης των Δ.Σ. των ημικρατικών.

Ενα εύφλεκτο σύμφωνο συμβίωσης

Σύννεφα έχουν μαζευτεί στις σχέσεις του Προέδρου της Δημοκρατίας με τον Νικόλα Παπαδόπουλο

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Οταν τον προσεχή Ιούνιο, ο Νικόλας Παπαδόπουλος θα ζητάει από τους πολίτες να οδηγηθούν στην κάλπη και να στηρίξουν το Δημοκρατικό Κόμμα, θα έχει να αντιμετωπίσει δύο αντικειμενικές δυσκολίες: Η πρώτη συνδέεται με την επιβίωση του κόμματος. Ενώ το ΕΛΑΜ –βάσει όλων των δημοσκοπικών ευρημάτων– φέρεται να ξεπερνά σε ποσοστά το ΔΗΚΟ, το κόμμα δεν έχει καταφέρει να ξεπεράσει την αμηχανία του. Δεν έχει υποστηρίξει επί του παρόντος το πολιτικό αφήγημα που θα συσπειρώσει –ίσως και να ενισχύσει– το κόμμα, ούτε έχει καταφέρει να μεταφέρει στους πολίτες το διακύβευμα των εκλογών. Το κυριότερο όμως είναι ο τρόπος που εισέρχεται σε αυτή τη μάχη. Ο Νικόλας Παπαδόπουλος φιλοδοξούσε πως με την παρουσία του στο κυβερνητικό σχήμα θα έκλεινε τις πληγές, θα απέφευγε την εσωστρέφεια και ενδεχομένως να ενίσχυε τη δύναμή του. Όχι μόνο ως μέρος της συγκυβέρνησης, απολαμβάνοντας τα προνόμια, αλλά και γιατί με την απειρία τού Νίκου Χριστοδουλίδη θα μπορούσε να ενεργούσε ως ένας άλλος Αβέρωφ Νεοφύτου επί Αναστασιάδη. Οι δυσκολίες της κυβέρνησης σε συνδυασμό με το γεγονός ότι ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης έχει κτίσει τείχος, ενεργώντας χωρίς διαβούλευση μαζί τους, έχει προκαλέσει ρωγμή στη σχέση των δύο πολιτικών ανδρών. Μία κατάσταση που δεν αποκλείεται να στοιχίσει πολιτικά στον Νικόλα Παπαδόπουλο, και στην κάλπη και προσωπικά για τον ίδιο αλλά και στη συνέχεια σε ό,τι αφορά την επιβίωση του κόμματος.

Η περίπτωση διαδοχής στη «Φωνή» και η πρόταση Κεραυνού για το συνταξιοδοτικό των βουλευτών ενέτεινε ένα ήδη κακό κλίμα μεταξύ των δύο πλευρών.

Τηρώντας τα προσχήματα

Πόσο βαθιά ωστόσο είναι αυτή η ρωγμή; Τόσο ώστε το περιβάλλον και των δύο να γνωρίζει για τη δυσφορία απέναντι στον τρόπο που ενήργησε κατά καιρούς η άλλη μεριά, αλλά την ίδια στιγμή αντιλαμβάνονται πως δεν τους παίρνει και πολύ να τεντώσουν το σχοινί. Τηρούν επί του παρόντος τα προσχήματα, ιδιαίτερα ενόψει προεκλογικού. Καθόλου τυχαία η πλήρης στήριξη του προέδρου του ΔΗΚΟ στις πολιτικές για το μεταναστευτικό. Μία κίνηση που για το ΔΗΚΟ θεωρήθηκε προεκλογικό δώρο για να ανακόψει ψήφους από το ΕΛΑΜ, όμως την ίδια στιγμή με τη στάση και τη ρητορική του δεν κατάφερε να διαχωρίσει την ταυτότητα του κόμματος από εκείνη του κύριου αντιπάλου του, του ΕΛΑΜ. Από πλευράς Προεδρικού, ο Νίκος Χριστοδουλίδης θα αποτελεί κύριο ομιλητή στην εκδήλωση των 48 χρόνων από την ίδρυση του ΔΗΚΟ που θα γίνει τις επόμενες μέρες και θεωρείται από πολλούς ως μία προσπάθεια αναθέρμανσης της σχέσης του προέδρου με το ακροατήριο του κόμματος αλλά και με τα στελέχη.

Οι λόγοι της ρήξης

Όσο όμως κι αν φαινομενικά η κατάσταση φαίνεται να τυγχάνει διαχείρισης, υπήρξαν ζητήματα που ενέτειναν τη δυσφορία και το κακό κλίμα. Το τελευταίο, ήταν ο διορισμός της Κλέας Παπαέλληνα στο Συμβούλιο Φωνή. Η Αναστασία Παπαδόπουλου, πρόεδρος της Φωνής, που την έστησε και οργάνωσε, ξεκαθάρισε στον Νίκο Χριστοδουλίδη, όταν ο τελευταίος της ζήτησε να επαναδιοριστεί, πως έχει ολοκληρώσει τον κύκλο της. Ζήτησε ωστόσο αν μπορεί να έχει άποψη για τη διαδοχή δεδομένου ότι γνωρίζει τα προβλήματα και τις ανάγκες του Συμβουλίου και πρότεινε συγκεκριμένη τεχνοκράτη. Ο πρόεδρος της Δημοκρατίας έκανε άλλη επιλογή, προκαλώντας την ενόχληση του ΔΗΚΟ και ιδιαίτερα του περιβάλλοντος του Νικόλα Παπαδόπουλου. Όχι μόνο γιατί δεν εισακούστηκε η πρόταση για ένα Συμβούλιο που θεωρούν κατά κάποιο τρόπο δικό τους παιδί, αλλά γιατί έμαθαν τον διάδοχο από τα ΜΜΕ.

Ο Κεραυνός ως τιμωρός

Η γενική πολιτική άλλωστε του προέδρου να αποφεύγει τη συζήτηση και ενημέρωση των συγκυβερνώντων κομμάτων, αποτέλεσε πολλές φορές σημείο τριβής. Το πιο ηχηρό παράδειγμα ήταν το παρ' ολίγον μποϊκοτάρισμα του απολογισμού ενός χρόνου διακυβέρνησης από το ΔΗΚΟ. Ο λόγος όπως είχε αποκαλύψει η «Κ» τότε, ήταν η απουσία διαβούλευσης για τα μέτρα υπέρ των Τ/κ που είχε καταθέσει ο Νίκος Χριστοδουλίδης. Και επειδή διαφωνούσαν επί της ουσίας, και επειδή θεωρούσαν πως αυτό αποτελούσε βούτυρο στο ψωμί του ΕΛΑΜ. Στο κακό κλίμα που δεν περιορίζεται στην ανώτατη πυραμίδα, δεν βοήθησε και η πρόσφατη ενέργεια του υπουργού Οικονομικών Μάκη Κεραυνού, όταν παρουσίασε σε σύσκεψη αρχηγών τα σχέδια της κυβέρνησης συνταξιοδότησης των βουλευτών.

Ήταν στην ουσία η απάντηση της κυβέρνησης μετά τον σάλο που δημιουργήθηκε με τις πολλαπλές συντάξεις ή συντάξεις που τρέχουν παράλληλα με τη θητεία πολιτειακών αξιωματούχων. Η ενημέρωση που είχε το Προεδρικό ήταν ότι τόσο ο Νικόλας Παπαδόπουλος όσο και η Αννίτα Δημητρίου ήταν έως και προσβλητικοί απέναντι στον Μάκη Κεραυνό για το εν λόγω ζήτημα. Ο κ. Παπαδόπουλος διερωτήθηκε για ποιο λόγο μπήκε στο κάδρο η συνταξιοδότηση των βουλευτών, όταν το κύριο ζήτημα που συζητείται στην κοινωνία είναι αυτό των πολλαπλών συντάξεων. Ένα ζήτημα που εκθέτει τόσο τον πρόεδρο της Δημοκρατίας, ο οποίος λαμβάνει σύνταξη ως δημόσιος υπάλληλος όσο και αρκετούς στο Υπουργικό Σχήμα περιλαμβανομένου και του Μάκη Κεραυνού. Ο κ. Κεραυνός στη συζήτηση ξεκαθάρισε πως δεν ήταν δική του ιδέα, ενισχύοντας κατ' επέκταση την ενόχληση των αρχηγών με τον Νίκο Χριστοδουλίδη. Έστειλε δηλαδή το μήνυμα σε βουλευτές που βρίσκονται στη συγκυβέρνηση και οι οποίοι είναι ήδη σφόδρα ενοχλημένοι με τον πρόεδρο, πως στην προσπάθειά του να αλλάξει την αρνητική για τον ίδιο ατζέντα, τιμωρεί τους ίδιους με τις εν λόγω προτάσεις.

Τι ενόχλησε τον Πρόεδρο

Όμως η πικρία δεν προέρχεται μόνο από τα συγκυβερνώντα κόμματα, αλλά και από το ίδιο το Προεδρικό. Κύκλοι που βρίσκονται κοντά στον πρόεδρο υποστηρίζουν πως ο Νίκος Χριστοδουλίδης νιώθει πως το λάθος του ήταν όταν κατά τον σχηματισμό του Υπουργικού Συμβουλίου υπέκυψε στις απαιτήσεις των συγκυβερνώντων κομμάτων. Αυτό είναι κάτι που κρατά μέσα του, αυτός ήταν και ο λόγος όπως λέγεται από την κυβέρνηση, που στην περίπτωση των ημικρατικών δεν άκουσε κανέναν από τους πολιτικούς αρχηγούς. Σε σημείο που, όπως λένε πολύ έγκυρες πηγές του Προεδρικού, δημιουργήθηκε σοβαρή ένταση μεταξύ Νίκου Χριστοδουλίδη και Νικόλα Παπαδόπουλου που διεκδικούσε θέσεις. Όπως λέγεται, ο Μαρίνος Σιζόπουλος δεν έχει πολλές απαιτήσεις από το Προεδρικό και ο Μάριος Καρογιάν έχει χαμηλώσει τους τόνους των απαιτήσεων μετά την γκάφα του να επιμείνει για τον διορισμό Μιχάλη Μιχαήλ σε ΕΔΥ. Σε αυτό το πλαίσιο ο πρόεδρος της Δημοκρατίας έχει αποφασίσει να ενεργεί εν πολλοίς μόνος του και σε πολλά ζητήματα να αποφεύγει επιπλέον συζητήσεις. Δεν είναι καθόλου τυχαίο ότι δεν πρόκειται να βοηθήσει τους συγκυβερνώντες με προεκλογικά δώρα, όπως κάνουν ανέκαθεν πρόεδροι της Δημοκρατίας και ενώ έχει ήδη αποφασίσει ποιος θα είναι ο υφυπουργός Μετανάστευσης, το καθυστερεί, εγείροντας ερωτήματα στους συγκυβερνώντες για τους λόγους της καθυστέρησης.

Το ερώτημα είναι αν όλο αυτό γίνεται γιατί ο Νίκος Χριστοδουλίδης έχει εκτιμήσει πως θα είναι πρόεδρος μιας πενταετίας, ή αν θεωρεί πως η τυπική σχέση με τους συγκυβερνώντες –με τον σοβαρό κίνδυνο αποχώρησής κάποιου εξ αυτών– ενδεχομένως να τον απελευθερώσει, πολιτικά.

Η αλήθεια βεβαίως είναι πως και οι δύο πλευρές αντιλαμβάνονται ότι το σενάριο αποχώρησης από την κυβέρνηση δεν είναι κάτι που συζητείται προεκλογικά. Ο πρόεδρος της Δημοκρατίας βεβαίως νιώθει το τελευταίο διάστημα ιδιαίτερα ανεβασμένος, καθώς επικοινωνιακά έχει νίκες. Είναι το «Αμάλθεια», είναι οι σχέσεις που ανέπτυξε με τον Γερμανό πρόεδρο Φρανκ-Βάλτερ Σταϊνμάιερ, οι οποίες ευελπιστεί πως θα βοηθήσουν στην όλη διαδικασία του Κυπριακού, ήταν βεβαίως και η κάθοδος της Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν στην επέτειο των 20 χρόνων που εξυπηρέτησε το αφήγημα και των δύο. Αυτό, σε συνδυασμό με το ότι αναμένονται εξελίξεις στο Κυπριακό, κάνει το όποιο σενάριο φυγής του Νικόλα Παπαδόπουλου πολύ δύσκολο να εξηγηθεί και να δικαιολογηθεί. Η κατάσταση μοιάζει περισσότερο αδιέξοδη για το ΔΗΚΟ, ούτε όμως βοηθά τον πρόεδρο γιατί έστω κι αν υποβαθμίζει τον ρόλο των κομμάτων στη συγκυβέρνηση, μία τετραετία χωρίς στήριξη κομμάτων εντός της Βουλής θα δυσκολέψει πολύ το όποιο κυβερνητικό έργο.

Το ΔΗΚΟ ψάχνει ταυτότητα

Πώς ο Νικόλας έμεινε χωρίς κόμμα και με σοβαρό τον κίνδυνο αμφισβήτησης

Την ίδια στιγμή στο ΔΗΚΟ, αλλά και ευρύτερα στον χώρο της συγκυβέρνησης, άρχισε να συζητείται ανεπισήμως ότι ο Νίκος Χριστοδουλίδης είναι πρόεδρος μιας πενταετίας. Κατά συνέπεια, θα πρέπει και οι εναλλακτικές για συνεργασίες να διερευνηθούν. Δεν είναι καθόλου τυχαίες οι γέφυρες που άνοιξε ο Νικόλας Παπαδόπουλος με το ΑΚΕΛ στις δημοτικές εκλογές παρά την επιθυμία του Νίκου Χριστοδουλίδη να υπάρξει πλήρης συμπόρευση με τον ΔΗΣΥ για να επισπευσθεί η προσχώρησή του στο κυβερνητικό άρμα.

Όμως όσο κι αν στελέχη θεωρούν πως η αιτία της πτώσης προέρχεται από τη φθορά της συγκυβέρνησης, η πτωτική πορεία των τελευταίων ετών στέλνει το μήνυμα πως αυτό αποτελεί το σύμπτωμα και όχι την αιτία. Τα αίτια είναι βαθύτερα και επικεντρώνονται σε δύο άξονες:

• Το ΔΗΚΟ έχει χάσει την ταυτότητά του ως κόμμα Κέντρου.

• Ο Νικόλας Παπαδόπουλος δεν έχει επί της ουσίας κόμμα πίσω του.

Το ΔΗΚΟ θα μπορούσε να συσπειρώσει τους ψηφοφόρους του Κέντρου, χρησιμοποιώντας το αφήγημα πως έτσι θα ανακοπεί η ψήφος στην Ακροδεξιά. Το πρόβλημα για το κόμμα είναι πως αυτό το αφήγημα χρησιμοποιήθηκε πριν από πέντε χρόνια από την ΕΔΕΚ και η ΕΔΕΚ δεν φρόντισε με τις πολιτικές της στη συνέχεια να το αξιοποιήσει υπέρ της, καθώς πολλοί ήταν εκείνοι οι ψηφοφόροι που είδαν ταύτιση θέσεων με το ΕΛΑΜ. Το δεύτερο κύριο ζήτημα που ανατρέπει ένα τέτοιο αφήγημα είναι η ρητορική του κόμματος. Μιλάει το ΔΗΚΟ για την πάταξη της Ακροδεξιάς, ωστόσο στελέχη εκφράζονται, είτε στο Κυπριακό είτε στο μεταναστευτικό, με τον ίδιο τρόπο. Ενέργειες και ρητορική που αναιρεί την ιδέα πως το ΔΗΚΟ είναι ένα κόμμα του Κέντρου.

Πέραν όμως αυτού, διαπιστώνεται μέρα με τη μέρα πως ο Νικόλας Παπαδόπουλος δεν έχει κόμμα πίσω του. Δεν είναι μόνο οι ανταρσίες βουλευτών σε κρίσιμα νομοσχέδια, αλλά και η απουσία σύμπνοιας. Ο πρόεδρος του ΔΗΚΟ για παράδειγμα ζήτησε από βουλευτές να συμβάλουν με τη συμμετοχή τους στο ψηφοδέλτιο των ευρωεκλογών. Κανείς δεν ήταν διατεθειμένος, πλην του στενού συνεργάτη του και βουλευτή Λευκωσίας Χρύση Παντελίδη να δώσει τη μάχη. Το ποσοστό του τελευταίου, δεδομένου ότι θεωρείται ο στενότερος συνεργάτης του κ. Παπαδόπουλου, θα αποτελεί εν πολλοίς και τεστ για τη δυναμική που έχει ο πρόεδρος εντός του κόμματος. Η ανταρσία, σε συνδυασμό με τον σοβαρό κίνδυνο μειωμένων ποσοστών ανησυχεί τον ΔΗΚΟϊκό πρόεδρο πως θα οδηγήσει στην πλήρη αταξία της κοινοβουλευτικής ομάδας. Η ανταρσία θα ενταθεί με τη μείωση των ποσοστών, καθώς ο κάθε βουλευτής –για να διασφαλίσει την επανεκλογή του– θα ακολουθεί τη δική του προσωπική ατζέντα. Θα είναι συνεπώς ένας αρχηγός κόμματος, χωρίς συμπαγή ομάδα, χωρίς συγκροτημένο λόγο και με το ένα πόδι αναπόφευκτα εκτός της κυβέρνησης.

Κάτι τέτοιο θα φθείρει σταδιακά και θα υπονομεύει τον Νικόλα Παπαδόπουλο και ως ηγέτη του κόμματος. Δεν αποκλείεται να υπάρξουν και φωνές που θα ζητήσουν την παραίτησή του. Το ποιος θα τον αμφισβητήσει βεβαίως, είναι ένα ζήτημα ανοικτό.

Το σίγουρο είναι πως η αναπληρώτρια πρόεδρος του ΔΗΚΟ, Χριστιάνα Ερωτοκρίτου, η οποία ουδέποτε εξέφρασε δημόσια μία τέτοια φιλοδοξία, έχει αποκτήσει σημαντική δυναμική εντός του κόμματος και σίγουρα δεν έχει την παλαιότερη στενή σχέση με τον Νικόλα Παπαδόπουλο καθώς θεωρεί πως της έκοψε τον δρόμο για να είναι υποψήφια για την προεδρία το 2023, με τη στήριξη του ΑΚΕΛ.

Ο Νικόλας Παπαδόπουλος έχει να διαχειριστεί τις συνεχείς ανταρσίες βουλευτών του, ενώ την ίδια στιγμή ένα κακό αποτέλεσμα θα ενισχύσει τη δική του φθορά και ίσως την υπονόμευση εντός κόμματος.

Η βάση της αίτησης για παύση του Ελεγκτή

Τα έξι σημεία που κατά τον γενικό εισαγγελέα τεκμηριώνουν ανάρμοστη συμπεριφορά του Οδυσσέα Μιχαηλίδη

Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ**

Η αίτηση που κατέθεσε την Παρασκευή 26 Απριλίου ο γενικός εισαγγελέας Γιώργος Σαββίδης στο Ανώτατο Συνταγματικό Δικαστήριο για απόλυση του γενικού ελεγκτή της Δημοκρατίας Οδυσσέα Μιχαηλίδη και τα όσα έχουν διαρρεύσει, στην ουσία αποτελούν μια πρώτη γεύση της μάχης που θα διεξαχθεί μετά την παρέλευση των 21 ημερών, περίοδο ενστάσεων, στο Δικαστικό Συμβούλιο. Αν ληφθεί υπόψη η δημόσια στάση των δύο πλευρών, τις τελευταίες μέρες, μπορεί κάλλιστα να εξαχθούν ασφαλή συμπεράσματα για τη στρατηγική που θα ακολουθηθεί εντός της δικαστικής αίθουσας.

Η πρώτη μάχη για την πλευρά του γενικού ελεγκτή θα είναι να ακυρώσει την αίτηση του γενικού εισαγγελέα προτού το Δικαστικό Συμβούλιο εισέλθει στα βαθιά. Τουτέστιν να υποβάλει ένσταση μέχρι τις 17 Μαΐου 2024. Από την άλλη, η πλευρά του γενικού εισαγγελέα έχει ως αιχμή του δόρατος τη νομολογία που δόθηκε στην υπόθεση απόλυσης του Ρίκκου Ερωτοκρίτου προκειμένου να στηρίξει και να αποδείξει ότι ο γενικός ελεγκτής είναι υπόλογος ανάρμοστης συμπεριφοράς. Για την ώρα, η πλευρά του γενικού ελεγκτή συνεχίζει την ίδια τακτική, πριν από την υποβολή της αίτησης, δίνοντας δηλαδή προσωπικά ελατήρια στην κίνηση του γενικού εισαγγελέα που αποσκοπούν στην «εξόντωση» του Οδυσσέα Μιχαηλίδη. Εάν και εφόσον η ίδια τακτική ακολουθηθεί και ενώπιον του Δικαστικού Συμβουλίου, οι δικηγόροι του Οδυσσέα Μιχαηλίδη θα πρέπει να παρουσιάσουν ισχυρά στοιχεία, όπως εξηγούσαν στην «Κ» νομικές πηγές, προκειμένου να πείσουν τους εννέα δικαστές ότι πράγματι ο κορυφαίος θεσμός λειτουργούσε με πρακτικές εγκληματικής οργάνωσης. Η αίτηση του γενικού εισαγγελέα και όσα έχουν διαρρεύσει μέχρι σήμερα, δείχνουν πως η πλευρά του αιτητή θα περιοριστεί σε γεγονότα των τελευταίων χρόνων τα οποία μπορούν να τεκμηριώσουν ότι ο γενικός ελεγκτής πρέπει να ελεγχθεί για ανάρμοστη συμπεριφορά.

Το υπόβαθρο

Σύμφωνα με στοιχεία που έχει στη διάθεσή της η «Κ», η αίτηση του γενικού εισαγγελέα, μεταξύ άλλων στηρίζεται σε έξι κομβικά νομικά σημεία τα οποία είναι σε θέση, όπως πιστεύεται, να τεκμηριώσουν αυτό το οποίο έχει δοθεί ως νομολογία. «Οι αξιωματούχοι της Κυπριακής Δημοκρατίας δεν είναι απλοί πολίτες και επομένως δεν μπορούν να προτάξουν το δικαίωμα της ελευθερίας του λόγου και της έκφρασης, πρέπει δε να υποδεικνύουν πάντοτε αυτοσυγκράτηση και όχι αμετροεπή συμπεριφορά που δεν αναμένεται από κρατικό αξιωματούχο». Επίσης, άποψη του αιτητή είναι πως «ο γενικός ελεγκτής απολύεται για τους ίδιους λόγους και κατά τον ίδιο τρόπο που απολύονται οι δικαστές του Ανωτάτου Δικαστηρίου. Επομένως θα πρέπει να αποδειχθεί ότι ο Οδυσσέας Μιχαηλίδης είναι υπόλογος ανάρμοστης συμπεριφοράς». Προκειμένου να στηριχθεί η άποψη του αιτητή και κατ' επέκταση να επιτευχθεί το ζητούμενο για τον ίδιο, το κάθε νομικό σημείο τεκμηριώνεται από γεγονότα τα οποία αφορούν ενέργειες και δημόσιες τοποθετήσεις του γενικού ελεγκτή όχι μόνο για την ηγεσία της Νομικής Υπηρεσίας. Στο κάδρο των γεγονότων έχουν συμπεριληφθεί και άλλες περιπτώσεις σύγκρουσης του γενικού ελεγκτή με κυβερνητικούς αξιωματούχους ή άλλους θεσμικούς παράγοντες.

Η πρώτη νομική μάχη μεταξύ γενικού εισαγγελέα και γενικού ελεγκτή θα διεξαχθεί εάν και εφόσον ο Οδυσσέα Μιχαηλίδης θα καταθέσει ένσταση επί της αίτησης του Γιώργου Σαββίδη μέχρι τις 17 Μαΐου.

Συνταγματική εκτροπή

Όπως είχε γράψει η «Κ» την προηγούμενη Κυριακή, ισχυρό νομικό σημείο για τον γενικό εισαγγελέα θεωρείται η άποψή του για συνταγματική εκτροπή του γενικού εισαγγελέα. Επί του προκειμένου, στην αίτηση παρατίθενται οι συνέπειες που κατά τον γενικό εισαγγελέα έχουν οι συνεχείς αμφισβητήσεις του γενικού ελεγκτή σε γνωματεύσεις του Γιώργου Σαββίδη:

- Είναι εκτός νομικής βάσης, είναι επιζήμιες για το δημόσιο συμφέρον και αμφισβητούνται οι συνταγματικές εξουσίες του γενικού εισαγγελέα από έναν αξιωματούχο.

- Οι συνεχείς αναφορές του γενικού ελεγκτή για τα περί κατάχρησης εξουσίας από αξιωματούχους, χωρίς συνέπειες και χωρίς να υπάρχει λογοδοσία επειδή ο γενικός εισαγγελέας δίνει κάλυψη στις κατ' ισχυρισμών παρανομίες, υπονομεύει την εμπιστοσύνη του κοινού προς τους θεσμούς.

- Ρητές αναφορές από γενικό ελεγκτή ότι ο γενικός εισαγγελέας καλύπτει την διάπραξη ποινικών αδικημάτων, του ιδίου, υπουργών ή και άλλων δημόσιων λειτουργών.

Επί του προκειμένου, η πλευρά του γενικού εισαγγελέα υποστηρίζει πως η εν λόγω συμπεριφορά του γενικού ελεγκτή παραπέμπει σε ένα γενικό εισαγγελέα που διαπράττει ποινικά αδικήματα και είναι διεφθαρμένος. Ο αιτητής χαρακτηρίζει «αστήρικτες, αβάσιμες και ηθικά μεμπτές επιθέσεις και κατηγορίες, εναντίον του Νομικού Συμβούλου του Κράτους και κατ' επέκταση του ίδιου του κράτους, συμπεριφορά που παρακωλύει την εύρυθμη λειτουργία του κρατικού μηχανισμού».

Γεγονότα

Το αιτιολογικό της συνταγματικής εκτροπής του γενικού ελεγκτή στηρίζεται σε γεγονότα όπως η απαίτηση του Οδυσσέα Μιχαηλίδη να του παραδώσει ο γενικός εισαγγελέας φακέλους υποθέσεων που βρίσκονταν στο στάδιο της ποινικής διερεύνησης. Οι φάκελοι αφορούσαν το Κυπριακό Πρόγραμμα Επενδύσεων που είχαν παραδοθεί από την επιτροπή Νικολάτου στη Νομική Υπηρεσία, από την οποία ο γενικός ελεγκτής ζητούσε πιστοποιητικά να του παραδοθούν. Η απαίτηση του γενικού ελεγκτή είχε προκαλέσει την έντονη αντίδραση του γενικού εισαγγελέα ο οποίος τον κατηγόρησε για συνταγματική εκτροπή.

Θεσμική κρίση

Σημαντικό νομικό σημείο για τον αιτητή είναι το κομμάτι κρίσης σε θεσμούς που έχει προκαλέσει, κατά τον αιτητή, η συμπεριφορά του γενικού ελεγκτή. Ο γενικός εισαγγελέας στην αίτησή του χαρακτηρίζει προσβλητική και καταχρηστική γλώσσα και ύφος των επιστολών και δηλώσεων του γενικού ελεγκτή, καθώς και αστήρικτες και αβάσιμες τις κατηγορίες που εκτοξεύει εναντίον αξιωματούχων, οι οποίες παραβιάζουν το τεκμήριο της αθωότητας αλλά θέτουν και σε ανυποληψία τους θεσμούς και δημιουργούν θεσμική κρίση.

Εκβιασμοί απειλές

Αίσθηση προκαλούν ισχυρισμοί του γενικού εισαγγελέα που σε άλλες περιπτώσεις θα συνιστούσαν διάπραξη σοβαρού ποινικού αδικήματος. Στην αίτησή του ο αιτητής αναφέρεται σε εκβιασμούς και απειλές προς τους ελεγχόμενους του από τον Οδυσσέα Μιχαηλίδη. Επίσης γίνεται λόγος για «ασέβεια προς συνταγματικώς κατοχυρωμένα θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα, όπως το τεκμήριο της αθωότητας, υποσκάπτει το έργο και εξουσίες αξιωματούχων αλλά αναδεικνύει και απουσία ουσιαστικής κρίσης, αυτοέλεγχου και αντικειμενικότητας.

Ανάρμοστη αυτοπροβολή

Στην αίτηση περιλαμβάνονται και ζητήματα που κατά τον γενικό εισαγγελέα καταδεικνύουν έλλειψη αντικειμενικότητας αλλά και εχθρότητας προς άλλους αξιωματούχους και ελεγχόμενους του, από τον γενικό ελεγκτή. Άποψη του γενικού εισαγγελέα είναι πως ο Οδυσσέας Μιχαηλίδης πλήττει το ίδιο το αξίωμα το οποίο υπηρετεί. Άποψη την οποία στηρίζει μέσω «των καθημερινών και συνεχόμενων δημοσιεύσεων του στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και στα μέσα μαζικής ενημέρωσης». Συμπεριφορά που όπως αναφέρεται συνιστά αυτοπροβολή και οδηγούν στο συμπέρασμα πως «ο γενικός ελεγκτής δεν έχει ως γνώμονά του το δημόσιο συμφέρον, αλλά επιδιώκει τη δική του φήμη και αυτοπροβολή κατά τρόπο ανάρμοστο».

ΕΔΩ ΕΧΕΤΕ ΕΠΙΛ%ΓΕΣ!

3,5%*

Νέο Αμοιβαίο Κεφάλαιο
AstroBank Target Maturity Fund 2027

Το AstroBank Target Maturity Fund 2027 επιδιώκει να επωφεληθεί από το τρέχον περιβάλλον ομολογιακών αποδόσεων και απευθύνεται σε επενδυτές που επιδιώκουν τακτικό εισόδημα

- Σχεδιασμένο να προσφέρει μια εναλλακτική μορφή εισοδήματος
- Πρόσβαση σε ευρωπαϊκά κρατικά και εταιρικά Ομόλογα
- * Επιδιωκόμενη διανομή ετήσιου μερίσματος 3,50%
- Δυνατότητα συμμετοχής με ελάχιστο κεφάλαιο από 20.000 ευρώ
- Χρονικός ορίζοντας επένδυσης 3 έτη με προκαθορισμένη λήξη οπότε και ρευστοποιείται και τα χρήματα αποδίδονται στους επενδυτές

Προθεσμία συμμετοχής έως 31/05/2024

Γνωρίστε το AstroBank Target Maturity Fund 2027 και μάθετε περισσότερα στο www.astrobank.com

Κλείστε το ραντεβού σας σήμερα.

FUND MANAGER
GMM GLOBAL MONEY MANAGERS WE DRIVE RESULTS

AstroBank make it happen

ΙΣΧΥΟΥΝ ΟΡΟΙ ΚΑΙ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ.
Οι ΟΣΕΚΑ δεν έχουν εγγυημένη απόδοση και οι προηγούμενες αποδόσεις δεν διασφαλίζουν τις μελλοντικές.
Οι ΟΣΕΚΑ υπάγονται στις διατάξεις της Οδηγίας 2009/65/ΕΚ.
Το προϊόν δεν περιλαμβάνει καμία προστασία κεφαλαίου σε σχέση με τους αναφερόμενους κινδύνους, γεγονός που σημαίνει ότι μπορεί να χαθεί μέρος ή το σύνολο του επενδυμένου ποσού.
Η παρούσα διαφήμιση έχει ενημερωτικό / διαφημιστικό χαρακτήρα και δεν πρέπει να εκληφθεί ως εγγύηση, προσφορά, συμβουλή ή προτροπή για αγορά, διακράτηση ή πώληση κινητών αξιών.

ΝΙΑΖΙ ΚΙΖΙΛΓΙΟΥΡΕΚ, *υποψήφιος ευρωβουλευτής*

Να μη χαθεί η φωνή των Τουρκοκυπρίων στην Ευρωβουλή

Θέλουμε τους Τουρκοκύπριους πιο κοντά στην Ε.Ε. ή να παραμείνουν εξαρτημένοι από την Τουρκία; Εγώ βρήκα την απάντηση

Συνέντευξη στον **ΑΝΤΡΕΑ ΚΗΜΗΤΡΗ**

«Είναι σημαντικό να μη χαθεί η φωνή των Τουρκοκυπρίων στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο» αναφέρει σε συνέντευξη στην «Κ» ο υποψήφιος Ευρωβουλευτής Νιαζί Κιζίλγιουρεκ. Προς ενίσχυση αυτής της θέσης, θέτει το ερώτημα κατά πόσο θέλουμε τους Τουρκοκύπριους πιο κοντά στην Ε.Ε. ή να παραμείνουν εξαρτημένοι από την Τουρκία, με τον ίδιο να δηλώνει ότι έχει την απάντηση. Για τη σχέση με το ΑΚΕΛ, λέει ότι υπάρχει αμοιβαίος σεβασμός, κάτι που διευκολύνει τη συνεργασία. Ερωτηθείς για τη στάση που τήρησε στις προεδρικές εκλογές, σημειώνει ότι δεν ήταν ενθουσιώδης με τον Μαυρογιάννη, όμως σεβάστηκε την επιλογή του ΑΚΕΛ. Στη συζήτηση για το Κυπριακό, εκφράζει τη θέση ότι τα ευρωτουρκικά δεν μπορούν να «ξεκλειδώσουν» την κατάσταση, διότι δεν υπάρχει πλέον προοπτική ένταξης της Τουρκίας στην Ε.Ε., και εισηγείται την προώθηση ευρωπαϊκών πρότζεκτ για ομοσπονδιοποίηση από κάτω, όπου οι δύο κοινότητες, όπως αναφέρει, θα βρεθούν μαζί σε έναν κοινό χώρο και μέσα από τη συνεργασία θα προχωρούν.

–Ποια θεωρείτε την κορυφαία σας πολιτική πράξη στο Ευρωκοινοβούλιο;

–Ως συντονιστής της Αριστεράς στην Επιτροπή Παιδείας και Κουλτούρας του Ευρωκοινοβουλίου, ήμουν εισηγητής για την πρακτική άσκηση νέων ανθρώπων στην Ε.Ε. με πληρωμή. Πέρασε και τώρα γίνεται νόμος στα κράτη-μέλη. Ήταν μια μεγάλη επιτυχία.

–Τι θα διορθώνατε, αν μπορούσατε;

–Δεν μπορώ να πω ότι θα διόρθωνα κάτι, όμως, θα ήθελα να ξεκαθαρίσω ένα θέμα. Ακούω συχνά ότι δεν καταψήφισα το τουρκολιβυκό μνημόνιο. Αυτό είναι λάθος. Το καταδίκασα αμέσως και γραπτώς.

–Κάποιοι πάντως σας αποδίδουν ότι στο Ευρωκοινοβούλιο λειτουργήσατε περισσότερο ως εκπρόσωπος της τουρκοκυπριακής κοινότητας παρά του συνόλου του κυπριακού λαού.

–Έχω κάποιες αρχές στην πολιτική. Προωθώ την ομοσπονδιακή λύση, τα νόμιμα συμφέροντα της τουρκοκυπριακής κοινότητας και καταγγέλλω συστηματικά τη συμπεριφορά της Τουρκίας σε βάρος της Κύπρου. Κατάγγειλα και τον Τατάρ που αποσύρθηκε από το πρόγραμμα Imagine, όπως και τον τέως υπουργό Παιδείας Πρόδρομο Προδρόμου που κυνηγούσε πειθαρχικά τον καθηγητή Μέσης Εκπαίδευσης και ζωγράφο κ. Γαβριήλ. Άρα θεωρώ ότι υπηρέτησα τα νόμιμα συμφέροντα του συνόλου του κυπριακού λαού. Επειδή, όμως, τα δικαιώματα των Τουρκοκυπρίων δεν μπήκαν ποτέ στη μεγάλη εικόνα, όταν ασχολούμαι με αυτό το θέμα, ελκύει την προσοχή. Αυτά τα δικαιώματα των Τουρκοκυπρίων προκύπτουν από αποφάσεις της Ε.Ε. και όχι γιατί έτσι λέει ο Νιαζί. Πρέπει να απαντήσουμε ένα ερώτημα. Θέλουμε τους Τουρκοκύπριους πιο κοντά στην Ε.Ε. ή να παραμείνουν εξαρτημένοι από την Τουρκία; Εγώ βρήκα την απάντηση. Συνεπώς, είναι σημαντικό να μη χαθεί η φωνή των Τουρκοκυπρίων στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΧΡΗΣΤΟΥ

«Στις ψηφοφορίες τήρησα σε μεγάλο βαθμό την πολιτική του ΑΚΕΛ, όμως, υπήρχαν και τομείς που ψήφισα ξεχωριστά και κράτησα την αυτονομία μου».

> *Δεν ήμουν ενθουσιώδης με τον Μαυρογιάννη, όμως σεβάστηκα την επιλογή του ΑΚΕΛ.*

> *Ο ΔΗΣΥ έχει πρόβλημα ταυτότητας. Οι αξίες που εκπροσωπούσε ο Γλαύκος Κληρίδης δεν επικράτησαν στο σύνολο του Συναγερμού.*

–Είσπράττετε τον ίδιο ενθουσιασμό από τον κόσμο της Αριστεράς για εκλογή Τουρκοκύπριου όπως πριν από πέντε χρόνια;

–Η ιδέα του ΑΚΕΛ να έχει Τουρκοκύπριο υποψήφιο είναι ιστορική απόφαση και αυτή η προσπάθεια συνεχίζεται. Γενικά, όμως, πρέπει να προσεγγίζουμε τις ευρωεκλογές βάσει πολιτικής αντίληψης και όχι βάσει εθνοτικής καταγωγής. Διότι το Ευρωκοινοβούλιο είναι ένας θεσμός υπερεθνικός. Κανείς δεν πρέπει να λειτουργεί στο Ευρωκοινοβούλιο μόνο για τη χώρα του. Άρα πρέπει να μετρά η πολιτική άποψη των υποψηφίων και όχι οι εθνοτικές καταβολές τους.

–Το 2019 δεν ψήφισαν πολλοί Τουρκοκύπριοι. Δεν τους συγκινεί η εκλογή Τουρκοκύπριου στο Ευρωκοινοβούλιο;

–Μέχρι να είμαι υποψήφιος, ελάχιστοι Τουρκοκύπριοι ψήφιζαν σε ευρωεκλογές. Το 2019 συμμετείχαν έξι χιλιάδες. Το άλμα ήταν μεγάλο. Και παρά το γεγονός ότι το καθεστώς Τατάρ πολεμάει τη συμμετοχή των Τουρκοκυπρίων, βλέπω ότι αυξάνεται το ενδιαφέρον, και αυτή τη φορά αναμένω μεγαλύτερη συμμετοχή, αλλά δεν μπορεί να γίνει εκτίμηση.

–Πώς ήταν η συνεργασία με το ΑΚΕΛ;

–Είχα άψογη συνεργασία με τον Άντρο Κυπριανού και συνεχίζω να έχω άψογη συνεργασία με τον Στέφανο Στεφάνου. Στις ψηφοφορίες τήρησα σε μεγάλο βαθμό την πολιτική του ΑΚΕΛ, όμως, υπήρχαν και τομείς που ψήφισα ξεχωριστά και κράτησα την αυτονομία μου. Υπάρχει ένας αμοιβαίος σεβασμός που διευκολύνει τη συνεργασία. Ακόμα και εκεί που διαφωνούμε βρίσκουμε τρόπους να βαδίζουμε μαζί.

–Ποιες είναι οι πολιτικές σας διαφορές;

–Δεν θα έλεγα ότι υπάρχει κάτι πολύ συγκεκριμένο. Έχουμε ταύτιση απόψεων στο Κυπριακό. Συμφωνούμε ότι η λειτουργία της Ε.Ε. βάσει της οικονομικής πολιτικής του νεοφιλελευθερισμού δεν μας ικανοποιεί. Συμφωνούμε στην πολιτική για το Παλαιστινιακό. Απλώς, εγώ υπογραμμίζω την ιστορική σημασία της συγκρότησης της Ε.Ε. Τη θεωρώ από τις κορυφαίες στιγμές στην ιστορία της ανθρωπότητας, στην εποχή των εθνών-κρατών. Τερμάτισε τους πολέμους και δημιούργησε αλληλεξάρτηση μεταξύ κρατών και λαών, που τους επιτρέπει να ανήκουν σε έναν κοινό οικονομικό και πολιτικό χώρο. Διαχωρίζω την ιστορική σημασία της Ε.Ε. από τη σημερινή της πολιτική λειτουργία. Σήμερα λειτουργεί με επικρατέστερη δύναμη τη Δεξιά. Έχω τεράστια διαφωνία με το πώς η Δεξιά, δηλαδή το Ευρωπαϊκό Λαϊκό Κόμμα, διαχειρίζεται τις υποθέσεις της Ε.Ε.

–Θεωρείτε ότι είναι αρκετές οι αλλαγές που έκανε το ΑΚΕΛ, ή μπορούσε για πιο τολμηρά βήματα;

–Το ΑΚΕΛ είναι ένα κόμμα 100 χρόνων και την πορεία του την αποφασίζουν τα μέλη και τα στελέχη του. Δεν είναι σωστό να έρθω από έξω και να πω στο ΑΚΕΛ τι να κάνει. Είναι προφανές ότι το ΑΚΕΛ βρίσκεται σε μια διαδικασία εξέλιξης.

–Κάποιος θα έλεγε ότι το προφίλ σας ταιριάζει περισσότερο με το Volt παρά με το ΑΚΕΛ.

–Δεν βλέπω το ΑΚΕΛ και το Volt ως ανταγωνιστικές δυνάμεις. Συμφωνούν στην ομοσπονδιακή λύση του Κυπριακού, τον δικοινοτισμό, και κάνουν ανοίγματα στην τουρκοκυπριακή κοινότητα. Όλα αυτά είναι σημαντικά. Το Volt είναι ένα νέο κόμμα και του εύχομαι κάθε επιτυχία. Όμως, το ΑΚΕΛ είναι ο κατεξοχήν φορέας της ομοσπονδιακής λύσης μαζί με την τουρκοκυπριακή Αριστερά. Αν βγάλεις το ΑΚΕΛ από την εξίσωση, η ιδέα της ομοσπονδιακής λύσης πεθαίνει.

–Σας προσέγγισαν από το Volt;

–Όχι.

–Είπατε ότι φορείς της ομοσπονδιακής λύσης είναι κυρίως το ΑΚΕΛ και η τουρκοκυπριακή Αριστερά. Ο ΔΗΣΥ δεν βοήθησε προς αυτή την κατεύθυνση;

–Δυστυχώς, οι αξίες που εκπροσωπούσε ο Γλαύκος Κληρίδης δεν επικράτησαν στο σύνολο του Συναγερμού. Ήταν φιλελεύθερος και φεντεραλιστής. Αυτά τα στοιχεία στον Συναγερμό είναι αδύναμα σήμερα. Ο ΔΗΣΥ πρέπει να ανασυγκροτηθεί βάσει αυτών των αρχών μακριά από εθνικισμό και εθνοκεντρισμό. Σε αυτά έχει πολλή δουλειά να κάνει ο Συναγερμός.

–Ήσασταν κοντά στον Γλαύκο Κληρίδη. Κάποιος μπορεί να πει ότι θα μπορούσατε να συνεργαστείτε με τον ΔΗΣΥ παρά με οποιονδήποτε άλλο.

–Όχι, είναι λάθος αυτό. Μπορούσα να συνεργαστώ με φιλελεύθερα, φεντεραλιστικά στοιχεία του Συναγερμού. Αλλά ο ΔΗΣΥ δεν είναι μόνο αυτά. Είναι ένα διχασμένο κόμμα. Για παράδειγμα, κάποιοι συναγερμικοί θα ήθελαν να έχουν έναν Τουρκοκύπριο υποψήφιο, αλλά, πολλοί είναι αυτοί που είναι εναντίον λόγω έντονου εθνοκεντρισμού.

–Τι σχέση έχει σήμερα ο ΔΗΣΥ με το κόμμα που ίδρυσε ο Κληρίδης;

–Ο Συναγερμός έχει πρόβλημα ταυτότητας. Έχει διάφορες ομάδες με διαμετρικά αντίθετες απόψεις. Από τη μία έχεις έναν εθνοκεντρισμό, εθνικισμό, και από την άλλη ομάδες επαναπροσέγγισης και ομοσπονδιακούς.

–Θα σας πουν ότι είναι ένα πλουραλιστικό κόμμα.

–Αυτό δεν είναι πλουραλισμός, είναι σύγχυση. Βεβαίως, ο πλουραλισμός είναι καλό πράγμα. Πρέπει όμως, να υπάρχουν κάποιες βασικές αρχές και αξίες. Εγώ θα ήθελα ένα φιλελεύθερο, δεξιό, ομοσπονδιακό κόμμα με τις αξίες του Γλαύκου Κληρίδη να επικρατούν στη βάση του Συναγερμού.

–Στις προεδρικές εκλογές υπήρχε η εντύπωση ότι δεν στηρίξατε Ανδρέα Μαυρογιάννη αλλά Αχιλλέα Δημητριάδη. Θέλετε να ξεκαθαρίσετε τη στάση που τηρήσατε;

–Η στάση που τήρησα στις προεδρικές εκλογές ήταν με την πλήρη συμφωνία της ηγεσίας του ΑΚΕΛ. Έκανα αυτό που μου ζήτησε το ΑΚΕΛ να κάνω. Δεν ήμουν ενθουσιώδης με τον Μαυρογιάννη, όμως σεβάστηκα την επιλογή του ΑΚΕΛ.

–Και ότι υπήρχε πρόθεση στη συνέχεια να προχωρούσατε στην ίδρυση ενός δικοινοτικού κόμματος, όμως το αποτέλεσμα στις προεδρικές λειτούργησε ανασταλτικά.

–Ποτέ δεν τέθηκε τέτοιο θέμα.

Να προωθήσουμε ευρωπαϊκά πρότζεκτ για ομοσπονδιοποίηση από κάτω

–Ποια είναι η ισορροπία στην τουρκοκυπριακή κοινότητα σχετικά με τη λύση του Κυπριακού εντός παραμέτρων ΟΗΕ;

–Στην τουρκοκυπριακή κοινότητα η πληθυσμιακή δομή αλλάζει συνεχώς. Οι Τουρκοκύπριοι στην πλειοψηφία τους παραμένουν υπέρ της ομοσπονδιακής λύσης.

–Ναι, αλλά εξέλεξαν τον Τατάρ. Αυτό τι μήνυμα στέλνει για την τουρκοκυπριακή κοινότητα;

–Πιο σωστή έκφραση θα ήταν «επιβολή» Τατάρ. Παρόλα αυτά οι ψηφοφόροι του Ακιντζί ήταν σχεδόν οι μισοί. Δυστυχώς δεν αξιοποιήθηκε σωστά η παρουσία του Μουσταφά Ακιντζί στην τουρκοκυπριακή ηγεσία. Από την άλλη, είναι γεγονός ότι και στις δύο κοινότητες υπάρχουν έντονες φωνές κατά της ομοσπονδιακής λύσης. Δεν βλέπουμε την ομοσπονδία ως προοπτική επανένωσης του χώρου. Όταν ονομάζεις την ομοσπονδιακή λύση οδυνηρό συμβιβασμό, έκφραση που χρησιμοποιεί συχνά η ελληνοκυπριακή πολιτική ελίτ, τότε υπάρχει ζήτημα διότι αυτόματα της αποδίδεις αρνητική χροιά. Με ανησυχεί πολύ που μεγαλώνει μέσα στους Ελληνοκύπριους η αντίληψη «καλύτερα έτσι όπως είμαστε». Η τουρκοκυπριακή κοινότητα αντιλαμβάνεται ότι με τη συνέχιση του στάτους κβο η ύπαρξή τους θα σβήσει. Εδώ, πρέπει η ελληνοκυπριακή ηγεσία να βρει τρόπους να ενισχύσει τις σχέσεις μεταξύ των δύο κοινοτήτων σε όλους τους τομείς.

–Ανακοίνωσε κάποια μέτρα για τους Τουρκοκύπριους ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης.

–Αυτά ήταν τα ελάχιστα που μπορούσε να κάνει. Ένας Τουρκοκύπριος, πολίτης της Κυπριακής Δημοκρατίας και της Ε.Ε., δεν μπορεί ακόμη να ανοίξει τραπεζικό λογαριασμό στις ελεύθερες περιοχές. Απαράδεκτα πράγματα.

–Γιατί συμβαίνει αυτό;

–Να το εξηγήσουν αυτοί που λένε ότι δεν γίνεται. Το συζήτησα επίμονα αυτό το θέμα με τον πρόεδρο. Λέει θα δούμε τι μπορούμε να κάνουμε. Πέρασε ένας χρόνος και δεν έκανε τίποτα.

ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΧΡΗΣΤΟΥ

«Πρέπει να δημιουργήσουμε κοινό οικονομικό, πολιτισμικό και εκπαιδευτικό χώρο. Να μη φοβόμαστε ότι αυτό σημαίνει αναγνώριση του ψευδοκράτους. Αντίθετα, αυτό σημαίνει ενσωμάτωση της τουρκοκυπριακής κοινότητας στους ευρωπαϊκούς θεσμούς μέσα από την Κυπριακή Δημοκρατία».

–Μπορούν τα ευρωτουρκικά να ξεκλειδώσουν το Κυπριακό;

–Όχι, διότι δεν υπάρχει πια προοπτική ένταξης της Τουρκίας στην Ε.Ε. Πλέον συζητά για μια ειδική σχέση –ιδιαίτερα στον τομέα της οικονομίας. Συνεπώς, το δόγμα περί άσκησης πιέσεων στην Τουρκία για εξασφάλιση μιας καλύτερης λύσης στο Κυπριακό έχει τελειώσει.

–Πώς μπορεί να αξιοποιηθεί η ευρωπαϊκή μας υπόσταση προς την κατεύθυνση της λύσης;

–Να πράξουμε αυτό που έκαναν οι ιδρυτές της Ε.Ε. που έφεραν μαζί τους λαούς σε συνθήκες οικονομικής αλληλεξάρτησης και συνεργασίας, και χτίστηκε σταδιακά μια ενότητα. Να προωθήσουμε ευρωπαϊκά πρότζεκτ για ομοσπονδιοποίηση από κάτω, όπου οι δύο κοινότητες θα βρεθούν μαζί σε έναν κοινό χώρο και μέσα από τη συνεργασία θα προχωρούν. Φανταστείτε ένα κοινό νοσοκομείο, ένα κοινό πανεπιστήμιο, περισσότερο εμπόριο μέσα από τον κανονισμό της Πράσινης Γραμμής, παραγωγή ηλεκτρισμού από ηλιακή ενέργεια προς όφελος και των δύο κοινοτήτων. Να χτίσουμε αυτή τη συνεργασία σε όλους τους τομείς.

–Πώς θα γίνουν αυτά όταν ο Τ/κ ηγέτης Ερσίν Τατάρ αρνείται ακόμη και να συναντηθεί με τον πρόεδρο Χριστοδουλίδη;

–Τον παραβλέπεις. Ποιος εμποδίζει την Κυπριακή Δημοκρατία να θέσει στην Ε.Ε. ότι θα χτίσει ένα πανεπιστήμιο όπου θα σπουδάζουν όλοι μαζί; Ή να ανοίξει ένα σχολείο για παιδιά, τρίγλωσσο, κοντά στην Πράσινη Γραμμή; Τι εμποδίζει να δημιουργηθεί ένα δικοινοτικό νοσοκομείο; Σε αυτές τις περιπτώσεις ο Τατάρ δεν θα μπορεί να κάνει τίποτα.

–Δεν συμβαίνει ήδη αυτό με τα νοσοκομεία στις ελεύθερες περιοχές και το Πανεπιστήμιο Κύπρου;

–Όχι. Οι Τουρκοκύπριοι είναι εκτός ΓεΣΥ και αυτό είναι ένα ζήτημα που συζητάμε κατά πόσο μπορεί να βελτιωθεί. Το Πανεπιστήμιο Κύπρου θεωρητικά είναι δικοινοτικό, όμως στην πράξη λειτουργεί ως ελληνοκυπριακό. Θα βρείτε ελάχιστους Τουρκοκύπριους φοιτητές. Εγώ μιλώ για άλλα πράγματα. Πρέπει να δημιουργήσουμε κοινό οικονομικό, πολιτισμικό και εκπαιδευτικό χώρο. Να μη φοβόμαστε ότι αυτό σημαίνει αναγνώριση του ψευδοκράτους. Αντίθετα, αυτό σημαίνει ενσωμάτωση της τουρκοκυπριακής κοινότητας στους ευρωπαϊκούς θεσμούς μέσα από την Κυπριακή Δημοκρατία, αλληλεγγύη μεταξύ των δύο κοινοτήτων και ανεξαρτητοποίηση της τουρκοκυπριακής κοινότητας από την Τουρκία.

Χαμένα στις προσφορές τα πτητικά μέσα πυρόσβεσης

Οι ευθύνες, οι δυνατότητες και οι προσπάθειες της Κύπρου για ξένη βοήθεια μετά την παραδοχή των κενών

Του **ΠΑΥΛΟΥ ΝΕΟΦΥΤΟΥ**

Παθογένειες που έχουν να κάνουν με τη διαδικασία της κήρυξης προσφορών για ενοικίαση πτητικών μέσων πυρόσβεσης, ήρθαν αυτές τις μέρες στην επιφάνεια, με αφορμή τις πρώτες πυρκαγιές που ξέσπασαν, με το Τμήμα Δασών να έχει στη διάθεσή του μόλις ένα από τα οκτώ μέσα, που όφειλε να διαθέτει. Απέναντι στις στάχτες της πρόσφατης πυρκαγιάς που ξέσπασε σε δύσβατη περιοχή του κρατικού δάσους Λεμεσού (25 Απριλίου), η κυβέρνηση παραδέχτηκε ότι δεν αναμένεται επιπλέον ενίσχυση του στόλου πριν από τα τέλη Ιουνίου, καθώς οι διαγωνισμοί για την ενοικίαση των πτητικών μέσων δεν έφεραν τα επιθυμητά αποτελέσματα. Πρέπει να σημειωθεί ότι μέχρι τελευταίως (δηλώσεις στην Καθημερινή, 17 Μαρτίου) το Τμήμα ενημέρωνε ότι από τις 20 Μαΐου τέσσερα ενοικιαζόμενα αεροσκάφη και δύο ελικόπτερα θα συμμετείχαν, κατά τις εκτιμήσεις του, στη μάχη της πυρόσβεσης, καθώς κάθε χρόνο η δύναμη του στόλου κτίζεται στα τέλη Μαΐου. Την ίδια ώρα αναβρασμό δημιουργεί και το ζήτημα της επισκευής πτητικών μέσων, κυρίως για τη χρονική στιγμή, δεδομένου ότι το ένα από τα δύο ιδιόκτητα μέσα της Δημοκρατίας εκτιμάται ότι θα μπορεί εντός Ιουλίου (15 Ιουνίου ήταν οι αρχικές εκτιμήσεις) να επιστρέψει στην πυρόσβεση, λόγω επισκευής στη μηχανή, που βρίσκεται αυτή τη στιγμή στο Λονδίνο.

Τις τελευταίες μέρες προσεγγίστηκαν κυβερνήσεις, με ορισμένες να απαντούν αρνητικά, καθώς και τα δικά τους κενά δεν καλύφθηκαν ακόμη.

ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΧΡΗΣΤΟΥ

Υπό το βάρος των εξελίξεων, η κυβέρνηση αναζητεί τρόπους να οχυρώσει άμεσα τη Δημοκρατία. Όπως είναι σε θέση να γνωρίζει η «Κ», τις επόμενες μέρες (το ρεπορτάζ γράφτηκε την Πέμπτη, 2 Μαΐου) θα ανακοινωθεί στήριξη από χώρα της περιοχής.

ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΧΡΗΣΤΟΥ

Η μόνη λύση είναι να περάσει η ευθύνη στην Εθνική Φρουρά, με τη σταδιακή αγορά 10 πτητικών μέσων, δήλωσε στην «Κ» η υπουργός Γεωργίας, Μαρία Παναγιώτου.

Ξένη βοήθεια

Στο μεταξύ και υπό το βάρος των εξελίξεων αλλά και των κλιματολογικών δεδομένων που είναι δύο μήνες μπροστά, η κυβέρνηση αναζητεί τρόπους να οχυρώσει άμεσα τη Δημοκρατία. Όπως είναι σε θέση να γνωρίζει η «Κ», τις επόμενες μέρες (το ρεπορτάζ αυτό γράφτηκε την Πέμπτη, 2 Μαΐου) θα γίνει ανακοίνωση από κυβερνητικής πλευράς για κάλυψη του κενού σε πτητικά, με την ανταπόκριση από χώρα της ευρύτερης περιοχής στο κάλεσμα της Κυπριακής Δημοκρατίας. Σύμφωνα με καλά ενημερωμένη πηγή, τις τελευταίες μέρες προσεγγίστηκαν κυβερνήσεις, με ορισμένες να απαντούν αρνητικά, καθώς και τα δικά τους κενά για το ίδιο θέμα δεν καλύφθηκαν ακόμη. Το κυπριακό αίτημα ήταν συγκεκριμένο και αφορούσε την κάλυψη του προβλήματος στο νησί μέχρι την άφιξη των ενοικιαζόμενων μέσων στα τέλη Ιουνίου.

«Δαίμονας» προσφορών

Σε κάθε προσπάθεια αναζήτησης ευθυνών για τη σημερινή εικόνα, το Τμήμα Δασών παραπέμπει σε μία προβληματική και πολύπλοκη φύση των διαδικασιών προκήρυξης προσφορών, με αποτέλεσμα, όπως σημειώνει, αυτές να μην τελεσφορούν έγκαιρα, παρά το γεγονός, σύμφωνα με το ίδιο, ότι άρχισαν τις διαδικασίες από τα τέλη της προηγούμενης αντιπυρικής περιόδου, τον περασμένο Σεπτέμβριο. Σε αυτό το χαρακτηριζόμενο προβληματικό πλαίσιο, το Τμήμα εντάσσει πρώτον, τις μειωμένες πλέον επιλογές εταιρειών ενοικίασης πτητικών μέσων, μετά τον αποκλεισμό των ρωσικών, με τις οποίες συνεργαζόταν παραδοσιακά, δεύτερον, το γεγονός ότι η Κύπρος είναι μία μικρή χώρα, η οποία ζητάει μικρό αριθμό μέσων από τις εταιρείες και αυτό έχει ως αποτέλεσμα να είναι χρονικά στο τέλος της λίστας επιλογών τους για ανταπόκριση, καθώς έχουν προτεραιότητα μεγαλύτερες αγορές που συνεπάγονται μεγαλύτερο οικονομικό όφελος γι' αυτές, και τρίτον, την υποχρέωση τελευταία να αυστηροποιήσουν ορισμένα κριτήρια για τις προδιαγραφές των πτητικών που θα έρχονται, με αποτέλεσμα να βγαίνουν «εκτός προσφορών».

Για τη φετινή χρονιά και για τον πρώτο διαγωνισμό που αφορά τα δύο αεροπλάνα και τα τέσσερα ελικόπτερα, δεν υπήρξε ενδιαφέρον από εταιρείες, λόγω των πιο πάνω λόγων, σύμφωνα πάντα με το Τμήμα, με αποτέλεσμα αυτό να βγει για δεύτερη φορά σε προσφορές, με την εταιρεία που αρνήθηκε στον πρώτο γύρο, να έχει κάνει αποδεκτό το αίτημα, αφού είχε ολοκληρώσει τις διαδικασίες της με μεγάλες χώρες που ζητούν περισσότερα μέσα. Την ίδια ώρα, σε αυτή τη «δαιμονική φύση» των διαδικασιών αποδίδει το Τμήμα και το ζήτημα της καθυστέρησης στην επισκευή της μηχανής του δεύτερου ιδιόκτητου πτητικού της Δημοκρατίας. Και γι' αυτή την περίπτωση ξεκίνησε τους διαγωνισμούς τον περασμένο Σεπτέμβριο, όμως πάλι απέτυχε ο πρώτος, καθώς δεν είχε βρεθεί εταιρεία.

Προβληματισμοί

Γι' άλλες φωνές, τα πιο πάνω προσλαμβάνονται ως προφάσεις, εκφράζοντας προβληματισμό για τους χειρισμούς του Τμήματος στον τρόπο που προκηρύσσει και χειρίζεται τις προσφορές. «Αν δεν τα καταφέρνουν να προκηρύσσουν καλές προσφορές, να προσλάβουν κάποιον ή να πάνε να παρακολουθήσουν μαθήματα. Κάνει μαθήματα το Γενικό Λογιστήριο. Πήγαν να του ζητήσουν βοήθεια;», παρατήρησε μιλώντας στην «Κ» ο πρόεδρος της Επιτροπής Περιβάλλοντος της Βουλής και βουλευτής των Οικολόγων, Χαράλαμπος Θεοπέμπτου. Την ίδια ώρα κρατά μικρό καλάθι για τις διαδικασίες που ακολουθούνται από το Τμήμα και τον τρόπο που προκηρύσσει και χειρίζεται τις προσφορές, επικαλούμενος επικριτική έκθεση της Ελεγκτικής Υπηρεσίας τον Δεκέμβριο του 2022.

Ανατρέχοντας κανείς στην Έκθεση, εντοπίζει, μεταξύ των συμπερασμάτων, ότι «το Τμήμα, ως Αναθέτουσα Αρχή των διαγωνισμών που περιλαμβάνονται στην παρούσα Έκθεση, δεν έχει εφαρμόσει επαρκώς τη νομοθεσία περί δημοσίων συμβάσεων και τις βασικές αρχές που περιλαμβάνονται σε αυτήν, και που πρέπει να διέπουν τις δημόσιες συμβάσεις», καλώντας, «να εφαρμόζονται αυστηρά όλες οι πρόνοιες της περί δημοσίων συμβάσεων νομοθεσίας ανάλογα με τη διαδικασία που ακολουθείται, και να ετοιμάζονται κατάλληλα έγγραφα διαγωνισμών στη βάση των πιο πάνω προνοιών, λαμβάνοντας υπόψη και τις επικρατούσες κατά τον ουσιώδη χρόνο συνθήκες και ιδιαιτερότητες της αγοράς εκάστου αντικειμένου για τον οποίο διεξάγεται διαγωνισμός». Σε άλλο σημείο η Έκθεση τονίζει ότι «ως αποτέλεσμα της αδυναμίας του κράτους να επιλύσει το εν λόγω πρόβλημα μέσω μόνιμων λύσεων, και η προσφυγή από καιρού εις καιρόν στον διορισμό διαφόρων επιτροπών, έχει καταστήσει το δημόσιο όμηρο μονοπωλιακών καταστάσεων με αποτέλεσμα τη θεαματική/υπερβολική αύξηση στο ανάλογο κόστος το οποίο έχει παρουσιαστεί στους τελευταίους διαγωνισμούς μίσθωσης ελικοπτέρων και αεροπλάνων πυρόσβεσης».

Διοικητική έρευνα

Στο ενδεχόμενο να διαταχθεί διοικητική έρευνα για ευθύνες γύρω από τη μη τελεσφόρηση των προσφορών έγκαιρα, όπως έχει εγερθεί αυτό το διάστημα στον Τύπο, αρμόδια πηγή και γνώστης των θεμάτων από το υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος ανάφερε στην «Κ» το δίλημμα που επικρέμεται πάνω από μία τέτοια εντολή, από τη στιγμή που η πρώτη μέριμνα πρέπει να είναι να έρθουν τα πτητικά μέσα κι αν προκύψουν προβλήματα, να εξεταστεί αυτό το ενδεχόμενο. Από τη στιγμή που ήδη τρέχει μία διοικητική έρευνα για το οδικό δίκτυο του Ακάμα, που ενδεχομένως να εμπλέκει το Τμήμα Δασών, πρόσθεσε. Από τη στιγμή που οι λειτουργοί του Τμήματος δίνουν μάχες μέσα στις φωτιές, στα όρια της αυτοθυσίας.

«Αυτή είναι η λύση»

Σε παρατήρηση ότι το πρόβλημα με την καθυστέρηση στην τελεσφόρηση των διαδικασιών προσφορών για τα ενοικιαζόμενα πτητικά μέσα είναι επαναλαμβανόμενο και αυτό προκαλεί αντιδράσεις, η υπουργός Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος, Μαρία Παναγιώτου, υπέδειξε, μιλώντας στην «Κ», ότι είναι επαναλαμβανόμενο, όμως στη βάση των διαδικασιών και οδηγιών που είχε το Τμήμα Δασών μέχρι σήμερα, διότι, πρόσθεσε, δεν τους έδωσε κανένας την οδηγία να αγοράσουν πτητικά μέσα. Κατά την άποψή της, «ήταν λάθος προσέγγιση μέχρι σήμερα η ενοικίαση των πτητικών, γιατί είσαι έρμαιο των διαδικασιών. Πρέπει να είσαι αυτόνομος και αυτόνομος σημαίνει έχεις τη δική σου στελεχωμένη μονάδα πτητικών μέσων. Αυτή είναι η λύση του προβλήματος και η απόφαση της κυβέρνησης στις 12 Μαρτίου για να περάσει η μονάδα αυτή στην Εθνική Φρουρά, με τη σταδιακή αγορά 10 πτητικών μέσων, αυτό εξυπηρετεί, διορθώνοντας την ίδια ώρα τα προβλήματα που προκύπτουν με τις προσφορές».

Τι απέμεινε

Η κυβέρνηση μπορεί να αποφάσισε την απόκτηση 10 πτητικών μέσων πυρόσβεσης, αλλά η αγορά αυτή θα γίνει στην καλύτερη των περιπτώσεων σε μια πενταετία.

Εκφράζονται προβληματισμοί για τους χειρισμούς του Τμήματος στον τρόπο που προκηρύσσει και χειρίζεται τις προσφορές.

Εδώ αξίζει να σημειωθεί ότι σε εξέλιξη βρίσκεται διαγωνισμός, το κώλυμα ήταν στην Αναθεωρητική Αρχή Προσφορών, για την προμήθεια σε βάθος χρόνου τριών αεροσκαφών αεροπυρόσβεσης. Όμως ποιο είναι το χειροπιαστό οπλοστάσιο εναέριας πυρόσβεσης, στο απευκταίο σενάριο που θέλει κατά τη σημερινή μέρα ή αύριο να ξεσπά μία μεγάλη πυρκαγιά, σε δύσκολες κλιματολογικές συνθήκες όπως οι τρέχουσες;

Όπως προαναφέρθηκε, το Τμήμα Δασών έχει στη διάθεσή του μόνο ένα από τα δύο ιδιόκτητα αεροσκάφη. Έχει χρόνο απογείωσης λιγότερο από 20 λεπτά από τη λήψη του μηνύματος, με μεταφορική ικανότητα 3100 λίτρων και ετοιμότητα οκτώ λεπτών. Από εκεί και πέρα, συνεπικουρούν πτητικά μέσα μικρότερης απόδοσης, εάν ληφθούν υπόψη τα χαρακτηριστικά τους. Οι Βρετανικές Βάσεις μπορούν να αποστέλλουν μέχρι δύο ελικόπτερα μεταφορικής ικανότητας 1800 λίτρων. Η ετοιμότητά τους είναι στα 60 λεπτά. Στα δευτερεύοντα πτητικά μέσα, δηλαδή όσα απασχολούνται με άλλα καθήκοντα και επιχειρούν εφόσον είναι διαθέσιμα, με χρόνο απογείωσης περισσότερο από 45 λεπτά από τη λήψη του μηνύματος, περιλαμβάνονται τα δύο ελικόπτερα της Αστυνομίας για συντονισμό ή πυρόσβεση, μεταφορικής ικανότητας περίπου 1000 λίτρα, με το ένα να έχει χρόνο απογείωσης 40 λεπτά και το δεύτερο 90 λεπτά. Επίσης, διαθέσιμα είναι και τα δύο ελικόπτερα της Ε.Φ. για συντονισμό ή πυρόσβεση μεταφορικής ικανότητας περίπου 1000 λίτρα, με το ένα να έχει χρόνο απογείωσης 45 λεπτά και το δεύτερο 180 λεπτά.

Εκ των πραγμάτων, σήμερα υπάρχει εξάρτηση από πτητικά μέσα άλλων χωρών σε περίπτωση μεγάλης πυρκαγιάς, τα οποία όμως χρειάζονται τουλάχιστον 48 ώρες μέχρι να έρθουν στην Κύπρο και να ριχτούν στη μάχη της αεροπυρόσβεσης. Στη βάση σχετικής διμερούς συμφωνίας με την Ιορδανία, η Κύπρος μπορεί να υποστηριχθεί, αν χρειαστεί με πτητικά μέσα πυ-

Η υποστελέχωση

Λόγω των σοβαρών κενών σε πτητικά μέσα, στην παρούσα φάση, όπως έγινε και στην πυρκαγιά της 25ης Ιουλίου στο κρατικό δάσος Λεμεσού, το βάρος της πυρόσβεσης πέφτει στις επίγειες δυνάμεις. Από το Τμήμα Δασών τονίζεται ότι τα τελευταία χρόνια έχει πολύ σωστά γίνει επένδυση στα επίγεια μέσα, στα πεζοπόρα τμήματα και στα πυροσβεστικά οχήματα. Ωστόσο, είναι κατανοητό, ότι υπάρχουν δύσβατα σημεία, όπου είναι αναγκαία η συνδρομή των πτητικών μέσων. Την ίδια ώρα το προσωπικό είναι κατά 26% λιγότερο, με αποτέλεσμα να επιβαρύνονται τα εναπομείναντα μέλη του προσωπικού. Επίσης θα πρέπει επίσης να ληφθεί υπόψη ότι η Πυροσβεστική Υπηρεσία θα συνδράμει στις φετινές πυρκαγιές για ακόμη μία φορά υποστελεχομένη. Οι 259 πυροσβέστες που αναμένεται να προσληφθούν σύντομα (εκκρεμούν για την ώρα οι ιατρικές εξετάσεις) δεν θα αξιοποιηθούν σημαντικά, δεδομένου ότι ένας πυροσβέστης για να ολοκληρωθεί από άποψη κατάρτισης απαιτούνται τρία χρόνια.

Η ράβδος και το σκήπτρο

Σχεδίαζε την ανατροπή Μακαρίου ο Κωνσταντίνος;

Μία εκρηκτική επιστολή για συνεργασία ελληνικών δυνάμεων και αμερικανικών μυστικών υπηρεσιών, σε ένα συνωμοτικό κίνημα

Του **ΑΝΔΡΕΑ ΧΑΤΖΗΚΥΡΙΑΚΟΥ**

Περί τα τέλη του 1965, άγνωστο από ποιον και πώς, ήρθε στα χέρια του Μακαρίου αντίγραφο επιστολής, με ημερομηνία 18 Οκτωβρίου 1965, την οποία φερόταν να είχε στείλει ο προσωπικός γραμματέας του βασιλιά Κωνσταντίνου, ταγματάρχης Μιχάλης Αρναούτης στον στρατηγό Γρίβα, διοικητή της Ανωτέρας Στρατιωτικής Διοίκησης Αμύνης Κύπρου (ΑΣΔΑΚ), η οποία είχε συσταθεί μόλις τον περασμένο Ιούλιο και έθετε υπό τις διαταγές του τις ελληνοκυπριακές και ελλαδικές δυνάμεις στο νησί. Το περιεχόμενο της επιστολής ήταν εκρηκτικό. Αναφερόταν σε «συνεργασία των ελληνικών δυνάμεων και των αμερικανικών μυστικών υπηρεσιών, σε ένα συνωμοτικό κίνημα στην Κύπρο» (Κρανιδιώτης, σελ. 348), με στόχο την ανατροπή του προέδρου και αρχιεπισκόπου Μακαρίου. Στο πλαίσιο του ψυχρού πολέμου, ο Μακάριος μετατρεπόταν ταχύτατα από ενοχλητικός σε επικίνδυνο για τους Αμερικανούς. Είχε αρχίσει να αποκτά τη φήμη του Κάστρο της Μεσογείου μετά την παραγγελία των σοβιετικών αντιαεροπορικών πυραύλων, μόλις τρία χρόνια μετά την κρίση των πυραύλων στην Κούβα.

Στο πλαίσιο του ψυχρού πολέμου, ο Μακάριος μετατρεπόταν ταχύτατα από ενοχλητικός σε επικίνδυνο για τους Αμερικανούς. Είχε αρχίσει να αποκτά τη φήμη του Κάστρο της Μεσογείου μετά την παραγγελία των σοβιετικών αντιαεροπορικών πυραύλων.

Τον Αύγουστο του 1964 σε τηλεγράφημά του προς αμερικανικές διπλωματικές αποστολές ο Αμερικανός υπουργός Εξωτερικών Ντιν Ρασκ εξέφραζε την έντονη δυσφορία του για την αποτυχία του σχεδίου Άτσεσον.

Δυσπιστία και αντιζηλία

Ο Μακάριος κάλεσε στο γραφείο του τον Γρίβα. Μεταξύ τους υπήρχε αμοιβαία δυσπιστία και αντιζηλία, αλλά δεν είχαν φτάσει ακόμη στη σύγκρουση. Χωρίς εισαγωγή, ο κληρικός ενεχείρισε την επιστολή στον στρατιωτικό και κάρφωσε το βλέμμα του στο πρόσωπό του μπας και τον παρατηρούσε. Στο τέλος της ανάγνωσης, όχι μόνο το πρόσωπο, αλλά ολόκληρος ο Γρίβας ήταν έξαλλος. Πέταξε την επιστολή στο προεδρικό γραφείο.

Φαίνεται χαλκευμένη, του είπε, και ουδέποτε είχε λάβει τέτοια επιστολή. Αυτό όμως που έθιξε τη στρατιωτική του περηφάνεια ήταν ότι τον εμφάνιζε να λαμβάνει οδηγίες. «Αν ήθελα να κινηθώ πραξικοπηματικά εναντίον σου, διαθέτω ικανούς αξιωματικούς στην Κύπρο και δεν χρειαζόταν να μου εκπονήσουν σχέδια από την Ελλάδα», φέρεται να είπε στον αρχιεπίσκοπο (Παπαγεωργίου, σελ. 116).

Ο Γρίβας έστειλε άρον άρον αντίγραφο στον βασιλιά Κωνσταντίνο, ο οποίος ομολογούσε ότι βαριόταν να διαβάζει τις επιστολές του στρατηγού («Χωρίς Τίτλο», σελ. 54-55). Η συγκεκριμένη όμως τον θορύβησε. Έδωσε οδηγίες στον αυλάρχη του να διαβεβαιώσει γραπτώς τον Μακάριο ότι η επιστολή Αρναούτη είχε πλαστογραφηθεί, «από ανθρώπους που έχουν συμφέρον να δημιουργήσουν ζητήματα σε βάρος των εθνικών μας επιδιώξεων».

Ο πλαστογράφος

Ο Μακάριος απάντησε στην επιστολή του αυλάρχη ότι αποδεχόταν πως ήταν πλαστό το έγγραφο Αρναούτη. Το έπραξε για να κλείσει το θέμα ή όντως είχε πεισθεί ότι ήταν χαλκευμένη; Ο στενός του σύμβουλος και πρέσβης τότε στην Ελλάδα Νίκος Κρανιδιώτης, γράφει ότι το περιεχόμενο της επιστολής «έχει αμφισβητηθεί από τον αρχιεπίσκοπο», ενώ ένας εκ των εκφραστών του αντιμακαριακού στρατοπέδου, ο Σπύρος Παπαγεωργίου, είναι απόλυτος ότι ο Μακάριος «θα παραδεχόταν χωρίς δισταγμό» την πλαστότητα της επιστολής.

Επειδή στα ανάκτορα είχαν τις υποψίες τους, στην επιστολή του ο αυλάρχης προκάλεσε τον Μακάριο να αποκαλύψει την ταυτότητα αυτού που του έδωσε το έγγραφο Αρναούτη. Ένα χρόνο προηγουμένως, ο Ανδρέας Παπανδρέου είχε πει στη Λε Μοντ (5/10/1964) ότι «ορισμένες δυτικές δυνάμεις επιχείρησαν να μας φέρουν σε διάσταση με τον πρόεδρο Μακάριο και μας ζήτησαν να καταγγείλουμε την πολιτική του». Προκλήθηκε τότε θύελλα αντιδράσεων, και τον Νοέμβριο του 1964 ο Παπανδρέου παραιτήθηκε από την κυβέρνηση του πατέρα του. Πέντε μέρες αργότερα, ήταν ο επίσημος προσκεκλημένος του Μακαρίου στην Κύπρο. Ο Μακάριος αρνήθηκε να αποκαλύψει τον πληροφοριοδότη του και δέχτηκε δριμεία κριτική από τον ελλαδικό Τύπο.

Ο συνωμότης

Αν το έγγραφο Αρναούτη ήταν ή όχι πλαστό, μάλλον δεν θα γίνει ποτέ γνωστό. Ωστόσο, εάν το 1965 και 1966 γινόταν γνωστό το περιεχόμενο των συζητήσεων του βασιλιά Κωνσταντίνου με τους Αμερικανούς για τον Μακάριο, λίγοι θα πίστευαν ότι ήταν πλαστό διότι οι προθέσεις των ανακτόρων λίγο διέφεραν από τους σχεδιασμούς που περιλαμβάνονταν στο έγγραφο.

Τον Αύγουστο του 1964 ο Αμερικανός υπουργός Εξωτερικών Ντιν Ρασκ έθετε ανοικτά θέμα Μακαρίου. Σε τηλεγράφημα προς αμερικανικές διπλωματικές αποστολές εξέφραζε την έντονη δυσφορία του για την αποτυχία του σχεδίου Άτσεσον και πρόσθετε: «Είχαμε υποθέσει ότι η ελληνική κυβέρνηση θα έπαιρνε μέτρα για να παρακάμψει τον Μακάριο και να επιφέρει άμεση ένωση με όποιο μέσο έκρινε απαραίτητο. Αυτός μας φαίνεται ο μόνος δυνατός τρόπος για να επιτευχθεί μια λύση αυτού του προβλήματος. Εάν η ελληνική κυβέρνηση δεν το καταλάβει αυτό, δεν μπορούμε να δούμε πώς μπορεί να επιτευχθεί οποιαδήποτε λύση». Ο κατά τα άλλα φίλος του Μακαρίου, Κωνσταντίνος, εμφανίστηκε πρόθυμος να εξυπηρετήσει τους Αμερικανούς. Τον Σεπτέμβριο 1964 κόμπαζε στον Αμερικανό πρέσβη ότι μπορούσε να ελέγξει τον αρχιεπίσκοπο. Ζητούσε όμως τη συμβουλή του Χένρι Λαμπουίς για το «πώς θα ήταν δυνατόν να παγιδέψει τον Μακάριο ». Ο Λαμπουίς εμφανίζει ένα βασιλιά με σοβαρή έλλειψη αντίληψης της θέσης του. «Κάποια στιγμή ο βασιλιάς ρώτησε, χαμογελώντας, κατά πόσο ήθελα να ξεφορτωθεί τον Παπανδρέου».

Ο αδιάβαστος

Σε ένα ακόμη περιστατικό που φανέρωνε όχι απλώς την απειρία του, αλλά και την έλλειψη στοιχειώδους γνώσης του θέματος, πρότεινε στον Λαμπουίς κάτι άκρως παράδοξο. Τον ρώτησε τι θα γινόταν εάν ο Μακάριος πειστεί «να κηρύξει την Κύπρο ανεξάρτητη, ζητώντας αποχώρηση όλων των ξένων στρατευμάτων, λέγοντας ότι στη συνέχεια θα διαπραγματευόταν με την Τουρκία για μία ή δύο βάσεις». Ο Λαμπουίς έμεινε εμβρόντητος. Ο βασιλιάς πήγε να τα μπαλώσει. Αν ο Μακάριος δεν ενεργούσε προς αυτή την κατεύθυνση, επανήλθε, ενδεχομένως ο Γρίβας θα μπορούσε να τον παραμερίσει. «Φυσικά», κατέληξε «τίποτα τέτοιο δεν θα μπορούσε να γίνει χωρίς την έγκριση των ΗΠΑ, σιωπηρή ή με άλλο τρόπο». Ο Λαμπουίς χαρακτήρισε την πρόταση «αρκετά ανέφικτη», μιας και ούτως ή άλλως «η Κύπρος ήταν ανεξάρτητη», όπως του υπέδειξε. Επιπλέον «δεν μπορούσα να φανταστώ τους Τούρκους να είναι διατεθειμένοι να αποσύρουν το απόσπασμά τους [ΤΟΥΡΔΥΚ] από το νησί έναντι κάποιας υπόσχεσης για μελλοντικές διαπραγματεύσεις». Ο Αμερικανός διπλωμάτης προειδοποίησε το Στέιτ Ντιπάρτμεντ να σταθμίζει με προσοχή τις βασιλικές προτάσεις για δράση λόγω του ενθουσιασμού και της απειρίας του Κωνσταντίνου.

Ο βασιλιάς δεν το έβαζε κάτω. Τον Φεβρουάριο του 1965 συνάντησε στο Λονδίνο τον Ντιν Ρασκ και του ανέπτυξε «ένα σχέδιο για την απομάκρυνση του Μακαρίου από την ηγεσία της Κύπρου υπό το πρόσχημα της προαγωγής του στην εκκλησιαστική ιεραρχία» (Παπαχελάς, σελ. 163).

Βιβλιογραφία

- Κρανιδιώτης Νίκος, «Ανοχύρωτη Πολιτεία, Κύπρος 1960-1974», Τόμος Α΄, εκδόσεις Εστία, 1985.
- Μαλούχος Π. Γεώργιος (συγγραφική αρωγή), «Βασιλεύς Κωνσταντίνος, Χωρίς Τίτλο», Τόμος Β΄, εκδόσεις Το Βήμα, 2015.
- Παπαγεωργίου Σπύρος, «Από τη Ζυρίχη στον Αττίλα», Τόμος Γ΄, εκδόσεις Γ. Λαδιά, Αθήνα, 1980.
- Παπαχελάς Αλέξης, «Ο Βιασμός της Ελληνικής Δημοκρατίας», εκδόσεις Εστία, 1997.

* 1 Department of State, Central Files, POL 27 CYP. Secret; Flash; Exdis-TAG. Drafted and approved by Ball. Repeated to Ankara, London, and Geneva for Acheson.
* 2 Department of State, Central Files, POL 27 CYP. Secret; Priority; Exdis. Repeated to London and Ankara.
* 3 Department of State, Central Files, POL 15-1 GREECE. Secret; Priority; Limit Distribution. Drafted by Labouisse.

Πραξικόπημα κατά Καραμανλή σχεδίαζαν Κωνσταντίνος – Αρναούτης

Τον Ιούλιο του 2021 η «Καθημερινή» είχε δημοσιεύσει μια έρευνα για το σχέδιο δολοφονίας του Κωνσταντίνου Καραμανλή και ανατροπής του δημοκρατικού πολιτεύματος μέσα από ένα στρατιωτικό πραξικόπημα. Αξιοποιώντας τα αρχεία του Κωνσταντίνου Καραμανλή, αποκάλυψε μια εκπληκτική ιστορία με πρωταγωνιστές τον τέως βασιλιά Κωνσταντίνο, τον πιστό του Μιχαήλ Αρναούτη και τις βρετανικές μυστικές υπηρεσίες. Στα «Αρχεία Καραμανλή» υπήρχε η πληροφορία ότι ο Καραμανλής ενημερώθηκε το 1975 για σχεδιαζόμενο βασιλικό πραξικόπημα εναντίον του από τον διοικητή του στόλου αντιναύαρχο Σπύρο Κονοφάο. Δύο χρόνια αργότερα, ο Λεωνίδας Παπάγος, πρέσβης και υιός του Αλέξανδρου Παπάγου, ο οποίος είχε συνεργαστεί με τον βασιλιά Κωνσταντίνο, στο βιβλίο του «Σημειώσεις 1967-1977» σημείωνε ότι ο Αρναούτης σχεδίαζε πραξικόπημα κατά του Καραμανλή το 1975.

Οι βρετανικές μυστικές υπηρεσίες είχαν εγκαταστήσει σύστημα καταγραφής των συνομιλιών του τέως βασιλιά στο Λονδίνο και έδωσαν όλες τις πληροφορίες –αλλά όχι τις μαγνητοταινίες– στον Καραμανλή.

Η «Κ» αποκάλυψε ότι η συνωμοσία δεν ήταν στιγμιαία, αλλά διατηρείτο ενεργή επί δυόμισι χρόνια και ότι κατά τη διάρκεια των προετοιμασιών συζητήθηκε ακόμα και το ενδεχόμενο δολοφονίας του Καραμανλή καθώς και άλλων πολιτικών.

Είναι μία σκοτεινή υπόθεση η οποία ξεκινάει το φθινόπωρο του 1975 και συνεχίστηκε έως τις αρχές του 1978. Συγκλονιστική όμως είναι και η αποκάλυψη πως οι βρετανικές μυστικές υπηρεσίες είχαν εγκαταστήσει σύστημα καταγραφής των συνομιλιών του τέως βασιλιά στο Λονδίνο και έδωσαν όλες τις πληροφορίες – αλλά όχι τις μαγνητοταινίες– στον Καραμανλή.

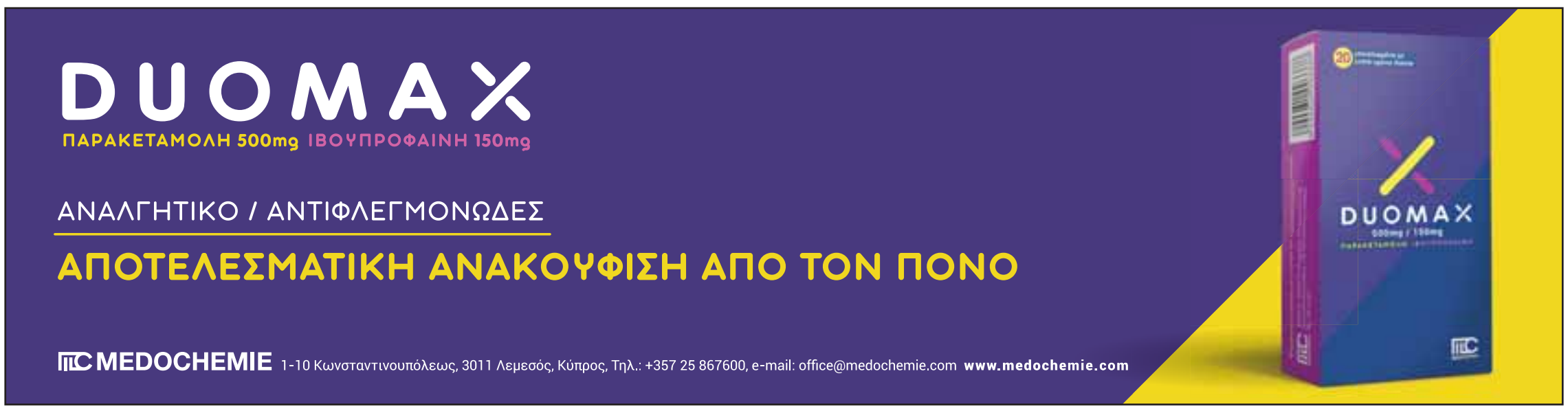

COLE WILSON/THE NEW YORK TIMES

Η Μασίχ Αλινετζάντ απολαμβάνει μία από τις πιο απλές μορφές ελευθερίας, τη δυνατότητα να είναι ντυμένη όπως επιθυμεί, κοντά στο σπίτι της στη Νέα Υόρκη, το 2018. Σήμερα, η Ιρανή ακτιβίστρια βρίσκεται υπό την προστασία του FBI, αφού έχει γίνει στόχος δολοφονικών επιθέσεων, ενώ ακόμη δέχεται χιλιάδες απειλητικά μηνύματα.

Μασίχ Αλινετζάντ, *ακτιβίστρια, δημοσιογράφος*

Η επανάσταση των γυναικών στο Ιράν δεν έχει σβήσει

Οι δυτικές δημοκρατίες δεν έχουν κάνει αρκετά για να πιέσουν το θεοκρατικό καθεστώς της Τεχεράνης

Συνέντευξη στον **ΑΘΑΝΑΣΙΟ ΚΑΤΣΙΚΙΔΗ**

«Το όνειρό μου είναι να γίνω μάρτυρας ενός Ιράν απελευθερωμένου από τη μέγγενη του ισλαμικού καθεστώτος», δηλώνει στην «Κ» η Ιρανή δημοσιογράφος και ακτιβίστρια Μασίχ Αλινετζάντ. Η Ιρανή ακτιβίστρια ζει εξόριστη στις ΗΠΑ, υπό την προστασία του FBI. Μας μίλησε τηλεφωνικώς για το τι σημαίνει να είσαι γυναίκα υπό το θεοκρατικό καθεστώς του Ιράν. Η ίδια έχει γίνει στόχος δολοφονικών επιθέσεων, έχουν αποπειραθεί να την απαγάγουν, ενώ ακόμη δέχεται χιλιάδες απειλητικά μηνύματα. Συνεχίζει, όμως, να αντιστέκεται και τονίζει ότι «η φλόγα της επανάστασης στο εσωτερικό της χώρας εξακολουθεί να καίει».

– Πώς είναι η καθημερινότητα μιας γυναίκας στο Ιράν, ιδίως όταν αντιτίθεται στο ισλαμικό καθεστώς;

– Στο Ιράν, οι κληρικοί υπόσχονται στις γυναίκες ότι η τήρηση του νόμου της σαρίας θα οδηγήσει στον παράδεισο. Ωστόσο, έχουν μετατρέψει τη ζωή των Ιρανών γυναικών σε ζωντανή κόλαση.

Αν είσαι γυναίκα που γεννήθηκε στο Ιράν, θεωρείσαι είτε εγκληματίας είτε πολίτις δεύτερης κατηγορίας. Οι γυναίκες δεν μπορούν να βρουν δουλειά χωρίς την άδεια του συζύγου τους. Δεν μπορούν να πάρουν διαβατήριο χωρίς την άδεια του συζύγου τους. Δεν μπορούν να ταξιδέψουν στο εξωτερικό χωρίς την άδεια του συζύγου τους, ενώ ορισμένες θέσεις στην κοινωνία δεν είναι διαθέσιμες γι' αυτές. Για παράδειγμα, απαγορεύεται σε μια γυναίκα να γίνει δικαστής στο Ιράν ή να εκλεγεί πρόεδρος.

Επίσης, στο Ιράν οι γυναίκες δεν μπορούν να τραγουδήσουν σόλο ή δεν μπορούν να δείξουν τα μαλλιά τους. Αν οι γυναίκες αντισταθούν, αντιμετωπίζονται σαν εγκληματίες, ενώ αν δεν φορούν το υποχρεωτικό χιτζάμπ τους και μπουν σε ένα κατάστημα, το κατάστημα μπορεί να σφραγιστεί και να τιμωρηθεί ο καταστηματάρχης.

Ακόμη, χρησιμοποιούν κάμερες κυκλοφορίας για να «πιάνουν» τις γυναίκες που δεν φορούν το χιτζάμπ και μπορούν να τους επιβληθούν πρόστιμα. Αν το κάνουν αυτό περισσότερο από μία φορά, μπορεί να συλληφθούν. Το να είσαι γυναίκα δεν είναι κάτι εύκολο στο Ιράν. Εχουμε δει γυναίκες να χάνουν τα μάτια τους επειδή διαμαρτύρονται κατά του καθεστώτος, ενώ έχουμε δει ακόμη και βιασμούς να χρησιμοποιούνται ως όπλο ενάντια στον αγώνα μας για ελευθερία.

Παρ' όλη την πίεση στις γυναίκες, όμως, ο αριθμός των γυναικών που άσκησαν πολιτική ανυπακοή στους δρόμους και αμφισβήτησαν ολόκληρο το καθεστώς αυξήθηκε. Βασικά, οι Ιρανές γυναίκες είναι πληγωμένες, αλλά δεν λυγίζουν απέναντι στους καταπιεστές τους.

– Στον λογαριασμό σας στο X (πρώην Twitter) δημοσιεύετε βίντεο με γυναίκες που δεν φορούν χιτζάμπ και αντιδρούν σε άνδρες που τις κυνηγούν και τις φωτογραφίζουν. Στα δυτικά μάτια αυτό φαντάζει παράλογο. Στην πραγματικότητα, πόσο αυστηρή είναι η αστυνομία ηθικής;

– Ναι, ξέρω ότι δεν είναι συνηθισμένο για τους Δυτικούς να βλέπουν ότι οι γυναίκες ξυλοκοπούνται για το έγκλημα να δείχνουν τα μαλλιά τους σε δημόσιο χώρο. Αλλά αυτό είναι αληθινό και συμβαίνει στον 21ο αιώνα, γι' αυτό και ξεκίνησα την πρωτοβουλία #MyCameraIsMyWeapon και ζήτησα από τις Ιρανές να κινηματογραφήσουν τη βιαιότητα της αστυνομίας ηθικής στους δρόμους για να ενημερώσουν τη Δύση για την κατάσταση των γυναικών στο Ιράν.

Η αστυνομία ηθικής αποτελείται από μια ομάδα αστυνομικών που κυκλοφορούν στους δρόμους παρενοχλώντας και εκφοβίζοντας τις γυναίκες που δεν φορούν χιτζάμπ. Στον 21ο αιώνα, έχουμε αστυνομία για τα μαλλιά.

Η Μαχσά Αμινί δολοφονήθηκε για το «έγκλημα» του «ακατάλληλου χιτζάμπ» και κάθε μέρα, οι γυναίκες παρενοχλούνται από την «αστυνομία του χιτζάμπ», που πιστεύει ότι πρέπει να υποκύψουμε στην τυραννία τους.

– Το 2022, ο θάνατος της Μαχσά Αμινί πυροδότησε το κίνημα «Γυναίκα, Ζωή, Ελευθερία», με χιλιάδες γυναίκες να αγωνίζονται για τα δικαιώματά τους. Εκτοτε το κίνημα έχει χαθεί από τον διεθνή Τύπο. Τι απέγινε η δυναμική αντιπολίτευση των γυναικών που κλόνισε το καθεστώς;

– Δεν νομίζω ότι η επανάσταση για την ελευθερία της γυναικείας ζωής απέτυχε. Οι επαναστάσεις έχουν πάντα διαφορετικές φάσεις στην Ιστορία και μερικές φορές χρειάζονται χρόνια. Μπορεί να μη βλέπετε ανθρώπους στους δρόμους, επειδή το επίπεδο της βαρβαρότητας είναι πολύ υψηλό. Περισσότεροι από 700 άνθρωποι σκοτώθηκαν και εκτελέστηκαν επειδή απλώς διαμαρτυρήθηκαν. Και περισσότεροι από 22.000 φυλακίστηκαν επειδή διαμαρτυρήθηκαν για τη βίαιη δολοφονία της Μαχσά Αμινί. Ετσι, τώρα γινόμαστε μάρτυρες μιας διαφορετικής φάσης της επανάστασης.

Οι γυναίκες ενώνονται για να ασκήσουν την πολιτική ανυπακοή τους και να ταπεινώσουν τον Αλί Χαμενεΐ, τον ανώτατο ηγέτη της Ισλαμικής Δημοκρατίας. Με την αφαίρεση του χιτζάμπ στους δρόμους, κλονίζεται ο κύριος πυλώνας αυτής της θρησκευτικής δικτατορίας στο Ιράν.

Πρέπει να αναφέρω, ωστόσο, ότι κατά τη διάρκεια της εξέγερσης οι δημοκρατικές χώρες δεν ανέπτυξαν ισχυρή δράση για να υποστηρίξουν τις γυναίκες. Αυτή η αδράνεια ενθάρρυνε και ενδυνάμωσε το καθεστώς που καταπιέζει τις γυναίκες και καταστέλλει τις μαζικές εξεγέρσεις. Δεν υπήρχε κανένας λόγος για το καθεστώς να σταματήσει να σκοτώνει εφήβους. Βέβαια, παρ' όλη τη βαρβαρότητα, πιστεύω ακράδαντα ότι η φλόγα της επανάστασης στο εσωτερικό της χώρας εξακολουθεί να καίει.

– Κατά τη γνώμη σας, με ποιους τρόπους θα μπορούσε η διεθνής κοινότητα να δράσει και να ασκήσει πίεση στο καθεστώς για να επιτύχει πραγματικές αλλαγές στην καθημερινή ζωή των Ιρανών;

– Η διεθνής κοινότητα μπορεί να κάνει πολλά. Πρώτον, θέλουμε ο ελεύθερος κόσμος να συμμετάσχει στην εκστρατεία μας «Ενωμένοι ενάντια στο απαρτχάιντ των φύλων (United Against Gender Apartheid)». Η διεθνής κοινότητα μπορεί να μας βοηθήσει να επεκτείνουμε τον ορισμό του απαρτχάιντ, ώστε να συμπεριλάβει και το φύλο. Με αυτόν τον τρόπο μπορούν να σώσουν τις ζωές των γυναικών στο Ιράν, οι οποίες αντιμετωπίζουν βιασμούς και βασανιστήρια μέχρι θανάτου από την Ισλαμική Δημοκρατία.

Επιπλέον, η Ευρώπη και ο Καναδάς πρέπει να βάλουν τους Φρουρούς της Επανάστασης στον κατάλογο των τρομοκρατικών οργανώσεων. Είναι παράλογο το γεγονός ότι το αρνούνται. Χρειάζεται επειγόντως μια νέα πολιτική για το Ιράν, ώστε να απωθήσουμε αποτελεσματικά την παρουσία των Φρουρών της Επανάστασης στην περιοχή. Δώστε επίσης προσοχή όταν το ιρανικό κράτος εκτελεί 800 ανθρώπους σε ένα χρόνο και ανακαλέστε τους πρεσβευτές σας!

Πιστεύω ακράδαντα ότι οι δικτάτορες, από τη Ρωσία μέχρι την Κίνα και το Ιράν, είναι πιο ενωμένοι από τις δημοκρατικές χώρες. Βοηθούν ο ένας τον άλλον, υποστηρίζοντας με τεχνολογικά μέσα, όπλα επιτήρησης, χρήματα, με εκπαίδευση και με στρατιωτικές βάσεις. Οπότε, η Ιστορία θα κρίνει εκείνους τους δημοκρατικούς ηγέτες που σφίγγουν το χέρι των δολοφόνων της Δημοκρατίας αντί να σφίγγουν το χέρι των μαχητών υπέρ της δημοκρατίας στο Ιράν, ειδικά των γυναικών του Ιράν.

– Πρόσφατα, δηλώσατε στο CNN ότι «η φύση της Ισλαμικής Δημοκρατίας του Ιράν είναι ο πόλεμος». Με το Ισραήλ να κατηγορεί το Ιράν ότι σπέρνει τον τρόμο στη Μέση Ανατολή, πιστεύετε ότι το ιρανικό καθεστώς συντηρεί την ένταση στη Μέση Ανατολή;

– Η Ισλαμική Δημοκρατία είναι ένα δολοφονικό καθεστώς αποφασισμένο να εξαγάγει τον ισλαμισμό σε όλον τον κόσμο. Το καθεστώς προκαλεί χάος στην περιοχή, από τον εξοπλισμό του Πούτιν μέχρι τον σχεδιασμό τρομοκρατικών επιθέσεων στο Ισραήλ, στο Ιράκ, στον Λίβανο και στη Συρία, αλλά δεν έχει ακόμη πληρώσει το ανάλογο τίμημα για τις ενέργειές του.

Είτε πρόκειται για τους Ταλιμπάν στο Αφγανιστάν, είτε για την Ισλαμική Δημοκρατία στο Ιράν, είτε για τη Χεζμπολάχ στον Λίβανο, είτε για τη Χαμάς στη Γάζα, τα πλοκάμια της Ισλαμικής Δημοκρατίας φτάνουν πολύ πέρα από τα σύνορά της. Επίσης, χρηματοδοτεί και υποστηρίζει τρομοκρατικές ομάδες σε ολόκληρη την περιοχή για να αποσταθεροποιήσει και να ριζοσπαστικοποιήσει όσο το δυνατόν περισσότερους πληθυσμούς.

– Πριν από δεκαετίες, το Ιράν είχε φιλικές σχέσεις με το Ισραήλ, ενώ σήμερα είναι εχθροί. Κατά τη γνώμη σας, από πού πηγάζει το μίσος της ιρανικής ηγεσίας για το Ισραήλ και γιατί προσβλέπουν στην καταστροφή του;

– Μισούν κάθε χώρα που εκπροσωπεί την ελευθερία. Είναι πολύ σαφές ότι θέλουν να καταστρέψουν όχι μόνο το Ισραήλ, αλλά και τις Ηνωμένες Πολιτείες. Οταν μεγαλώναμε στο Ιράν μάς μάθαιναν να φωνάζουμε: «Θάνατος στην Αμερική!».

Υπάρχουν τρεις πυλώνες που κάνουν την Ισλαμική Δημοκρατία να επιβιώνει: «Θάνατος στην Αμερική», «Θάνατος στο Ισραήλ» και μίσος για τις γυναίκες. Σε αντίθεση με την Ισλαμική Δημοκρατία, οι Ιρανές γυναίκες και οι άνδρες αγαπούν τη δημοκρατία, την ισότητα και θέλουν να είναι φίλοι με όλες τις χώρες και τα έθνη. Γι' αυτό καλώ πάντα τους ηγέτες του ελεύθερου κόσμου να είναι ενωμένοι με τον λαό του Ιράν. Πιστέψτε με, εμείς, ο λαός του Ιράν, είμαστε καλύτεροι σύμμαχοι για τις δυτικές χώρες του ελεύθερου κόσμου σε σύγκριση με αυτούς τους οπισθοδρομικούς μουλάδες.

– Συνοψίζοντας, ποιο είναι το μήνυμά σας προς την παγκόσμια κοινότητα και ποιες αλλαγές θέλετε να δείτε στο εγγύς μέλλον;

– Το όνειρό μου είναι να δω ένα Ιράν απελευθερωμένο από τη μέγγενη του ισλαμικού καθεστώτος. Ενα μέρος όπου οι γυναίκες θα μπορούν να περπατούν στους δρόμους χωρίς να φοβούνται τη βία. Ενα μέλλον όπου οι γυναίκες θα μπορούν να παρακολουθούν ελεύθερα αγώνες στα γήπεδα. Οπου οι άνδρες δεν θα εκτελούνται επειδή υποστηρίζουν τις αδελφές τους. Να δούμε ένα Ιράν που δεν προκαλεί αστάθεια στην περιοχή επεκτείνοντας τον τρόμο του σε όλο τον κόσμο. Αυτό δεν είναι μόνο το δικό μου όνειρο – είναι η προσδοκία εκατομμυρίων Ιρανών που λαχταρούν μια φυσιολογική ζωή.

Οι Ιρανές δεν αγωνίζονται μόνο για τον εαυτό τους. Προσπαθούν να προστατεύσουν τη δημοκρατία και τον φεμινισμό από έναν από τους πιο επικίνδυνους ιούς, που είναι η ισλαμική ιδεολογία. Είμαστε πιο δυνατές και το όνειρό μου είναι να επιστρέψω στην όμορφη πατρίδα μου για να αγκαλιάσω την οικογένειά μου χωρίς τον φόβο της δολοφονίας μου.

Η Ευρώπη και ο Καναδάς πρέπει να βάλουν τους Φρουρούς της Επανάστασης στον κατάλογο των τρομοκρατικών οργανώσεων. Χρειάζεται επειγόντως μια νέα πολιτική για το Ιράν, ώστε να απωθήσουμε αποτελεσματικά την παρουσία των Φρουρών της Επανάστασης στην περιοχή. Δώστε επίσης προσοχή όταν το ιρανικό κράτος εκτελεί 800 ανθρώπους σε ένα χρόνο και ανακαλέστε τους πρεσβευτές σας!

Υπάρχουν τρεις πυλώνες που κάνουν την Ισλαμική Δημοκρατία να επιβιώνει: «Θάνατος στην Αμερική», «Θάνατος στο Ισραήλ» και μίσος για τις γυναίκες. Σε αντίθεση με την Ισλαμική Δημοκρατία, οι Ιρανές γυναίκες και οι άνδρες αγαπούν τη δημοκρατία, την ισότητα και θέλουν να είναι φίλοι με όλες τις χώρες και τα έθνη. Γι' αυτό καλώ πάντα τους ηγέτες του ελεύθερου κόσμου να είναι ενωμένοι με τον λαό του Ιράν.

Ακόμα αισθάνονται δικαιωμένοι

Της **ΕΛΕΝΗΣ ΞΕΝΟΥ**

Πανηγύρισαν τις προάλλες ΔΗΚΟ και ΕΔΕΚ, με ανακοινώσεις και δηλώσεις, το «μεγάλο όχι», φέρνοντας ξανά στην επιφάνεια τα ίδια επιχειρήματα με τα οποία είκοσι χρόνια πριν, παραπλάνησαν τον κόσμο δαιμονοποιώντας το Σχέδιο Ανάν και υποβαθμίζοντας σε απαράδεκτο βαθμό τα όποια θετικά του. Είκοσι χρόνια μετά, και τα εν λόγω κόμματα, τα οποία σήμερα είναι και συγκυβερνώντα –με εκπροσώπους στη νεοσύστατη συμβουλευτική ομάδα του προέδρου για το Κυπριακό (!)– δεν δείχνουν καμία πρόθεση να μετατοπιστούν και να επιδείξουν μεταμέλεια για τη χειραγώγηση που προηγήθηκε του «μεγάλου Όχι» με τη συστηματική και μεθοδευμένη εκδίωξη της αντίθετης άποψης από τον δημόσιο διάλογο. Αντιθέτως, επιμένουν να αυτοπαρουσιάζονται «δικαιωμένα» και ο σκεπτόμενος πολίτης διερωτάται ως προς τι. Στο ότι ποτέ δεν συζητήθηκαν οι συνθήκες κάτω από τις οποίες κατευθύνθηκε η κοινή γνώμη προς το «Όχι»; Στο ότι η τότε ηγεσία έσπειρε τον εθνικό διχασμό προκειμένου να εξυπηρετηθεί το δικό της αφήγημα, στερώντας από τον λαό τη δυνατότητα για αντικειμενική πληροφόρηση των θετικών και αρνητικών του σχεδίου; Στο ότι εξακολουθούν μέχρι σήμερα να πιπιλούν τα ίδια αβάσιμα επιχειρήματα περί κατάργησης της Κυπριακής Δημοκρατίας με τα οποία παραπλανήθηκε τότε η κοινή γνώμη; Ή στο ότι βρισκόμαστε ένα βήμα πριν από τη διχοτόμηση, ενώ αν αφηνόταν ο κόσμος να αποφασίσει χωρίς εκφοβισμούς και διαστρεβλώσεις θα είχαν ήδη επιστρέψει 30.000 πρόσφυγες και επί του εδάφους δεν θα είχαν γίνει όλες αυτές οι αλλοιώσεις που σήμερα δυσχεραίνουν ακόμη περισσότερο την επίλυση; Σε τι έχουν δικαιωθεί λοιπόν τα εν λόγω κόμματα;

Κι αν πράγματι εξακολουθούν –είκοσι χρόνια μετά– να μην έχουν προβληματιστεί ούτε καν στο ελάχιστο, είναι απορίας άξιον πώς θα «συμβάλουν» και θα «συνεισφέρουν» εποικοδομητικά σε μια ενδεχόμενη επανέναρξη των συνομιλιών με στόχο τη ΔΔΟ. Διότι αν ακόμα μιλούν για «δικαίωση» και πανηγυρίζουν για μια περίοδο που αποτελεί μία από τις πιο μελανές σελίδες στην Ιστορία του τόπου, λόγω πολιτικής χειραγώγησης και δαιμονοποίησης της αντίθετης άποψης και ενεργοποίησης όλου του κρατικού μηχανισμού και των ΜΜΕ προκειμένου όσοι ήταν υπέρ του σχεδίου να θεωρούνται προδότες ή ότι χρηματίστηκαν από ξένα συμφέροντα, τότε αυτό ένα μπορεί να σημαίνει: Πως έκτοτε ελάχιστα έχουν αλλάξει κι αυτό είναι επικίνδυνα ανησυχητικό. Σε ένα πρόσφατο podcast του Αντώνη Πολυδώρου με φιλοξενούμενο τον Χρήστο Πουργουρίδη και με θέμα το τι είχε προηγηθεί της απόρριψης του Σχεδίου Ανάν, ο κ. Πουργουρίδης είπε ευθαρσώς πως επρόκειτο για «φασισμό», «ήταν φαινόμενα», είπε, «που τα βλέπεις σήμερα σε καθεστώτα όπως του Πούτιν, όπου κατευθύνεται η κοινή γνώμη με χίλιες δύο ψευτιές και χίλιες δύο παραπλανήσεις». «Στον κόσμο δεν παρουσιάστηκαν τα θετικά του Σχεδίου Ανάν», επέμενε ο κ. Πουργουρίδης, «τα οποία υπήρξαν και ήταν πολλά, αλλά παρουσιάστηκαν μόνο τα αρνητικά –και εκείνα διαστρεβλωμένα. Αυτά δεν μπορεί να συμβαίνουν σε μια δημοκρατία». Ο κ. Πουργουρίδης αποκάλυψε μάλιστα πως ο ίδιος ο κ. Φερχόιγκεν του ομολόγησε πως ο τότε πρόεδρος Τάσσος Παπαδόπουλος, του είχε υποσχεθεί ότι θα παρουσιάσει με αντικειμενικότητα το σχέδιο στον λαό και πως δεν θα πάρει θέση, κάτι που εν τέλει δεν τήρησε. «Αυτό», όπως είπε ο κ. Πουργουρίδης, «ισοδυναμούσε με απάτη» διότι «η τότε ηγεσία πολέμησε το σχέδιο και δεν είχε κανένα απολύτως δικαίωμα ο πρόεδρος να μην παρουσιάσει τα θετικά και τα αρνητικά, αντικειμενικά, στον λαό». Ο κ. Πουργουρίδης είπε χαρακτηριστικά πως το «ότι δαιμονοποίησε το σχέδιο μη αφήνοντας περιθώρια στον κόσμο να δει ότι υπήρχαν θετικά, ήταν έγκλημα». Είναι λοιπόν γι' αυτό το «έγκλημα» που μέχρι σήμερα πανηγυρίζουν ΔΗΚΟ και ΕΔΕΚ;

Είναι γι' αυτή την εγκληματική χειραγώγηση της κοινής γνώμης και το κλίμα ανελευθερίας που καλλιεργήθηκε που αισθάνονται δικαιωμένοι; Αυτή είναι μια συζήτηση που πρέπει επιτέλους να γίνει και να κληθούν να απαντήσουν όσοι οφείλουν απαντήσεις για το τι προηγήθηκε του «μεγάλου Όχι» αλλά και για τις μηδαμινές αντιστάσεις της κοινωνίας στην πολιτική χειραγώγηση.

elenixenou11@gmail.com

EPA/ALI HAIDER

Σύννεφα πάνω από το ψηλότερο κτίριο του κόσμου, το Burj Khalifa, στο Ντουμπάι των Ηνωμένων Αραβικών Εμιράτων (ΗΑΕ). Ισχυρό κύμα καταιγίδων με βροχοπτώσεις έχει πλήξει τις περισσότερες πόλεις των ΗΑΕ και άλλες χώρες της περιοχής.

Το κληροδότημα μιας εικοσαετίας

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Κάποιοι θα το χαρακτήριζαν πολιτική μικρόνοια, άλλοι παραχάραξη της ιστορίας, όταν άκουγαν τον πρόεδρο του ΔΗΚΟ Νικόλα Παπαδόπουλο να δηλώνει εμφαντικά πως η ιστορία του ΔΗΚΟ είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση της χώρας. Όχι για τη δήλωση ως έχει, αλλά κυρίως για την εξήγηση που συνόδευσε την «άρρηκτη» αυτή σύνδεση. Θυμήθηκε τον Μακάριο για παράδειγμα, που το 1972 υπέγραφε τη συμφωνία σύνδεσης Κύπρου-ΕΟΚ, τον Σπύρο Κυπριανού το 1987 με την υπογραφή του για την Τελωνειακή Ένωση και φυσικά τον Τάσσο Παπαδόπουλο, όταν υπέγραφε τη συνθήκη προσχώρησης της Κύπρου στην Ε.Ε. Μικρόνοια, γιατί δεν υπήρξε καμία πρόθεση αναφοράς σε οραματιστές της ένταξης της Κύπρου στην Ε.Ε. όπως ήταν για παράδειγμα ο Θεόδωρος Πάγκαλος και ο Γιάννος Κρανιδιώτης. Όμως και παραχάραξη της ιστορίας, γιατί ενώ μια χαρά θυμόταν πως ο Τάσσος Παπαδόπουλος έβαλε την υπογραφή του στη Συνθήκη, ευκόλως παρέλειπε τι εκτυλίχθηκε από το 1988 μέχρι και το 2003. Ότι ήταν ο Γιώργος Βασιλείου και ο Γλαύκος Κληρίδης που εργάστηκαν μεθοδευμένα, συστηματικά και καταλυτικά για να βρισκόμαστε σήμερα εντός της Ε.Ε.

Εξαιτίας και της περιόδου που βολικά αγνόησε ο κ. Παπαδόπουλος, η Κυπριακή Δημοκρατία έπεισε την Ε.Ε. πως ξέρει τι ζητάει, έχει συγκεκριμένο όραμα για το πώς θα μετεξελιχθεί η χώρα εντός της Ε.Ε. Έπεισε και πως εργάζεται έντιμα για τη λύση του Κυπριακού. Το επιβεβαίωσε πρόσφατα και ο τότε αρμόδιος επίτροπος για τη διεύρυνση Γκίντερ Φερχόιγκεν στην «Κ» ότι η ένταξη της Κύπρου στην Ε.Ε. κερδήθηκε αφότου η Κυπριακή Δημοκρατία είχε καταφέρει προηγουμένως να πείσει στην Κοπεγχάγη πως, σε αντίθεση με την τουρκική πλευρά, είναι εποικοδομητική και σίγουρα όχι το πρόβλημα στη λύση.

Η πολιτική σφραγίδα του Τάσσου Παπαδόπουλου θα μπορούσε ωστόσο να μην περιοριστεί στο διαδικαστικό κομμάτι της υπογραφής στη Στοά του Αττάλου. Θα μπορούσε να είναι ο λόγος για τον οποίο το ΔΗΚΟ πραγματικά να υπερηφανεύεται χωρίς να εκτίθεται σήμερα με παραπλανητικές αναφορές. Αν μαζί με αυτή την υπογραφή ακολουθούσε και η κύρια δέσμευσή του προς τις Βρυξέλλες: Ότι η ένταξη στην Ε.Ε. δεν ήταν αυτοσκοπός αλλά ο καταλύτης για τη σωστή, όπως έλεγε, λύση του Κυπριακού.

Μόνο που με την εμφάνιση του Σχεδίου Ανάν δεν περιορίστηκε στο να εκφράσει τη διαφωνία του. Συνέβαλε στη διαίρεση της κοινωνίας και έπεισε την πλειοψηφία των Ε/κ να περιμένει καθώς με την ένταξή μας στην Ε.Ε., λίγες μέρες αργότερα, θα βρισκόμαστε σε θέση ισχύος. Σε τέτοια θέση ισχύος που τα υπόλοιπα κράτη-μέλη θα παραμέριζαν για παράδειγμα τα συμφέροντά τους με την Τουρκία για να στηρίξουν τα δίκαια των Ε/κ. Και όταν το σχέδιο το απέρριψε «συντριπτικά ο λαός μας σε δημοψήφισμα, υπερασπιζόμενος το δίκαιο, την αξιοπρέπεια και την ιστορία του», είναι ο Τάσσος Παπαδόπουλος που φρόντισε, διά της απραξίας του, να σφραγίσει ένα μη βιώσιμο στάτους κβο.

Η Κυπριακή Δημοκρατία είχε αμέτρητα οφέλη από την ένταξή της στην Ε.Ε., όμως θα μπορούσε να αποτελεί χώρα πρότυπο, αν τα πρόσωπα που ηγήθηκαν στη συνέχεια δεν ξεχείλωναν το σύνθημα «ευρωπαϊκή λύση» για να συντηρήσουν ένα μη βιώσιμο στάτους κβο. Αν δεν επικρατούσε ο μεγαλοϊδεατισμός ότι με την ένταξή της η Κύπρος στην Ε.Ε. θα γίνει πανίσχυρη. Και κυρίως αν δεν επικρατούσαν οι προσωπικές ατζέντες. Η Κύπρος θα μπορούσε να είναι το κράτος-μέλος της Ε.Ε. πυλώνας ασφάλειας σε μια περιοχή που φλέγεται και ενεργειακός κόμβος στην Ανατολική Μεσόγειο. Θα μπορούσε να ανεβάσει το οικονομικό της επίπεδο μέσω της λύσης και να προχωρήσει σε βαθιές μεταρρυθμίσεις, εκσυγχρονισμό και κυρίως να διασφαλίσει τη δημοκρατικότητά της και τη διαφάνεια.

Είκοσι χρόνια μετά την ένταξη της Κύπρου στην Ε.Ε., είμαστε όλοι θεατές μιας τραγικής πορείας στο Κυπριακό. Οι πρόσφυγες δεν επέστρεψαν στα σπίτια τους, όπως διαβεβαίωναν ηγέτες και πολιτικά πρόσωπα. Οι Τ/κ δεν κατέρρευσαν οικονομικά όπως κάποιοι ήλπιζαν με την απόρριψη του Σχεδίου Ανάν. Το κατεχόμενο μέρος ελέγχεται πλήρως από την Τουρκία, η οικονομία τους αναπτύσσεται ραγδαία με επενδύσεις στο Τρίκωμο, και το Βαρώσι αλλάζει συνεχώς. Όσο για την Κυπριακή Δημοκρατία, αυτή περιορίζεται σε συνθήματα λύσης σωστού περιεχομένου, σε επικοινωνιακά τεχνάσματα για να αποφύγει την επίρριψη ευθυνών, την ίδια στιγμή που παλεύει με τα σκάνδαλα διαφθοράς ως απόρροια της δεκαετίας Νίκου Αναστασιάδη και με τους θεσμούς που εξυπηρετώντας την προσωπική τους ατζέντα ολοένα και απαξιώνονται από την κοινωνία. Αποφεύγοντας να κάνουν αυτό για το οποίο κληθήκαν: να ελέγξουν την εξουσία.

economidoum@kathimerini.com.cy

Η δημοκρατία δεν είναι αυτονόητη

Του **ΣΤΑΥΡΟΥ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ**

«Κάποτε ήταν ένα νησί ολόκληρο, γιε μου. Που ξυπνάγαμε το πρωί κι αν μας έκανε κέφι παίρναμε το αμάξι κι ούτε μισή ώρα αργότερα φτάναμε στην Κερύνεια. Αν πάλι θέλαμε να πάμε ανατολικά οδηγούσαμε ώς το Βαρώσι αλλά και παρακάτω… Διασχίζαμε τον κάμπο της Μεσαορίας και φτάναμε μέχρι τη Γιαλούσα και τον Απόστολο Ανδρέα. Κι έπειτα πάλι πίσω, ανηφορίζαμε το βουνό για να καταλήξουμε στην άλλη άκρη του νησιού, στα περβόλια της Μόρφου κι ακόμα πιο πέρα. Κάποτε ήταν ένα νησί ολόκληρο γιε μου. Ώσπου ένα πρωί τα τανκς κατευθύνθηκαν προς τον λόφο του προεδρικού και μαύρισε ο ουρανός της Λευκωσίας. Μαζί με τις ψυχές μας που μαύρισαν κι αυτές γιατί ξέραμε πως τίποτε πια δεν θα ήταν ίδιο. Οι φασίστες άνοιξαν τον ασκό του Αιόλου. Κι οι άνεμοι μας σήκωσαν και μας πέταξαν σαν άδεια σακιά στα βράχια. Μια βδομάδα αργότερα ήχησαν οι σειρήνες του πολέμου. Και μέχρι να καταλάβουμε πώς έγινε το κακό κόπηκε ο τόπος μας στα δυο και δρόμοι της πόλης οδηγούσαν πια σε αδιέξοδα. Αυτά, γιε μου, έγιναν μισό αιώνα πριν. Κι από τότε, αν μας έμαθε κάτι η ζωή, είναι πως δεν πρέπει να θεωρούμε τη δημοκρατία αυτονόητη».

Μια αφήγηση, που όπως λέμε οι μυθιστοριογράφοι, δεν είναι αληθινή αλλά θα μπορούσε να έχει συμβεί. Ένας παππούς που μιλάει στον εγγονό του. Όπως οι γιαγιάδες και οι παππούδες στο συγκλονιστικό φιλμάκι του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στο πλαίσιο της επικοινωνιακής στρατηγικής του για τις εκλογές της 9ης Ιουνίου. Με σύνθημα «Αξιοποίησε την ψήφο σου για να μην αποφασίζουν άλλοι για σένα» αυτό το τετράλεπτο φιλμ αναδεικνύει πόσο σημαντική είναι η δημοκρατία. Ηλικιωμένοι πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης απευθύνονται στα εγγόνια τους, φυλλομετρώντας σκοτεινές σελίδες της σύγχρονης ιστορίας όπου οι ίδιοι υπήρξαν οι μοιραίοι πρωταγωνιστές.

«Ξέρεις, Ρόμπιν, θα μπορούσα να μην είμαι εδώ, να είχα πεθάνει. Στις 17 του Ιούνη του 1940, όταν άρχισε ο πόλεμος, ήμουν 11 χρόνων και 12, όταν οπλισμένοι στρατιώτες μπήκαν στο σπίτι μας. Βγήκα στον κήπο κρατώντας ένα μπολ με φρούτα και σε λίγο άκουσα πυροβολισμούς. Η μητέρα μου ήταν νεκρή στην πόρτα, προσπαθώντας να με προστατέψει». Τα λόγια της θαρρείς και σπάνε το γυαλί που μας χωρίζει. Όμοια με των άλλων παππούδων και γιαγιάδων από διαφορετικά σημεία της Ευρώπης. Η Άνοιξη της Πράγας, η εξέγερση στην Τιμισοάρα, το τείχος του Βερολίνου… Διαφορετικές όψεις όπου το φως αναμετρήθηκε με το σκοτάδι, η δημοκρατία με τον απολυταρχισμό, ο άνθρωπος με το θηρίο μέσα του. Σε ένα φιλμάκι δεν μπορεί να χωρέσει όλη η ιστορία της Ευρώπης. Αλλά αρκούν εν τέλει τα τέσσερα λεπτά για να θυμηθούμε και τον Φράνκο και τον Στάλιν και τον Μουσολίνι και τη Χούντα και βεβαίως το προδοτικό πραξικόπημα στην Κύπρο.

«Σε τέτοιες στιγμές, εάν θέλουμε πραγματικά να δείξουμε ποιος είναι ο κοινός μας στόχος, να στείλουμε ένα θετικό μήνυμα στην κοινωνία, δυστυχώς τέτοιες τραγικές στιγμές και καταδικάζω –για να το ακούσουν ξανά όπως το λέω συνέχεια, αυτή είναι η θέση μου, και ήταν πάντοτε– το προδοτικό πραξικόπημα, αλλά ας αξιοποιήσουμε αυτές τις μαύρες στιγμές στην ιστορία του τόπου μας για να δούμε πώς προχωρούμε μπροστά ενωμένοι» δήλωσε ο πρόεδρος της Δημοκρατίας. Αφορμή η κριτική που δέχτηκε η κυβέρνησή του για τη μη αναφορά στο Πραξικόπημα στην εγκύκλιο του Υπουργείου Παιδείας για τα 50χρονα της τραγωδίας του 1974. Καλά τα λέει ο Πρόεδρος, πλην όμως δεν είναι αρκετό. Γιατί για να προχωρήσουμε ενωμένοι πρέπει όχι μόνο να έχουμε επίγνωση της προδοσίας αλλά να το λέμε κιόλας. Γιατί η δημοκρατία δεν είναι δεδομένη. Κι αν δεν θέλουμε να επαναληφθεί το ίδιο κακό, πρέπει να μη θολώνουμε τα νερά της ιστορίας. Η Ακροδεξιά επελαύνει σε όλη την Ευρώπη. Στην Κύπρο οι νοσταλγοί του χουντικού πραξικοπήματος διεκδικούν με αξιώσεις μια θέση στην ευρωβουλή. Ξεκάθαρα, Πρόεδρε: οφείλουμε να θυμόμαστε για τη δημοκρατία.

stavros.christodoulou@gmail.com

Τι θα απογίνουμε χωρίς Ούρσουλα;

Του **ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ**

Στην πρώτη της πολιτική πράξη, το 2019, η Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν έδωσε εντολή στον αντιπρόεδρο της Κομισιόν, Έλληνα επίτροπο Μαργαρίτη Σχοινά, να επισκεφθεί την Τουρκία, με πρόσχημα την εξεύρεση λύσης στο μεταναστευτικό. Η επίσκεψη έγινε στις 6 Δεκεμβρίου, πέντε μόλις μέρες μετά την ανάληψη καθηκόντων της νέας Κομισιόν. Ο τότε ΥΠΕΞ Νίκος Χριστοδουλίδης έπνεε τα μένεα για την κίνηση φον ντερ Λάιεν, καθώς η Ε.Ε. των 28 τότε κρατών-μελών (περιλαμβανομένης της Βρετανίας), είχε ομόφωνα αποφασίσει πολιτικές κυρώσεις σε βάρος της Άγκυρας, παγώνοντας κάθε σχέση μαζί της, ως αποτέλεσμα των έκνομων ενεργειών στην κυπριακή ΑΟΖ. Κατά συνέπεια, η κίνηση της Ούρσουλας φον ντερ Λάιεν, που δεν είχε μπει καν στον κόπο να ενημερώσει τη Λευκωσία, εκλήφθηκε ως άδειασμα των πολιτικών κυρώσεων που επιβλήθηκαν κατά της Τουρκίας. Και ήταν.

Σήμερα, δύο μήνες πριν από τις ευρωεκλογές και ενώ διεκδικεί δεύτερη θητεία στο τιμόνι της Κομισιόν, η κα Φον ντερ Λάιεν θεωρείται από τον πρόεδρο Χριστοδουλίδη «στήριγμα» για λύση του Κυπριακού. Και έτσι ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης, όπως και η εταίρος του στο Ευρωπαϊκό Λαϊκό Κόμμα, Αννίτα Δημητρίου, στηρίζουν από κοινού Ούρσουλα. Αντίθετα, ο «φίλος» του προέδρου μας, ο ηγέτης της Γαλλίας, Εμανουέλ Μακρόν, εμφανίζεται δυσαρεστημένος με την κα Φον ντερ Λάιεν, είτε για λόγους ουσίας, είτε για λόγους τακτικής. Ως επίσης και οι άλλοι δύο του «Τριγώνου της Βαϊμάρης», ο σοσιαλιστής ηγέτης της Γερμανίας Όλαφ Σολτς και ο πρωθυπουργός της Πολωνίας Ντόναλντ Τουσκ, που ανήκει στο Ευρωπαϊκό Λαϊκό Κόμμα, την ίδια πολιτική οικογένεια με την Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν.

Ακόμη κι αν υποθέσουμε ότι η κα Φον ντερ Λάιεν καταφέρει να εξασφαλίσει τελικά το πράσινο φως του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου (απαιτείται ειδική πλειοψηφία), κάτι που δεν είναι δεδομένο, τα πράγματα θα είναι εξίσου αμφίβολα και στην Ευρωβουλή.

Όσοι θυμούνται τι έγινε το 2019 δύσκολα θα ξεχάσουν ότι η Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν πέρασε μέσα από συμπληγάδες στην Ευρωβουλή και εγκρίθηκε με μόλις 9 ψήφους διαφορά, 383 υπέρ και 374 εναντίον. Τη διαφορά μάλιστα υπέρ της έκαναν τα εθνικιστικά κόμματα της Ουγγαρίας και της Πολωνίας, τα οποία στήριξαν την εκλογή Φον ντερ Λάιεν. Λίγο αργότερα, ως πρόεδρος της Κομισιόν, η κα Φον ντερ Λάιεν πάγωσε ευρωπαϊκά κονδύλια της Ουγγαρίας και της Πολωνίας, λόγω κενών στο κράτος δικαίου. Κενά, τα οποία όμως δεν την είχαν εμποδίσει να κάνει «συναλλαγές» με τα εθνικιστικά κυβερνητικά κόμματα των δύο χωρών, ώστε να εξασφαλίσει τη στήριξή τους και να αναρριχηθεί στην ισχυρότερη πολιτική θέση της Ε.Ε.

Εάν λοιπόν σήμερα, η κα Φον ντερ Λάιεν «περάσει» από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και φτάσει στην Ευρωβουλή, εκτιμάται ότι ίσως αντιμετωπίσει ανάλογα προβλήματα με αυτά που είχε αντιμετωπίσει το 2019, όταν έχασε 100 περίπου ψήφους από τις τρεις πολιτικές ομάδες που τη στήριζαν (Ευρωπαϊκό Λαϊκό Κόμμα, Σοσιαλιστές, Φιλελεύθεροι). Δεν είναι προφανώς τυχαίο ότι τώρα κλείνει το μάτι στο ακροδεξιό/ευρωσκεπτικιστικό ECR, την ομάδα των Συντηρητικών Μεταρρυθμιστών, στην οποία φιλοδοξεί να συμμετάσχει με ευρωβουλευτή και το εθνικιστικό ΕΛΑΜ.

Ούτε, ότι βρίσκεται σε επαφή με την πρωθυπουργό της Ιταλίας Τζιόρτζια Μελόνι, το κόμμα της οποίας συμμετέχει στο ECR και εκτιμάται ότι θα εκλέξει 30 ευρωβουλευτές. Όπως δεν είναι τυχαία η ελαστικότητα της Ούρσουλας φον ντερ Λάιεν στη σκληρή γραμμή που υιοθετεί η Μελόνι στο μεταναστευτικό.

Όλα αυτά θα έπρεπε να καθιστούν σαφές σε όλους ότι η Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν έχει μόνο μία ατζέντα. Τη δική της! Και ότι οι επισκέψεις στην Κύπρο για την «Αμάλθεια» και «στον δρόμο για τον Λιβανο», φυτεύοντας ελιές για τα εικοσάχρονα της ένταξης και επιστρατεύοντας ευχολόγια για επανένωση της Κύπρου, πέραν από την ευκαιριακή ενίσχυση του ίματζ του προέδρου Χριστοδουλίδη, λίγα έχουν να προσφέρουν στην Κυπριακή Δημοκρατία.

Σημείωση: Η κα Φον ντερ Λάιεν, με την επιρροή που διαθέτει στην Ε.Ε., θα μπορούσε, εάν ήθελε, να στηρίξει τη Λευκωσία στην πρόσφατη Σύνοδο Κορυφής, προκειμένου να εξασφαλίσει πραγματική διασύνδεση της λύσης του Κυπριακού και της νέας μακρόπνοης ευρωτουρκικής σχέσης. Θα μπορούσε επίσης να είχε στηρίξει τον κ. Χριστοδουλίδη, προκειμένου να εξασφαλίσει αυτό που υπόσχεται εδώ και δύο χρόνια, τον διορισμό ισχυρής πολιτικής προσωπικότητας από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, ώστε να συμβάλει ενεργότερα η Ε.Ε. στη λύση του Κυπριακού. Το αποτέλεσμα της Συνόδου είναι γνωστό.

xanthoulis.pavlos@gmail.com

Η «αγχωμένη» Αμερική σε κρίση

Του **ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ**

Είναι πολύ περίεργο να βλέπεις όσα έχουμε ζήσει στη χώρα μας να συμβαίνουν τώρα εκεί που δεν θα το περίμενες ποτέ. Στο campus του Πανεπιστημίου Κολούμπια, για παράδειγμα. Αναρωτιέσαι αν εμείς εδώ στην Ελλάδα περάσαμε πρώτοι και πριν απ' όλους το αντισυστημικό τσουνάμι και τώρα το βιώνουν κι οι υπόλοιποι.

Το βέβαιο είναι πως η Αμερική ξαναζεί τα '60s. Το βλέπουμε σ' αυτό που ζουν τα μεγάλα αμερικανικά πανεπιστήμια με τις καταλήψεις, τη μεγάλη πόλωση και τη μάχη γύρω από το τι είναι επιτρεπτό να λέγεται και τι όχι. Αλλά και στη βία και στο μίσος που κυριαρχούν και γίνονται ρουτίνα στη δημόσια σφαίρα.

> *Αυτά που θεωρούνταν αυτονόητα για μία μεσαία τάξη δεν είναι πια, ενώ η κάλπη μοιάζει με το μεγάλο αδιέξοδο για κάθε νέο Αμερικανό.*

Η νέα γενιά έχει ξεσηκωθεί με αφορμή έναν πόλεμο. Είναι όμως μόνο η αφορμή. Γιατί το βασικό είναι πως γι' αυτή τη γενιά το «αμερικανικό όνειρο» είναι πολύ πιο δύσκολο να επιτευχθεί, αν όχι ανέφικτο. Η ζωή έχει γίνει απελπιστικά ακριβή. Η αγορά εργασίας ακόμη πιο ανταγωνιστική, ενώ πλέον αμφισβητούνται βασικές παραδοχές, όπως π.χ. το αν ένα πανάκριβο προπτυχιακό δίπλωμα (Bachelor) από ένα καλό πανεπιστήμιο «αξίζει» τα λεφτά του. Αυτά που θεωρούνταν αυτονόητα για μία μεσαία τάξη δεν είναι πια. Τη θέση της σιγουριάς πως κάθε γενιά ζει καλύτερα από την προηγούμενη έχει πάρει η πλήρης αβεβαιότητα.

Οι νεότεροι Αμερικανοί έζησαν ταυτόχρονα την απομόνωση της COVID, αλλά και την κοινωνική αποξένωση που ενισχύουν τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Τους έχουν σφραγίσει και τα δύο.

Αυτή την ώρα έχουν μπροστά τους και μια επιλογή στις κάλπες, που όχι απλώς δεν τους εκφράζει, αλλά τους απωθεί. Το «σταθερό χέρι» του Μπάιντεν τούς μοιάζει απίστευτα γέρικο, δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να τους εμπνεύσει. Ούτε και ο Τραμπ τους πείθει, γιατί εκπροσωπεί ό,τι πιο διεφθαρμένο και αντιδραστικό. Η κάλπη μοιάζει με το μεγάλο αδιέξοδο για κάθε νέο Αμερικανό.

Το μόνο που λείπει, ευτυχώς, είναι οι δολοφονίες και οι ταραχές της δεκαετίας του 1960. Γιατί μπορεί σήμερα να μιλάμε για πόλωση και να θυμόμαστε με τρόμο την 6η Ιανουαρίου, αλλά ας μην ξεχνάμε ότι η Αμερική βίωσε τις απανωτές και δραματικές δολοφονίες ηγετών μέσα σε λίγα χρόνια.

Το γεγονός ότι η Αμερική ξαναπέρασε, αρκετές μάλιστα φορές, όσα περνάει σήμερα, μας εμπνέει αισιοδοξία ότι θα ξεπεράσει την κρίση και τα αδιέξοδά της. Υπάρχουν βέβαια πολλοί απαισιόδοξοι που θεωρούν ότι έχει χαθεί για πάντα το κοινό αφήγημα και όραμα για τον μέσο Αμερικανό. Χαρακτηρίζουν μεταφυσική την αισιοδοξία όσων μιλούν για έναν ακόμη κύκλο.

Το βέβαιο είναι ότι η σημερινή Αμερική βρίσκεται σε κρίση και είναι πολύ «αγχωμένη». Τους επόμενους μήνες θα δούμε αν θα κατρακυλήσει σε σκοτεινά μονοπάτια ακόμη μεγαλύτερου διχασμού και βίας. Το χάος έχει αποδειχθεί ότι φέρνει μεγάλη αντίδραση, όπως τον Νίξον ως απάντηση στα '60s. Μπορεί όμως ανάμεσα στους σημερινούς διαδηλωτές - φοιτητές να κρύβονται οι αυριανοί ηγέτες, μια και έχει επίσης αποδειχθεί ότι η πρόοδος στην Αμερική έρχεται συχνά «από τα κάτω», από εκείνους που αμφισβητούν το στάτους κβο.

Ημέρα Αναστάσεως

Του **ΚΩΣΤΑ ΙΟΡΔΑΝΙΔΗ**

Το κήρυγμα του Ιησού επί της γης και το απερινόητο μυστήριο της Αναστάσεως του Θεανθρώπου υπήρξε η μεγαλύτερη ανατροπή στην ιστορία του ανθρώπου. Ηταν το 27 π.Χ. που συντελέσθηκε μια κολοσσιαία πολιτειακή αλλαγή στη Δύση με την ίδρυση της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας, και με τον Οκταβιανό Αύγουστο στο αξίωμα του πρώτου ισόθεου Αυτοκράτορα, που το διατήρησε έως τον θάνατό του, το 14 μ.Χ.

Ηταν επίσης η εποχή εκείνη, που οι σοφοί της ελληνικής αρχαιότητος και των Λατίνων στη συνέχεια έχαιραν απολύτου σεβασμού, αν και ο Σοφός Σωκράτης θανατώθηκε διότι ενέσπειρε καινά δαιμόνια στους βλαστούς της ανωτάτης κοινωνίας των Αθηνών υπονομεύοντας την καθεστηκυία τάξη.

Ηταν σε αυτό το περιβάλλον, που ο Ιησούς από τη Ναζαρέτ ακολουθούμενος από αγραμμάτους μαθητές και κατ' επάγγελμα αλιείς μακάριζε τους «πεινώντας και διψώντας» καθώς επίσης και τους πτωχούς τω πνεύματι». Και έγραφε ο Παύλος στην Α΄ προς Κορινθίους επιστολή του. «Τα μωρά του κόσμου εξελέξατο ο Θεός ίνα τους σοφούς καταισχύνη και τα ασθενή του κόσμου εξελέξατο ο Θεός ίνα καταισχύνη τα ισχυρά».

Και θορυβήθηκαν οι Ιουδαίοι Αρχιερείς από το κήρυγμά του και απαίτησαν την Σταύρωσή του από τον Πόντιο Πιλάτο. Αλλά το μέγα «σκάνδαλο» για την κρατούσα την εποχή εκείνη αντίληψη πραγμάτων, όπως και για τον ορθολογικό κόσμο της σήμερον ήταν και είναι η Ανάσταση του Θεανθρώπου. «Ει δε Χριστός ουκ εγήγερται ματαία η πίστις υμών» έγραφε στην ίδια επιστολή του ο Παύλος.

Στις μέρες μας έχει αρχίσει να παρατηρείται μία τάση ενισχύσεως ενός «χριστιανικού εθνικισμού» της Δεξιάς σε μια προσπάθεια εξουδετερώσεως του ριζοσπαστικού Ισλάμ ή ακόμη και για ανάσχεση του αφυπνιστικού «κινήματος woke», που έκανε την εμφάνισή του με το σύνθημα «Black Lives Matter» και αντιστρατεύεται κάθε μορφή διακρίσεων.

Είναι και αυτό μια ένδειξη ότι ο «κοσμικός ανθρωπισμός» που άρχισε να κυριαρχεί από την εποχή του Διαφωτισμού δεν έλυσε το πρόβλημα αρμονικής συνυπάρξεως των διαφορετικών τάσεων και στοιχείων που συγκροτούν την κοινωνία της Δύσεως στις μέρες μας.

Οχι βεβαίως ότι το πρόβλημα είχε επιλυθεί την εποχή που η Ευρώπη ήταν από άκρου εις άκρον Χριστιανική κατ' όνομα. Ο Τριακονταετής Πόλεμος μεταξύ των Διαμαρτυρομένων και Καθολικών βασιλείων, που σάρωσε κυριολεκτικώς την Γερμανία από το 1618 έως το 1648, επιβεβαιώνει του λόγου το αληθές.

«Εάν κάποιοι συντηρητικοί διανοούμενοι αρκούνται να ανασύρουν από το θεατρικό βεστιάριο την πανοπλία του Χριστιανισμού δίχως να πιστεύουν στην λύτρωση, τότε το κίνημα του "νέο-θεϊσμού" θα σβήσει», γράφει ο Τομ Χόλαντ, σύγχρονος πολυδιαβασμένος Βρετανός ιστορικός.

Πριν από χρόνια ένας άλλος Αγγλος φιλόσοφος και χριστιανός απολογητής, αλλά γνωστός κυρίως ως συγγραφέας αστυνομικών με ήρωα ντετέκτιβ τον ιερωμένο Father Brown, ο Γκίλμπερτ Κιθ Τσέστερτον, θα ισχυριζόταν με φλέγμα: «Ο χριστιανισμός πέθανε πολλές φορές και αναστήθηκε γιατί έχει έναν Θεό που ξέρει τον δρόμο της εξόδου από τον τάφο». Αλλά για εμάς τους ορθοδόξους χριστιανούς απλώς Καλή Ανάσταση.

Ποιος θα σώσει τα πανεπιστήμια απ' τον εαυτό τους;

Του **ΤΑΚΗ ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΥ**

Στην περιώνυμο Σχολή Πολιτικών Επιστημών των Παρισίων απαγόρευσαν προ ημερών την είσοδο σε Ισραηλινή φοιτήτρια. Αδιανόητο πριν από πέντε χρόνια. Οσα συμβαίνουν στα πανεπιστήμια των ΗΠΑ τα ξέρετε από τις ειδήσεις. Ως ένα σημείο, βέβαια. Μένει να αποδειχθεί αν όντως οι κινητοποιήσεις υπέρ της Παλαιστίνης και κατά του Ισραήλ είναι τόσο μαζικές όσο μοιάζουν. Τις προάλλες, είδα μια σκηνή, όπου Αμερικανοί νέοι βαφτίζονταν μουσουλμάνοι. Ποιοι οργανώνουν τις κινητοποιήσεις και πόσοι απ' αυτούς είναι Παλαιστίνιοι; Πόσοι από τους «εξεγερμένους» φοιτητές ξέρουν πώς ξεκίνησε όλο αυτό; Γνωρίζουν ότι τα κιμπούτς στα οποία επιτέθηκε η Χαμάς σφάζοντας και βιάζοντας τα είχαν οργανώσει Ισραηλινοί που υπερασπίζονταν τους Παλαιστινίους; Γνωρίζουν ότι το φεστιβάλ της μεγάλης σφαγής στη Νεγκέμπ ήταν οργανωμένο για την ειρήνη; Αμφιβάλλω.

Αναγνώστης μού έγραψε προχθές ότι τα γράφω αυτά χωρίς να λάβω υπόψη μου τα 30.000 νεκρά παιδιά στη Γάζα. Κατ' αρχάς, θα μου επιτρέψει να αμφιβάλω για τον αριθμό. Τη Γάζα την ελέγχει μια τρομοκρατική οργάνωση, η Χαμάς, κατά συνέπεια τα στοιχεία που δίνει δεν υπόκεινται σε αντικειμενικό έλεγχο. Δυστυχώς, οι διεθνείς οργανισμοί έχουν κάνει ό,τι είναι δυνατόν για να χάσουν την αξιοπιστία τους. Ολ' αυτά, όμως, θα τα κρίνει η Ιστορία.

Προς το παρόν, εκτός των άλλων, το πρόβλημα είναι η νέα γενιά της Δύσης. Μια νέα γενιά που στρέφεται εναντίον του δυτικού πολιτισμού, γοητευμένη από όσους τον πολεμούν. Ας μη γελιόμαστε. Πριν από είκοσι χρόνια, θα ήταν αδιανόητος ο αντισημιτισμός στα αμερικανικά πανεπιστήμια ή στο πανεπιστήμιο των γαλλικών πολιτικών ελίτ. Απ' αυτό έχουν αποφοιτήσει και ο πρόεδρος Μακρόν και ο πρωθυπουργός Ατάλ. Και στις ΗΠΑ; Εχουν πολιτικό πρόσημο; Δεν ξέρω τι ρόλο θα παίξουν στις επερχόμενες εκλογές, όμως ο αντισημιτισμός, ακόμη κι αν χρεωθεί στον Μπάιντεν, δύσκολα θα πιστωθεί στον Τραμπ.

Οι κινητοποιήσεις δεν έχουν πολιτικό πρόσημο. Εχουν πολιτισμικό. Και απ' αυτήν την άποψη θα πρέπει να αναζητηθούν οι καταβολές τους στον Μάη του '68. Τότε που εγκαινιάσθηκε η αποκαθήλωση των αξιών του δυτικού πολιτισμού και της δημοκρατίας. Τότε η αναφορά ήταν η Κίνα του Μάο. Σήμερα η αναφορά είναι η Παλαιστίνη της Χαμάς. Στο ενδιάμεσο η περίοδος της αναρχικής ευφορίας του «απαγορεύεται το απαγορεύεται». Τελικός προορισμός, ωστόσο, ήταν και είναι ολοκληρωτικά συστήματα που στοχεύουν στην καταστροφή της δημοκρατίας.

Οσα συμβαίνουν σήμερα στις ΗΠΑ σηματοδοτούν την αδυναμία των πανεπιστημίων της. Οχι επειδή δεν μπορούν να διατηρήσουν την τάξη – αυτό είναι δικό μας πρόβλημα. Επειδή δεν μπορούν να υπερασπιστούν το κύρος του πολιτισμού χάρη στον οποίο λειτουργούν. Οταν φοιτητές ταυτίζουν τη λειτουργία τους με εβραϊκά κεφάλαια και συνεκδοχικά με τη Γάζα, αυτό πού καταλήγει;

Τα αμερικανικά πανεπιστήμια εδώ και δεκαετίες έχουν παραδοθεί στον ολοκληρωτισμό της πολιτικής ορθότητας. Το ζητούμενο δεν είναι οι αρχές της νέας ολοκληρωτικής σκέψης. Το ζητούμενο είναι ο τρόπος της που λογοκρίνει την έρευνα και κυρίως την αμφιβολία. Και δεν αναφέρομαι στα τεχνολογικά επιτεύγματα. Αναφέρομαι στο βάθρο του δυτικού πολιτισμού που διατηρεί την εγρήγορση του νου μέσω της ηθικής αμφιβολίας. Αυτήν υπερασπίζονται οι λεγόμενες «ανθρωπιστικές σπουδές». Οταν οι «ανθρωπιστικές σπουδές» υποχωρούν, όταν η ηθική αμφιβολία καταργηθεί στο όνομα της ορθότητας, τότε δεν μένει παρά μόνον η πλήξη που προκαλεί η πολιτισμική κυριαρχία.

Δεν τους ενδιαφέρει ούτε η Χαμάς ούτε η Γάζα. Τους ενδιαφέρουν μόνον η πλήξη της δικής τους παιδείας και η προοπτική μιας εναλλακτικής. Ας είναι και τερατώδης. Μην ξεχνάμε πώς αγκάλιασε ο Φουκό, πρωθιερέας του Μάη του '68, τον Χομεϊνί. Και μην ξεχνάμε πώς αγκάλιασε ο Σαρτρ το καθεστώς του Μάο Τσετούνγκ. Σήμερα ζούμε τα άβατάρ τους.

Θα έλεγα πως ο δυτικός πολιτισμός έχει γίνει σοφότερος, διότι έχει αφομοιώσει τις εμπειρίες του. Θα το έλεγα, αλλά δεν το λέω. Υπάρχουν δύο ερμηνείες: Είτε δεν θέλησε να τις αφομοιώσει εξαιτίας της αλαζονείας του και της αυταρέσκειάς του. Είτε είναι τόσο χορτασμένος, που δεν μπορεί να αφομοιώσει άλλες εμπειρίες. Δεν ξέρω ποιο από τα δύο είναι το χειρότερο.

Η ολιγοήμερη μαζική συμμετοχή στο κίνημα κατά της ακρίβειας γεννάει υποψίες ότι το τέρας που τρώει τα αυγά και τα καλάθια μας, κάποια ημέρα θα πτηθεί κατά κράτος.

Ο Ηλίας Μακρής απουσιάζει σε άδεια.

Καλές πρακτικές για να αυξηθούν οι γεννήσεις στην Ελλάδα

Του **ΑΓΓΕΛΟΥ ΣΥΡΙΓΟΥ**

Για να διατηρηθεί ο πληθυσμός μιας χώρας θα πρέπει να αντιστοιχούν σε κάθε γυναίκα παραγωγικής ηλικίας 2,1 παιδιά (δείκτης γονιμότητας). Εφιάλτης όλων των χωρών είναι η Νότια Κορέα, που έχει τον χαμηλότερο δείκτη γονιμότητας παγκοσμίως. Το 2023 έπεσε σε 0,72 παιδιά ανά γυναίκα (από 0,78 το 2022). Στην Ελλάδα ο δείκτης γονιμότητας βρίσκεται σε 1,32 παιδιά ανά γυναίκα. Από τα μέτρα που λαμβάνονται στις ανεπτυγμένες χώρες διαμορφώνονται κάποιες βασικές καλές πρακτικές που πρέπει να έχουμε κατά νου ενόψει της καταθέσεως του Εθνικού Σχεδίου για το Δημογραφικό από το υπουργείο Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας το αμέσως επόμενο χρονικό διάστημα.

Επαναπροσδιορισμός της έννοιας της πολυτεκνίας. Το 1930 (νόμος 4733) καθιερώθηκε η προστασία των πολυτέκνων από την πολιτεία. Τότε ορίσθηκε ότι πολύτεκνοι είναι όσοι έχουν πέντε τουλάχιστον τέκνα. Παράλληλα υπήρξε μέριμνα για περιπτώσεις θανάτου ενός εκ των γονέων ή αναπηρίας που κατέβαζε το όριο ακόμη και στα τρία τέκνα. Η έννοια της πολυτεκνίας άλλαξε το 1979 (νόμος 860). Πολύτεκνοι χαρακτηρίστηκαν όσοι είχαν τέσσερα τέκνα. Φυσικά διατηρήθηκαν οι εξαιρέσεις ως προς τον αριθμό των τέκνων σε περιπτώσεις κοινωνικών προβλημάτων. Εκτοτε έχουν εμπλουτιστεί με τελευταία νομοθετική παρέμβαση πριν από 18 χρόνια, το 2006 (νόμος 3454). Από το 1979 που γεννήθηκαν στη χώρα 147.965 παιδιά μέχρι το 2023 που γεννήθηκαν 72.414 παιδιά, έχουν αλλάξει ριζικά τα κοινωνικά δεδομένα. Επιβάλλεται να ξαναδούμε τον ορισμό προσδιορίζοντας την πολυτεκνία στα τρία τέκνα (όπως ισχύει π.χ. σε Γερμανία, Γαλλία και Ισπανία) και προσαρμόζοντας αναλόγως τις σχετικές διατάξεις για μονογονεϊκές οικογένειες, ορφανά και αναπήρους στις κατηγορίες που προβλέπονται και σήμερα. Ισως θα ήταν χρήσιμο να μιλήσουμε πλέον για «μεγάλες οικογένειες» (famille nombreuse / large family), όπως συμβαίνει στις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες.

Η στήριξη να ξεκινάει από το δεύτερο παιδί και να βαίνει αυξανόμενη. Ολα σχεδόν τα ζευγάρια που παντρεύονται θέλουν να αποκτήσουν τουλάχιστον ένα τέκνο. Κατά συνέπεια τα κίνητρα δεν θα πρέπει να επικεντρωθούν γενικώς στην απόκτηση τέκνων αλλά στην ενθάρρυνση αποκτήσεως δευτέρου τέκνου και να βαίνουν γενναία αυξανόμενα ως προς κάθε επόμενο.

Το θέμα είναι πρωτίστως η ποιότητα ζωής και δευτερευόντως η οικονομική ενίσχυση. Στη Νότια Κορέα κάθε οικογένεια που αποκτά παιδί θα λάβει από το κράτος τα επόμενα οκτώ χρόνια περίπου 20.000 ευρώ σε μετρητά. Η εμπειρία όμως δείχνει ότι η καταβολή μετρητών έχει μόνον ευκαιριακά αποτελέσματα. Η έμφαση πρέπει να δοθεί σε τομείς που βελτιώνουν ριζικά την ποιότητα ζωής, ενώ παράλληλα επιτρέπουν στο ζευγάρι να συνεχίσει την επαγγελματική του καριέρα. Επί παραδείγματι, η Νότια Κορέα ακολουθεί πλέον το παράδειγμα άλλων κρατών που βοηθούν οικογένειες με παιδιά να αποκτήσουν διαμέρισμα. Σχετικό είναι και το θέμα της αυξήσεως του ωραρίου βρεφονηπιακών / παιδικών σταθμών. Στην Ελλάδα οι δημόσιοι σταθμοί λειτουργούν από τις 07.00 έως τις 16.00. Εάν κάποιος είναι εμποροϋπάλληλος δεν μπορεί να αφήσει το παιδί του. Θα πρέπει να εξεταστεί οι σταθμοί να λειτουργούν από τις 16.00 έως τις 21.00 ως Κέντρα Δημιουργικής Απασχολήσεως (ΚΔΑΠ).

Υποστήριξη τεχνικών υποβοηθήσεως της γονιμότητας. Δεδομένης της υψηλής μέσης ηλικίας τεκνογονίας των Ελληνίδων είναι σημαντικό να υποστηριχθούν οι ιατρικές και φαρμακευτικές δαπάνες για την απόκτηση τέκνων μέσω τεχνικών υποβοηθήσεως της γονιμοποιήσεως. Επί παραδείγματι πρέπει να καλύπτεται τουλάχιστον μία προσπάθεια εξωσωματικής γονιμοποιήσεως, με εφαρμογή ανάλογων οικονομικών κριτηρίων, ή να δοθεί η δυνατότητα σε όλες τις γυναίκες να κάνουν δωρεάν κατάψυξη ωαρίων.

Δημιουργία δημογραφικής πολιτικής στην Ε.Ε. Η μείωση των γεννήσεων δεν αφορά μόνον την Ελλάδα. Εμείς εμφανίζουμε τον έβδομο χαμηλότερο δείκτη γονιμότητας στην Ε.Ε., αλλά καμία ευρωπαϊκή χώρα δεν πλησιάζει το ποθούμενο 2,1 παιδιά ανά γυναίκα. Η Γαλλία, που έχει τον υψηλότερο δείκτη γονιμότητας, το 2023 έφτασε μόλις σε 1,68 παιδιά ανά γυναίκα. Επομένως το πρόβλημα είναι ευρωπαϊκό. Η χώρα μας πρέπει να πρωτοστατήσει για τη δημιουργία μιας συνολικής δημογραφικής πολιτικής από την Ε.Ε. που θα οδηγήσει αντιστοίχως σε ένα «δημογραφικό ΕΣΠΑ».

Υπάρχουν και άλλες δράσεις που πρέπει να εξεταστούν, όπως η χρηματοδότηση εργασίας νέων γυναικών που έχουν μόλις τεκνοποιήσει· η θετική συσχέτιση συντάξιμων αποδοχών με πλήθος τέκνων, ακόμη και η συστηματοποίηση ενεργειών (έλεγχοι) και προγραμμάτων για τη μείωση θανάτων και βαριών τραυματισμών από μη φυσικά αίτια, με έμφαση στα τροχαία δυστυχήματα που αφορούν κυρίως νέους. Τέλος, ας έχουμε υπ' όψιν μας ότι με την υιοθέτηση στρατηγικής για την αντιμετώπιση του δημογραφικού φυτεύουμε μια ελιά. Θα αργήσει να φέρει καρπούς.

Ο κ. Αγγελος Συρίγος είναι αν. καθηγητής Διεθνούς Δικαίου και Εξωτερικής Πολιτικής, βουλευτής της Ν.Δ. στην Α΄ Αθηνών.

Το οργανωμένο έγκλημα

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ**

Το οργανωμένο έγκλημα στην Κύπρο ποτέ δεν διέφερε ως προς τη δομή και τη λειτουργία από καμιά άλλη μορφή οργανωμένων δικτύων εγκληματικότητας ανά το παγκόσμιο. Ήταν, από το 1960 και μετά την έλευση οργανωμένου ανεξάρτητου κράτους, μία βεμπεριανού τύπου δομή, όπου η ιεραρχία έπαιζε τον σημαντικότερο ρόλο –σε μια κλασικής μορφής πυραμίδα όπου υπήρχε πάντα η «κεφαλή».

Λόγω μεγέθους, του νησιωτικού ανάγλυφου και της επιτάχυνσης του κοινωνικού μετασχηματισμού στην Κύπρο από τη ζωοκλοπή στην αστικοποίηση το κυπριακό οργανωμένο έγκλημα δεν κατόρθωσε να αποκτήσει υπερεθνικά χαρακτηριστικά. Η «κυπριακή Μαφία», εξάλλου, δεν υφίσταται περιφερειακά και διεθνώς με τον τρόπο που οι αντίστοιχες από χώρες όπως η Ιταλία –που βάφτισε και τον όρο– η Ρωσία ή η Κίνα όχι μόνο γιγαντώθηκαν στον 20ό αιώνα αλλά γέμισαν και τις σελίδες μυθιστορημάτων, χολιγουντιανών ταινιών και των αστυνομικών ρεπορτάζ. Το κυπριακό οργανωμένο έγκλημα παρέμεινε «γηγενές» με πεδία ενδιαφέροντος, διαχρονικά, την πορνεία, τον τζόγο και το «racketeering» –που όσο κι αν δεν μεταφράζεται επακριβώς στην ελληνική γλώσσα, στην Κύπρο σχηματοποιήθηκε στη μορφή της τοκογλυφίας και της «προστασίας» λίγο πριν –τη δεκαετία του '90– τα ναρκωτικά αποτελέσουν το πεδίο του απόλυτου μετασχηματισμού.

Στα 90's τα ναρκωτικά άλλαξαν το παιχνίδι με κυριότερο διακύβευμα την αύξηση του τζίρου από μια ιδιότυπη «μπίζνα» που έκτοτε μόνο αυξάνεται σε κέρδη και «κύκλο εργασιών». Κι ενώ το οργανωμένο έγκλημα πάντα «αυτορυθμιζόταν» –σχεδόν παράλληλα με τη διαφθορά στην οποία πατάει παντού και πάντα διεθνώς– τα τελευταία χρόνια αυτό που εγκληματολογικά παρατηρείται είναι η βίαιη μεγέθυνσή του. Πιο συχνά, «πιο μέρα» και με πιο θεαματικούς τρόπους βλέπουμε ξεκαθαρίσματα λογαριασμών με χρήση πολεμικών ακόμη όπλων, με τους τελευταίους μήνες η κυπριακή κοινωνία να βιώνει μια αλυσίδα ανθρωποκτονιών που συμβαίνουν κυριολεκτικά στη μέση του δρόμου και σε ώρες αιχμής –και σε ένα timing που η κυβέρνηση έχει προαναγγείλει μέτρα και στοχευμένες δράσεις για πάταξη του οργανωμένου εγκλήματος, που ωστόσο την αφήνουν –έναντι της κοινή γνώμης– μετέωρη.

Το πώς το κυπριακό οργανωμένο έγκλημα θα μετασχηματιστεί τα επόμενα χρόνια δεν σχετίζεται μόνο με την πολιτική βούληση αντιμετώπισής του, την παραβατική συμπεριφορά και τα δομικά αίτια που το γεννούν. Το μεγάλο ερώτημα είναι αν στα πλαίσια του κοινωνικού μετασχηματισμού θα παραμείνει και «γηγενές» –όπως ιστορικά το γνωρίσαμε. Η παρείσφρηση αλλοδαπών εξάλλου, στο κυπριακό οργανωμένο έγκλημα, δεν καταγράφεται μόνο επιστημονικά ή δημοσιογραφικά –στα δελτία του αστυνομικού–, αλλά αποτελεί και ένα ζήτημα ταμπού, που κανείς δεν εξετάζει στην πλήρη δυναμική του ιδίως υπό το βάρος άλλων ζητημάτων στην ατζέντα (προσφυγικό-μεταναστευτικό, συζήτηση περί ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ξενοφοβία-ρατσισμός, κοκ). Και σε αυτό το επίπεδο πριν πολιτικολογήσει κάποιος, καλό θα ήταν πως πρέπει να θυμάται και την διάσταση της ασφάλειας αλλά και το πώς το οργανωμένο έγκλημα –διεθνώς και διαχρονικά– συνδέεται και με την πτυχή της τρομοκρατίας –εσωτερικής ή εξωτερικής.

Συνεπώς, καλό θα ήταν να κατανοήσουμε όλοι, στο επίπεδο του κυπριακού οργανωμένου εγκλήματος, πως οι τάσεις υφίσταται, και όπως πήγαμε, τόσο γρήγορα, από τις ζωοκλοπές στο κουμάρι τις δεκαετίες του '50 και του '60, έτσι γρήγορα μπορεί να μεταβούμε και από την «κυπριακή Μαφία» στη Μαφία της τάδε ή δείνα χώρας, αλλά αυτή τη φορά με βάση την Κύπρο (Cyprus Organized Crime VS Cyprus Based Organized Crime). Ιδίως σε ένα ρευστό περιβάλλον όπως η γειτονιά μας και με τον διαχωρισμό λόγω Κυπριακού να υφίσταται στην απουσία λύσης του. Τι παραμένει το ζητούμενο; Η σοβαρότητα και η ενίσχυση του αισθήματος ασφάλειας των πολιτών που δεν θα ήθελαν ενώ παίρνουν τον καφέ τους με τις οικογένειές τους, ο διπλανός τους να πέσει νεκρός από μια ριπή αυτόματου τυφεκίου.

ioannoug@kathimerini.com.cy
Twitter: @JohnPikpas

EPA/ ANTHONY ANEX

Με την ευκαιρία της ένταξης της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση την 1η Μαΐου 2004 στη Λευκωσία έλαβαν χώρα διάφορες εκδηλώσεις, με επίκεντρο την πλατεία Ελευθερίας, τον πεζόδρομο της οδού Λήδρας και τη λεωφόρο Μακαρίου.

Η «δίκοπη» επέτειος

Του **ΛΑΡΚΟΥ ΛΑΡΚΟΥ**

Η επέτειος της ένταξης της Κύπρου στην Ε.Ε. το απαιτεί, 1η Μαΐου 2004. Τι μαθαίνουμε από τέτοιες μέρες, αν κοιτάξουμε λίγο πέρα από την επιφάνεια; Οι τενόροι των ανακοινώσεων θα λένε διάφορα: «ο κύριος άλφα ή ο κύριος βήτα έβαλε την Κύπρο στην Ε.Ε.». Να γιατί χρειάζεται να μιλούμε δυνατά γι' αυτούς που έγραψαν ιστορία και σήμερα κανείς σχηματισμός δεν αναφέρει το όνομά τους. Ο Γ. Κρανιδιώτης διαμόρφωσε την αρχιτεκτονική της ένταξης τον Ιούλιο του 1999 (ένταξη Κύπρου, με ή χωρίς λύση, εισιτήριο για να αρχίσει η Τουρκία ενταξιακές, 5ετές χρονοδιάγραμμα για Χάγη για Αιγαίο). Ο Κ. Σημίτης με το κύρος και την ηγετικότητά του την πέρασε στη Σύνοδο Κορυφής στο Ελσίνκι (Δεκ. 1999). Χωρίς τα πιο πάνω η Κύπρος θα ήταν ακόμα κάπου μεταξύ του κινήματος των αδεσμεύτων και του αιτήματος για αποσύνδεση λύσης/ένταξης.

Μεγάλες πολιτικές είναι όσες βάζουν τον χάρτη πάνω και σχεδιάζουν αμοιβαίως επωφελείς πολιτικές, «κερδίζω/κερδίζεις». Καμιά λύση δεν θα προκύψει σε διαρκή αντιπαράθεση με την Τουρκία. Ποιος θυμάται αδίσταχτους δημαγωγούς που μιλούσαν για 62 βέτο, για κυρώσεις κ.λπ.; Όλα αυτά τα «ενοχλητικά» τα αποβάλλουμε από το σύστημα της αναμετάδοσης γιατί έτσι αποφάσισαν όσοι κορόιδευαν την κοινή γνώμη και βέβαια όσοι σήμερα τους καλύπτουν. Αν παίζεις στην Ε.Ε. μόνο με όρους κινήματος αδέσμευτων, αυτό αποβαίνει σε βάρος μόνο της Κύπρου. Ούτε η Ε.Ε. παθαίνει κάτι, ούτε η Τουρκία. Όσοι έπαιξαν για να «χάσει» η Τουρκία αποκρύβουν το γεγονός ότι είναι η Κύπρος που χάνει, όχι η Τουρκία. Γιατί όμως νομίζουμε το αντίθετο; Γιατί δεν το παίζουν τα κανάλια!

Όσοι έπαιξαν για να «χάσει» η Τουρκία αποκρύβουν το γεγονός ότι είναι η Κύπρος που χάνει, όχι η Τουρκία. Γιατί όμως νομίζουμε το αντίθετο; Γιατί δεν το παίζουν τα κανάλια!

Η ένταξη μεν, λύση όχι, ίσον Κύπρος περίεργο μέλος, χωρίς κανονικές συμμαχίες, αλληλεγγύη στο μίνιμουμ. Κανένας δεν θα πάρει τη θέση μας και δεν θα μας αντικαταστήσει στις ευθύνες μας. Κανένας δεν θα κάνει οτιδήποτε αν η Κύπρος δεν θέλει, αν δεν ηγείται μιας διαδικασίας. Σήμερα μόνο ο Κανονισμός της Πράσινης Γραμμής και η Τεχνική Επιτροπή για την Διατήρηση της Πολιτιστικής Κληρονομίας (Σ. Κτωρής/Αλί Τουντζάϊ) επιβιώνουν χάρις στις προσπάθειες μεμονωμένων προσώπων- κρατούν την πόρτα ανοικτή, ώς εκεί όμως. Η Ε.Ε. και ο ΟΗΕ δεν μπορούν να αντικαταστήσουν όσα μάς αναλογούν. Ούτε θα έρθει η Μαρία Άνχελα Ολγκίν να κάνει όσα η ε/κ ηγεσία αποφεύγει να κάνει. Αν εμείς δεν καθοδηγήσουμε τα πράγματα, όλα θα μείνουν στις ωραίες λέξεις και στο βάθος… απόλαυση μιας πρόσκαιρης εξουσίας 5ετούς διάρκειας

Η τ/κ κοινότητα μπορεί να είναι «παίκτης της λύσης» -στο ευρύτερο γήπεδο. Επίλυση ίσον «αυτόματα» η τ/κ κοινότητα στην Ε.Ε., πολύ πριν να στηθεί ξανά σκηνικό για την Τουρκία, πρακτικά η τ/κ κοινότητα γίνεται πλοηγός των ευρωτουρκικών σχέσεων. Μα, ο Τατάρ; Μα, οι Τατάρ ποτέ δεν ήταν/είναι το πρόβλημα, αν η ε/κ ηγεσία είχε μια στρατηγική αντίληψη για την τριγωνική σχέση Ε.Ε.-Κύπρος-Τουρκία. Όπως λ.χ. για τώρα η καθαρή στήριξη στον εκσυγχρονισμό της Τελωνειακής Ένωσης Ε.Ε.-Τουρκίας. Όπως λ.χ. για τώρα στήριξη στη σταδιακή απελευθέρωση της βίζας για Τούρκους πολίτες που ταξιδεύουν σε χώρες της Ε.Ε. με πρώτο βήμα, ας πούμε, τους Τούρκους φοιτητές που συμμετέχουν σε ευρωπαϊκά προγράμματα.

Τα πράγματα κυλούν και οι μάχες δεν κερδίζονται με ρηχές πολιτικές. Η «στρατηγική του Ελσίνκι» με άλλο περιεχόμενο παραμένει επίκαιρη και παρά τις δυσκολίες, παραμένει η μόνη εφικτή.

www.larkoslarkou.org.cy

Μακάρι, ίνσιαλλα, πέρκι βρέξει

Του **ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΚΟΥΡΗ**

Σε μια από τις σκηνές της σειράς «Αίγια Fuxia» που μένουν στο μυαλό μου σχεδόν 15 χρόνια μετά, ο παπά Σκούλουκος, ο μπαγαπόντης, φιλάργυρος, όχι ιδιαίτερα πνευματικός (ιδανικός δηλαδή για ανέλιξη) ιερέας του χωριού κάνει δέηση για να σπάσει η ανομβρία. Ψέλνοντας στο τέλος: «πέρκι βρέξει». Καθώς η σκόνη κατακάθεται πάνω από την Κύπρο, θυμίζοντας πως σε μερικά χρόνια τα χαρακώματα στα καντούνια μεταξύ Νομικής Υπηρεσίας και Ελεγκτικής Υπηρεσίας θα φέρνουν λιγότερο σε Αγίους Ομολογητές και περισσότερο στον πλανήτη Αράκις, και πως σε μερικές δεκαετίες η παραφιλολογία του Κυπριακού δεν θα αφορά τις κουφάες και τους αλουπούς που θα έχουν απομείνει, η ε/κ πολιτική τάξη συνεχίζει να αναφέρεται στο θέμα που αφορά το μέλλον της χώρας όχι ως αντικείμενο προσεκτικής στρατηγικής, αλλά ως κάτι που «μακάρι» να μας βγει.

Τις περασμένες εβδομάδες, με αφορμή τα 20χρονα της μεγάλης διεύρυνσης του 2004, βρέθηκα σε δύο ξεχωριστές συνεντεύξεις της προέδρου της Κομισιόν, Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν, και του προέδρου του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, Σαρλ Μισέλ, με ομάδες δημοσιογράφων από όλη την Ευρώπη. Και οι δύο αξιωματούχοι είχαν πολλά να πουν για το μήνυμα της ένταξης της Ανατολικής και Κεντρικής Ευρώπης της Ε.Ε., και την πορεία των νέων κρατών μελών από τη δικτατορία στη δημοκρατία, από τη στασιμότητα στην ανάπτυξη.

Τα πανευρωπαϊκά αφηγήματα για το Τοίχος του Βερολίνου, το Σιδηρούν Παραπέτασμα, το Ολοκαύτωμα, είναι αρκετά ξεκάθαρα και εδραιωμένα στη συνείδηση της Ευρώπης. Χάρη και στη διεύρυνση, και ο εμφύλιος και οι συγκρούσεις στη πρώην Γιουγκοσλαβία ως ιστορικές εμπειρίες γίνονται σιγά σιγά καλύτερα και καθολικά αντιληπτές στην ευρύτερη ιστορία της ενωμένης Ευρώπης.

Την ίδια ώρα όμως η Κύπρος, μια περίεργη χώρα που έχει τόσα κοινά με τις άλλες χώρες της Νότιας Ευρώπης όσα έχει και με τις χώρες της Μέσης Ανατολής και τις παλιές αποικίες των Δυτικοευρωπαίων στην Αφρική, παραμένει μια ιστορική εμπειρία που δεν μπορεί εύκολα να ταιριάξει στα σημερινά αφηγήματα των υπόλοιπων Ευρωπαίων, που ζουν τον πρώτο επεκτατικό πόλεμο μεγάλων δυνάμεων στην ευρωπαϊκή ενδοχώρα.

Στις συνεντεύξεις τους η κα Φον ντερ Λάιεν και ο κ. Μισέλ ήταν διαβασμένοι, ήξεραν τι έπρεπε να πουν για την Κύπρο 20 χρόνια μετά την ένταξη και με το Κυπριακό και τα ευρωτουρκικά παγωμένα. Μέτρησαν μαζί με τη Λευκωσία τι έπρεπε να πουν για την ετοιμότητα της Ε.Ε. να στηρίξει, εάν και εφόσον χρειαστεί, τη διαδικασία (ή τη διαδικασία πριν από τη διαδικασία).

Αν και θετικές, στην ουσία τους οι δηλώσεις ήταν γενικές, όπως σε γενική φάση βρίσκεται και το Κυπριακό όσο η Μαρία Άνχελα Ολγκίν πάει κι έρχεται μετρώντας προθέσεις και μεταφέροντας τις ιδέες του γ.γ. του ΟΗΕ για Τριμερή, Πενταμερή ή κάτι άλλο.

Ο κ. Μισέλ μάλιστα μας είπε από τη μια πως «τα συμπεράσματα είναι ξεκάθαρα» (αναφερόμενος στα αποτελέσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου) και αμέσως στην επόμενη πρόταση πως «είμαστε έτοιμοι να χρησιμοποιήσουμε εργαλεία –και αυτό είναι σκόπιμα ασαφές, αφήνει την πόρτα ανοιχτή– εάν αισθανθούμε συλλογικά ότι θα ήταν χρήσιμο για τη διαδικασία».

Δεν εννοούσε, για να είμαστε δίκαιοι, πως τα συμπεράσματα είναι ασαφή, αλλά πως οι διαβουλεύσεις για το λεκτικό κατέληξαν σε αυτή τη διατύπωση που αφήνει ανοικτό το ενδεχόμενο κάποιου ρόλου για την Ε.Ε., είτε αυτός είναι ακριβώς ο ίδιος (και καθόλου αμελητέος) με αυτόν που είχε στην προηγούμενη διαδικασία, είτε κάτι επιπρόσθετου ή νέου. Αυτά που ξέραμε δηλαδή, με περισσότερα λόγια.

Σχολιάζοντας τις δηλώσεις Φον ντερ Λάιεν στη συνέντευξή της στην «Κ», και τις δηλώσεις Μισέλ στο ΚΥΠΕ, ο Πρόεδρος Χριστοδουλίδης ζήτησε «από εκεί και πέρα να αναμένουμε την ερχόμενη εβδομάδα, μακάρι, από δικής μας πλευράς η ετοιμότητα είναι δηλωμένη, πολύ συγκεκριμένη, όχι θεωρητική, όχι γενική, και ελπίζουμε να προκύψουν τα δεδομένα που θα μας οδηγήσουν στην επανέναρξη των συνομιλιών».

Αυτή την «πολύ συγκεκριμένη» ετοιμότητα αναμένουμε να δούμε να εκφράζεται με κάποιον τρόπο στη πράξη και από την κυβέρνηση, όπως ανέμενε ο διεθνής παράγοντας αμέσως μετά τις προεδρικές εκλογές. Οι δηλώσεις για ειλικρινή βούληση, μαζί με την αντιπαραγωγική στάση της τ/κ και της τουρκικής πλευράς, καταγράφηκαν, αλλά απομένουν όσο προπαρασκευαστικές όσο και οι προθέσεις που εξέφρασαν οι ηγέτες των θεσμών της Ε.Ε.

Τι κινείται κάτω από τα σύννεφα σκόνης που καλύπτουν το Κυπριακό; Από την πλευρά μας ελπίζω να υπάρχει το συγκεκριμένο σχέδιο που διασυνδέει το Κυπριακό με τα ευρωτουρκικά, κατά τρόπο δομημένο και μελετημένο (ίσως στο πρότυπο της καταγραφής διαφορετικών σεναρίων όπως έγινε για τον θαλάσσιο διάδρομο). Με μονομερή, ριζοσπαστικά βήματα. Για να μην μένουμε στο μακάρι, το ίνσιαλλα και το πέρκι βρέξει.

ykakouris@gmail.com

Χριστός Ανέστη, χαρά μου

Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΠΑΡΗ**

Χριστός Ανέστη και η ασυγκράτητος χαρά της Αναστάσεως βασιλεύει σε όλη την πλάση και σε όλα τα ανθρώπινα όντα. Ο χείμαρρος του θείκού φωτός, πλημμυρίζει τον ουρανό, τη γη και τα καταχθόνια. Ο άνθρωπος οδηγείται από το κατ' εικόνα στο καθ' ομοίωσιν και γίνεται κατά χάριν Θεός. Χριστός Ανέστη και η παραδείσια χαρά βασιλεύει και συνέχει όλους τους ανθρώπους, φτωχούς και πλούσιους, αρρώστους και υγιείς, καταφρονημένους και δοξασμένους. Ο ανθρώπινος πόνος και ο φόβος, κονιορτοποιούνται, μπροστά στο μυστήριο της νίκης επί του θανάτου.

Χριστός Ανέστη και ο φόβος των πολέμων, ο τρόμος των νεκρών και η αγωνία για τους πρόσφυγες, μεταποιούνται σε ελπίδα ζωής. Το άγχος της οικονομικής στενότητας και των ψυχοφθόρων αδικιών, διαλύονται μπροστά στη παντοδυναμία του Λυτρωτή. Η χαμερπής ταπεινότητα της καθημερινής κουτοπονηριάς, μεταβάλλεται σε πλησμονή σοφίας και σε προσφορά αγάπης.

Χριστός Ανέστη και η σκληροκαρδία των ανθρώπων μετατρέπεται σε γλυκό χαμόγελο. Τα εχθρικά καρφώματα, μεταβάλλονται σε αδελφικά φιλιά. Το καταραμένο μίσος, μετατρέπεται σε ευλογημένη αγάπη. Το σκότος της κόλασης εξαφανίζεται, μπροστά στο φως του παραδείσου. Τα επίγεια ενώνονται με τα επουράνια.

Χριστός Ανέστη και στους σύγχρονους αναζητητές του Πάσχα, οι οποίοι ψάχνουν εναγωνίως τη χαμένη αθωότητα των παιδικών τους αναμνήσεων. Σε όλους αυτούς που νομίζουν ότι με τις επιδείξεις, τα μακρινά ταξίδια, τις συνεχείς εναλλαγές τόπων και ανθρώπων και με το εγωιστικό κλείσιμο στον εαυτό τους, θα μπορέσουν να αγαπήσουν και να αγαπηθούν.

Χριστός Ανέστη και σε όλους τους ταπεινούς ανθρώπους, οι οποίοι βγαίνουν από το εγώ τους, ανοίγουν την καρδιά τους, θάβουν τον εγωισμό τους, απλώνουν το χέρι στους βασανισμένους και αγγίζουν τις ψυχές των ταλαιπωρημένων, με αγάπη και αναστάσιμο φως.

Χριστός Ανέστη και το πλάσμα του Θεού, από άτομο, μεταπλάθεται σε πρόσωπο. Από μοναξιασμένη μονάδα, μεταποιείται σε αγαπητική κοινωνία. Η κολασμένη ύπαρξη, μεταμορφώνεται σε παραδείσια μορφή και αποκτά φωτοφόρα όψη.

Χριστός Ανέστη και η έξοδος από το «καβούκι» του εγωισμού, οδηγεί στον αληθινό παράδεισο. Ο Χριστός γίνεται η πορεία, η μέριμνα, η ανάγκη, το νόημα, η ελπίδα, η βεβαιότητα, η παρηγοριά, η γνώση, το θεμέλιο, ο στόχος, ο πόνος, ο έρωτας, η αγάπη και τελικά η υπέρλογη χαρά του ανθρώπου.

Χριστός Ανέστη και έρχονται στο προσκήνιο τα λόγια του αγίου παππούλη της Ρωσίας, του Αγίου Σεραφείμ του Σάρωφ, «Χριστός Ανέστη, χαρά μου». Η Ανάσταση του Χριστού και η νίκη επί του θανάτου, γεννά την αληθινή χαρά.

Χριστός Ανέστη και η «χαρά μου», είναι το ζητούμενο για κάθε άνθρωπο, στο μυστήριο της ζωής και του θανάτου. Ζωή χωρίς χαρά, είναι ζωή κολασμένη. Ζωή χωρίς Χριστό, είναι ζωή που οδηγεί στον θάνατο.

Χριστός Ανέστη και η συνάντηση με τον άλλο, τον διπλανό, τον αδελφό, ακόμη και με τον εχθρό, οδηγούν βιωματικά και όχι μόνο ψυχολογικά στην αληθινή χαρά.

Χριστός Ανέστη και οι άγιοι ζώντας εν Χριστώ, βλέπουν παντού τη χάρη και τα θαύματα του Θεού. Ευφραίνονται βιωματικά και όχι χαζοχαρούμενα. Ο παράδεισος αρχίζει από αυτή τη ζωή και συνεχίζεται στην άλλη, στην ατελεύτητο, την πλημμυρισμένη από χαρά και φως.

Χριστός Ανέστη και σήμερα οι πιστοί «νηστεύσαντες και μη νηστεύσαντες» ευφραίνονται όπως υποδεικνύει ο Άγιος Ιωάννης ο Χρυσόστομος: «Πάντες απολαύσετε του συμποσίου της πίστεως. Πάντες απολαύσατε του πλούτου της χρηστότητος. Μηδείς οδυρέσθω πταίσματα, συγγνώμη γαρ εκ του τάφου ανέτειλε. Μηδείς φοβείσθω θάνατον, ηλευθέρωσε γαρ ημάς του Σωτήρος ο θάνατος».

Χριστός Ανέστη και νικητές του θανάτου, νικητές της ζωής, πορευόμαστε όλοι οι πιστοί στην καινή κτίση, στην άνω Ιερουσαλήμ, στην παραδείσια βιωτή, υμνούντες και δοξολογούντες, τον νικητή του Θανάτου, τον δωρεοδότη Αναστάντα Χριστό.

Χριστός Ανέστη και στο πανηγύρι των πανηγύρεων, «θανάτου εορτάζομεν νέκρωσιν, Άδου την καθαίρεσιν, άλλης βιωτής της αιωνίου απαρχής, και σκιρτώντες υμνούμεν τον αίτιον».

Χριστός Ανέστη. «Αναστάσεως ημέρα και λαμπρυνθώμεν τη πανηγύρει και αλλήλους περιπτυξώμεθα. Είπωμεν, αδελφοί, και τοις μισούσιν ημάς συγχωρήσωμεν πάντα τη Αναστάσει, και ούτω βοήσωμεν, Χριστός ανέστη εκ νεκρών, θανάτω θάνατον πατήσας, και τοις εν τοις μνήμασι ζωήν χαρισάμενος».

kaparispan@yahoo.gr

Υπερνίκηση θλίψεων με τη δύναμη της Αναστάσεως

Του **ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΤΙΡΑΝΩΝ, ΔΥΡΡΑΧΙΟΥ ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ**

«Τοῦ γνῶναι αὐτὸν καὶ τὴν δύναμιν τῆς ἀναστάσεως αὐτοῦ»

(Φιλ. 3:10)

Ο Αρχιεπίσκοπος Τιράνων, Δυρραχίου και πάσης Αλβανίας κ.κ. Αναστάσιος.

Νικητήρια και παρήγορα αντηχεί και πάλι ο αναστάσιμος παιάνας «Χριστὸς ἀνέστη ἐκ νεκρῶν, θανάτῳ θάνατον πατήσας...», μέσα στο έρεβος της μελαγχολίας από τα ποικίλα οδυνηρά γεγονότα, στην Ουκρανία, στη Γάζα, στο Σουδάν, στην Αϊτή και σε άλλα μέρη της γης· αλλά ακόμα και στο άμεσο περιβάλλον μας, που συχνά ταλανίζεται από στενοχώριες, διχασμούς, εχθρότητες, σοβαρές ασθένειες, ποικιλόμορφες κρίσεις. Η χριστιανική πίστη μάς ενισχύει με μία μεγάλη βεβαιότητα. Γνωρίζουμε ότι είμαστε ευάλωτοι, ότι έχουμε «τὸν θησαυρὸν τοῦτον (τῆς πίστεως) ἐν ὀστρακίνοις σκεύεσιν» (Β΄ Κορ. 4:7-8), όμως αυτό συμβαίνει «ἵνα ἡ ὑπερβολὴ τῆς δυνάμεως ᾖ τοῦ Θεοῦ καὶ μὴ ἐξ ἡμῶν».

Η πασχαλινή περίοδος ιδιαιτέρως μας προσκαλεί να προσεγγίσουμε τον παθόντα και αναστάντα Χριστό με έναν προσωπικό βιωματικό τρόπο: «τοῦ γνῶναι αὐτὸν καὶ τὴν δύναμιν τῆς ἀναστάσεως αὐτοῦ καὶ τὴν κοινωνίαν τῶν παθημάτων αὐτοῦ, συμμορφούμενοι τῷ θανάτῳ αὐτοῦ» (Φιλ. 3:10). Δύο βασικές αλήθειες φωτίζουν τον δρόμο για τη στενότερη σχέση με τον παθόντα και αναστάντα: Η αποδοχή της κοινωνίας των παθημάτων και η συμμόρφωση τῷ θανάτῳ Αὐτοῦ. Και άλλοτε έχουμε τονίσει ότι η Ανάσταση δεν είναι κάτι που έρχεται ανεξάρτητα, που ακολουθεί τον Σταυρό, αλλά υπάρχει μέσα στον Σταυρό, στο πάθος, όταν το αποδεχόμαστε όπως ο Χριστός. Και αντιστρόφως, η βίωση της Αναστάσεως προϋποθέτει πάντα τη συμμόρφωση με τον σταυρωθέντα και αναστάντα Χριστό. Αυτή η κοινωνία των παθημάτων και της Αναστάσεως κρατύνει την αντοχή μας, ώστε να μην καταποθούμε από κατάθλιψη και απελπισία. Ο ουσιώδης επινίκιος ύμνος που σταθερά μέσα μας αντηχεί – «Χριστὸς ἀνέστη ἐκ νεκρῶν, θανάτῳ θάνατον πατήσας...», αποτελεί την κεντρική διακήρυξη της ορθόδοξου χριστιανικής πίστεως και συνοψίζει το βαθύτερο νόημα της Σαρκώσεως του Υιού και Λόγου του Θεού. Αυτή τη διπλή εμπειρία του Σταυρού και της Αναστάσεως βιώνουν στη διάρκεια των αιώνων οι μάρτυρες της Εκκλησίας μας. Κι εμείς «δι' ὑπομονῆς ἄς τρέχωμεν τὸν προκείμενον ἡμῖν ἀγῶνα ἀφορῶντες (ἀτενίζοντες) εἰς τὸν τῆς πίστεως ἀρχηγὸν καὶ τελειωτὴν Ἰησοῦν» (Εβρ. 12:1-2).

Εν ευγνωμοσύνη δοξολογώντας τον Τριαδικό Θεό, κατά την πασχαλινή περίοδο ας εντείνουμε την προσπάθειά μας να βιώσουμε τη βεβαιότητα αυτή και να μεταφέρουμε την παρηγορία με στοργή στο περιβάλλον μας.

Χριστός ανέστη, αδελφοί μου!

Ευλογημένο Πάσχα

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΑΝΔΡΕΑ ΠΕΤΡΟΥΛΑΚΗ, apetroulakis@kathimerini.gr

ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ / Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΧΡΙΣΤΙΑ**

Η ανάληψη ως πολιτικο-θρησκευτικό γεγονός

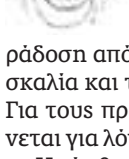

Τόσο οι χριστιανοί όσο και οι νεότεροι επικριτές τους τείνουν να διαχωρίζουν την αρχαία πολιτική και φιλοσοφική παράδοση από τη χριστιανική διδασκαλία και το χριστιανικό δόγμα. Για τους πρώτους, η διάκριση γίνεται για λόγους ευνόητους.

Η νέα θρησκεία θεωρεί τον εαυτό της κάτι το καινοφανές, κάτι το οποίο δεν έχει υπάρξει πριν από την ενσάρκωση του Χριστού, τη διδασκαλία, τα πάθη και την ανάστασή του. Το επίγειο ταξίδι του θεανθρώπου, το οποίο ολοκληρώνεται με την κάθοδο στον Άδη και την ανάληψη στους ουρανούς, εγκαινίασε μια νέα εποχή για την ανθρωπότητα. Επομένως, ούτε λόγος δεν πρέπει να γίνεται για τυχόν ομοιότητες με το κλίμα και το πνεύμα της εποχής, τη φιλοσοφία και τις δοξασίες των αρχαίων. Ακόμη και σήμερα, μετά από χιλιάδες μελέτες απόδειξης του αντιθέτου, ο κοινός νους διαχωρίζει τις ειδωλολατρικές δοξασίες από τη χριστιανική πίστη. Για τους νεότερους επικριτές του χριστιανικού δόγματος, φαινόμενα που περιγράφονται στην Καινή Διαθήκη, όπως αυτά της ανάστασης και ανάληψης του Ιησού, είναι απλά αποκυήματα μιας καλά κατασκευασμένης μυθοπλασίας. Απευθύνονται δε σε ανθρώπους άλλων εποχών, σκοταδιστικών, όπου ο λόγος δεν είχε εισέλθει στην καθημερινότητα των κοινωνιών. Οι επικρίσεις δεν σταματούν εκεί.

Οι κατηγορίες για σκοταδισμό δεν απευθύνονται στην εποχή του Ιησού, την pax romana μετά το τέλος των εμφυλίων πολέμων στη Ρώμη και την επικράτηση του Αυγούστου, αλλά στους ίδιους τους χριστιανούς. Σύμφωνα με τους νεότερους επικριτές, οι χριστιανοί υποβίβασαν την εποχή με τον σκοταδισμό τους και τον επέβαλαν στην τότε γνωστή οικουμένη, διώκοντας ανελέητα τα λαμπρά πνεύματα και την αρχαία πολιτική σκέψη και φιλοσοφία. Η αλήθεια όμως είναι εντελώς διαφορετική. Ο χριστιανισμός είναι πολύ απλά μια ακόμη ρωμαϊκή θρησκεία. Τόσο τα πρότυπα των θρησκευτικο-πολιτικών γεγονότων που σημάδεψαν τη χριστιανική εποχή όσο και οι εορτές της νέας θρησκείας, δεν σκανδάλισαν ποτέ ούτε τους αρχαίους Ρωμαίους ούτε βέβαια τους στωικούς φιλοσόφους τους. Ο λόγος είναι απλός: οι ίδιοι οι Ρωμαίοι ίδρυσαν την πολιτεία τους στη βάση παρόμοιων θρησκευτικο-πολιτικών γεγονότων, όπως η θεοποίηση και ανάληψη του ιδρυτή της Ρώμης, Ρωμύλου.

Γιατί όμως οι άνθρωποι μιας πεφωτισμένης εποχής να δίνουν πίστη σε εξωπραγματικά γεγονότα και μεταφυσικές διηγήσεις; Την απάντηση τη δίνει ο Κικέρων, στην αφήγησή του της ιστορίας της ρωμαϊκής πολιτείας: «Όμως στην πραγματικότητα η ευφυΐα και η αρετή του Ρωμύλου ήταν τόσο μεγάλες, που οι άνθρωποι πίστεψαν την ιστορία που διηγήθηκε γι' αυτόν ο Proculus Iulius, ένας αγρότης, κάτι που για πολλές γενιές οι άνθρωποι δεν πίστευαν για κανέναν άλλο θνητό. Ο Proculus λέγεται ότι μίλησε σε μια δημόσια συνέλευση μετά από προτροπή των Πατέρων, οι οποίοι ήθελαν να διαλύσουν την υποψία ότι αυτοί προκάλεσαν τον θάνατο του Ρωμύλου. Είπε ότι είχε δει τον Ρωμύλο στον λόφο που σήμερα ονομάζεται Quirinale και ότι ο Ρωμύλος τού είχε πει να ζητήσει από τους ανθρώπους να του φτιάξουν ένα ιερό στον λόφο αυτό, και ότι ήταν θεός και ονομαζόταν Quirinus» (Κικέρων, De Re Publica 2, 20). Είναι σημαντικό ότι ο Ρωμαίος φιλόσοφος και πολιτικός όχι μόνο δεν διαχωρίζει την ευφυΐα και την αρετή από την πίστη σε μεταφυσικά φαινόμενα, αλλά αντίθετα προκρίνει τη σύνδεσή τους. Είναι στη φύση της αρετής και της ευφυΐας να «θεοποιούνται», να κρίνονται δηλαδή ανώτερα αν όχι ξένα στα ανθρώπινα. Τόσο η αρετή που δύσκολα κατακτιέται όσο και η έμφυτη και σπάνια χάρη της ευφυΐας, δυσεύρετες ιδιότητες στους «κοινούς» ανθρώπους, φαντάζουν σαν να εισέρχονται στιγμιαία στον κόσμο μας και μετά να επιστρέφουν πίσω στον τόπο καταγωγής τους, αφήνοντας όμως ανεξίτηλο το σημάδι της μετάβασής τους στα πολιτικά μας πράγματα.

Τόση είναι η δύναμη της σύνδεσης αυτής, της θείας και υπερανθρώπινης δηλαδή φύσης της ευφυούς αρετής, που είναι ακριβώς οι πεφωτισμένες εποχές που δέχονται πιο εύκολα τη θεοποίηση και ανάληψη στους ουρανούς ενός Ρωμύλου ή ενός Ιησού. Και οι δύο ίδρυσαν δύο τεράστιες αυτοκρατορίες, ο πρώτος πολιτική, ο δεύτερος πνευματική.

Ο δεύτερος μάλιστα, ίδρυσε την πνευματική του αυτοκρατορία τη στιγμή που την είχε ανάγκη η πολιτική αυτοκρατορία της Ρώμης για να «αναληφθεί» και αυτή και να μετατραπεί από εξουσία ενός λαού σε πανανθρώπινη πολιτική τάξη. Γράφει ο Κικέρων: «Έτσι γίνεται αντιληπτό ότι ο Όμηρος έζησε πολλά χρόνια πριν από τον Ρωμύλο. Συνεπώς, στην εποχή του Ρωμύλου, οι άνθρωποι, ακόμη και οι ίδιες οι εποχές, ήταν μορφωμένοι. Σε τέτοιες εποχές πνευματικής καλλιέργειας δεν υπήρχαν πολλά περιθώρια για επινόηση. Οι αρχαίοι χρόνοι [του Ομήρου] δέχονταν ιστορίες που συχνά ήταν χονδροειδείς μυθοπλασίες, αλλά αυτή η εποχή [του Ρωμύλου] πνευματικής καλλιέργειας γενικά γελοιοποιεί και απορρίπτει ό,τι είναι αδύνατο» (ibidem, 2, 17).

Ο χριστιανισμός γεννήθηκε και καλλιεργήθηκε στους πεφωτισμένους χρόνους του Αυγούστου και στους κύκλους των πεφωτισμένων στωικών φιλοσόφων. Αυτοί έγιναν και οι σπουδαιότεροι προπαγανδιστές του.

Ο πεφωτισμένος Παύλος, ο απόστολος των εθνών, αυτόν που ο Νίτσε υποτιμητικά αποκαλούσε «στωικό», ήταν τελικά εκείνος που θα έδινε έναν πολιτικό προσανατολισμό στη νεοσύστατη εβραϊκή σέκτα, εγκλωβισμένη μέχρι τότε στα χέρια της οικογένειας του Ιησού και του αδερφού του Ιάκωβου. Ο Παύλος, ο οποίος χωρίς καμία αμφιβολία πίστευε κυριολεκτικά –και όχι μεταφορικά– στην ανάσταση του Ιησού, αναγνώρισε το τεράστιο πολιτικό δυναμικό της διδασκαλίας του Ναζωραίου και το μετουσίωσε μέσα από τη δική του σκέψη και πράξη σε πανανθρώπινα ιδανικά και αξίες.

Ο κ. Παναγιώτης Χριστιάς είναι αν. καθηγητής πολιτικής και κοινωνικής φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Κύπρου.

Τα φροντιστήρια του Μαΐου

Ποιες οδηγίες θα δίνονται στα στελέχη της Ν.Δ. στις προεκλογικές «προπονήσεις» του κόμματος

Της **ΔΩΡΑΣ ΑΝΤΩΝΙΟΥ**

Στα κομματικά θρανία θα κληθούν να καθίσουν αμέσως μετά το Πάσχα οι υποψήφιοι ευρωβουλευτές και οι εν ενεργεία βουλευτές της Ν.Δ., σε ένα ιδιότυπο «φροντιστήριο» που ετοιμάζουν στην Πειραιώς. Στόχος είναι η προγύμναση των στελεχών ώστε να καταφέρουν να αντεπεξέλθουν με επιτυχία στις απαιτήσεις μιας ιδιαίτερα δύσκολης, όπως αναμένεται, τελικής ευθείας της προεκλογικής περιόδου για τις κάλπες της 9ης Ιουνίου. Ο κυβερνητικός εκπρόσωπος Παύλος Μαρινάκης, η γραμματέας της Ν.Δ. Μαρία Συρεγγέλα και ο γενικός διευθυντής του κυβερνώντος κόμματος Γιάννης Σμυρλής έχουν αναλάβει την οργάνωση της προεκλογικής «ύλης», ενώ ένας ολόκληρος μηχανισμός έχει προετοιμαστεί για την αντιμετώπιση των ζητημάτων που ενδέχεται να ανακύψουν και τη διαχείρισή τους πριν λάβουν χαρακτηριστικά μικρών κρίσεων.

Στην κυβέρνηση και τη Ν.Δ. πιστεύουν ότι η συγκεκριμένη προεκλογική εκστρατεία έχει μια σειρά από ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, απέναντι στα οποία απαιτείται προσαρμογή. Η εμφάνιση του Στέφανου Κασσελάκη στο πολιτικό σκηνικό και ο τρόπος με τον οποίο κινείται, συχνά με τοποθετήσεις έξω από το αμιγώς πολιτικό πλαίσιο, είναι ένας από τους παράγοντες που διαμορφώνουν το νέο τοπίο. Την ίδια στιγμή έχει καταγραφεί μια τάση, που παλαιότερα ήταν πρακτική των μικρότερων κομμάτων, τα οποία επιδίωκαν να κερδίσουν έστω και πρόσκαιρα την προσοχή φέρνοντας διαρκώς στο προσκήνιο δευτερεύοντα ζητήματα, συχνά όχι πολιτικής πρακτικής ή ιδεολογικής διαφοροποίησης, αλλά με κριτήριο τον όσο το δυνατόν μεγαλύτερο θόρυβο. Όπως παρατηρεί έμπειρο κομματικό στέλεχος, αυτή η τάση δείχνει να έχει εγκατασταθεί στο επίκεντρο της πολιτικής αντιπαράθεσης. Επίσης προσθέτει πως δεν είναι τυχαίο ότι ελάχιστα συζητούνται πολιτικές προτάσεις και σχεδόν καθημερινά η πολιτική συζήτηση αναλώνεται σε ζητήματα που παλαιότερα θα έβρισκαν χώρο στο περιβάλλον της παραπολιτικής.

Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, από την πλευρά της Ν.Δ. εστιάζουν στην προσπάθεια να κρατηθεί το ποσοστό του κόμματος στο επίπεδο των ευρωεκλογών του 2019, δηλαδή πάνω από 33%. Και το «φροντιστήριο» στα στελέχη αποσκοπεί στη διαμόρφωση μιας ενιαίας πολιτικής εικόνας, που εκτιμάται ότι θα βοηθήσει στην επίτευξη του στόχου. Το μότο που κυριαρχεί είναι «τίποτα δεν μένει αναπάντητο, τίποτα δεν αφήνεται στην τύχη». Δύο είναι οι βασικές επιδιώξεις:

• Να συνειδητοποιήσουν τα στελέχη του κόμματος και οι υποψήφιοι ότι η παρουσία τους βρίσκεται διαρκώς κάτω από το μικροσκόπιο των αντιπάλων, που περιμένουν μια ατυχή δήλωση, ένα λάθος, μια διατύπωση περίεργη, μια αμφιλεγόμενη δημόσια εμφάνιση για να εξαπολύσουν σκληρή επίθεση. Παράλληλα, όμως, και από τη Ν.Δ. με προσοχή καταγράφονται οι καθημερινές δηλώσεις, τοποθετήσεις, εμφανίσεις των πολιτικών αντιπάλων, προκειμένου άμεσα να εντοπίζονται τυχόν ολισθήματα που μπορούν να αξιοποιηθούν για να ασκηθεί πίεση.

Την οργάνωση της προεκλογικής «ύλης» έχουν αναλάβει ο κυβερνητικός εκπρόσωπος Π. Μαρινάκης, η γραμματέας Μ. Συρεγγέλα και ο γενικός διευθυντής του κόμματος, Γ. Σμυρλής.

• Να αποφεύγουν να εγκλωβίζονται σε άγονες αντιπαραθέσεις και να στρέφουν τη συζήτηση στο πραγματικό διακύβευμα των ευρωεκλογών, το ποια πολιτική δύναμη μπορεί να διαχειριστεί καλύτερα τα ελληνικά συμφέροντα στις Βρυξέλλες, μέσα στο νέο περιβάλλον που διαμορφώνεται για την Ε.Ε. Για να καταστεί αυτό σαφές από τη Ν.Δ. θα επιμείνουν στην ανάδειξη του κυβερνητικού έργου. Στη σταθεροποίηση της οικονομίας, στην ενίσχυση του εισοδήματος, στις μεταρρυθμίσεις, όπως αυτές στην τριτοβάθμια εκπαίδευση και στη Δικαιοσύνη.

Ουσιαστικά θα επιδιώξουν να αντιπαραβάλουν ένα θετικό μήνυμα απέναντι σε αυτό που χαρακτηρίζουν «συνταγή τοξικότητας» της αντιπολίτευσης, που προφανώς θα επιμείνει στην ανάδειξη ζητημάτων όπως τα Τέμπη, το κράτος δικαίου, η ακρίβεια κ.λπ. Στην κυβέρνηση πιστεύουν ότι δεν έχει προβληθεί αρκετά η θετική ατζέντα του έργου που έχει γίνει και ότι σε αυτό το πεδίο έχουν συγκριτικό πλεονέκτημα έναντι των αντιπάλων τους. Πηγαίνοντας ένα βήμα παραπέρα θα επιδιώξουν να καταδείξουν ότι είναι η απουσία πολιτικής πρότασης και ρεαλιστικών πολιτικών σχεδίων για την αντιμετώπιση των μεγάλων προκλήσεων που στρέφει την αντιπολίτευση στην εύκολη λύση της τοξικότητας και των λαϊκών δικαστηρίων.

Αυτό που περιμένουν, πάντως, στο επιτελείο το οποίο διαμορφώνει την προεκλογική στρατηγική είναι να συγκεντρώσουν πληροφορίες, μετά την εξόρμηση των βουλευτών και των στελεχών στην περιφέρεια για τον εορτασμό του Πάσχα, για το κλίμα που επικρατεί στη βάση, για τα ζητήματα που οι πολίτες συζητούν περισσότερο, για τα προβλήματα που βάζουν στο τραπέζι, για τα θέματα πάνω στα οποία βγάζουν δυσαρέσκεια ή για όσα βαθμολογούν την κυβέρνηση με υψηλό βαθμό. Αυτή η επαφή με τη βάση είναι, άλλωστε, και το πρωταρχικό πεδίο στο οποίο δοκιμάζεται η απήχηση του κυβερνητικού έργου. Με βάση και αυτά τα δεδομένα θα συνδιαμορφωθούν οι κινήσεις του επόμενου διαστήματος.

Πέραν όλων αυτών, η μάχη των εντυπώσεων θα κριθεί και από τη σαφήνεια των απαντήσεων και την καλή γνώση των ζητημάτων. Για να αποφευχθούν τυχόν αιφνιδιασμοί, με εντατικούς ρυθμούς εργάζεται η ομάδα τεκμηρίωσης, που είναι επιφορτισμένη με το καθήκον να ενημερώνει βουλευτές και στελέχη όχι μόνο για τα θέματα που αναδεικνύουν οι πολιτικοί αντίπαλοι, αλλά και για όσα επιπροσθέτως μπορούν να προβληθούν για την ενίσχυση του θετικού μηνύματος που θα επιδιωχθεί να εκπέμπεται σε κάθε ευκαιρία.

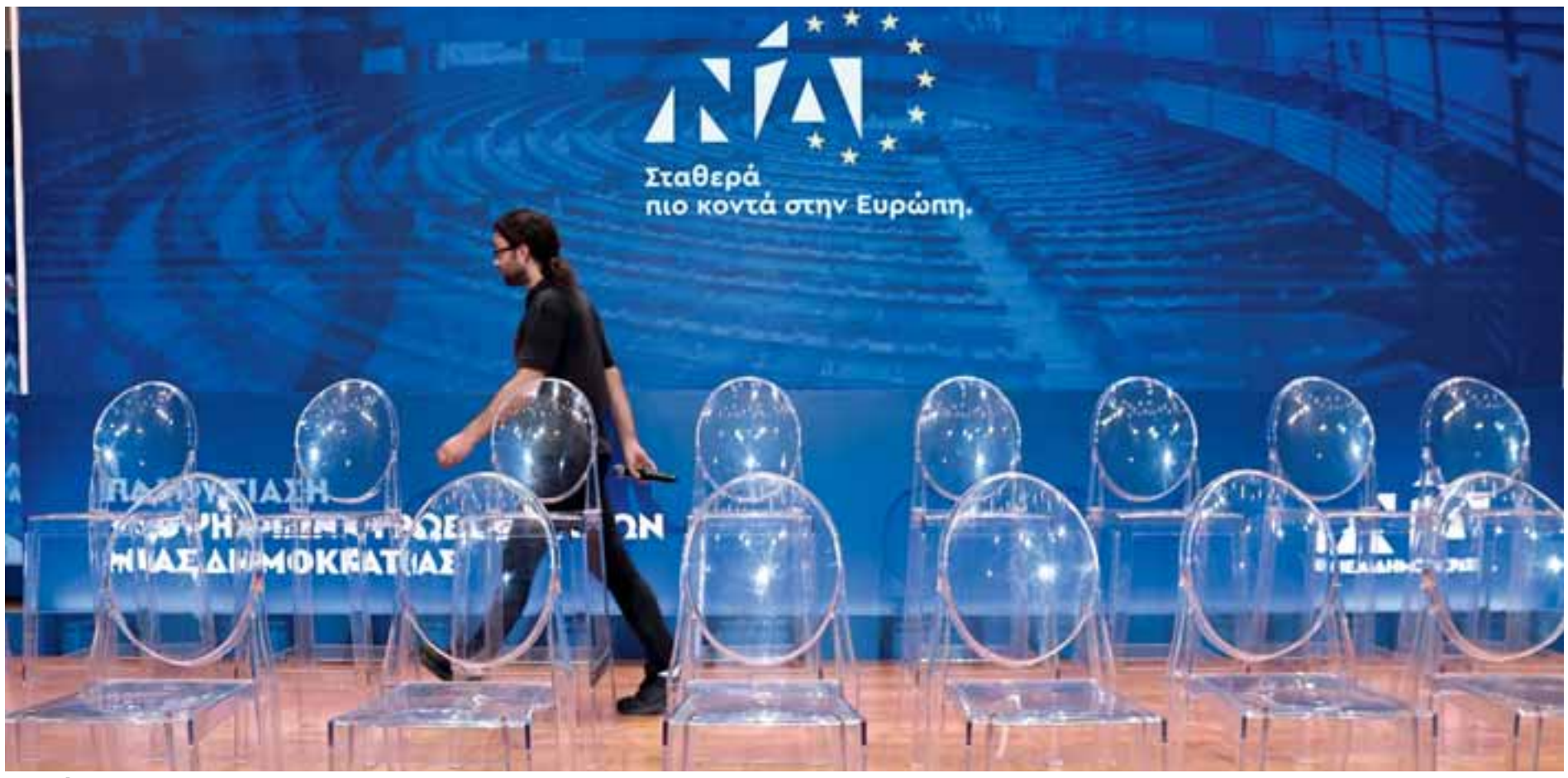

INTIME NEWS

Η «καρέκλα» του υποψήφιου ευρωβουλευτή της Ν.Δ. έχει απαιτήσεις, ειδικά στην τελική ευθεία προς τις κάλπες, όπου δημόσιες εμφανίσεις, δηλώσεις και λάθη θα περνούν από το κόσκινο των αντιπάλων.

Υπάρχει Ζωή στον ΣΥΡΙΖΑ μετά τις ευρωεκλογές;

Το «φλερτ» Κασσελάκη με Κωνσταντοπούλου και τα σενάρια της επόμενης ημέρας

INTIME NEWS

Σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ», ο πρόεδρος του ΣΥΡΙΖΑ έχει τηλεφωνήσει στην κ. Κωνσταντοπούλου για να την επαινέσει.

Του **ΑΝΤΩΝΗ ΑΝΤΖΟΛΕΤΟΥ**

Τα θερμά λόγια του Στέφανου Κασσελάκη για τη Ζωή Κωνσταντοπούλου, όσον αφορά την εκπροσώπηση που έχει προσφέρει σε οικογένειες των θυμάτων των Τεμπών και την παρουσία της στη Βουλή για τη συγκεκριμένη υπόθεση, γεννούν το εύλογο ερώτημα: «Υπάρχει "Ζωή" στον ΣΥΡΙΖΑ μετά τις ευρωεκλογές;». Πληροφορίες της «Κ» μιλούν και για συγχαρητήριο τηλεφώνημα που δέχτηκε η επικεφαλής της Πλεύσης Ελευθερίας από τον Στέφανο Κασσελάκη για τη στάση της κατά την πρόταση δυσπιστίας απέναντι στον Κώστα Καραμανλή στα τέλη Μαρτίου.

Το φλερτ στην πραγματική ζωή είναι μια διαδικασία που δεν μπορεί να διαιωνίζεται. Εχει αρχή, μέση και τέλος. Στην πολιτική αυτός ο κανόνας δεν ισχύει. Δύο κόμματα μπορεί να ρίχνουν «λοξές ματιές» και τελικά να έρθουν κοντά ακόμη και έπειτα από έναν πλήρη κυβερνητικό κύκλο. Και ας έχουν ακουστεί βαριές κουβέντες ενδιάμεσα. Η Ζωή Κωνσταντοπούλου έχει επιμείνει στον μοναχικό δρόμο παρά τα καλέσματα που είχε προεκλογικά για συνένωση των δυνάμεων της Αριστεράς απέναντι στον ΣΥΡΙΖΑ. Και δικαιώθηκε. Δεν ανταποκρίθηκε στην πρόσκληση του Στέφανου Κασσελάκη να βρεθεί στο συνέδριο του Φεβρουαρίου μιλώντας για «μεταλλαγμένο κόμμα», ενώ τον έχει αποκαλέσει «golden boy». Τώρα εμφανίζεται σε δημοσκοπήσεις ενισχυμένη με ποσοστό άνω του 4%.

Τα βλέπει όλα αυτά ο Στέφανος Κασσελάκης με το βλέμμα στραμμένο στο μέλλον; Ενδεχομένως να έχει δώσει μεγαλύτερη σημασία στο προεκλογικό σύνθημα της Πλεύσης Ελευθερίας «δεν κοιτάμε ούτε αριστερά ούτε δεξιά, κοιτάμε μπροστά», καθώς και ο ίδιος δεν ακολουθεί την πεπατημένη. Με αντισυστημική ροπή εστιάζει σε θέματα διαφθοράς, κράτους δικαίου και σκανδάλων, συμβαδίζοντας σε κάποιες περιπτώσεις με το αυστηρό - εισαγγελικό ύφος της Ζωής Κωνσταντοπούλου. Οσοι πιστεύουν στα σημάδια δεν ξεχνούν πως κατά την παρουσίαση του ευρωψηφοδελτίου του ΣΥΡΙΖΑ το κεντρικό σύνθημα στο κόκκινο video wall ακριβώς από πίσω του έγραφε «Για μια καλύτερη ζωή». Οι πιο πρακτικοί αναμένουν να δουν ποιο θα είναι το άθροισμα των ποσοστών των δύο κομμάτων μετά τις ευρωεκλογές και τι μπορεί αυτό να σημαίνει στην πορεία προς το 2027.

Για την ώρα, η αυτονομία των δύο είναι αδιαπραγμάτευτη. Εχει αρκετούς «πονοκεφάλους» ο Στέφανος Κασσελάκης να ξεπεράσει μέχρι να αρχίσει να μετράει πιθανούς συμμάχους. Σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ», μέχρι τις 2.00 τα ξημερώματα της Τετάρτης το επιτελείο που έχει αναλάβει τη διαφημιστική προβολή του ΣΥΡΙΖΑ συνεδρίαζε για τη γραμμή που θα ακολουθήσει το κόμμα. Θα υπάρχει ένα κεντρικό μήνυμα που θα συμπυκνώνει τα πάντα ή πολλά σήματα που θα εκπέμπουν θετικά vibes στην κοινωνία; Ενα πρώτο βήμα έγινε με την κατάθεση της πρότασης νόμου για την ακρίβεια.

Παράδεισος και κόλαση

Απομένουν 35 εικοσιτετράωρα μέχρι τις ευρωεκλογές, με στελέχη και βουλευτές να νιώθουν μέσα στο πνεύμα των ημερών πως όσο κοντά είναι η «Ανάσταση», άλλο τόσο κοντά είναι το «πυρ το εξώτερον». Το «θαύμα» για τον Στέφανο Κασσελάκη περιγράφεται μέσα από τρεις συνθήκες το βράδυ της 9ης Ιουνίου: ξεκάθαρη δεύτερη θέση με καλή διαφορά από το ΠΑΣΟΚ, ποσοστό που να πλησιάζει ή να ξεπερνάει το 20% και μείωση της ψαλίδας με τη Νέα Δημοκρατία στο μισό σε σχέση με τις προηγούμενες κάλπες (10%-12%). Με αυτόν τον συνδυασμό ο νέος πρόεδρος, αφού θα έχει περάσει από «χίλια κύματα», θα είναι ο αδιαφιλονίκητος νικητής. Ο ΣΥΡΙΖΑ θα του ανήκει.

Αν τα «μαντάτα» της κάλπης δεν είναι καλά, ακόμη και αν κερδίσει τη δεύτερη θέση, όμως με χαμηλό ποσοστό, η αμφισβήτηση δεν θα αργήσει να έρθει. Δεν είναι λίγοι εκείνοι μέσα στο κόμμα που «τον περιμένουν στη γωνία» προκειμένου να τον κατηγορήσουν για «δεξιά στροφή» και βίαιη αλλαγή του εκλογικού μείγματος. Μετά τα περί «ιερής συμμαχίας του ΝΑΤΟ» και τις συνεχείς αναφορές στη θρησκεία, η είδηση για τη συνεργασία του ΣΥΡΙΖΑ με τον Αρη Σπηλιωτόπουλο προβλημάτισε αρκετό κόσμο. Ο πρώην υπουργός της Νέας Δημοκρατίας φέρεται να έχει επαφές με τον Μανώλη Καπνισάκη. Θα αναλάβει την ανάλυση μετρήσεων επικεντρώνοντας στα focus groups και στη μελέτη ποιοτικών δεδομένων συγκεκριμένων κοινωνικών ομάδων. Καλές σχέσεις του ΣΥΡΙΖΑ με τον κ. Σπηλιωτόπουλο υπήρχαν από το 2019, χωρίς, ωστόσο, να έχει επισημοποιηθεί κάποια συνεργασία.

INTIME NEWS

Η κ. Κωνσταντοπούλου έχει αποκαλέσει τον κ. Κασσελάκη «golden boy» και τον ΣΥΡΙΖΑ «μεταλλαγμένο» κόμμα.

«Κοίτα με στα μάτια και πες έστω μια συγγνώμη»

Για περίπου ενάμισι χρόνο κάποιοι πήγαιναν στο δικαστήριο, ακόμη κι όταν η δίκη για το Μάτι είχε ξεχαστεί. Ξανάζησαν στο ακροατήριο τον εφιάλτη. Και τώρα, μετά την ετυμηγορία, νιώθουν προδομένοι

Της **ΜΑΡΙΑΝΝΑΣ ΚΑΚΑΟΥΝΑΚΗ**

INTIME NEWS

Η Βάσια, αδελφή του αδικοχαμένου Βίκτωρα, με τον πατέρα της Γιώργο, στη συνέντευξη Τύπου των συγγενών των θυμάτων μετά την απόφαση του δικαστηρίου για την τραγωδία στο Μάτι. Μπορεί πρωτοδίκως να μην ήρθε η δικαίωση που προσδοκούσαν, όμως κανείς δεν προτίθεται να το βάλει κάτω. Ηδη την Τρίτη το μεσημέρι επτά δικηγόροι που εκπροσωπούν 27 διαδίκους κατέθεσαν έφεση κατά της απόφασης.

Τα βράδια πριν από την απόφαση του δικαστηρίου για το Μάτι, η Αθηνά Μουτάφη δεν μπορούσε να κοιμηθεί. Παρότι το Σαββατοκύριακο δούλευε καμαριέρα σε ξενοδοχείο και επέστρεφε σπίτι κατάκοπη, είχε υπερένταση και αγωνία. «Δεν μπορώ να περιγράψω πώς νιώθω ή τι σκέφτομαι. Από τη μια ελπίζω ότι θα μας κάνουν την έκπληξη και θα αποδοθεί δικαιοσύνη. Και την ίδια στιγμή, νιώθω πως θα απογοητευτώ», είχε πει στην «Κ» λίγες ώρες πριν από την απόφαση. Τη Δευτέρα το μεσημέρι, όταν φορτισμένη βγήκε από την αίθουσα του δικαστηρίου, πάλι δεν μπορούσε να βρει λόγια για να περιγράψει την οργή της. «Η πρόεδρος μας είπε στην πρώτη συνεδρίαση πως θέλει να κάνει μια δίκη "προσευχή". Τελικά ήταν προσευχή για τους κατηγορούμενους, όχι για τους νεκρούς μας», δήλωσε η κ. Μουτάφη.

Η ίδια με το Μάτι δεν είχε σχέση. Βρισκόταν εκεί για να βοηθήσει μια οικογενειακή φίλη που είχε χειρουργηθεί. Τα δυο της παιδιά είχαν μόλις φτάσει εκείνο το απόγευμα στο σπίτι που έμενε για να την δουν. Στη φωτιά έχασε τον γιο της, Βίκτωρα. Ηταν 25 ετών. Σπούδαζε ψυκτικός, λάτρευε τη μουσική, την αδελφή του και τη μητέρα του. Η Αθηνά παρά τις δυσκολίες, τα είχε μεγαλώσει με απέραντη αγάπη. Οι τρεις τους ήταν αχώριστοι.

«Οχι μόνο αθωώνει μια σειρά κατηγορουμένων που ήταν προφανής η ενοχή τους, αλλά αποδυναμώνει το βάρος των κατηγοριών γι' αυτούς που κήρυξε ενόχους», δηλώνει ο δικηγόρος Ιωάννης Καραγκούνης.

Το πρωί της Δευτέρας, έφτασε στο δικαστήριο από νωρίς μαζί με τη Βάσια και τον Γιώργο, τον πατέρα των παιδιών. Εκεί στον αύλειο χώρο συνάντησε τον Αρη Χερουβείμ με τον οποίο είναι σε συνεχή επικοινωνία όλο αυτό το διάστημα. Εκείνος έχασε στη φωτιά τη μητέρα, την αδελφή του και τις δίδυμες ανιψιές του. Εάν είχαν ειδοποιηθεί έγκαιρα, θα είχαν φύγει εύκολα από το σπίτι τους που βρίσκεται δίπλα στη λεωφόρο Μαραθώνος. Οταν είδαν τη φωτιά να πλησιάζει απειλητικά, έτρεξαν προς τη θάλασσα για να σωθούν. Και οι τέσσερις κάπκαν ζωντανές λίγα μέτρα μακριά.

Κάθε μέρα εκεί

Ο κ. Χερουβείμ όλους τους μήνες που διήρκεσε η δίκη, ένιωθε την ανάγκη να είναι κάθε ημέρα εκεί. Με τον καιρό είδε την αίθουσα να αδειάζει. Υπήρχαν συνεδριάσεις που ήταν ο μοναδικός στο ακροατήριο. «Ηθελα να είμαι εκεί για να τους κοιτάω στα μάτια. Αισθάνομαι πως ήταν χρέος μου όχι μόνο απέναντι στην οικογένειά μου αλλά και σε αυτό που έχει συμβεί στη χώρα», είχε πει στην «Κ» πριν από μερικούς μήνες. Το Σαββατοκύριακο πριν από την απόφαση είχε επιλέξει να το περάσει στο Μάτι. Εκανε δουλειές στον κήπο προσπαθώντας να είναι ψύχραιμος. «Δεν τα κατάφερα. Δεν περιμένω τίποτα σήμερα. Και αυτό είναι ίσως χειρότερο συναίσθημα», είπε πει πριν μπει στην αίθουσα.

Στις εννέα το πρωί, οι 21 κατηγορούμενοι κάθισαν στις δύο μπροστινές σειρές με τα ξύλινα καθίσματα. Από πίσω τους, στις κόκκινες βελούδινες καρέκλες οι συγγενείς των θυμάτων, οι εγκαυματίες, οι δημοσιογράφοι. Οταν ξεκινούσε η δίκη τον Οκτώβριο του 2022 είχαν βρεθεί όλοι, στριμωγμένοι, σε μια αίθουσα στην Ευελπίδων που χωρούσε με το ζόρι 50 άτομα. Βγαίνοντας τότε, ένιωθαν αποκαρδιωμένοι. «Υπάρχει μια διάθεση διεκπεραίωσης και υποβάθμισης της υπόθεσης», έλεγαν μεταξύ τους. «Πιστεύεις πως μπορεί να πάει κάποιος φυλακή;» είχε ρωτήσει τότε η Βάσια τη μητέρα της. «Πιο πιθανό να δω τον Βίκτωρα ζωντανό», είχε απαντήσει η Αθηνά... Η εμπιστοσύνη τους –βλέποντας και όλα τα αιτήματα του ανακριτή για αναβάθμιση της κατηγορίας σε κακούργημα να έχουν απορριφθεί– είχε ήδη κλονιστεί.

Και εκείνο το διάστημα, ειδικά πριν από την κατάθεσή της, η Αθηνά είχε χάσει τον ύπνο της. Εγραφε σε κόλλες χαρτί, ξανά και ξανά, αυτά που ήθελε να πει στο δικαστήριο. Ηταν μεγάλη η αγωνία της να μην ξεχάσει κάτι. Οταν ήρθε η ημέρα της κατάθεσης και κάθισε στο ξύλινο τραπέζι μπροστά στην έδρα μεταφέρθηκε νοερά στο Μάτι. Ενιωσε ξανά πως ανεβαίνει στην ταράτσα του σπιτιού και βλέπει τον καπνό. Την αίσθηση που είχε, πως ίσως κινδυνεύουν. Το πώς, ενστικτωδώς, χωρίς καμία προειδοποίηση ή ενημέρωση, έφυγαν αλαφιασμένοι. Είδε ξανά, το τρομαγμένο βλέμμα του Βίκτωρα στο πίσω κάθισμα του αυτοκινήτου όταν εγκλωβίστηκαν στο μποτιλιάρισμα που είχε προκληθεί. Την εφήμερη ανακούφιση που ένιωσαν όταν μπήκαν στη θάλασσα και αγκαλιάστηκαν. Ηταν τόσο κοντά στη Ραφήνα, θεωρούσαν πως ήταν θέμα χρόνου να έρθει βοήθεια από την Πυροσβεστική ή το Λιμενικό. Η βοήθεια όμως από τον κρατικό μηχανισμό δεν ήρθε ποτέ. Ηρθε από Αιγύπτιους ψαράδες, όμως ήταν πλέον αργά. Είχαν παλέψει για ώρες με τα κύματα προσπαθώντας να κρατήσουν δυνάμεις, αλλά ο Βίκτωρας δεν άντεξε. Εκεί, μέσα στη θάλασσα, η Αθηνά είδε τον γιο της να πνίγεται. Αναγκάστηκε να αφήσει το νεκρό του σώμα από τα χέρια της σε μια προσπάθεια να σώσει τη Βάσια που βρισκόταν σε πανικό. Οταν ολοκλήρωσε την κατάθεση και βγήκε έξω κατέρρευσε. Παρότι η αίθουσα ήταν παγωμένη (η θέρμανση δεν έφτανε μέχρι εκείνο το σημείο του Εφετείου...) η ίδια ένιωθε να καίγεται. Το ίδιο συνέβη και με τους υπόλοιπους μάρτυρες. Ολοι τους, καταθέτοντας, έζησαν εκείνο το απόγευμα ξανά.

Από μάρτυρας, κατηγορούμενος

Οταν κατέθεσε ο πραγματογνώμονας πολλοί είχαν αναθαρρήσει. Ο Δημήτρης Λιότσιος ανέλυσε με λεπτομέρεια τα μοιραία λάθη τις ώρες πριν και κατά τη διάρκεια της φωτιάς. «Υπάρχουν πάρα πολλές ενέργειες που δεν έγιναν. Εάν είχαν γίνει, τα αποτελέσματα θα ήταν τελείως διαφορετικά», είχε καταλήξει δίνοντας στο δικαστήριο αδιάσειστα στοιχεία από την πραγματογνωμοσύνη του. Ο κ. Λιότσιος ένιωθε πως το χρωστάει στους 104 νεκρούς, στους εγκαυματίες, αλλά και στους νεότερους αξιωματικούς της Πυροσβεστικής. Δεν μετάνιωσε που ανέλαβε την πραγματογνωμοσύνη εάν και είχε παραδεχτεί μετά το τέλος της μαραθώνιας κατάθεσής του στην «Κ» πως ήταν τόσο μεγάλη η πίεση που του άσκησαν οι δικηγόροι υπεράσπισης, που κάποιες στιγμές είχε νιώσει πως ήταν εκεί όχι ως πραγματογνώμονας αλλά ως κατηγορούμενος.

Βέβαια η αλήθεια είναι πως πράγματι, έχει καταλήξει να είναι και ίδιος κατηγορούμενος(!). Στις 29 Οκτωβρίου θα δικαστεί η μήνυση του πρώην αρχηγού της Πυροσβεστικής Βασίλη Ματθαιόπουλου εναντίον του για «παραβίαση απορρήτου της προφορικής συνομιλίας» και «χρήση και διάθεση σε μη δικαιούμενα πρόσωπα δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα». Η υπόθεση αφορά την ηχογράφηση 30λεπτης συνομιλίας μεταξύ των δύο ανδρών, την οποία ο κ. Λιότσιος είχε καταθέσει στη δικαιοσύνη και πριν από δύο χρόνια δημοσίευσε η «Κ». Σε αυτή, ο πρώην αρχηγός της Πυροσβεστικής ακούγεται μεταξύ άλλων να τον απειλεί, να τον εκβιάζει και να του ζητάει ευθέως να θάψει στοιχεία και όλα αυτά, ισχυριζόμενος πως έπραττε με εντολή της τότε πολιτικής ηγεσίας. (Στις 31 Μαΐου θα δικαστεί και η μήνυση του Λιότσιου κατά του Ματθαιόπουλου για απόπειρα παράνομης βίας και παράβαση καθήκοντος).

Ο πραγματογνώμονας Δημήτρης Λιότσιος ανέλυσε ενώπιον του δικαστηρίου με λεπτομέρεια τα μοιραία λάθη τις ώρες πριν και κατά τη διάρκεια της φωτιάς, δίνοντας ελπίδα στους συγγενείς των θυμάτων. Ωστόσο, στις 29 Οκτωβρίου θα βρεθεί ο ίδιος στο εδώλιο, μετά τη μήνυση του πρώην αρχηγού της Πυροσβεστικής Βασίλη Ματθαιόπουλου.

Οι κάτοικοι στο Μάτι ήλπιζαν πως η απόπειρα συγκάλυψης που είχε αποκαλυφθεί μαζί με όλα τα στοιχεία που κατατέθηκαν στο δικαστήριο θα ήταν αρκετά για να αποδοθεί δικαιοσύνη. Η απόφαση ήταν απογοητευτική ακόμα και για εκείνους που δεν ήταν εξαρχής τόσο αισιόδοξοι. «Οχι μόνο αθωώνει μια σειρά κατηγορουμένων που ήταν προφανής η ενοχή τους, αλλά αποδυναμώνει το βάρος των κατηγοριών για αυτούς που κήρυξε ενόχους», δήλωσε στην «Κ» ο Ιωάννης Καραγκούνης, δικηγόρος της Αθηνάς Μουτάφη. Στο άκουσμα των ποινών –όλες εξαγοράσιμες– και ενώ οι παρευρισκόμενοι πλέον αντιδρούσαν έντονα, ο κ. Καραγκούνης έφυγε βιαστικά από την αίθουσα. «Ενιωσα πως μπορεί και εγώ να ξεφύγω και δεν το ήθελα», εξομολογήθηκε στην «Κ». Πήγε στο γραφείο του και ξεκίνησε να ετοιμάζει την αίτηση άσκησης εφέσεως. «Ο εισαγγελέας έχει προθεσμία μέχρι τις 9 Μαΐου να ασκήσει έφεση και γράφω ό,τι πιο συνοπτικό ώστε να μπορεί να επιληφθεί άμεσα», εξηγεί. Την Τρίτη το μεσημέρι την κατέθεσε –μαζί με ακόμα 6 δικηγόρους εκπροσωπώντας 27 διαδίκους– κοινοποιώντας την και στον εισαγγελέα του Αρείου Πάγου.

Η ώρα της αγανάκτησης

Πίσω στη δικαστική αίθουσα, μια μητέρα που έχασε την 35χρονη κόρη της στην τραγωδία, πλησίασε τους κατηγορουμένους που είχαν μόλις αθωωθεί και αποχωρούσαν ικανοποιημένοι. «Κοιτάξτε με στα μάτια και πείτε μου κάτι, μια συγγνώμη», φώναζε στην κ. Ρένα Δούρου κλαίγοντας. Ενας από τους δικηγόρους υπεράσπισης (όχι της κ. Δούρου) ζήτησε ενοχλημένος από την πρόεδρο να απομακρυνθεί η γυναίκα από την αίθουσα. Στο άκουσμα αυτό πολλοί ξέσπασαν. Ο αστυνομικός που βρισκόταν δίπλα στη μητέρα, αντί να την απομακρύνει, την αγκάλιασε.

Οσο η πρόεδρος προσπαθούσε να προχωρήσει ζητώντας «σεβασμό στη διαδικασία», τόσο περισσότερο αγανακτούσε ο κόσμος. Το κλίμα ήταν φορτισμένο. Ακόμα και κάποιοι αστυνομικοί παρακολουθούσαν βουρκωμένοι τα όσα εκτυλίσσονταν. Σύντομα, σταμάτησαν κάθε προσπάθεια να «πρεμήσουν» τον κόσμο. Παρενέβησαν μόνο όταν ο Αγγελος Κοντοθάνος, αδελφικός φίλος του Γιάννη Φιλιππόπουλου (που έχασε τους γονείς και τα δίδυμα κορίτσια του στη φωτιά), πέταξε δύο ξύλινες καρέκλες προς τον Βασίλη Ματθαιόπουλο. Και οι έξι καταδικασμένοι κατηγορούμενοι φυγαδεύτηκαν και δεν εμφανίστηκαν ξανά στην αίθουσα.

«Ολα αυτά τα χρόνια έκανα υπομονή. Εκανα όμως τελικά ό,τι περνούσε από το χέρι μου για να μην ξεχαστεί η υπόθεση;», αναρωτιέται η Αθηνά Μουτάφη, μητέρα του Βίκτωρα που χάθηκε στο Μάτι.

«Γιατί μας έχεις ξεχάσει»

Σε ένα από τα εκατοντάδες συγκλονιστικά ηχητικά που έχουν καταγραφεί από το κέντρο της Πυροσβεστικής στις 23 Ιουλίου του 2018, ακούγεται μια γυναίκα απελπισμένη, εγκλωβισμένη στο σπίτι της στο Κόκκινο Λιμανάκι. Ο πυροσβέστης στην άλλη άκρη της γραμμής τη συμβουλεύει να κάνει υπομονή. «Πόσο υπομονή να κάνω; Γιατί μας έχετε ξεχάσει;» του λέει εκείνη κλαίγοντας. Το ίδιο, αισθάνονται τα τελευταία έξι χρόνια όσοι έχασαν κάποιον δικό τους άνθρωπο, αλλά και αυτοί τους οποίους έχει στοιχειώσει η φωτιά. Οι εγκαυματίες, οι άνθρωποι που έχασαν το σπίτι τους και αναγκάστηκαν να ξεκινήσουν από το μηδέν, εκείνοι που σώθηκαν από τύχη και έκτοτε έχουν χάσει τον ύπνο τους.

«Νιώθω ένα τεράστιο κενό στην ψυχή μου», είπε η Αθηνά Μουτάφη στην «Κ» αργά το βράδυ της Δευτέρας. Στο μυαλό της στριφογύριζε κάτι που της είχε πει ο Βίκτωρας σε μια ανύποπτη στιγμή. Τον είχε συμβουλεύσει για κάτι προσωπικό και εκείνος αυθόρμητα της είπε, «μαμά, σε γουστάρω γιατί είσαι τσαμπουκάς». «Τα λόγια του αυτά με έχουν τώρα στοιχειώσει. Ολα αυτά τα χρόνια έκανα υπομονή. Εκανα όμως τελικά ό,τι περνούσε από το χέρι μου για να μην ξεχαστεί η υπόθεση;», αναρωτιέται. Το επόμενο πρωί, εξαντλημένη ψυχολογικά και σωματικά, μπήκε στο λεωφορείο και πήγε στη δουλειά. Ενιωθε όμως και αποφασισμένη. Ολο το βράδυ μιλούσε με τους –δικούς της πλέον– ανθρώπους από το Μάτι και εκείνοι με τους δικηγόρους τους. Μπορεί με την πρωτόδικη απόφαση να χάθηκε μια σημαντική μάχη αλλά δεν πρόκειται κανείς τους να εγκαταλείψει τον αγώνα για την αλήθεια και τους 104 νεκρούς της αποφράδας 23ης Ιουλίου.

Αρης Σπηλιωτόπουλος

Ραβδοσκόπος με βαριές αποσκευές

Η σχέση του, λένε, με τον Κασσελάκη είναι επαγγελματική. Θα του «διαβάζει» τα ψιλά των γκάλοπ. Ομως, ακόμη και ως δεδηλωμένος απόμαχος της πολιτικής, ο πρώην υπουργός της Ν.Δ. φέρνει στον ΣΥΡΙΖΑ άλλη μια δόση νεοκαραμανλισμού

Του **ΠΑΥΛΟΥ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ**

Ο Αρης Σπηλιωτόπουλος φέρεται να πιστεύει ότι υπάρχει ένα «εφαπτόμενο σημείο» ανάμεσα στον Κώστα Καραμανλή και στον Στέφανο Κασσελάκη. Την ίδια ώρα, οι γνωρίζοντες εξηγούν ότι η εμφάνιση του πρώην υπουργού της Ν.Δ. κοντά στον πρόεδρο του ΣΥΡΙΖΑ είναι αποτέλεσμα μιας επαγγελματικής (και όχι πολιτικής) συνεργασίας που έχει ως αντικείμενο την αξιοποίηση προς όφελος της αξιωματικής αντιπολίτευσης ενός «μυστικού αναλυτικού εργαλείου». Ποιο είναι το «εφαπτόμενο σημείο» και ποιο είναι το «μυστικό εργαλείο» που δυνητικά μπορεί να οδηγήσει τον Κασσελάκη πιο κοντά στην εξουσία;

Γνωστός με το μικρό του όνομα από την πρώτη στιγμή που εμφανίστηκε στη δημόσια ζωή, ο ευπρεπής, υπομονετικός και πράος, αλλά ταυτόχρονα αιρετικός, κρυψίνους και προκλητικός για τη δεξιά δημογεροντία Αρης προκαλεί αυθόρμητα χαμόγελα σε όσους τον ξανασυναντούν έπειτα από χρόνια. Οι άνθρωποι που μόνο ανεπαίσθητα αλλάζουν εμφανισιακά παρά τις δεκαετίες που προστίθενται χωρίς έλεος στις πλάτες όλων μας είναι λογικό να φτιάχνουν τη διάθεση των παλιών φίλων τους. Μιλάμε για έναν πολιτικό που σχεδόν κανείς δεν έχει ξεχάσει παρά το γεγονός ότι βρίσκεται δέκα χρόνια γεμάτα εκτός Βουλής και δεκαπέντε εκτός κυβέρνησης. Παρ' όλα αυτά, ο πολυπράγμων επικοινωνιολόγος δεν έχει μόνο φίλους. Ουκ ολίγοι εξακολουθούν να τον γλωσσοτρώνε. Αυτό δεν είναι απαραίτητα κακό, αφού τα βέλη που κατά καιρούς δέχεται επισφραγίζουν την εκτίμηση ότι παραμένει στο παιχνίδι.

Λευκή πετσέτα

Ακόμη τον προσδιορίζουν οι προ 25ετίας ανορθόδοξες επιλογές του όσον αφορά τη δημόσια εικόνα του που προφανώς έκανε για να σταμπάρει το όνομά του στη μνήμη μιας επιλήσμονος κοινής γνώμης (όπως η περιβόητη φωτογράφιση στο περιοδικό «Γυναίκα» το 2000 ως ηλιοκαμένος γόης με μαύρα μάτια όλο υποσχέσεις και λευκή πετσέτα στον λαιμό, η ύπαρξη ενός τζακούζι στη βεράντα του διαμερίσματός του που πήρε διαστάσεις αστικού μύθου ή οι εμφανίσεις στη Μύκονο, στο Κολωνάκι και στην αγαπημένη του Αράχωβα). Αλλοι τον κατακρίνουν ή τον φθονούν γι' αυτές τις «φωτογραφίες της στιγμής» (άλλωστε οι Ελληνες δεν φημιζόμαστε για το χιούμορ μας) κι άλλοι τον υποτιμούν πολιτικά (λέγοντας ότι είναι μόνο εικόνα). Ορισμένοι άλλοι τον έχουν καταχωρίσει στη μαύρη λίστα μιας διακομματικής ελίτ που απολάμβανε την αύρα της εξουσίας στα σαλόνια τού υπό ελληνική σημαία «Τιτανικού» αγνοώντας το παγόβουνο της κρίσης που καραδοκούσε για να καταπιεί τον εθνικό μας ναρκισσισμό μαζί με το πορτοφόλι μας.

Υπάρχουν όμως και εκείνοι που παρατηρούν ότι υπήρξε προδρομική προσωπικότητα, ένας προφήτης της εποχής μας – μιας εποχής όπου όλοι οι πολιτικοί αναζητούν πλέον μια ανορθόδοξη πρωτοβουλία για να επιπλεύσουν στην επιφάνεια του γλυκού νερού που παράγει η κοινωνία του κυνισμού και της ελλειμματικής προσοχής. Αμέτρητα τα παραδείγματα. Ο Κασσελάκης εμφανίζεται μονίμως με κολλητό T-shirt παρέα με τη λαϊκή καλλονή Κατερίνα Καινούργιου. Μετά τις εφηβικές προσευχές του στον Οσιο Δαυίδ που ο ίδιος αποκάλυψε προ μηνών στην «Κ», τώρα χαλάει κόσμο μιλώντας για θαύματα που συνέβησαν στην κολυμβήθρα κατά την περιπετειώδη βάφτισή του. Αλλά και ο πρωθυπουργός ουδόλως αντιστέκεται στον πειρασμό κάμποσων εκπλήξεων στο TikTok (π.χ. έκανε πατίνι μέσα στο Μαξίμου).

Ηταν ο Αρης του 2000 ένα φαινόμενο TikTok πριν από το TikTok; Σε κάθε περίπτωση, όπως λένε στο Χόλιγουντ, η καλύτερη εκδίκηση των σταρ είναι η επιβίωση. Και ο Σπηλιωτόπουλος επιβιώνει πεισματικά. Απέναντι στις ειρωνείες όσων εύχονται ψόφο, πολλοί υπενθυμίζουν την ψήφο πολλών χιλιάδων πολιτών στη λαοθάλασσα της Β΄ Αθηνών (πριν σπάσει σε τέσσερις μικρότερες περιφέρειες), αλλά και την εκτίμηση που υπάρχει για τον Αρη στις τάξεις των αντιπάλων του.

Λίγοι θυμούνται σήμερα ότι ο Σπηλιωτόπουλος ήταν ανάμεσα στους ελάχιστους βουλευτές της Ν.Δ. που ο Κώστας Σημίτης κάλεσε το 2005 στην παρουσίαση του απολογιστικού βιβλίου του για την οκταετή πρωθυπουργία του, «Πολιτική για μια Δημιουργική Ελλάδα» (εκδόσεις Πόλις). Δεν είναι μόνο ότι ήδη από εκείνη την εποχή αντάλλασσαν μια «καλησπέρα» στα διαλείμματα των παραστάσεων της Λυρικής Σκηνής. Ηταν κυρίως ότι ο αεικίνητος και ευθυτενής βουλευτής υπήρξε ένας από τους μετρημένους στα δάχτυλα πολιτικούς της Ν.Δ. που το 2000 υποστήριξε την πρωτοβουλία Σημίτη και τάχθηκε κατά της αναγραφής του θρησκεύματος στις αστυνομικές ταυτότητες.

Το τέλος της αρχής

Εκείνη την εποχή, αν δεν το έπαιζες βαρύς κι ασήκωτος, «ήταν πιθανόν μεγάλως να εκτεθείς», καθώς κινδύνευες να σε τυλίξουν μέσα σε ομοφοβικά υπονοούμενα. Ο Γιώργος Καρατζαφέρης τον αποκάλεσε δημοσίως «Σαλώμη» επειδή υποτίθεται ότι ζητούσε από τον Καραμανλή την κεφαλή του επί πίνακι. Αλλά στην πραγματικότητα η «Σαλώμη» ήταν η ίδια η Δεξιά, αφού στον αιματοβαμμένο δίσκο βρέθηκε η κεφαλή του Αρη. Οι Τζεντάι του κόμματος –με ελάχιστες εξαιρέσεις– απαιτούσαν εν χορώ να φύγει επιτέλους από τη μέση αυτό το παιδαρέλι από την Πάτρα που έκανε ό,τι ήθελε τον ανιψιό του εθνάρχη. Και κάπου εκεί, τον Αύγουστο του 2000 τα κατάφεραν. Εφυγε από τη θέση του εκπροσώπου Τύπου (άλλωστε είχε μόλις εκλεγεί βουλευτής Επικρατείας). Αλλά αυτό δεν ήταν το τέλος για τον Αρη. Ηταν μάλλον το τέλος της αρχής.

Η αρχή έγινε στην Πάτρα. Εκεί γεννήθηκε. Γυμνάσιο και λύκειο πήγε στην Πειραματική Σχολή. Ηταν μαθητής του 19 και κάτι και ταυτόχρονα πρόεδρος της τάξης και στο τέλος πρόεδρος του Δεκαπενταμελούς. Ο πατέρας του ήταν στρατιωτικός. Αδελφός του παππού του από την πλευρά του πατέρα του ήταν ο βουλευτής της Ενωσης Κέντρου στη Θεσσαλονίκη Γιάννης Σπηλιωτόπουλος. Ο άλλος παππούς του –από την πλευρά της μητέρας του– ήταν αριστερός.

Το 1985 ο Αρης μετακόμισε στην Αθήνα για να σπουδάσει στο Πολιτικό της Νομικής. Γνώρισε τον Γιάγκο Πεσμαζόγλου και πήρε το πολιτικό βάπτισμα στο ΚΟΔΗΣΟ. Παράλληλα, είχε επαφή με τον ανιψιό και με τον γιο του Κωστή Στεφανόπουλου που τον σύστησαν στον τότε πρόεδρο της Δημοκρατικής Ανανέωσης (ΔΗΑΝΑ). Δούλεψε κοντά του για ένα διάστημα. Ακολούθησαν δύο μάστερ στην πολιτική επικοινωνία στο πανεπιστήμιο City του Λονδίνου και στις διεθνείς σχέσεις στο LSE, καθώς και σπουδές θετικής ψυχολογίας και καθοδήγησης (coaching). Επιασε ένα σπίτι στο Νότινγκ Χιλ και τα Σαββατοκύριακα τα περνούσε στις καφετέριες και στο παζάρι του Πορτομπέλο.

Λίγο καιρό μετά την επιστροφή του στην Ελλάδα το 1994 βρήκε δύο-τρία μηνύματα στον τηλεφωνητή του από την κυρία Ανδριτσοπούλου. «Σας τηλεφωνώ εκ μέρους του Μιλτιάδη Εβερτ. Επικοινωνήστε παρακαλώ με το γραφείο του προέδρου». Νόμιζε ότι του έκαναν πλάκα. Κι όμως. Ο «μπουλντόζας» ήθελε να κάνει καλοκαιρινό το νεοκλασικό της Ρηγίλλης και τέσταρε την ιδέα να τοποθετήσει νέα παιδιά στους τομείς του κόμματος. Για τον πολιτικό σχεδιασμό άφησε να εννοηθεί ότι προόριζε τον Αρη (δεν αποκάλυψε ποτέ ποιος του μίλησε πρώτος για τον νεαρό). Οι βαρώνοι τού διεμήνυσαν ότι ο ενθουσιασμός του για τους άψητους τεχνοκράτες είναι casus belli γιατί ερμηνεύεται ως τέχνασμα για τη δική τους αποδυνάμωση. Ο Εβερτ άλλαξε βιολί. «Θα βάλω τον Καραμανλή επικεφαλής του πολιτικού σχεδιασμού και εσύ θα είσαι μαζί του, θα σου κλείσω ραντεβού για να τον γνωρίσεις».

Με τον Καραμανλή

Κάπως έτσι ξεκίνησε μια πολιτική σχέση που έγραψε ιστορία στη Νέα Δημοκρατία, αλλά και στα μπαράκια του Κολωνακίου (ο σαραντάρης Καραμανλής, που ακόμη ήταν εργένης, ήθελε να ξενυχτάει σχεδόν κάθε βράδυ). Ο Σπηλιωτόπουλος παρότρυνε τον Καραμανλή να εκδηλώσει τις εν υπνώσει αρχηγικές βλέψεις του και μίλησε πρώτος για τον μεσαίο χώρο. Μαζί με τον έτερο θιασώτη, Γιάννη Λούλη, έγραψαν ποταμό κειμένων γι' αυτή τη μυθική Σαμαρκάνδη της πολιτικής. Ο Καραμανλής μόχλευσε τις ιδέες του Αρη, έγινε αρχηγός, τον έχρισε εκπρόσωπο Τύπου και ουσιαστικά Νο 2 του κόμματος, και μέσα σε τρία χρόνια, το 2000, έφτασε στο παρά ένα της νίκης. Ακολούθησε μια τετραετία στην έρημο.

Την πρώτη περίοδο Καραμανλή (2004-2007) ο Αρης συνέχισε στωικά στην έρημο. Το 2007 τοποθετήθηκε υπουργός Τουρισμού και στο λυκόφως, το 2009, ανέλαβε το υπουργείο Παιδείας. Στην κούρσα της διαδοχής υποστήριξε την Ντόρα Μπακογιάννη, κάτι που μάλλον δεν βελτίωσε τη σχέση του με τον Αντώνη Σαμαρά, ο οποίος ωστόσο του έδωσε το χρίσμα για τον Δήμο Αθηναίων το 2014. Ο Νικήτας Κακλαμάνης κατέβηκε ως αντάρτης, με αποτέλεσμα να αποκλειστούν αμφότεροι από τον δεύτερο γύρο. Για κάθε μάγο έρχεται η ώρα που βλέπει τα μαγικά του να μην πολυπιάνουν και η ώρα αυτή για τον Αρη ήρθε όταν παραιτήθηκε από τη βουλευτική έδρα του κυνηγώντας τη χίμαιρα της Αθήνας. Σαμαράς, Μεϊμαράκης και Μητσοτάκης με διάφορες δικαιολογίες δεν τον έβαλαν ποτέ ξανά στα ψηφοδέλτια. Απλώς δεν τον ήθελαν στα πόδια τους.

Το 2019 ο Αλέξης Τσίπρας είχε ήδη λησμονήσει τον Πάνο Καμμένο και έριξε μια μπαλοθιά κατά της Ακροδεξιάς. Ο Αρης επικρότησε και ακολούθησε εγκάρδια γνωριμία καθώς και μια τακτική συνεργασία. Ο πρώην υπουργός, που επιμένει ότι δεν θέλει να ξαναμπλέξει με την ενεργό πολιτική, αλλά ελάχιστοι τον πιστεύουν, έγινε το (μέχρι πρότινος) αθέατο μέλος μιας τριάδας που περιλαμβάνει τον Γιάννη Λούλη και τον Γιάννη Δημάκη. Το φθινόπωρο του 2023 ο Κασσελάκης έμαθε από κάποιους τσιπραίους για τη συνεργασία αυτή και τα Χριστούγεννα την ενεργοποίησε εκ νέου. Κάπως έτσι ο Αρης έγινε ο επόμενος καραμανλικός μετά τον έτερο εκπρόσωπο Τύπου του Καραμανλή και νυν υποψήφιο ευρωβουλευτή του ΣΥΡΙΖΑ Ευάγγελο Αντώναρο που γνωρίζει πλέον καλά τους διαδρόμους της ριζοσπαστικής Αριστεράς.

Αν μια δημοσκόπηση είναι «φωτογραφία της στιγμής», τότε το περιβόητο «αναλυτικό εργαλείο» της τρόικας των Αρη, Λούλη και Δημάκη παρουσιάζεται ως ένας «μαγνητικός τομογράφος» που χαρτογραφεί όσα τρέχουν κάτω από την επιφάνεια. Οι τρεις μπαρουτοκαπνισμένοι επικοινωνιολόγοι «τσιμπάνε» ποσοτικά στοιχεία από δημοσκοπήσεις και τα τεστάρουν σε ομάδες εστίασης (focus groups) βάσει μιας μυστικής φόρμουλας που μόνο εκείνοι γνωρίζουν. Χάρη σε αυτή την «πυξίδα» θα προσδιοριστεί και το «εφαπτόμενο σημείο» που υποτίθεται ότι υπάρχει μεταξύ Κασσελάκη και Καραμανλή. Ποιο είναι αυτό; Μα φυσικά ο μεσαίος χώρος.

Αν ο Καραμανλής πήρε τη Δεξιά και την έσπρωξε στον μεσαίο χώρο κατορθώνοντας έτσι να εγκλωβιστεί πέντε χρόνια στο Μέγαρο Μαξίμου, ο Κασσελάκης αντίστοιχα φέρεται να πιστεύει ότι θα γίνει επίσης πρωθυπουργός αν κάνει το ίδιο με την Αριστερά. Και ποιος είναι καλύτερος για να τον βοηθήσει από τον πρώτο εξερευνητή και χαρτογράφο του μεσαίου χώρου; Μόνο που ο μεσαίος χώρος είναι σαν το νησί του θησαυρού. Κρύβεται μέσα σε γρίφους και κάθε φορά πρέπει να ανακαλυφθεί από την αρχή. Γι' αυτό χρειάζονται οι μάγοι Μέρλιν, οι ραβδοσκόποι, οι χαρτογράφοι. Κάπως έτσι γίναμε μάρτυρες της πολιτικής ανάστασης του Αρη. Οι δύσπιστοι πάντως λένε ότι πέρυσι μάλλον δεν έφερε γούρι στον Τσίπρα. Ο ΣΥΡΙΖΑ πελαγοδρόμησε ως την άκρη της επίπεδης γης και έπεσε στο κενό. Μένει να δούμε αν θα φέρει στον Κασσελάκη.

«Θα βάλω τον Καραμανλή επικεφαλής του πολιτικού σχεδιασμού και εσύ θα είσαι μαζί του, θα σου κλείσω ραντεβού για να τον γνωρίσεις», του είπε ο Μιλτιάδης Εβερτ, το 1994. Ηταν η αρχή μιας πολιτικής σχέσης.

Λούλης, Δημάκης και Σπηλιωτόπουλος «τσιμπάνε» ποσοτικά στοιχεία από δημοσκοπήσεις και τα τεστάρουν σε focus groups βάσει μιας μυστικής φόρμουλας. Χάρη σε αυτή θα προσδιοριστεί ο μεσαίος χώρος.

Το μαύρο πρόβατο που παίρνει τώρα ρόλο ρυθμιστή

Από τους «εξορκισμούς» κατά της νεοφασιστικής απειλής, η Μελόνι έφτασε να θεωρείται αναντικατάστατη εταίρος της Φον ντερ Λάιεν και υπόδειγμα πραγματισμού στην Ευρωπαϊκή Ενωση. Πώς τα κατάφερε;

Της ανταποκρίτριάς μας στις ΒΡΥΞΕΛΛΕΣ
ΑΛΕΞΑΝΔΡΑΣ ΒΟΥΔΟΥΡΗ

AP PHOTO/ALESSANDRA TARANTINO

Η Τζόρτζια Μελόνι στο πολιτικό φεστιβάλ Atreju, που διοργάνωσε το κόμμα της FdI τον περασμένο Δεκέμβριο. Μολονότι η Ευρώπη υποδέχθηκε μουδιασμένη την εκλογή της το 2022, πλέον η πρωθυπουργός της Ιταλίας έχει κατακτήσει τον «τίτλο» της αξιόπιστης εταίρου, από τις Βρυξέλλες έως την Ουάσιγκτον.

Κανείς δεν φάνηκε να ξαφνιάζεται ιδιαίτερα από το ξεκάθαρο σήμα που εξέπεμψε η υποψηφιότητα του κεντροδεξιού Ευρωπαϊκού Λαϊκού Κόμματος (ΕΛΚ) Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν, την περασμένη Δευτέρα, για συνεργασία με το υπερδεξιό κόμμα των Συντηρητικών και Μεταρρυθμιστών (ECR) μετά τις ευρωεκλογές.

Το «άνοιγμα» προς την ευρωπαϊκή πολιτική «οικογένεια» του κόμματος της Τζόρτζια Μελόνι, Αδέλφια της Ιταλίας (FdI), το είχε άλλωστε εδώ και καιρό υπαινιχθεί η Φον ντερ Λάιεν και απλώς επιβεβαιώθηκε στη διάρκεια του πρώτου ντιμπέιτ μεταξύ των επικεφαλής των υποψηφίων των πολιτικών ομάδων για την προεδρία της Κομισιόν. Υπό την πίεση της ευθείας σχετικής ερώτησης του υποψηφίου των Πρασίνων Μπας Εϊκάουτ, η Φον ντερ Λάιεν ανέφερε ότι ενδεχόμενη συνεργασία «εξαρτάται εν πολλοίς από τη σύνθεση του ευρωπαϊκού κοινοβουλίου και ποιος είναι σε ποια ομάδα». Αλλωστε, τόσο η ίδια όσο και το ΕΛΚ έχουν εδώ και καιρό σπεύσει να θέσουν τις κόκκινες γραμμές των μετεκλογικών συνεργασιών τους με άλλα κόμματα: θα πρέπει να είναι υπέρ του ΝΑΤΟ, της Ε.Ε., της Ουκρανίας και του κράτους δικαίου.

Η ευρωομάδα των Συντηρητικών και Μεταρρυθμιστών περιλαμβάνει σκληροπυρηνικά δεξιά και ευρωσκεπτικιστικά κόμματα, όπως το πολωνικό Νόμος και Δικαιοσύνη (PiS) –που οδήγησε σε οπισθοδρόμηση το κράτος δικαίου της Πολωνίας και προκάλεσε ευθεία ρήξη με τις Βρυξέλλες–, το ακροδεξιό ισπανικό κόμμα Vox, το εθνικιστικό κόμμα των Σουηδών Δημοκρατών, ενώ πρόσφατα προσχώρησε και το Reconquête του περιβόητου Γάλλου ακροδεξιού Ερίκ Ζεμούρ.

Επομένως, οι κόκκινες γραμμές που θέτει το ΕΛΚ για μετεκλογικές συνεργασίες φαίνεται να «φωτογραφίζουν» πρωτίστως το κυβερνών κόμμα της Ιταλίας FdI και την ηγέτιδά του Τζόρτζια Μελόνι. Με την «ανάγνωση» αυτή συμφωνεί η Ελίζαμπεθ Κούιπερ, αναπληρώτρια διευθύντρια του European Policy Centre (EPC) στις Βρυξέλλες. «Παρά το γεγονός ότι δεν είναι όλοι εντός του ΕΛΚ υπέρ μιας τέτοιας προοπτικής, το κεντροδεξιό ευρωπαϊκό κόμμα έχει επιδιώξει εδώ και καιρό να συνεργαστεί με κάποια κόμματα του ECR. Η συνεργασία θα γίνει πιο σημαντική μετά τις εκλογές, καθώς η Φον ντερ Λάιεν ενδεχομένως να χρειαστεί τις ψήφους του ECR για να εξασφαλίσει μια δεύτερη θητεία στην Κομισιόν», σημειώνει.

«Ευρωπαϊκός ρεαλισμός»

Εως ότου φτάσει η ώρα της εκλογής της από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, θα προηγηθεί η αναγκαία έγκριση της υποψηφιότητας της Φον ντερ Λάιεν από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. Η υποψηφία του ΕΛΚ φαίνεται να ποντάρει στη στήριξη της Ιταλίδας πρωθυπουργού, που έχει ήδη αναδειχθεί –κατά πως φαίνεται– σε ρυθμιστή του επόμενου πενταετούς ευρωπαϊκού κύκλου, τόσο σε ό,τι αφορά την επιλογή των προσώπων των θεσμικών οργάνων της Ε.Ε. όσο και κατ' επέκτασιν της πολιτικής τους.

Και όχι τυχαία, καθώς η Τζόρτζια Μελόνι έχει κατακτήσει τον «τίτλο» της αξιόπιστης εταίρου, από τις Βρυξέλλες και το Παρίσι έως την Ουάσιγκτον και το Κιέβο. Μοιάζουν πλέον μακρινά τα δημοσιεύματα στον ξένο Τύπο που προειδοποιούσαν τις Βρυξέλλες για ευθεία ρήξη με τη Ρώμη, λόγω της ανόδου στην εξουσία της νεοφασίστριας, ακροδεξιάς πολιτικού. Η Μελόνι κέρδισε τις εκλογές το 2022 υποσχόμενη «πραγματική σύγκρουση» με τους παγκόσμιους θεσμούς, όπως η Ε.Ε., αλλά και ότι «η φωνή της Ιταλίας θα εισακουστεί δυνατά στις Βρυξέλλες».

Σίγουρα πέτυχε το δεύτερο, καθώς όχι μόνο δεν συγκρούστηκε με τους θεσμούς, αλλά έπαιξε «σωστά όλα τα ευρωπαϊκά χαρτιά της», παραδέχονται Ιταλοί αναλυτές, ενώ πλέον λίγοι είναι εκείνοι που τη χαρακτηρίζουν ευθέως νεοφασίστρια ή ακροδεξιά. Η στρατηγική της, πάντως, είχε χαραχθεί πολύ πριν αναλάβει τα «ηνία» της Ιταλίας, εκτιμά ο Ενρίκο Μποργκέτο, αναπληρωτής καθηγητής πολιτικών επιστημών στο πανεπιστήμιο της Φλωρεντίας. «Η Μελόνι άρχισε να κερδίζει την εμπιστοσύνη των Ευρωπαίων εταίρων ήδη από το 2018, όταν ανακοίνωσε την είσοδό της στο ECR, ώστε να διακρίνει το κόμμα της από τα σκληροπυρηνικά αντιευρωπαϊκά κόμματα, όπως ο Εθνικός Συναγερμός της Λεπέν ή η Εναλλακτική για τη Γερμανία (AfD). Η επιλογή σήμανε και μια πιο μετριοπαθή στάση έναντι της Ε.Ε, που κάποιοι την αξιολογούν ως "ευρωπαϊκό ρεαλισμό". Η στάση αυτή επιβεβαιώθηκε το 2022, όταν η νεοεκλεγμένη τότε Μελόνι επέλεξε ως πρώτο επίσημο ταξίδι στο εξωτερικό τις Βρυξέλλες».

Από τότε, σιγά σιγά αναδείχθηκε σε προνομιακή συνομιλήτρια του Τζο Μπάιντεν, αλλά και εσχάτως του φιλελεύθερου Εμανουέλ Μακρόν. Αυτό οφείλεται «κυρίως στη στήριξή της στο ΝΑΤΟ και στην Ουκρανία και πιο συγκεκριμένα στον τρόπο με τον οποίο έπεισε τον Βίκτορ Ορμπαν να στηρίξει την πρόταση της Ε.Ε. για την οικονομική ενίσχυση της Ουκρανίας στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, τον περασμένο Φεβρουάριο», επισημαίνει η Ελίζαμπεθ Κουίπερ.

Εκείνο, ωστόσο, που έχει ξεκάθαρα πετύχει η 46χρονη Ιταλίδα πρωθυπουργός είναι να «υπαγορεύει» την πολιτική της Ε.Ε. στο μεταναστευτικό. Βασικός πυρήνας της στρατηγικής της –όπως σημειώνει ο Ενρίκο Μποργκέτο– αποτελεί το πρότζεκτ ύψους 5,5 δισ. ευρώ με την επωνυμία «Ματέι» – λόγω του ιδρυτή του ενεργειακού κολοσσού Eni, Ενρίκο Ματέι. Το πρότζεκτ παρουσιάστηκε σε σύνοδο Ιταλίας - Αφρικής στη Ρώμη τον περασμένο Ιανουάριο, με στόχο την παροχή έργων ανάπτυξης και τη διασύνδεση αφρικανικών χωρών με ενεργειακά πρότζεκτ, που θα μπορούσαν να μπουν στον κατάλογο ευρωπαϊκών έργων. «Σημαντική συνεισφορά» για τις σχέσεις Ε.Ε. - Αφρικής χαρακτήρισε τη σύνοδο η Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν, «κλείνοντας το μάτι» στη Μελόνι για την πρωτοβουλία, που εξασφαλίζει διπλό ευρωπαϊκό στόχο: ανάπτυξη επενδύσεων στις αφρικανικές χώρες και διασύνδεσή τους μέσω ενεργειακών πρότζεκτ με την Ε.Ε.

> *Οχι μόνο δεν συγκρούστηκε με τους θεσμούς, αλλά έπαιξε «σωστά όλα τα ευρωπαϊκά χαρτιά της», παραδέχονται Ιταλοί αναλυτές, ενώ πλέον λίγοι είναι εκείνοι που τη χαρακτηρίζουν ευθέως νεοφασίστρια ή ακροδεξιά.*

> *Η ευθυγράμμιση της Μελόνι με την Ε.Ε. «καθοδηγείται από την ανάγκη της Ιταλίας να έχει τη στήριξη των Βρυξελλών σε σχέση με το Ταμείο Ανάκαμψης».*

Το «φιλόδοξο» σχέδιο, πάντως, βασίστηκε στις συμφωνίες για τη διαχείριση του μεταναστευτικού, που εξασφάλισε η πρόεδρος της Κομισιόν για την Ιταλίδα πρωθυπουργό, τόσο με την Τυνησία όσο και με την Αίγυπτο, που επί της ουσίας –όπως και το σχέδιο Ματέι– έχουν σκοπό τον περιορισμό των μεταναστευτικών ροών προς την Ιταλία και την Ευρώπη. Η στρατηγική της Μελόνι για το μεταναστευτικό φαίνεται να ικανοποιεί όχι μόνο Ευρωπαίους πολιτικούς –οι οποίοι ανησυχούν για περαιτέρω ενίσχυση της Ακροδεξιάς στις χώρες τους– αλλά και τους ευρωπαϊκούς θεσμούς, που έκαναν «τα στραβά μάτια» για την αμφιλεγόμενη συμφωνία της με την Αλβανία –που προβλέπει διαδικασία παροχής ασύλου σε εκτός Ε.Ε. χώρα–, τις επαναπροωθήσεις προσφύγων, καθώς και την ποινικοποίηση ανθρωπιστικών οργανώσεων που διασώζουν μετανάστες στη θάλασσα.

Στην Ιταλία συγχωρούνται – όπως φαίνεται– και άλλα, που αφορούν το κρίσιμο μέγεθος της οικονομίας της. Η ευθυγράμμιση, άλλωστε, της Μελόνι με την Ε.Ε. «καθοδηγείται από έναν πραγματισμό, που οφείλεται στο ότι η Ιταλία έχει σε μεγάλο βαθμό ανάγκη στήριξης των Βρυξελλών σε σχέση με το Ταμείο Ανάκαμψης», παρατηρεί ο Ενρίκο Μποργκέτο. Μαζί με την Ισπανία, η Ιταλία αποτελεί έναν από τους βασικούς «δικαιούχους» του Ταμείου, απ' όπου αναμένεται να λάβει πάνω από 200 δισ. ευρώ.

Ωστόσο, το «μπλοκάρισμα» άλλων μεταρρυθμίσεων δεν απολαμβάνει πάντα την έγκριση των εταίρων της. «Για παράδειγμα, η άρνηση να συμφωνήσει για τη μετεξέλιξη του ESM ή η πρόσφατη καταψήφιση του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης από το FdI στο Ευρωκοινοβούλιο προδιαγράφουν πιθανές συγκρούσεις με την Ε.Ε. στο μέλλον», τονίζει ο Ιταλός πολιτικός αναλυτής.

Από την πλευρά του, ο Λέο Γκορέτι, επικεφαλής του προγράμματος ιταλικής εξωτερικής πολιτικής «Istituto Affari Internazionali» (IAI) στη Ρώμη, θεωρεί ότι σε σχέση με την «πιο κρίσιμη μεταρρύθμιση των τελευταίων ετών για την Ε.Ε. – το Σύμφωνο Σταθερότητας– η στάση της Ρώμης θέτει υπό αμφισβήτηση το κατά πόσον αποτελεσματική είναι η ευρωπαϊκή πολιτική της κυβέρνησης».

«Μετριοπαθής και ρεαλιστική»

Λίγη σημασία φαίνεται να έχει αυτό για τους Ιταλούς ψηφοφόρους, καθώς η «εικόνα» που έχουν για τον ρόλο της Μελόνι σε ευρωπαϊκό επίπεδο συγκρίνεται πάντα με άλλους δεξιούς πρωθυπουργούς –όπως ο Σίλβιο Μπερλουσκόνι– και επομένως εκλαμβάνεται δικαιολογημένα «ως μετριοπαθής και ρεαλιστική», αναφέρει ο Ενρίκο Μποργκέτο. Εξακολουθεί, άλλωστε, να είναι αρκετά δημοφιλής. Αυτό εξηγεί σε μεγάλο βαθμό και την επιλογή της να κατέβει επικεφαλής υποψηφία του FdI στις ευρωεκλογές σε όλη την ιταλική επικράτεια.

«Η Τζόρτζια Μελόνι ξεκαθάρισε ότι κατεβαίνει υποψήφια προκειμένου να "τεστάρει" την έγκριση του ιταλικού λαού στο πρόσωπό της. Δεδομένου ότι είναι αρκετά δημοφιλής –περισσότερο ίσως από το κόμμα της– μάλλον θα ενισχύσει τα ποσοστά του, ώστε να εδραιώσει την υπεροχή του έναντι των άλλων δύο κυβερνητικών εταίρων», σημειώνει ο Λέο Γκορέτι.

Σε κάθε περίπτωση και τα τρία κυβερνητικά κόμματα της Ιταλίας, πέραν δηλαδή του FdI της Μελόνι, το κεντροδεξιό Φόρτσα Ιτάλια του Αντόνιο Ταγιάνι, όσο και η ακροδεξιά Λέγκα του Ματέο Σαλβίνι, θα έχουν αυξημένη επιρροή στο επόμενο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, καθώς αποτελούν μέλη ευρωπαϊκών κομμάτων που –σύμφωνα με τις τελευταίες δημοσκοπήσεις– θα ενισχυθούν στις ευρωεκλογές. Το ΕΛΚ θα παραμείνει πρώτη δύναμη, που σημαίνει ότι η Φόρτσα Ιτάλια θα ανήκει στους νικητές, η ακροδεξιά ID, όπου ανήκει η Λέγκα, ενδεχομένως να βγει τρίτη δύναμη, ενώ το ECR ίσως εκτοπίσει τους Φιλελεύθερους (Renew) στην πέμπτη θέση.

Ο Λέο Γκορέτι θεωρεί, πάντως, ότι «αν και υπάρχουν αρκετές φήμες γύρω από ένα νέο δεξιό συνασπισμό τον τελευταίο χρόνο, στην πραγματικότητα οι συμμαχίες στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο θα επαναπροσδιοριστούν μετά την 9η Ιουνίου», ενώ σημαντικό ρόλο θα παίξουν και οι προσωπικές φιλοδοξίες του καθενός. Το «παιχνίδι» αυτό το γνωρίζει πολύ καλά η Φον ντερ Λάιεν, που δεν ξεχνάει ότι εξελέγη το 2019 με μόνο εννέα ψήφους διαφορά. Το ερώτημα είναι εάν θα επιβεβαιωθεί η «άσπονδη φίλη» της Τζόρτζια Μελόνι όταν ήδη προβλέπει ότι η πολιτική της οικογένεια «θα διαδραματίσει κεντρικό ρόλο στην αλλαγή των ευρωπαϊκών πολιτικών».

ΗΜΕΡΕΣ ΒΙΕΤΝΑΜ
ΣΤΑ CAMPUS ΤΗΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

Ο ίσκιος του ’68 και ο φόβος του Τζο Μπάιντεν

Ο εκτροχιασμός των κινητοποιήσεων στα αμερικανικά πανεπιστήμια εκδηλώνεται σε χρόνο προεκλογικό. Πόσο πιθανό είναι να έχει ο πύρινος αναβρασμός τις πολιτικές παρενέργειες που είχε το αντιπολεμικό κίνημα;

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΥ**

Μπορεί ο πόλεμος στη Γάζα να βυθίσει τους Δημοκρατικούς το 2024, όπως συνέβη με τον πόλεμο στο Βιετνάμ το 1968; Εντάσσονται οι φοιτητικές διαδηλώσεις των περασμένων μηνών στην ευγενή αμερικανική παράδοση της πολιτικής ανυπακοής, που χρονολογείται από την εποχή του Χένρι Ντέιβιντ Θορό, πριν από 175 χρόνια, ή είναι έκφραση ανιστόρητου ακτιβισμού με έντονη σκιά αντισημιτισμού;

Ο αντίλαλος του ’68 ήχησε πιο έντονα αυτή την εβδομάδα, με την επέμβαση της αστυνομίας στην πανεπιστημιούπολη του Κολούμπια στη Νέα Υόρκη, στην 56η επέτειο αντίστοιχης (αν και κατά πολύ βιαιότερης) ενέργειας εναντίον φοιτητών που διαδήλωναν κατά της αμερικανικής εμπλοκής στο Βιετνάμ.

Η επέμβαση της αστυνομίας έγινε μετά την απόπειρα των φοιτητών να καταλάβουν το κτίριο Χάμιλτον του πανεπιστημίου και να εντείνουν τις πιέσεις τους προς τη διοίκησή του να διαρρήξει τους οικονομικούς και ακαδημαϊκούς δεσμούς του με το Ισραήλ, και να διακόψει τη συνεργασία του με εταιρείες που δραστηριοποιούνται στη χώρα. Ήταν η κατάληξη ενός δεκαπενθημέρου αυξανόμενης έντασης στο campus του Κολούμπια, με εκατοντάδες συλλήψεις φιλοπαλαιστινίων φοιτητών και ακτιβιστών.

Το βράδυ της Τρίτης σημειώθηκαν βίαιες συγκρούσεις μεταξύ φιλοπαλαιστινίων διαδηλωτών και υποστηρικτών του Ισραήλ στο UCLA. Υπήρξε κι εκεί επέμβαση της αστυνομίας, η οποία το πρωί της Πέμπτης εκκένωσε τον καταυλισμό που είχε στηθεί στην πανεπιστημιούπολη.

Την ίδια ημέρα, ο πρόεδρος Μπάιντεν πήρε για πρώτη φορά κατηγορηματική θέση, λέγοντας ότι «υφίσταται το δικαίωμα της διαμαρτυρίας, αλλά όχι το δικαίωμα πρόκλησης χάους». «Ο βανδαλισμός, η παράνομη είσοδος, το σπάσιμο παραθύρων, το κλείσιμο του campus, υποχρεώνοντας στην ακύρωση μαθημάτων και τελετών αποφοίτησης... τίποτε από όλα αυτά δεν αποτελεί ειρηνική διαμαρτυρία», πρόσθεσε.

Το φοιτητικό κίνημα κατά του πολέμου στη Γάζα και της αμερικανικής στήριξης στο Ισραήλ έχει διχάσει την αμερικανική κοινωνία και έχει συγκεντρώσει το ενδιαφέρον πολλών πέρα από το αμερικανικά σύνορα. Αναδεικνύει σειρά ζωτικών ζητημάτων, από την ελευθερία του λόγου, τη φύση και τα όρια του ακτιβισμού, το νόημα του αντισημιτισμού και τη θεσμική κρίση των αμερικανικών πανεπιστημίων.

Πολλοί φοιτητές και απόφοιτοι εβραϊκής καταγωγής διατείνονται πως οι διαδηλώσεις έχουν αντισημιτικό χαρακτήρα και έχουν δημιουργήσει ένα κλίμα φόβου για τα εβραϊκά μέλη της πανεπιστημιακής κοινότητας. Οι διοικήσεις των ιδρυμάτων έχουν υποστεί σφοδρή κριτική από Ρεπουμπλικανούς στο Κογκρέσο για την απροθυμία τους να καταστείλουν τις διαδηλώσεις, με το επιχείρημα ότι οι ακτιβιστές ενθαρρύνουν τη βία κατά των Εβραίων.

Μετά τις καταθέσεις των προέδρων τριών κορυφαίων πανεπιστημίων στη Βουλή των Αντιπροσώπων, τον περασμένο Δεκέμβριο, οι δύο (η Κλοντίν Γκέι του Χάρβαρντ και η Λιζ Μαγκίλ του UPenn) εξωθήθηκαν σε παραίτηση. Από την πλευρά τους, οι διαδηλωτές και οι υποστηρικτές τους ισχυρίζονται ότι τα αιτήματα καταστολής των διαδηλώσεων συνιστούν απόπειρα περιορισμού της ελευθερίας του λόγου τους και φίμωσης του κινήματος υπέρ των Παλαιστινίων.

Παράλληλα, η αναταραχή στα πανεπιστήμια αποτελεί ένδειξη της οργής των προοδευτικών ψηφοφόρων κατά της πολιτικής του Τζο Μπάιντεν στη Μέση Ανατολή, η οποία κρίνουν ότι έχει διευκολύνει το Ισραήλ να διαπράξει μαζικά εγκλήματα πολέμου κατά των Παλαιστινίων. Με τις δημοσκοπήσεις να δείχνουν σκληρό ντέρμπι μεταξύ του Μπάιντεν και του Ντόναλντ Τραμπ, η επιλογή μιας έστω και μικρής μερίδας των ψηφοφόρων αυτών να απόσχει από τις κάλπες μπορεί να είναι ο καταλυτικός παράγοντας που θα οδηγήσει στην ήττα των Δημοκρατικών.

AP PHOTO/EVAN VUCCI

Υστερα από μέρες σιωπής, που ερμηνευόταν ως πολιτική αμηχανία, ο πρόεδρος Μπάιντεν καταδίκασε τις βίαιες διαδηλώσεις, επαναλμβάνοντας ότι η βία, οι καταστροφές και ο εκφοβισμός είναι «ενάντια στον νόμο». Ταυτόχρονα όμως απέρριψε και τις εκκλήσεις των Ρεπουμπλικανών για ένταση της καταστολής, με εμπλοκή της Εθνοφρουράς.

PHILIP CHEUNG/THE NEW YORK TIMES

Φιλοπαλαιστίνιοι διαδηλωτές στην πανεπιστημιούπολη του UCLA, στο Λος Αντζελες. Το φοιτητικό κίνημα κατά του πολέμου στη Γάζα και της στήριξης στο Ισραήλ διχάζει την αμερικανική κοινωνία.

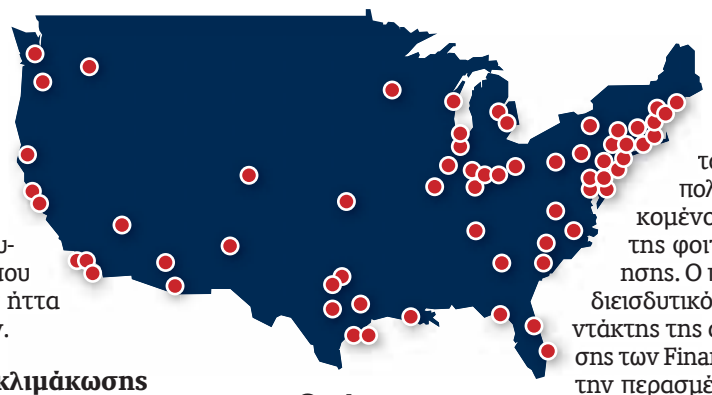

Ο χάρτης του αναβρασμού

Τα κόκκινα σημεία στον χάρτη αποτυπώνουν τις εστίες ταραχών στα πανεπιστήμια της αμερικανικής επικράτειας. Οι διαδηλώσεις πύκνωσαν μετά τις συλλήψεις φοιτητών στο Κολούμπια στις 18 Απριλίου. Υπολογίζεται ότι σημειώθηκαν τουλάχιστον 400 διαδηλώσεις στις ημέρες που ακολούθησαν. Σύμφωνα με στοιχεία του Crowd Counting Consortium, στο ένα τρίτο των διαδηλώσεων επενέβη η αστυνομία.

Το χρονικό της κλιμάκωσης

Στο Κολούμπια, η ένταση ξεκίνησε να κλιμακώνεται στις 17 Απριλίου: ενώ η πρόεδρος του ιδρύματος, Μινούς Σαφίκ, βρισκόταν στη Ουάσιγκτον για να καταθέσει στο Κογκρέσο για το ζήτημα του αντισημιτισμού στα αμερικανικά πανεπιστήμια, οι διαδηλωτές έστησαν έναν αυτοσχέδιο καταυλισμό με σκηνές έξω από την κεντρική βιβλιοθήκη. Η δρ Σαφίκ, που άρχισε τη θητεία της μόλις τρεις ημέρες πριν από την επίθεση της 7ης Οκτωβρίου, σε επιστολή της προς την αστυνομία στις 18 του μηνός χαρακτήρισε τη μορφή αυτή ακτιβισμού «σαφή και άμεσο κίνδυνο» για τη λειτουργία του πανεπιστημίου, παρότι δεν είχαν σημειωθεί περιστατικά βίας. Εκείνο το βράδυ, οι αστυνομικές δυνάμεις εισήλθαν στο campus και διέλυσαν τον καταυλισμό, προχωρώντας σε περισσότερες από 100 συλλήψεις.

Σχεδόν αμέσως, ωστόσο, ανεγέρθηκε νέος καταυλισμός σε παρακείμενο σημείο. Ταυτόχρονα, η επέμβαση της αστυνομίας προκάλεσε ένα κίνημα αλληλεγγύης προς τους συλληφθέντες, με αντίστοιχους καταυλισμούς να φυτρώνουν σε πολλά άλλα αμερικανικά πανεπιστήμια. Στις δύο εβδομάδες έως την περασμένη Τρίτη, η αστυνομία επενέβη και προχώρησε σε συλλήψεις διαδηλωτών σε σχεδόν 20 ιδρύματα ανώτατης εκπαίδευσης.

Στο Κολούμπια, η διοίκηση επιχείρησε να διαπραγματευθεί με τους διαδηλωτές με την ελπίδα να βρεθεί κοινός τόπος πριν από την τελετή αποφοίτησης, στα μέσα Μαΐου. Οι διαπραγματεύσεις αυτές ναυάγησαν την περασμένη Τρίτη, με την απόπειρα κατάληψης του κτιρίου Χάμιλτον από 60 διαδηλωτές και την επέμβαση της αστυνομίας που ακολούθησε.

Η δύσκολη ισορροπία

Την περασμένη Δευτέρα, αφού στήθηκαν σκηνές και στο campus του Πανεπιστημίου του Σικάγου, ο πρόεδρος του ιδρύματος, Πολ Αλιβιζάτος, έγραψε μία επιστολή προς τα μέλη της πανεπιστημιακής κοινότητας που επαινέθηκε ευρέως. Στην επιστολή του, ο Ελληνοαμερικανός χημικός επιστήμονας χαρακτήρισε την ελευθερία της έκφρασης ως «αξία που βρίσκεται στον πυρήνα της λειτουργίας» του ιδρύματος του οποίου ηγείται. «Η γενική αρχή την οποία θα τηρήσουμε είναι να παράσχουμε τον ευρύτερο δυνατό χώρο για την ελεύθερη έκφραση, ακόμη και την έκφραση απόψεων που κάποιοι βρίσκουν βαθιά προσβλητικές. Θα επέμβουμε μόνον αν η άσκηση της ελεύθερης έκφρασης εμποδίζει τη μάθηση ή την έκφραση άλλων ή αν διαταράσσει ουσιωδώς τη λειτουργία ή την ασφάλεια του πανεπιστημίου». Δεν είναι μια ισορροπία που έχουν καταφέρει να πετύχουν πολλοί από τους εμπλεκομένους στη διαχείριση της φοιτητικής κινητοποίησης. Ο πάντα νηφάλιος και διεισδυτικός Εντ Λους, αρχισυντάκτης της αμερικανικής έκδοσης των Financial Times, έγραψε την περασμένη Τετάρτη: «Στην πράξη, ενήλικοι κάθε προέλευσης –Ρεπουμπλικανοί, Δημοκρατικοί, τα ΜΜΕ και οι διοικήσεις των πανεπιστημίων– επιδεικνύουν στοιχεία υστερίας και δογματισμού τα οποία αποδοκιμάζουν στους νέους. Δεν θα έπρεπε να αποτελεί έκπληξη ότι οι διαδηλώσεις γίνονται πιο οργισμένες».

Για τον Τζορτζ Πάρκερ (γράφοντας στο Atlantic), από την άλλη, το πρόβλημα είναι η κυρίαρχη κοσμοθεωρία των φοιτητών-ακτιβιστών και (πολλών εκ) των καθηγητών τους. Η κοσμοθεωρία αυτή πηγάζει από την ιδεολογική αναταραχή που κορυφώθηκε το 1968 και που –όπως ισχυρίζεται– οδήγησε στην απόρριψη της έννοιας του φιλελεύθερου πανεπιστημίου, μιας κοινότητας αφιερωμένης στην αναζήτηση της αλήθειας, όπου κι αν αυτή οδηγήσει.

Οπως σημειώνει ο Πάρκερ: «Οι φοιτητές της εξέγερσης του ’68 έγιναν καθηγητές – ο Γερμανός ακτιβιστής Ρούντι Ντούτσκε αποκαλούσε αυτή τη στρατηγική “μακρά πορεία μέσα στους θεσμούς”– και επανέφεραν την αναθεωρητική τους σκέψη στα πανεπιστήμια που είχαν προσπαθήσει να ανατρέψουν. [...] “Οι ιδέες μιας γενιάς γίνονται τα ένστικτα της επόμενης”, έγραφε ο Ντ. Χ. Λόρενς. Ιδέες που γεννήθηκαν τη δεκαετία του ’60, που στη συνέχεια τροποποιήθηκαν και έγιναν πιο σύνθετες μέσω της κριτικής θεωρίας, των μετα-αποικιοκρατικών σπουδών και της πολιτικής της ταυτότητας, είναι πλέον τόσο ευρέως διεσπαρμένες και μη αμφισβητήσιμες που έχουν γίνει τα ένστικτα των φοιτητών που κάνουν καταλήψεις στις πανεπιστημιουπόλεις τους σήμερα. Η ταυτότητα της ομάδας στην οποία ανήκεις καθορίζει τη θέση σου στην ιεραρχία της καταπίεσης. Μεταξύ του καταπιεστή και του καταπιεσμένου δεν υπάρχει χώρος για πολυπλοκότητα ή αμφισημία. Οικουμενικές αξίες, όπως η ελευθερία του λόγου και η ατομική ισότητα, απλά παρέχουν προνόμια στους ισχυρούς. Οι λέξεις αποτελούν βία. Δεν υπάρχει τίποτα προς συζήτηση».

Οι διαφορές με το Βιετνάμ

Ο Εντ Λους εξηγεί πειστικά γιατί, παρά τις επιφανειακές ομοιότητες, πολιτικά το 2024 δεν είναι 1968. Τότε, «οι Δημοκρατικοί ήταν βαθιά διχασμένοι για το Βιετνάμ», όπου σκοτώνονταν Αμερικανοί στρατιώτες. Τώρα, ο Τζο Μπάιντεν, παρά την αγανάκτηση της αριστερής πτέρυγας του κόμματος για τη μη ρήξη του με τον Μπέντζαμιν Νετανιάχου, είναι «η ομόφωνη επιλογή του κόμματός του», ενώ στη Γάζα δεν υπηρετούν Αμερικανοί στρατιώτες.

Ο αρθρογράφος των Financial Times δεν θεωρεί, παράλληλα, πιθανό να επαναληφθεί το φιάσκο του συνεδρίου των Δημοκρατικών στο Σικάγο το 1968 στο φετινό συνέδριο, που επίσης θα διεξαχθεί στην «ανεμοδαρμένη πόλη». Τη χρονιά εκείνη, οι ανεπαρκώς εκπαιδευμένες αστυνομικές δυνάμεις υπό την αυταρχική καθοδήγηση του δημάρχου Ντέιλι συγκρούστηκαν βίαια στους δρόμους με τους διαδηλωτές, με τα επεισόδια να επισκιάζουν πλήρως την επισημοποίηση της υποψηφιότητας του Χιούμπερτ Χάμφρεϊ για την προεδρία (ο Χάμφρεϊ ντυθήκε τελικά, οριακά, τον Νοέμβριο από τον Ρίτσαρντ Νίξον).

Ο Ντέιβιντ Φραμ, πρώην λογογράφος του Τζορτζ Ουόκερ Μπους και νυν αρθρογράφος του περιοδικού Atlantic, στο πιο πρόσφατο άρθρο του τόνισε ότι το σωστό ιστορικό προηγούμενο είναι το 2004, όταν διαδηλωτές κατά του πολέμου στο Ιράκ συνέρρευσαν στη Νέα Υόρκη για να διαταράξουν τη διεξαγωγή του συνεδρίου των Ρεπουμπλικανών. Οπως αναφέρει, έως και 200.000 άτομα συμμετείχαν στις διαδηλώσεις και έγιναν γύρω στις 1.800 συλλήψεις: «Το συνέδριο όμως διεξήχθη ακριβώς όπως είχε προγραμματιστεί. Ο πρόεδρος Τζορτζ Μπους έλαβε εκ νέου το χρίσμα και στη συνέχεια κέρδισε την επανεκλογή του».

Η μικρή πιθανότητα να επαναληφθούν στο Σικάγο τα επεισόδια του 1968 δεν συνεπάγεται ότι ο Μπάιντεν δεν έχει λόγο να ανησυχεί για τις διαδηλώσεις. Το φυσικό του ένστικτο, όπως φάνηκε και από τη στάση του το 2020 απέναντι στο προοδευτικό κίνημα κατά της αστυνομίας (defund the police) μετά τη δολοφονία του Τζορτζ Φλόιντ, είναι να υπερασπίζεται τον νόμο και την τάξη, και να αποδοκιμάζει τις ακραίες μορφές ακτιβισμού. Είναι μια στάση που τον βοήθησε εκλογικά πριν από τέσσερα χρόνια, δυσχεραίνοντας την προσπάθεια των Ρεπουμπλικανών να τον εμφανίσουν ως όμηρο της αριστερής πτέρυγας των Δημοκρατικών.

Δημοσκόπηση

Η πολιτική στήριξης του Ισραήλ, ωστόσο, αναμφίβολα του έχει κοστίσει την υποστήριξη αρκετών νέων προοδευτικών ψηφοφόρων. Σύμφωνα με δημοσκόπηση του Harvard Institute of Politics, την οποία διεξήγαγε ειδικός στη σφυγμομέτρηση των νέων, πέντε στους έξι ψηφοφόρους κάτω των 30 τάσσονται υπέρ της μόνιμης κατάπαυσης του πυρός στη Γάζα.

Το 2020, σύμφωνα με τα exit polls, ο Μπάιντεν επικράτησε του Τραμπ μεταξύ ψηφοφόρων ηλικίας 18-29 ετών κατά 60%-36%. Οι δημοσκοπήσεις φέτος, παρότι διαφέρουν πολύ μεταξύ τους, δείχνουν ότι η ψαλίδα αυτή έχει κλείσει, ενώ ορισμένες (π.χ. αυτή του NBC News τον Απρίλιο) δίνουν προβάδισμα στον Τραμπ.

Ο πόλεμος στη Γάζα, πάντως, απέχει από το να είναι η άμεση προτεραιότητα των νέων. Σύμφωνα με την ίδια δημοσκόπηση του Harvard Institute of Politics, μόνο το 2% των ψηφοφόρων κάτω των 30 τον τοποθετεί στην κορυφή των θεμάτων που τους ανησυχούν, έναντι πολύ υψηλότερων ποσοστών για την οικονομία, τον πληθωρισμό και το μεταναστευτικό.

2 χιλιάδες

συλλήψεις υπολογίζεται ότι είχαν γίνει μέχρι την Παρασκευή στις διαδηλώσεις για τον πόλεμο στη Γάζα. Οι κινητοποιήσεις είχαν εξαπλωθεί σε τουλάχιστον 40 πανεπιστήμια σε όλη την αμερικανική επικράτεια.

Η ΑΡΠΑΓΗ

Ο ΕΛΓΙΝ ΚΑΙ ΤΑ ΓΛΥΠΤΑ ΤΟΥ ΠΑΡΘΕΝΩΝΑ

ΚΥΡΙΑΚΗ

12/5

Μια πρωτότυπη συλλεκτική έκδοση για ένα θέμα που αφορά όλους τους Έλληνες

Με 16 κατατοπιστικά κείμενα και πλούσια εικονογράφηση

ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΠΟΥ ΠΕΤΟΥΝ ΜΕ ΑΛΚΥΟΝΕΣ, ΦΩΤΗΣ ΒΑΡΘΗΣ

Τι σημαίνει σήμερα «συγχωρώ»;

Η κεντρική έννοια του χριστιανισμού έχει διανύσει μεγάλη διαδρομή στην ιστορία του πνεύματος από τον Αισχύλο έως τον Νίκο Γαβριήλ Πεντζίκη. Εχει εμποτίσει τα σύγχρονα συστήματα δικαίου κι έχει ενσωματωθεί στην ψυχαναλυτική θεωρία, ενώ έχει προσλάβει και πολιτική χροιά, στις μεγάλες ιστορικές μεταβάσεις, από τον πόλεμο στην ειρήνη και από τη δικτατορία στη μεταπολίτευση. Εξι πασχαλινές αναψηλαφήσεις της συγχώρεσης στην «Κ»

Επιμέλεια: **ΣΑΚΗΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ**

Διά της συγγνώμης η σωτηρία

Του **ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗ ΣΥΡΟΥ ΔΩΡΟΘΕΟΥ Β΄**

Οι έννοιες της συγγνώμης και της συγχώρησης, καίτοι ανήκουν στον κώδικα της αρετολογίας και της ηθικής, ωστόσο στην εποχή μας (μετανεωτερική) το βαθύτερο, ουσιώδες εμπειρικό και κοινωνικό νόημά τους έχει υποστεί έντονη απίσχνανση, σε σημείο ώστε σπανιότατα να αναδύεται στην επικοινωνία και την προσωπική ανάπτυξη.

Η απίσχνανση αυτή αιτιολογικά συνδέεται με δύο μείζονες μεταβολές, με τη βαθμιαία ύφεση της ηθικής και την ολοκληρωτική ενσωμάτωσή της στην ψυχολογία, και με την ανάδυση ενός νέου μοντέλου εκκοινωνισμού και εξατομίκευσης, του οποίου κεντρική αξία αποτελεί το δικαίωμα του ανθρώπου να είναι απολύτως ο εαυτός του, να ζει ελεύθερα χωρίς καταναγκασμό να προωθεί την προσωπική του ανάπτυξη και να διεκδικεί τον «σεβασμό» της προσωπικής του ιδιαιτερότητας από νέες μορφές ελέγχου.

Ιστορικά οι έννοιες της συγγνώμης και της συγχώρησης απασχόλησαν, ήδη από την αρχαιότητα, την ανθρώπινη κοινότητα: Στην αρχαία Ελλάδα απετέλεσαν τη διήκουσα έννοια της αρχαίας τραγωδίας. Μια ολόκληρη Τριλογία, η Ορέστεια του Αισχύλου διαπραγματεύεται με εξαιρετική λεπτότητα και ρωμαλέα ευαισθησία αυτό το θέμα, ιδιαίτερα στις «Ευμενίδες». Η λύση που προτείνεται είναι η διάσπαση του φαύλου κύκλου: Υβρις - Ατη - Νέμεσις και η έξοδος από το έγκλημα (φόνος). Ο ποιητής τονίζει ότι η θεραπεία δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί στο επίπεδο του Νόμου, γιατί λειτουργεί μέσα από την ενοχή και την τιμωρία. Παρεμβαίνει η Αθηνά για να δικαιωθεί, χωρίς εν τούτοις να συγχωρήσει ή να ζητήσει συγγνώμη για το έγκλημά του.

Στην Παλαιά Διαθήκη ο αμαρτωλός «εγκαταλείπεται», «αφήνεται» στη δικαιοσύνη του Θεού. Ομως αυτή η δικαιοσύνη δεν είναι ο Νόμος ο οποίος συντηρεί την ενοχή. Είναι το «Μέγα Ελεος», που συνιστά μια ουσιώδη διαφορά από την αρχαιοελληνική αντίληψη.

Στην Εκκλησία η συγγνώμη και η συγχώρηση αποκτούν άλλο περιεχόμενο και νόημα, η δε λειτουργία τους συμβάλλει στην ουσιώδη μεταμόρφωση του ανθρώπου.

Δεν πρόκειται εδώ για τον ρόλο της παντοδυναμίας του Θεού να εξαλείφει το αμάρτημα και να το καθιστά ανύπαρκτο. Είναι ο ίδιος ο Χριστός, ο οποίος κατά τον Απόστολο Παύλο, εξάλειψε «τὸ καθ' ἡμῶν χειρόγραφον ... καὶ αὐτὸ ἦρεν ἐκ τοῦ μέσου προσηλώσας αὐτὸ τῷ Σταυρῷ».

Ο άνθρωπος, ευρισκόμενος μέσα στους μητρικούς κόλπους της Εκκλησίας, μπορεί αληθινά να ανοίξει την ψυχή του και να εξομολογηθεί και να δεχθεί τη θεραπεία, γιατί κάθε αμαρτία θέτει τον άνθρωπο έξω από το σώμα του Χριστού. Ενσωματωμένος ξανά μέσα στην Εκκλησία, ο άνθρωπος μπορεί να κλάψει με τα δάκρυα του πνεύματός του. Με τα δάκρυα της μετανοίας, λέγει ο Αγιος Συμεών ο Νέος Θεολόγος, ο άνθρωπος «καθαίρεται και βαπτίζεται το δεύτερο βάπτισμα». Κάθε μυστηριακός αυτοματισμός αποκλείεται. Η αναγέννηση διά του Αγίου Πνεύματος απαιτεί την πλήρη συνείδηση εκείνου που διασχίζει τις αβύσσους «τρέμων», προσδοκώντας να εξέλθει στο Φως!

Συγχωρήσωμεν πάντα τη Αναστάσει

Του **ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ Α. ΣΤΑΜΟΥΛΗ**

Αναστάσεως ημέρα και λαμπρυνθώμεν τη πανηγύρει και αλλήλους περιπτυξώμεθα. Είπωμεν, αδελφοί, και τοις μισούσιν ημάς συγχωρήσωμεν πάντα τη Αναστάσει και ούτω βοήσωμεν Χριστός Ανέστη εκ νεκρών θανάτω θάνατον πατήσας και τοις εν τοις μνήμασιν ζωήν χαρισάμενος.

Η συγχώρηση είναι δημιουργία, κίνηση και τέχνη, έξοδος από τον κλειστό εαυτό και είσοδος στον αστερισμό του άλλου, που επιτρέπει την ύπαρξη επί το αυτό εν αμερίστω καρδία. Ενας πυρετός είναι η συγχώρηση και μια αντρειοσύνη, που παλεύει τα σκοτάδια της ηρωοποίησης της μοναξιάς· τα σκοτάδια της αδράνειας και της διαστρέβλωσης, αποτέλεσμα στείρων συναισθηματικών προσποιήσεων που φτάνουν έως και την κόλαση της υποκρισίας. Από τη μια η λεβεντιά, το γύμνωμα του μέσα μας ψεύδους και από την άλλη το ντύσιμο, το χτίσιμο της μεγάλης μας γύμνιας. Από τη μια η δημιουργικότητα και η τέχνη της εξόδου στο φως και από την άλλη η κακοτεχνία της διαίρεσης και η εκβολή στο σκότος της κόλασης.

Υπήρχε κάποτε, στα χρόνια του Ανδρόνικου του Παλαιολόγου, ένας όσιος, ο Μάξιμος ο Καυσοκαλύβης, ο οποίος τριγυρνούσε στις ερημιές του Αγίου Ορους, έφτανε κάπου, έφτιαχνε μια καλύβα και μετά από λίγο της έβαζε φωτιά και έφευγε. Πήγαινε παραπέρα και έκανε πάλι τα ίδια, δεύτερη καλύβα και δεύτερη φωτιά και μετά ξανά από την αρχή, εξ ου και Καυσοκαλύβης. Οι άλλοι τον έλεγαν τρελό, μα τούτος, φλεγόμενος από έρωτα για τον Θεό, έκαιγε οτιδήποτε τον κρατούσε μακριά από τη συν-χώρηση. Αλλωστε, «Ο χωρών "χωρείτω". Τόπος μηδένα φυσιούτω», όπως λέγει ο άγιος Ιγνάτιος διότι «το γαρ όλον πίστις και αγάπη, ων ουδέν προκέκριται». Και έχει σημασία αυτό σε μια εποχή που το δικαίωμα –το άγιο κατά τα άλλα δικαίωμα– γεννά απανθρωπία, γεννά διαίρεση και μαρασμό. «Το δίκαιο», γράφει ο άλλος τρελός, ο τρελός της ευθύνης, ο κυρ Νίκος Γαβριήλ Πεντζίκης, «μειώνει το μέγεθος του κόσμου που ζητώ ν' αγκαλιάσω». Το δίκαιο και το δικαίωμα. Μαζί και η αυτοδικαίωση, που ακολουθεί την αυτοερωτικότητα και την αυτοϊκανοποίηση, στον τόπο που νομίζω πως έχω, νομίζω πως είμαι, αλλά εν τέλει ούτε έχω, ούτε είμαι. Το δίκαιο και το δικαίωμα, μαζί και η ελευθερία, χωρισμένα από την αγάπη –και το λέγω τούτο, διότι δεν είπε «μείζων δε τούτων η ελευθερία, μήτε το δικαίωμα, μήτε το δίκαιο», ούτε καν η πίστη ή ελπίδα, αλλά «μείζων δε τούτων η αγάπη»–, οδηγούν τον άνθρωπο στο «υπόγειο» της ύπαρξης, όπου τελείται το έγκλημα της αφαίμαξης της αγάπης. Και είναι αυτή η αγάπη που χωράει τα πάντα· που συγχωρεί τα πάντα και τα συγκινεί, που τα κάνει να γεμίζουν από το φως του μαζί. Εκεί όπου ο τόπος μου μετατρέπεται σε χώρο ομοήθειας, που πλατύνεται και πλαταίνει και χωρά τα αχώρετα, ως άλλη Θεοτόκος.

Ναι, η συγχώρεση είναι ήττα. Μια άλλη ήττα που ελπίζει και προσδοκά. Μια ήττα που μπορεί να κραυγάζει πως «νυν πάντα πεπλήρωται φωτός». Αυτή του Αδη να μην την αρνηθούμε, να κρατηθούμε από τα χέρια –ο Χριστός κρατώντας από τα χέρια τον Αδάμ και την Εύα αναστήθηκε εκ του Αδου– και να αναστηθούμε. Το είπε, άλλωστε και η ποιήτρια.

«Θ' απαρνηθείς την ήττα; Η ήττα είναι παράδοση μιλιέται από σώμα σε σώμα διαιωνίζεται. Είδες ποτέ κανένα όνειρο μεταμοντέρνας νίκης να διαρκεί; Αν δεν τρωθείς πού θα σε βρει η αγάπη».

(Κική Δημουλά)

Ο κ. Χρυσόστομος Α. Σταμούλης είναι κοσμήτωρ της Θεολογικής Σχολής ΑΠΘ, καθηγητής Τμήματος Θεολογίας.

> *Ο άνθρωπος, ευρισκόμενος μέσα στους μητρικούς κόλπους της Εκκλησίας, μπορεί αληθινά να ανοίξει την ψυχή του και να εξομολογηθεί και να δεχθεί τη θεραπεία, γιατί κάθε αμαρτία θέτει τον άνθρωπο έξω από το σώμα του Χριστού.*
>
> Μητροπολίτης Σύρου Δωρόθεος Β΄

> *Η συγχώρεση είναι ήττα. Μια άλλη ήττα που ελπίζει και προσδοκά. Μια ήττα που μπορεί να κραυγάζει πως «νυν πάντα πεπλήρωται φωτός».*
>
> Χρυσόστομος Α. Σταμούλης

Συγχώρεση

Του **ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ**

Η συγχώρεση είναι μια πολιτιστική επεξεργασία. Ισως δε να είναι το πιο χαρακτηριστικό παράδειγμα ώσμωσης ανάμεσα στη χριστιανική και τη συνταγματική ηθική που εμπεριέχει την αρχή της επιείκειας ως τμήμα του κεκτημένου της νεωτερικότητας.

Το κρίσιμο ερώτημα είναι ποιος και από ποιον ζητά τη συγχώρεση. Αν αυτή προϋποθέτει μετάνοια και συγγνώμη ή ένα απλό αίτημα ή, πολύ περισσότερο, αν αυτή χορηγείται αυτεπαγγέλτως. Η συγχώρεση από τους γονείς ή τον ερωτικό σύντροφο είναι προφανώς ζήτημα διαφορετικό από τη συγχώρεση που χορηγεί ο Θεός ή το Κράτος.

Η συγχώρεση είναι για τον χριστιανό και όποιον κινείται σε πολιτιστικά συμφραζόμενα που έχουν και χριστιανικές καταβολές ένα μήνυμα της Καινής Διαθήκης, μια ανατροπή σε σχέση με το πολιτιστικό περιβάλλον της Παλαιάς Διαθήκης. Στην ορθόδοξη Θεολογία όλα μπορεί να συγχωρεθούν. Υπάρχει άλλωστε πάντα το ευχέλαιο που σου προσφέρει άφεση των αμαρτιών με την επάλειψη με έλαιο. Η Κυριακή προσευχή παρακαλεί να σχηματιστεί μια συγχωρητική αλυσίδα, «...και άφες ημίν τα οφειλήματα ημών ως και ημείς αφίεμεν τοις οφειλέταις ημών».

Εχει όμως πρακτική σημασία να δούμε πώς οργανώνεται νομικά η συγχώρεση. Εκεί ίσως βρούμε τους υπαινιγμούς και τις αναφορές σε μια αρχαιολογία των συναισθημάτων, των συμπεριφορών και των θεσμών. Η έννομη τάξη προβλέπει τους θεσμούς της χάρης, της αμνηστίας και της παραγραφής. Τώρα αναγνωρίζεται διεθνώς το δικαίωμα στη λήθη παρότι είναι πολύ δύσκολο να αναζητήσεις λήθη για κάτι που σε βαραίνει όταν έχεις απέναντί σου τις μηχανές αναζήτησης και υπενθύμισης του Διαδικτύου. Στο οικογενειακό και στο κληρονομικό δίκαιο ρυθμίζεται η παροχή συγγνώμης που επηρεάζει δικαιώματα και νομικές καταστάσεις. Στο ποινικό δίκαιο η ειλικρινής μετάνοια προκαλεί επιεική μεταχείριση. Ολόκληρο το σύγχρονο οικοδόμημα της «αποκαταστατικής δικαιοσύνης» (restorative justice) βασίζεται κατά βάθος στην αλληλοκατανόηση και την αμοιβαία συγχώρεση ομάδων ή ακόμη και προσώπων.

Οι κοινωνίες φαίνεται να έχουν ανάγκη από μια διευθέτηση η οποία μπορεί άλλοτε να συνιστά ψυχική γενναιοδωρία, άλλοτε υπηρετεί μια σκοπιμότητα, άλλοτε είναι μια διανοητική απλώς σύλληψη ή μια πολιτική συμπεριφορά γιατί επικοινωνιακά και ίσως αξιακά έχει αναδειχθεί ως «πολιτικά ορθό» να είσαι συγχωρητικός και επιεικής. Η αλήθεια όμως είναι ότι χωρίς μετριοπάθεια, επιείκεια και υποχώρηση δεν διασφαλίζεται η κοινωνική συνοχή, συνύπαρξη και συμπερίληψη. Η μνησικακία και η εμμονή συνιστά φονταμενταλισμό, οδηγεί σε ακρότητες, σε βία, στην αναπαραγωγή μιας επιθετικής και όχι κατευναστικής μνήμης.

Βεβαίως τα πράγματα δεν έχουν στον δημόσιο βίο και στις διεθνείς σχέσεις το ψυχικό βάρος που έχει η προσωπική σύγκρουση, όταν έχεις θίξει κάποιον στον πυρήνα της υπόστασής του και ζητάς ή περιμένεις από αυτόν να σε συγχωρέσει. Είναι δε προφανώς άλλης τάξης η συγχώρεση ως αποχαιρετισμός, ως προετοιμασία για την αντιμετώπιση του πένθους και ως στάση απέναντι στον θάνατο και άλλης τάξης η συγχώρεση ως στιγμή της ζωής.

Το ερώτημα άλλωστε είναι αν εσύ πράγματι συγχωρείς τον εαυτό σου και παρέχεις τη δική σου ειλικρινή συγχώρεση στον άλλο / τους άλλους / το διαφορετικό / το ενοχλητικό. Αυτή είναι μια δύσκολη και διαρκώς επαναλαμβανόμενη άσκηση ανθρωπολογική και κοινωνική, αρχαϊκή και μετανεωτερική, ψυχολογική και πολιτισμική, ιδιωτική και δημόσια, άτυπη και θεσμική, θρησκευτική και κοσμική ταυτόχρονα.

Ο κ. Ευάγγελος Βενιζέλος είναι καθηγητής του Συνταγματικού Δικαίου στη Νομική Σχολή ΑΠΘ, πρώην αντιπρόεδρος της κυβέρνησης και υπουργός Εξωτερικών.

Συγχωρώ επειδή συγχωρήθηκα

Του **Π. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΘΕΡΜΟΥ**

«Πατέρα μου, συγχώρησέ τους, δεν γνωρίζουν τι κάνουν»...

Η συγχώρηση του ανθρώπου από τον Θεό είναι η κατ' εξοχήν συγχώρηση. Εδώ ο Θεός κυριολεκτικά γράφει ιστορία, δηλαδή ξαναγράφει την ανθρώπινη ιστορία με τα υλικά της συγχώρησης. Η άφεση προσφέρεται στον αμαρτήσαντα χωρίς να την αξίζει, ως Χάρις.

Ετσι ώστε κατόπιν να είναι σε θέση να συγχωρήσει άλλους. Ζευγάρια, οικογένειες, φίλοι, συγγενείς, συνεργάτες, ομάδες, έθνη, συχνά υποφέρουν από το αίσθημα ότι ο άλλος αποτελεί απειλή και όχι ευλογία, ότι είναι η κόλασή μας και όχι ο ουρανός μας.

Οπως γράφει ο ψυχαναλυτής Οττο Κέρνμπεργκ, «η ικανότητα να συγχωρούμε τους άλλους είναι συνήθως σημάδι ενός ώριμου υπερεγώ και προκύπτει από την απόκτηση της ικανότητας να αναγνωρίζουμε την επιθετικότητα και την αμφιθυμία μας... Η αυθεντική συγχώρηση αποτελεί την έκφραση μιας ανεπτυγμένης αίσθησης ηθικότητας, αποδοχή της οδύνης που έρχεται ως επακόλουθο της απώλειας των ψευδαισθήσεων για τον εαυτό και τον άλλο, και πίστη στη δυνατότητα να ανακτηθεί η εμπιστοσύνη, τη δυνατότητα να ξαναζωντανέψει και να διατηρηθεί η αγάπη παρά και πέρα από τις όποιες επιθετικές συνιστώσες της».

Ωριμο υπερεγώ σημαίνει μη διωκτικό, πράγμα που συνεπάγεται ότι ο συγχωρών έχει κατακτήσει μια ενδοψυχική αναπαράσταση περί ενός Θεού ο οποίος δεν τον καταδιώκει. Επίσης, η αναγνώριση της επιθετικότητάς μας συνεπάγεται ανοιχτό τον δρόμο για μετάνοια, δηλαδή για αναγνώριση πως ο Αδης τελικά είναι εσωτερικός και δεν έρχεται απ' έξω.

Ολα αυτά τα συναντούμε στη ζωή των Αγίων. Κάποιων δηλαδή που φτάνουν να προσεύχονται για τον άλλον ωσάν να επρόκειτο για τον εαυτό τους ή να μετανοούν για τις αμαρτίες των άλλων ωσάν να ήταν δικές τους. Ο Αγιος Στέφανος λιθοβολείται και, μέσα στα αίματα, παρακαλεί τον Θεό να μη λογαριάσει την αμαρτία των δολοφόνων του...

Το παθολογικά αυστηρό υπερεγώ δεν δέχεται την εκ Θεού συγχώρηση επειδή ο δικός του θεός είναι αναξιόπιστος: ανά πάσα στιγμή είναι ικανός να την άρει. Είναι ένας θεός που ξέρει να καραδοκεί ύπουλα και εκδικητικά. Η μόνη εφικτή άμυνα απέναντι σε έναν τέτοιο θεό είναι η συνειδητή και εμπρόθετη δυστυχία, αφού μόνο αυτή τού αφαιρεί τη μοχθηρή ευχαρίστηση να τυραννά το πλάσμα του. Και στο βάθος διαφαίνεται μια ελπίδα εξιλέωσης: αν δεν συγχωρήσω τον εαυτό μου υπάρχει ελπίδα κάποτε να κριθώ με επιείκεια. Με άλλα λόγια, να ασκήσω έλεγχο στον θεό.

Σκόπιμα σε αυτή την παράγραφο δεν έβαλα κεφαλαίο: δεν πρόκειται για τον Χριστιανικό αληθινό Θεό, Εκείνον που εκούσια σαρκώθηκε, σταυρώθηκε, αναστήθηκε. Πρόκειται για κατασκεύασμα ανθρώπων.

Ολα αυτά δεν εμποδίζουν να επιβάλλεται δικαιοσύνη κατά τα ανθρώπινα, ούτε να τίθενται προστατευτικά όρια απέναντι στον όποιο δράστη. Ο εαυτός πρέπει να διατηρηθεί ακέραιος προκειμένου κατόπιν να συγχωρήσει. Αλλά ακέραιος εαυτός, που όμως δεν λογαριάζει πως και ο θύτης αξίζει να σωθεί, παραμένει αδικαίωτος. Και τούτο διότι πλαστήκαμε με προδιαγραφές υπέρβασης.

Στον λόγο του που διαβάζεται τη νύχτα της Ανάστασης ο Αγιος Ιωάννης Χρυσόστομος μάς ενθαρρύνει: «Ανέτειλε μέσα από τον τάφο η συγχώρεση». Αυτός είναι ο Χριστιανισμός, ο παρεξηγημένος τόσο από τους άθεους (επειδή τον αγνοούν) όσο και από κάποιους πιστούς (επειδή δεν τον αντέχουν)...

Ο πρωτοπρεσβύτερος Βασίλειος Θερμός είναι ψυχίατρος παιδιών και εφήβων, καθηγητής της Ανωτάτης Εκκλησιαστικής Ακαδημίας Αθήνας.

Μετασυγχώρηση

Του **ΣΤΕΛΙΟΥ ΡΑΜΦΟΥ**

Ενας άνθρωπος ή ένας λαός για τα δεινά του οποίου φταίνε μονίμως οι άλλοι, δεν έχει δύναμη να συγχωρεί και γι' αυτό μένει αμετανόητος. Συγχώρηση και μετάνοια είναι συγκοινωνούντα δοχεία. Το άτομο δεν αντέχει να ανακαλύψει εαυτόν πίσω από τις ψευδαισθήσεις του, ενώ η κοινωνία δεν τολμά να ζητήσει λογαριασμό από τις φαντασιώσεις της, να συνειδητοποιήσει τι τρέχει μέσα τους και ν' αλλάξει γραμμή.

Η συγχώρηση αποκαθιστά κοινωνία του θύτη και του θύματος, την οποία διέρρηξε η ένταση των περιστάσεων και η σκληρότητα των επιλογών. Μεσολαβεί η αναστοχαστική εργασία του παθόντος, που λυτρωμένος από το βάρος των οδυνηρών συμβάντων ξαναπιάνει τα βήματα της ζωής για να επουλώσει το τραύμα πέρα της μνησικακίας και της εκδικητικότητος. Η μνήμη του κακού δεν δίνει καρπό, δίνει η αναμνηστική εμπειρία του πόνου στη βιωματική του ανάκληση.

Συγχωρούμε για να συνυπάρξουμε, αλλά δεν ξεχνούμε. Η συγχώρηση απαιτεί εσωτερική εγρήγορση, όχι λήθη. Η λήθη καταδικάζει είτε αθωώνει και γι' αυτό κουκουλώνει, δεν θεραπεύει. Δέσμιο της μνήμης του, το παρελθόν δεν αφήνει να τρέξει ο χρόνος διαιωνίζοντας το ασυγχώρητο. Το δίλημμα είναι: εξάρτηση από το παρελθόν ή ελευθερία σ' έναν καινούργιο χρόνο;

Συγχωρώντας υπακούομε στο βαθύ νόημα της ανθρωπινότητος, το συνυπάρχειν εν κοινωνία, ακούμε την κλήση του στην προσδοκία μιας αυθυπερβάσεως. Μιλούμε για στάση ζωής, όχι για θεωρία. Συγχωρούμε τον υπαίτιο για το εσωτερικό σκοτάδι που τον έσπρωξε στην καταλογιστέα ενέργεια, όμως εντάσσουμε την πράξη του στο διφορούμενο μιας ελευθερίας η οποία παράλληλα με το καλό γεννά και το κακό.

Δεν συγχωρούμε από αγάπη για τον υπαίτιο, ο οποίος μπορεί να έπραξε απάνθρωπα, να συμμετείχε, ας πούμε, ενεργά στο Ολοκαύτωμα ή σε κάποια Γενοκτονία. Συγχωρούμε από σεβασμό στην ανθρωπινότητα, ασυμβίβαστη με εκδικητικές ανταποδόσεις. Εκδικος είναι ο εκδικητής, εκείνος που εφαρμόζει με τον τρόπο του το δικό του δίκιο. Η εκδίκηση αναπαράγει μέσα μας επιθετικά το εις βάρος μας κακό και δηλητηριάζει την ψυχή μας. Χάνουμε την ευκαιρία το σφάλμα να γυρίσει σε πνευματική μεταστροφή, να αναλάβουμε ευθύνη για το μέλλον και να κλείσουμε το ρήγμα που προκάλεσε στον χρόνο της ζωής μας το κακό. Η συγχώρηση ενώνει σαν σταυρός τα το πριν διεστώτα, συμβολίζει ένα παρόν ανοικτό ποιητικά εξίσου στο παρόν και στο μέλλον.

Η παγίδα (και το σκάνδαλο) είναι με τη φορά των πραγμάτων να γίνει η συγχώρηση συνενοχή, ήτοι «μετασυγχώρηση». Αλλο «συγχωρώ» και άλλο «υιοθετώ» κάτι που αναιρεί την ανθρωπινότητά μου και με αποξενώνει από τη φύση της. Σ' αυτή την περίπτωση δεν αναγνωρίζω όρια στην ελευθερία μου. Ομως η ελευθερία χωρίς όρια τρέπεται εύκολα σε ιδιοτέλεια και δικαιωματισμό που τραυματίζουν καίρια το δίκαιο και αυτό το ανθρωπεύεσθαι. Ορίζει πλέον την ύπαρξη η αοριστία της ελευθερίας, με ό,τι αρνητικό κάτι τέτοιο συνεπάγεται: μια θεσμοποίηση του κακού που μας ξαναγυρνά στα ζώα.

Διδακτικό παράδειγμα επί του θέματος αποτελεί η καταδίκη των υπαιτίων για τις βαρβαρότητες του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου, χωρίς να αποδοθεί συλλογική ευθύνη και ενοχή στον γερμανικό λαό, πράγμα που εις βάθος χρόνου ίσως δημιουργούσε νέο τραύμα με ανείπωτα ξεσπάσματα. Στις εξελίξεις θετικά επέδρασε η οραματική προσπάθεια των τότε πολιτικών ηγεσιών να ενωθεί η Ευρώπη, με το εγχείρημα να συνεχίζεται και τα σκαμπανεβάσματα να ζητούν την υπομονή και την πίστη μας.

Τηρουμένων των αναλογιών, πολύ μικροτέρας εκτάσεως γεγονός, όμως ιστορικά παράλληλο της μεταβάσεως από την Ευρώπη των πολέμων σ' εκείνη της ειρήνης, μπορεί να θεωρηθεί η δική μας μεταπολίτευση, που αρχίζει το 1974 και πορεύεται ακόμη. Σημειωτέον, το «Μετά» εν συνθέσει προς το «πολίτευση» δηλώνει κίνηση προς, μεταβολή καθεστώτος από τη Δικτατορία στη Δημοκρατία. Αλλά ενώ στη μεταπολεμική Γερμανία η ανασύνταξη ήταν άμεση και η προσπάθεια για την ευρωπαϊκή ενοποίηση ξεκίνησε σχετικώς γρήγορα, στη δική μας περίπτωση η Μεταπολίτευση συνιστά πάντα παρόν.

Γιατί διαρκεί τόσο η Μεταπολίτευση; Επέρασαν πενήντα ολόκληρα χρόνια από την πτώση της δικτατορίας των συνταγματαρχών και ακόμη το αίσθημα της ανατροπής της ανεμίζει τις σημαίες των αντιπολιτευομένων. Μάλιστα όσο περνούν τα χρόνια τόσο πιο ακαθόριστο δείχνει εκείνο το «Μετά». Ομως θεσμικές αλλαγές έγιναν γρήγορα και οι υπαίτιοι της εκτροπής τιμωρήθηκαν. Τι μένει αμετάβλητο ώστε να περιμένουμε τόσο; Κουραστήκαμε από το σημειωτόν! Μήπως πρέπει να ξεχάσουμε; Σαν να φοβόμαστε την ειρήνη που η συγγνώμη συνεπάγεται και αποτελεί εξίσου εθνική εκκρεμότητα ως προς τον εμφύλιο πόλεμο του 1946-49.

Τέτοιες εκκρεμότητες μολύνουν τον αέρα που αναπνέουμε και η ζωή δεν περιμένει. Αντί να εξοφλήσουμε το χρέος μας στο παρελθόν αρνησιδικούμε και επιμένουμε σε αναβολή της συγχωρητικής καθάρσεως. Μήπως πίσω από τη μακροημέρευση της Μεταπολιτεύσεως κρύβεται κάποια ασύνειδη συνενοχή με τον κακό εαυτό μας, ένα είδος διαχρονικού κοινού παρονομαστή των πνευματικών μας αγκυλώσεων;

Εάν το δικτατορικό καθεστώς στηριζόταν στη μονοδιάστατη τάξη, η δημοκρατία εισήγαγε την ελευθερία ως πολιτικοποίηση της ζωής των ανθρώπων, οπότε διατηρούμε εις το ακέραιο τα σκοτάδια μας με την κουλτούρα του πελατειασμού ως αντεστραμμένου εγωισμού. Αφήνω κατά μέρος το ερώτημα πόσο ανθεκτική είναι μία δημοκρατία παρέχουσα και όχι απαιτούσα. Επίσης μια ουσιαστική μεταπολίτευση όφειλε να ενθαρρύνει τη σιωπή που χρειάζεται η αναστοχαστική εξέταση του τραυματικού παρελθόντος. Αντ' αυτού επεκράτησαν οι διαδηλώσεις με ντουντούκες με συνθηματολογικές κραυγές, δηλαδή ο ασφαλέστερος τρόπος να μην αναλογισθούμε τίποτε και να μείνουμε απαράλλαχτοι.

Από την άποψη αυτή δεν είναι άτοπο να βλέπουμε στη Μεταπολίτευση ένα ναρκισσιστικό εγώ που θυματοποιεί εαυτόν και δαιμονοποιεί το άλλο. Αυτό υποδαύλισε εκ νέου τον διχασμό και έδωσε προβάδισμα στη στατική μνήμη απέναντι στην αναστοχαστική ανάμνηση. Μετατρέποντας η πολιτικοποίηση τα δημόσια πράγματα σε πολεμικές αντιπαραθέσεις θεσμοποίησε την κοινωνική διαίρεση. Η Μεταπολίτευση δεν αξιοποίησε πνευματικά την οδυνηρή εμπειρία της επταετίας, για να αναζητήσουμε εντός μας ως άτομα και ως κοινωνία αόρατα νήματα τα οποία υφαίνουν μεγάλα λάθη και έτσι βαλτώνουμε σε επιλογές οι οποίες αποκλείουν τη συγχωρητική ανάμνηση – απλώς τιμωρούμε.

Η Μεταπολίτευση θα έφερνε αλλαγή αν καλλιεργούσε τη συγχωρητική σχέση του παρόντος με το παρελθόν, σε συνδυασμό με την αυτογνωσία. Να μη βρίσκει στις ψυχές μονίμως αντίκρισμα το συμβολικό σχήμα «φίλος-εχθρός» και ο πελατειασμός έδαφος στο ασυγχώρητο, εις βάρος κάθε αξιοκρατίας.

Ομως οι θεσμικές παρεμβάσεις της Μεταπολιτεύσεως δεν είχαν εσωτερικές προεκτάσεις. Πολύ γρήγορα καταλήξαμε στα «πράσινα» και «γαλάζια» καφενεία ανά την επικράτεια, τεμένη μιας δημοκρατίας όπου όλοι συνυπάρχουν διαιρεμένοι μεταξύ τους και ασυγχώρητοι. Οσο και να «μετρούν» οι αναλυτές, δεν θα αντιληφθούν ότι ο διχασμός συγκροτεί εδραία πολιτισμική μας πραγματικότητα, εργαζομένη αποτελεσματικά στα πεδία των ψυχισμών και των νοοτροπιών. Είναι ο τρόπος μας να κατανοούμε και να βιώνουμε παραπολιτικά την πολιτική. Ετσι εξορκίζουμε τη συμπληρωματική συνύπαρξη των διαφορετικών, επιμένουμε στο απόλυτο εκεί που χρειάζονται πρακτικές λύσεις και ανάγουμε σε στρατηγική την ενοχοποίηση του άλλου. Προφανώς έχουμε ζωτική ανάγκη από το ασυγχώρητο.

Στο κενό πάνω από το οποίο ίπταται το ασυγχώρητο αναπτύσσονται ο αριστερός αντισυστημισμός, αλλά πρόσφατα και ένα κεντροδεξιό μεταμοντέρνο. Το τελευταίο φθάνει να νομιμοποιεί «κανονικότητες» στις οποίες όλες μπορούν να είναι όλα, εις βάρος κάθε έννοιας και σημασίας των πραγμάτων. Εχω κατά νουν τον νόμο για τους γάμους των ομοφύλων ζευγαριών. Ο μεταμοντερνισμός, ως γνωστόν, σχετικοποιεί κάθε είδους σταθερές αρχές και αναφορές, απορρίπτει τη διάρκεια προς τιμήν της παρούσης στιγμής, ανάγει τα πάντα σε κοινωνικές συνθήκες και πολιτισμικές κατασκευές, δίνει στο νόημα συγκυριακή σημασία.

Στο ιδεολογικό τούτο πλαίσιο ο φιλελευθερισμός περνά στο περιθώριο, αν δεν γίνεται άφαντος, και τα ποικίλα επιθυμητικά «δικαιώματα» διεκδικούν μορφή εννόμου τάξεως, εν ονόματι της «συμπεριλήψεως». Με τη σειρά της η «συμπερίληψη» αποδεικνύεται μια συνενοχική συγχώρηση –για την ακρίβεια «μετασυγχώρηση»– αφού η μεταμοντέρνα ανοχή φέρει επάνω και μέσα της έντονη αδιαφορία και αρνητική ενσυναίσθηση, ελλείψει αξίας του σκοπού να γίνεται καθένας μας περισσότερο άνθρωπος.

Ο κ. Στέλιος Ράμφος είναι συγγραφέας.

ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΠΟΥ ΦΙΛΟΥΝ ΚΥΠΑΡΙΣΣΙΑ, ΦΩΤΗΣ ΒΑΡΟΗΣ

Χωρίς μετριοπάθεια, επιείκεια και υποχώρηση δεν διασφαλίζεται η κοινωνική συνοχή, συνύπαρξη και συμπερίληψη. Η μνησικακία και η εμμονή οδηγεί στην αναπαραγωγή μιας επιθετικής και όχι κατευναστικής μνήμης.

Ευάγγελος Βενιζέλος

Ο εαυτός πρέπει να διατηρηθεί ακέραιος προκειμένου κατόπιν να συγχωρήσει. Αλλά ακέραιος εαυτός, που όμως δεν λογαριάζει πως και ο θύτης αξίζει να σωθεί, παραμένει αδικαίωτος.

Πρωτοπρεσβύτερος Βασίλειος Θερμός

Δεν συγχωρούμε από αγάπη για τον υπαίτιο, ο οποίος μπορεί να έπραξε απάνθρωπα, να συμμετείχε, ας πούμε, ενεργά στο Ολοκαύτωμα. Συγχωρούμε από σεβασμό στην ανθρωπινότητα.

Στέλιος Ράμφος

Κοιμόμαστε καλύτερα όταν συγχωρούμε το έγκλημα; Ή απλώς έχουμε κατεβάσει δυο δυο τα πρεμιστικά; Δεν είναι ηθική υποχρέωσή μας να θυμόμαστε; Κι επιτρέψετε μου τον έμφυλο προσδιορισμό: να θυμόμαστε τις νεκρές μας;

Αμάντα Μιχαλοπούλου

«Αρχαία Συγχωρητικά»

Της **ΑΜΑΝΤΑΣ ΜΙΧΑΛΟΠΟΥΛΟΥ**

Οταν ακούω τη λέξη «συγχώρεση» σκέφτομαι πάντα την ομώνυμη νουβέλα της Σώτης Τριανταφύλλου. Εκτυλίσσεται στη βαθιά Αμερική και μιλάει για την Αντόνια, μια γυναίκα που συγχωρεί τον δολοφόνο της κόρης της. Δεν θυμάμαι τις λεπτομέρειες εκείνης της τόσο καλογραμμένης ιστορίας, θυμάμαι όμως, σαν να διαβάζω τώρα, πόσο παράλογη και ελκυστική ταυτόχρονα ηχούσε η συγχώρεση ως μυθοπλαστική δυνατότητα. Η ιστορία της Σώτης μπερδεύεται γλυκά με άλλες ιστορίες γυναικών που έκαναν ασκήσεις συγχώρεσης επί χάρτου: της Μάργκαρετ Ατγουντ, ή της Αλις Μονρό, που γράφουν για άγριους πατεράδες και βασανισμένες μητέρες. Ιστορίες εξόχως αμερικανικές ή έστω καναδικές. Εχουν όπλα, κλωτσιές, επισκέψεις σε φυλακές και πολύ χιόνι.

Δεν είχε μπει ακόμη στη ζωή μου –στη ζωή μας– η σύγχρονη Ελληνίδα μητέρα που πενθεί, ως συστηματικά ταξινομημένο παράδειγμα. Ο στρατός οργισμένων και περήφανων μητέρων, από την Κούλα Αρμουτίδου (μητέρα της Ελένης Τοπαλούδη) ώς τη Μαρία Καρυστιανού, μητέρα-σύμβολο των Τεμπών. Πριν από μια δεκαετία πίστευα ότι η συγχώρεση ήταν μια ξένη γλώσσα που μπορεί, αν χρειαστεί, να μιλήσουμε κάποτε. As την πούμε «Αρχαία Συγχωρητικά» αυτή τη νεκρή γλώσσα που διασώζεται σε προσευχές θρησκειών ή στην ανεπίσημη θρησκεία της εποχής μας, το new age. Αλλά γιατί να τη μάθουμε; Κοιμόμαστε καλύτερα όταν συγχωρούμε το έγκλημα; Ή απλώς έχουμε κατεβάσει δυο δυο τα πρεμιστικά; Δεν είναι ηθική υποχρέωσή μας να θυμόμαστε; Κι επιτρέψετε μου τον έμφυλο προσδιορισμό: να θυμόμαστε τις νεκρές μας;

Η μόνη συγχώρεση που μπορώ να σκεφτώ είναι μια αυτοσχέδια προσευχή για τις γυναίκες που διαβάζουν αυτό το άρθρο και για τους άντρες που τις αγαπούν. Το θηλυκό πράγματι «είναι για άλλες δουλειές» όπως λέει ο υφυπουργός Υγείας κι ας μην έχει ιδέα για ποιες δουλειές μιλάει. Δουλειά μας είναι μια συγχωρητική γλώσσα μεταξύ γυναικών – μεταξύ μητέρας και κόρης, αν μπορούμε να βάλουμε στο μικροσκόπιο το πρωτοκύτταρο των οικογενειακών σχέσεων. Η θεολογία μας εκπροσωπείται υποδειγματικά από το κείμενο φεμινιστικής θεωρίας της Λους Ιριγκαρέ, «Και η μία δεν κινείται χωρίς την άλλη» που μιλάει για την ανάγκη συγχώρεσης της μητέρας από την κόρη, της κόρης από τη μητέρα.

Για να γίνει αυτό, λέει η Βελγίδα γλωσσολόγος, χρειάζεται πλήρης διαχωρισμός ανάμεσά τους, σεβασμός της υποκειμενικότητάς τους. Και μια νέα γλώσσα που θα εκφράζει συνολικά και χωρίς ντροπή ή ενοχή τη γυναικεία εμπειρία. Δεν μας παραδόθηκαν οι λέξεις της γλώσσας αυτής στη γέννηση, ούτε αργότερα. Απεναντίας διαστρεβλώθηκαν για να είναι κατανοητές από τους άντρες που έγραψαν αρχαίες τραγωδίες και τη Βίβλο. Συνεχίζοντας να μιλάμε στη ζωή και στη λογοτεχνία μια γλώσσα που δεν είναι δική μας διαιωνίζουμε τη μεγάλη παρεξήγηση της βιολογίας – την παρομοίωση κυνηγού και θηράματος.

Μήπως πηδάω από τη μια σκέψη στην άλλη; Αυτό ακριβώς κάνω, επειδή όπως λέει η Ιριγκαρέ, οι γυναίκες μιλούν αλλιώς, νιώθουν αλλιώς. Η σκέψη τους είναι χαώδης σαν σπηλιά, περιελίσσεται σαν κισσός. Κι είναι η γλώσσα τους το μισό της ανθρώπινης εμπειρίας. Αν την ακούσουμε μπορεί να λύσουμε, σταδιακά, πολλές παρεξηγήσεις – χωρίς να χρειαστεί να συγχωρέσουμε εγκλήματα.

Η κ. Αμάντα Μιχαλοπούλου είναι συγγραφέας.

Εμπειρία, έδρα, εξετάσεις, DNA...

Οι πρώην ομοσπονδιακοί προπονητές Πανίκος Γεωργίου, Σταύρος Παπαδόπουλος, Πάμπος Χριστοδούλου και Χριστάκης Χριστοφόρου σχολιάζουν το ντέρμπι τίτλου ΑΠΟΕΛ-ΑΕΚ

Του **ΠΑΝΙΚΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ**

Δεν είναι η πρώτη φορά, ας ελπίσουμε ούτε η τελευταία, που ο τίτλος του πρωταθλητή θα κριθεί στην τελευταία αγωνιστική μεταξύ των διεκδικητών. Αυτό συνέβη τη σεζόν 1969-70 όταν είχαμε τριπλή ισοβαθμία με τον ΠΟΛ να χάνει την προηγούμενη ημέρα από τον αδιάφορο Απόλλωνα, κι έτσι την επομένη, ΕΠΑ και Ομόνοια, όποια κέρδιζε κατακτούσε τον τίτλο, με τους γηπεδούχους να ευνοούνται και με την ισοπαλία –λόγω καλύτερου συντελεστή τερμάτων. Το τελικό σκορ 3-3 έδωσε το πρωτάθλημα στην ΕΠΑ.

Τα τελευταία 30 χρόνια είχαμε παρόμοιο σκηνικό σε άλλες δύο περιπτώσεις. Τη σεζόν 1992-93 η Ομόνοια υποδεχόταν τον Απόλλωνα την τελευταία αγωνιστική με τους φιλοξενουμένους να ευνοούνται και με την ισοπαλία. Τελικό σκορ 2-0 για τους «πράσινους» που κατέκτησαν τον τίτλο. Επίσης τη σεζόν 2013-14, η αναμέτρηση ΑΕΛ-ΑΠΟΕΛ στην τελευταία αγωνιστική θα έκρινε τον τίτλο με τους γηπεδούχους να ευνοούνται και με την ισοπαλία. Το συγκεκριμένο παιχνίδι διακόπηκε, και αφού είχαμε αρκετές δικαστικές διαμάχες, κρίθηκε σε νέο παιχνίδι στο γήπεδο «Αντώνης Παπαδόπουλος» με τον ΑΠΟΕΛ να κερδίζει 1-0 και να πανηγυρίζει το πρωτάθλημα.

Φέτος, ο ΑΠΟΕΛ είναι η ομάδα που διεκδικεί τον τίτλο στην τελευταία αγωνιστική με αντίπαλο την ΑΕΚ και ευνοείται με δύο αποτελέσματα.

Για το μεγάλο ντέρμπι της 36ης αγωνιστικής στις 11 Μαΐου 2024 κλήθηκαν να δώσουν τα σχόλιά τους στην «Κ» τέσσερεις πρώην ομοσπονδιακοί προπονητές: Οι Πανίκος Γεωργίου (1997-1999), Σταύρος Παπαδόπουλος (1999-2001), Πάμπος Χριστοδούλου (2014-2015) και Χριστάκης Χριστοφόρου (2015-2017).

Ο ΑΠΟΕΛ και η ΑΕΚ διεκδικούν τον τίτλο του πρωταθλητή στο ΓΣΠ την τελευταία αγωνιστική, με τους «γαλαζοκίτρινους» να έχουν το αβαντάζ σε περίπτωση ισοπαλίας.

Σταύρος Παπαδόπουλος

Με ίσες πιθανότητες

«Δικαιωματικά διεκδικούν τον τίτλο οι καλύτερες φετινές παρουσίες. Λέω παρουσίες, διότι ποιοτικά ΑΠΟΕΛ και ΑΕΚ δεν υπερτερούν του Άρη ή της Πάφου. Είχαν όμως πολύ καλύτερες παρουσίες, ήταν συνεπέστατες στο πρωτάθλημα και είχαν διαστήματα μεγάλης διάρκειας, εξ ου και βρίσκονται στις δύο πρώτες θέσεις.

Δε θα δώσω φαβορί καμιά ομάδα, απλώς παίζουν στη Λευκωσία, με 15.000 κόσμο ο ΑΠΟΕΛ και με χάντικαπ την ισοπαλία. Προσωπικά το προτιμούσα για την ΑΕΚ. Όπως είναι μέχρι σήμερα τα δεδομένα πρέπει να κερδίσει. Χάντικαπ μπορεί να είναι για τον ΑΠΟΕΛ, ο οποίος δεν ξέρω πώς θα διαχειριστεί τα δύο αποτελέσματα που έχει υπέρ του. Δε θα έλεγα ότι είναι στα συν μιας ομάδας.

Θα μου πείτε μια ομάδα με τον κόσμο της, στην έδρα της, έχει ένα μικρό προβάδισμα. Για τον ΑΠΟΕΛ ίσως. Για την ΑΕΚ δεν είναι μειονέκτημα. Αν οι ποδοσφαιριστές είχαν στο πίσω μέρος των κεφαλιών τους το «Χ» ίσως τους παρέσερνε. Τώρα ξέρουν ότι θα πρέπει να κερδίσουν.

Και οι δύο έχουν τα συν και πλην, και οι δύο κατά διαστήματα είχαν καλή και κακή απόδοση. Δε θα έλεγα επίσης ότι η μία έχει παραπάνω πλεονεκτήματα ή μειονεκτεί. Είναι ισοδύναμες. Ότι ο ΑΠΟΕΛ κέρδισε δύο φορές στη Λάρνακα για μένα δε λέει τίποτα. Πρόκειται για έναν τελικό. Οποιαδήποτε ομάδα μπορεί να κατακτήσει τον τίτλο. Αμφότερες έχουν τις εμπειρίες, ο ΑΠΟΕΛ ίσως ως προς τους τίτλους, αλλά και η ΑΕΚ διαθέτει έμπειρους παίκτες.

Αν την προηγούμενη αγωνιστική η ΑΕΚ κέρδιζε την Ανόρθωση, πιστεύω πως θα είχε μειονέκτημα. Για να πάρω τον τίτλο πρέπει να κερδίσω, έτσι δεν είναι; Αυτό πιστεύω θα πράξει και ο προπονητής του ΑΠΟΕΛ ο κ. Σα Πίντο. Μπορεί να προκύψει ισοπαλία αλλά μπροστά στον κόσμο του έχει λόγους να θέλει τη νίκη. Όπως και η ΑΕΚ που είναι περισσότερο... διψασμένη και της δίδεται η ευκαιρία. Πιστεύω πως έχουν ίσες πιθανότητες. Εύχομαι να παίξουν καλό ποδόσφαιρο και ο καλύτερος ας κερδίσει».

Πάμπος Χριστοδούλου

Μικρό προβάδισμα στην έδρα

«Το σίγουρο είναι πως ο ΑΠΟΕΛ έχει ένα μικρό πλεονέκτημα λόγω της ισοπαλίας. Ο αγώνας είναι στο ΓΣΠ, θα έχει και τον κόσμο στο πλευρό του, όμως δεν παύει να είναι ένα παιχνίδι, ένας τελικός όπως ήρθαν τα πράγματα και η ομάδα που θα προετοιμαστεί καλύτερα και βρεθεί στη μέρα της να έχει αυξημένες πιθανότητες να πάρει το αποτέλεσμα που θέλει.

Προφανώς έχει το πλεονέκτημα ο ΑΠΟΕΛ αλλά και η ΑΕΚ απέδειξε πως διαθέτει πολύ καλό σύνολο το οποίο στη μέρα του μπορεί να κερδίσει οποιοδήποτε αντίπαλο σε οποιαδήποτε έδρα. Αυτό το πλεονέκτημα που ανέφερα για τον ΑΠΟΕΛ έχει να κάνει πως σε περίπτωση που προηγηθεί, θα υποχρεώσει την ΑΕΚ να αναζητήσει δύο γκολ για να γυρίσει το ματς, ενώ σε αντίθετη περίπτωση ο ΑΠΟΕΛ θα ψάχνει μόνο ένα.

Πιθανόν, επειδή η ΑΕΚ θα πάει συνειδητοποιημένη στη Λευκωσία, ότι δηλαδή θέλει ένα αποτέλεσμα, αυτό τη βοηθήσει να παίξει περισσότερο ελεύθερα, χωρίς ιδιαίτερη πίεση και ίσως στη διάρκεια του αγώνα χρειαστεί τα παίξει όλα για όλα.

Δεν μπορούμε να γνωρίζουμε αν θα της βγει ή όχι, διότι δε θα πρέπει να μας διαφεύγει πως ο ΑΠΟΕΛ είναι μια ομάδα που ξέρει πολύ καλά να κλείνεται και να φεύγει στην κόντρα. Σ' αντίθεση με την ΑΕΚ, που της αρέσει περισσότερο το οργανωμένο ποδόσφαιρο και η κατοχή της μπάλας. Δεν είναι απλό να μιλήσει κάποιος με σιγουριά ποια από τις δύο είναι αδιαφιλονίκητο φαβορί αλλά, αν μπορώ να δώσω προγνωστικά με ποσοστά, θα έδινα 55% στον ΑΠΟΕΛ λόγω έδρας και ισοπαλίας και στην ΑΕΚ 45%».

Χριστάκης Χριστοφόρου

Ενταση και σκοπιμότητες

«Ο ΑΠΟΕΛ παίζει στην έδρα του, ακόμη και χωρίς φιλάθλους το ΓΣΠ είναι το γήπεδο που όλοι γνωρίζουν καλύτερα. Θα έχει ωστόσο, χιλιάδες οπαδούς που θα σπρώχνουν τους παίκτες για να δώσουν όλη τους την ενέργεια. Θα δημιουργήσουν ατμόσφαιρα «εχθρική» προς τους ποδοσφαιριστές της ΑΕΚ. Ο ΑΠΟΕΛ ευνοείται με νίκη αλλά και με ισοπαλία. Είναι σημαντικό ότι ευνοείται με ισοπαλία διότι πολλές φορές που έπαιξε να κρατήσει αποτέλεσμα, το έπραξε με εξαιρετική ομαδική άμυνα.

Ο ΑΠΟΕΛ πρέπει να παίξει ασφαλισμένα, χωρίς να ρισκάρει. Για παράδειγμα να βγαίνει με τον ένα ακραίο μπακ και όχι και με τους δύο ακραίους μπακ, ταυτόχρονα. Ο ΑΠΟΕΛ επίσης, μπορεί να αμυνθεί στο μισό γήπεδο και: α) να καλύψει τη βραδύτητα στον στόπερ (Πέτροβιτς) και β) να αμυνθεί καλύτερα στο ψηλό παιχνίδι της ΑΕΚ με τους πολύ καλούς στον αέρα αμυντικούς του. Μπορεί να παίξει επίσης με κάθετες πάσες προς τον Κβιλιτάια, ο οποίος έχει την ικανότητα να κρατήσει μπάλα μέχρι να υποστηριχθεί από τους συμπαίκτες του. Επίσης, μπορεί να εκμεταλλευθεί τους ανοικτούς χώρους που θα αφήνει η ΑΕΚ, με τους γρήγορους Μαρκίνιο, Εντογκαλά και Δώνη (αλλαγή).

Από την άλλη, οι παίκτες της ΑΕΚ πρέπει να αποβάλουν από το μυαλό τους το «Τι ευκαιρία έχασαν την περασμένη αγωνιστική;», να παρουσιαστούν έτοιμοι ψυχολογικά ότι μπορούν να κερδίσουν τον ΑΠΟΕΛ και ταυτόχρονα το πρωτάθλημα. Η ΑΕΚ βασίζεται στην κυκλοφορία της μπάλας, πρέπει όμως να μην αφήσει χώρους στην άμυνά της που θα προσπαθήσει να εκμεταλλευτεί ο ΑΠΟΕΛ με γρήγορες αντεπιθέσεις. Δύναμή της είναι οι πλαγιοκοπήσεις, ειδικά με τον Φαράζ από δεξιά. Αν ο ΑΠΟΕΛ είναι στο μισό γήπεδο, τότε η ΑΕΚ θα πρέπει να δημιουργήσει φάσεις ένας εναντίον ενός (1vs1), ειδικά με τον Φαράζ, για να έχει σέντρες στην επανορθωτική του ΑΠΟΕΛ. Πιστεύω θα είναι παιχνίδι με ένταση και πολλές σκοπιμότητες».

Πανίκος Γεωργίου

Εμπειρος ο ΑΠΟΕΛ, εξετάσεις η ΑΕΚ

«Είναι ένα ματς όποιος το κερδίσει θα κατακτήσει τον τίτλο. Ο ΑΠΟΕΛ είναι περισσότερο έμπειρος, θα αγωνιστεί στην έδρα του και μπροστά στον κόσμο του. Είναι μια ομάδα η οποία σχεδόν πάντα εκμεταλλεύεται τους οπαδούς της. Συμβάλλει ο κόσμος και τη δυναμώνει στο γήπεδο.

Όμως και η ΑΕΚ έδειξε στοιχεία εξαιρετικής ομάδας, πολύ καλά στελεχωμένη, και το έδειξε κυρίως στα τελευταία 15 παιχνίδια της. Το Σάββατο καλείται να δώσει εξετάσεις. Καλείτε να φορέσει το κοστούμι του πρωταθλητή στη Λευκωσία... να αποκτήσει το DNA του πρωταθλητή.

Κατά τη γνώμη μου ο ΑΠΟΕΛ λόγω έδρας, ας μην ξεχνάμε πως είναι και έμπειρη ομάδα και με την παρουσία τού κόσμου του, βρίσκεται πιο κοντά στον τίτλο. Όμως στο ποδόσφαιρο, ποτέ δεν είσαι σίγουρος, και η ΑΕΚ έχει τις δικές της πιθανότητες. Προσωπικά εύχομαι οι δύο ομάδες να μας προσφέρουν καλό θέαμα. Αμφότερες έχουν τις ικανότητες να το κάνουν και ο νικητής να πανηγυρίσει τον τίτλο. Αν και η ισοπαλία να σημειώσουμε, είναι στα συν του ΑΠΟΕΛ».

ΑΠΟΨΕΙΣ

Μεγάλες ομάδες, «μικρές» διοικήσεις

Του **ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΟΓΙΔΗ**

Τα δεδομένα και το ισοζύγιο δυνάμεων έχουν αλλάξει τα τελευταία χρόνια και στο κυπριακό ποδόσφαιρο. Κάτω από οποιεσδήποτε συνθήκες, εξακολουθούν να υπάρχουν οι μεγάλες ομάδες, όπως αυτές καθορίζονται από πολλά πράγματα και όχι μόνο από το πού καταλήγει μια νίκη, ένας τίτλος ή μια σημαντική διάκριση. Τα όσα διαδραματίζονται τις τελευταίες μέρες με τον κόσμο της Ανόρθωσης, την εντυπωσιακή και παράλληλα συγκινητική ενεργοποίησή του, το αποδεικνύουν περίτρανα και αποτελούν απλά την πιο πρόσφατη ή τελευταία χρονικά απόδειξη, γιατί ανάλογο σκηνικό δεν είναι η πρώτη φορά που καταγράφηκε, όπως και η Ανόρθωση δεν είναι η μόνη από τις μεγάλες ομάδες του κυπριακού ποδοσφαίρου, η οποία βίωσε ανάλογες καταστάσεις.

Η αντίδραση του κόσμου της Ανόρθωσης, η αντίδραση του κόσμου μιας μεγάλης ομάδας έχει ήδη καταγραφεί ως μια ιστορική επιτυχία, ανεξαρτήτως της τελικής έκβασης στη γενικότερη προσπάθεια να βγει η Ανόρθωση από το οικονομικό της αδιέξοδο, ακόμη και αν αποδειχθεί πως η κατάσταση δύσκολα σώζεται, παρά την τεράστια κινητοποίηση του απλού κόσμου. Υπάρχει όμως και η άλλη όψη του νομίσματος, όψη η οποία δεν αλλάζει ακόμη και με θετική την κατάληξη της προσπάθειας. Αυτή της τεράστιας ευθύνης για το πού βρίσκεται σήμερα η Ανόρθωση. Της τεράστιας ευθύνης, όλων όσοι τα τελευταία χρόνια δεν συμπεριφέρθηκαν όπως ο απλός κόσμος της Ανόρθωσης τις τελευταίες εβδομάδες. Όλων όσοι δεν έβαλαν μπροστά το καλό του σωματείου, και ας δεσμεύθηκαν για κάτι τέτοιο. Γιατί οι λάθος χειρισμοί που έθεσαν σε κίνδυνο την κυριότητα του σταδίου «Αντώνης Παπαδόπουλος», χρονολογούνται. Γιατί σε ανάλογη δυσχερή οικονομική θέση ξαναβρέθηκε το ποδοσφαιρικό τμήμα, γιατί τα σοβαρά λάθη της φετινής διοίκησης-διαχείρισης, αποτελούν επανάληψη ανάλογων λαθών και από προηγούμενες διοικήσεις.

Αν η Ανόρθωση έχει ελπίδα και δυνατότητα να επιβιώσει από τη δύσκολη και εξαιρετικά κρίσιμη περίοδο την οποία διέρχεται, αν στο παρελθόν κερδισμένες από τέτοιες «μάχες» βγήκαν και άλλες ομάδες ανάλογου εκτοπίσματος, είναι γιατί ως μεγάλες ομάδες έχουν τα στοιχεία εκείνα στο DNA τους, από τα οποία μπορούν να αντλήσουν δύναμη και να βρουν λύσεις. Κάθε άλλο όμως παρά άλλοθι μπορεί να αποτελεί αυτό, για όσους επιλέγουν και αναλαμβάνουν τις τύχες ομάδων τέτοιου εκτοπίσματος. Κάθε άλλο παρά λύση θα πρέπει να αποτελεί για τις διοικήσεις τέτοιων ομάδων, να ζητούν και πολλές φορές να εκλιπαρούν για τη βοήθεια του κόσμου.

Διοικήσεις χωρίς κατάλληλο πλάνο, σχεδιασμό και σωστή διαχείριση, διοικήσεις «μικρές» απέναντι στο εκτόπισμα των μεγάλων ομάδων που εκπροσωπούν...

Η αναγνώριση των πρωταθλητών να γίνει με την αξιοποίησή τους

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΚΟΥΚΟΥΛΑ**

Αξια και δίκαιη η αποθέωση που γνώρισαν οι πιτσιρικάδες ποδοσφαιριστές του Ολυμπιακού για την κατάκτηση της κορυφής της Ευρώπης, στην κατηγορία τους. Αντιμετώπισαν μεγάλους συλλόγους, οι οποίοι τη δημιουργία παικτών την έχουν αναγάγει σε επιστήμη.

Το ζητούμενο πλέον γι' αυτά τα παιδιά είναι και η αναγνώριση. Οχι αυτή που διατυπώθηκε στους πηχυαίους τίτλους ή στους ύμνους από τον Τύπο και τους παράγοντες, αλλά από τη διοίκηση της ομάδας τους.

Και αυτή η –στην πράξη– αναγνώριση πρέπει να μετουσιωθεί με την προώθηση στην ανδρική ομάδα αυτών που το ταλέντο τους είναι αποδεδειγμένο. Φυσικά και δεν είναι δυνατόν να απορροφηθούν όλα. Θα είναι όμως εγκληματικό να «χαθούν» όλα. Γιατί είναι απαράδεκτο να ξοδεύονται εκατομμύρια ευρώ για την αγορά ή ενοικίαση πολλών ξένων, που απλώς έρχονται στη χώρα μας επειδή τους διώχνουν οι ομάδες τους, και να μην αξιοποιούνται τα ταλέντα που υπάρχουν στις ακαδημίες των ΠΑΕ. Για εμπορικούς ή επικοινωνιακούς λόγους.

Οταν βλέπουμε να παίζουν σε πρωταθλήματα υψηλού επιπέδου εκατοντάδες παιδιά των δεκαέξι, δεκαεπτά και δεκαοκτώ ετών, γιατί στο δικό μας αυτά να μετριούνται στα δάχτυλα του ενός χεριού;

Θα έχει ενδιαφέρον, για τους ιστορικούς του ελληνικού ποδοσφαίρου, να κρατήσουν το φύλλο αγώνα του ευρωπαϊκού τελικού του Ολυμπιακού. Και σε λίγα χρόνια να μάθει ο κόσμος πού παίζουν αυτά τα παιδιά.

Μακάρι όλα τους να φορούν φανέλες μεγάλων ομάδων και να διαπρέπουν. Θα είναι ένα τεράστιο βήμα για την πρόοδο του ποδοσφαίρου μας. Υπάρχει όμως ανάπτυξη μόνο με τις ευχές;

ecommbx

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ

Μ. ΣΑΒΒΑΤΟ 4 - ΚΥΡΙΑΚΗ ΠΑΣΧΑ 5 ΜΑΪΟΥ 2024

ecommbx

Μεταβολές εβδομάδας

Χ.Α.Κ.	Χ.Α.	Dow Jones	Nasdaq	Nikkei	Dax	FTSE 100	Πετρέλαιο	€/$
1,22%	0,26%	-0,06%	0,73%	-0,47%	-1,13%	1,01%	-4,81%	- 0,10%

ΔΥΤΙΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ

Πλήρωσαν στη Ρωσία φόρους ύψους 800 εκατ. ευρώ Σελ. 9

ΔΙΑΒΑΣΤΕ

ΕΜΠΟΡΙΚΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ

Η Κίνα προετοιμάζεται για νέα μάχη με Τραμπ

Η Κίνα προετοιμάζεται πυρετωδώς για το ενδεχόμενο νέου εμπορικού πολέμου με τις ΗΠΑ σε περίπτωση επανεκλογής του Τραμπ. Η θητεία του στον Λευκό Οίκο είχε προκαλέσει αναταραχή στις διμερείς σχέσεις. Τώρα το Πεκίνο προετοιμάζεται αθόρυβα για την προοπτική επιστροφής του. **Σελ. 11**

ΚΤΗΜΑΤΑΓΟΡΑ ΕΛΛΑΔΑΣ

Το δικό τους κεραμίδι εξασφάλισαν 9.149 νέοι

Θετικός είναι ο απολογισμός του προγράμματος «Σπίτι μου», που διευκολύνει νέους έως 39 ετών να αγοράσουν κατοικία στην Ελλάδα. Υποβλήθηκαν πάνω από 40.000 αιτήσεις, εγκρίθηκαν 9.149, έχουν δηλαδή βρεθεί τα ακίνητα και έχουν δεσμευθεί τα ποσά του δανείου από τις τράπεζες. **Σελ. 12**

Απόδοση δεκαετών ομολόγων

	Απόδοση	Εβδομαδιαία αλλαγή
Κύπρος	**3,35%**	**0,06%**
Γερμανία	2,58%	-0,05%
Γαλλία	3,04%	-0,08%
Ιταλία	3,91%	-0,11%
Ισπανία	3,35%	-0,08%
Ιρλανδία	2,96%	-0,06%
Ελλάδα	3,56%	0,11%
Ην. Βασίλειο	4,36%	0,00%

Βαθμολογία από οίκους αξιολόγησης

Οίκος Αξιολόγησης	Μακροπρόθεσμο Χρέος	Προοπτικές (outlook)
DBRS	BBB (High)	Σταθερή
Fitch	BBB	Θετική
Moody's	Baa2	Σταθερή
S&P	BBB	Θετική
Scope Ratings	BBB+	Σταθερή

Σε σωστό δρόμο το ξέπλυμα της Κύπρου

Θετικές αξιολογήσεις για τα μέτρα που έχουν ληφθεί, αλλά η προσπάθεια πρέπει να συνεχισθεί

Οι κινήσεις και τα μέτρα που έχει λάβει η Κύπρος την τελευταία δεκαετία για την καταπολέμηση του ξεπλύματος του μαύρου χρήματος, άρχισαν να αξιολογούνται θετικά και ο δρόμος για ξέπλυμα του ονόματος της Κύπρου έχει ανοίξει.

Η Moneyval αξιολογεί θετικά την προσπάθεια για τη βελτίωση του πλαισίου για το ξέπλυμα, και έτσι στη νέα αξιολόγησή της αναφέρει πως η χώρα έχει σημειώσει πρόοδο στην αντιμετώπιση των περισσότερων αδυναμιών τεχνικής συμμόρφωσης που είχαν εντοπιστεί στην κοινή έκθεση αξιολόγησης στο μακρινό 2019.

Σύμφωνα με τους εμπειρογνώμονες έχουν ληφθεί διάφορα μέτρα για την αξιολόγηση της έκθεσης σε κίνδυνο χρηματοδότησης της τρομοκρατίας από τον μη κερδοσκοπικό τομέα και την ενίσχυση των δραστηριοτήτων εποπτείας, αν και αυτά δεν έχουν ακόμη εφαρμοστεί πλήρως. Η έκθεση διαπιστώνει ότι η Κύπρος έχει βελτιώσει τη συμμόρφωσή της με τις συστάσεις της Ομάδας Χρηματοοικονομικής Δράσης για «νέες τεχνολογίες» και σημείωσε επίσης πρόοδο προς τη βελτίωση του επιπέδου συμμόρφωσής της με τους «μη κερδοσκοπικούς οργανισμούς». **Σελ. 3**

Με δασμούς 50% θα φρενάρουν τα κινεζικά ηλεκτρικά Ι.Χ.

Η υπόθεση της επιβολής δασμών ως τροχοπέδη στις αναρίθμητες εισαγωγές κινεζικών ηλεκτρικών αυτοκινήτων δεν είναι απλή για την Ευρωπαϊκή Ενωση. Σύμφωνα με τα πορίσματα μελέτης, την οποία εκπόνησε η Rhodium Group, για να είναι αποτελεσματική η εν λόγω διαδικασία πρέπει να εφαρμοστούν επιβαρύνεις σχεδόν 50%. Η δε έρευνα των Βρυξελλών περί των επιδοτήσεων στα κινεζικά ηλεκτρικά αυτοκίνητα αναμένεται να ολοκληρωθεί εντός εβδομάδων, αλλά οι ερευνητές της Rhodium Group διατείνονται ότι οποιαδήποτε τιμωρητική ενέργεια ίσως αποβεί πολύ άτολμη για να αποτρέψει τις κινεζικές αυτοκινητοβιομηχανίες. **Σελ. 10**

Ο πόλεμος «βυθίζει» και την κρουαζιέρα

Απώλειες εκατομμυρίων

Βαρύ πλήγμα δέχεται φέτος ο κλάδος κρουαζιέρας από τις συγκρούσεις στην Ανατολική Μεσόγειο. Πολλά κρουαζιερόπλοια τα οποία αρχικά προορίζονταν για τη Λεμεσό, έχουν ανακατευθυνθεί στον Πειραιά, τη Γένοβα, την Κοπεγχάγη και τη Ρώμη. Εκτιμάται ότι οι απώλειες στην οικονομία από τον κλάδο της κρουαζιέρας ξεπερνούν τα 100 εκατ. ευρώ. Διορίστηκε επιτροπή και εξετάζει την κατάσταση. **Σελ. 4**

Δυναμώνει τη μετοχή της η Τρ. Κύπρου

Μέσω του buyback

Σε «μπαράζ» επαναγοράς μετοχών (buyback) έχει προχωρήσει η Τράπεζα Κύπρου, με στόχο να ενδυναμώσει ακόμα περισσότερο τη μετοχή της και να δώσει παραπάνω αξία στους μετόχους της. Είναι διαδικασία που θα συνεχίσει για τους επόμενους 6-9 μήνες, με στόχο να φτάσει το επίπεδο των 25 εκατομμυρίων ευρώ. **Σελ. 4**

ΑΝΑΛΥΣΗ / *Της* **ΡΕΜΠΕΚΑ ΚΡΙΣΤΙ / REUTERS BREAKINGVIEWS**

Επιθετική ρητορική, μετριοπαθής πολιτική

Η πρόεδρος της Κομισιόν υιοθετεί δημοσίως σκληρή γραμμή έναντι της Κίνας. Ωστόσο, η απογοήτευση λόγω των επιδοτήσεων του Πεκίνου έρχεται σε αντίθεση με την ανάγκη των κομβικών επιχειρήσεων της Ε.Ε. για προσιτά εξαρτήματα πράσινης μετάβασης. Οι ενέργειες της Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν δείχνουν ηπιότερες των λόγων της. Η εκστρατεία της για δεύτερη θητεία στην Κομισιόν εξαρτάται από την ικανότητά της να κρούει τον κώδωνα του κινδύνου για την Κίνα χωρίς να θρυμματίζει την ευρωπαϊκή οικονομία. Το αμφίσημο μήνυμα της Γερμανίδας πρώην υπουργού Αμύνης συμπίπτει με τις αντικρουόμενες προτεραιότητες των 27 μελών της Ε.Ε., τα οποία ορίζουν τους ελέγχους επί των εξαγωγών και την εξωτερική πολιτική τους, πλην όμως ακολουθούν την Ε.Ε. στους δασμούς και στις εμπορικές συμφωνίες. Ο Γερμανός καγκελάριος Ολαφ Σολτς είναι ένας καθόλου ένθερμος υποστηρικτής της Φον ντερ Λάιεν, η οποία διορίστηκε το 2019, ενώ μόλις αφίχθη από μια επίσκεψη στην Κίνα όπου αποπειράθηκε να τονώσει τους εμπορικούς δεσμούς παρά τις ανησυχίες του για την ασφάλεια.

Εν τω μεταξύ, ο Γάλλος πρόεδρος Εμανουέλ Μακρόν, του οποίου η αρχική στήριξη προς την πρόεδρο της Κομισιόν έχει υποχωρήσει, εκτιμά ότι το Πεκίνο συνιστά σοβαρότερη προτεραιότητα για τις Βρυξέλλες παρά για την Ουάσιγκτον. Ζήτησε μάλιστα πολύ επιθετικότερη στάση ως προς τις επενδύσεις και τις επιδοτήσεις, ώστε η Γηραιά Ηπειρος να υπερσκελίσει τις αντιπάλους της. Συνεπώς, η Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν απαιτείται να αγωνιστεί αμφιπλεύρως του εκλογικού ρινγκ: αφενός να συνεχίσει τις έρευνες επί των κινεζικών επιδοτήσεων σε ιατρικό εξοπλισμό και σιδηροδρόμους, να απειλήσει με υψηλούς δασμούς σε ηλεκτρικά οχήματα και μπαταρίες και ως μοχλό πίεσης προς το Πεκίνο να χρησιμοποιήσει τις έρευνες στις ΑΠΕ, αφετέρου να υπερασπιστεί τον ευρωπαϊκό στόχο για μηδενικές εκπομπές έως το 2050. Κι αυτό προϋποθέτει να εκμεταλλευθεί τις κινεζικές φθηνές μπαταρίες και τους ηλιακούς συλλέκτες αντί να κηρύξει εμπορικό πόλεμο με νέους δασμούς. Οι ευρωπαϊκές εταιρείες αντιμετωπίζουν ένα παρόμοιο αίνιγμα. Από την κολοσσιαία ολλανδική ASML, που κατασκευάζει εξοπλισμό παραγωγής τσιπ, έως τις γερμανικές αυτοκινητοβιομηχανίες, η προσπάθεια έγκειται στο να διαφοροποιηθεί ο περιορισμός των εξαγωγών λόγω οικονομικής ασφάλειας και των ξένων επενδύσεων λόγω διακυβευόμενων στρατιωτικών συμφερόντων από την ανάγκη μη εξάρτησης από μεμονωμένη προμηθευτική πηγή ή περιφέρεια του κόσμου. Η Κίνα είναι η τρίτη μεγαλύτερη αγορά των εξαγωγών της Ε.Ε. μετά τις ΗΠΑ και τη Βρετανία, καθώς και η μεγαλύτερη πηγή εισαγωγών της, σύμφωνα με τη Eurostat.

Οι ενέργειες της Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν έναντι της Κίνας δείχνουν ηπιότερες των λόγων της.

pwc

Σας ευχόμαστε

Καλό Πάσχα!

www.pwc.com.cy

Ταχύτερα θερμαίνεται η Ευρώπη

Με διπλάσιο ρυθμό από τον παγκόσμιο μέσο όρο, λένε ΟΗΕ και Copernicus

A.P. PHOTO/AURELIEN MORISSARD

Τουρίστες προσπαθούν να δροσιστούν στη μικρή πισίνα έξω από το μουσείο του Λούβρου στο Παρίσι. Στο Αλγκάρβε της Πορτογαλίας, στη Σαρδηνία και στη Σικελία, οι δήμοι υιοθέτησαν αυστηρά μέτρα εξοικονόμησης του νερού, ενώ η Καταλωνία αντιμετωπίζει «τη χειρότερη ξηρασία του τελευταίου αιώνα».

ΓΕΝΕΥΗ. Συναγερμό σημαίνει ο ΟΗΕ σε έκθεση του Παγκόσμιου Οργανισμού Μετεωρολογίας και του προγράμματος Copernicus, που διαπιστώνει ότι η Ευρώπη είναι η ταχύτερα θερμαινόμενη ήπειρος, με τις θερμοκρασίες εκεί να αυξάνονται με διπλάσιο ρυθμό σε σχέση με τον παγκόσμιο μέσο όρο. Η έκθεση περιγράφει και προειδοποιεί για τις δεινές συνέπειες που έχει η αύξηση των θερμοκρασιών για την ανθρώπινη υγεία, την τήξη των παγετώνων και την οικονομική δραστηριότητα. Τα στοιχεία δείχνουν ότι το 2023 ήταν το θερμότερο έτος στην Ιστορία της Ευρώπης, με παρατεταμένο καλοκαίρι από τον Ιούνιο μέχρι και τον Σεπτέμβριο που χαρακτηρίσθηκε από καύσωνες, δασικές πυρκαγιές, ξηρασίες και πλημμύρες.

«Η θνητότητα που αποδίδεται στην αυξημένη θερμοκρασία αυξήθηκε κατά 30% τα τελευταία 20 χρόνια, ενώ οι θάνατοι από καύσωνες αυξήθηκαν κατά 94% στην ευρωπαϊκή ήπειρο», αναφέρει η έκθεση του μετεωρολογικού οργανισμού του ΟΗΕ. Παρότι ακριβής εκτίμηση της αποδιδόμενης σε καύσωνες θνητότητας δεν υπάρχει ακόμη για το 2023, ο οργανισμός επισημαίνει ότι 55.000 με 72.000 άνθρωποι πέθαναν σε ημέρες καύσωνα τα έτη 2023, 2022 και 2010.

Η μεγάλη πρόκληση

Στην έκθεση με τίτλο «Η κατάσταση του κλίματος στην Ευρώπη 2023», ο μετεωρολογικός οργανισμός αποκαλύπτει μερικές από τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής για την ήπειρό μας. «Η κλιματική κρίση είναι η μεγαλύτερη πρόκληση της γενιάς μας. Παρότι το κόστος της κλιματικής δράσης μοιάζει υψηλό, εκείνο της απραξίας είναι πολύ μεγαλύτερο. Οπως δείχνει η έκθεση, πρέπει να αξιοποιήσουμε την επιστήμη προκειμένου να προσφέρουμε λύσεις για το καλό της κοινωνίας», λέει η Σελέστ Σάουλο, γενική γραμματέας του Οργανισμού Μετεωρολογίας του ΟΗΕ. Ο μέσος όρος των θερμοκρασιών στην Ευρώπη την τελευταία πενταετία υπήρξε αυξημένος κατά 2,3 βαθμούς Κελσίου σε σχέση με την προβιομηχανική εποχή. Η αύξηση αυτή στον υπόλοιπο πλανήτη ήταν της τάξης του 1,3 βαθμών Κελσίου.

Η έκθεση με σήμανση «κόκκινος συναγερμός» επισημαίνει την αύξηση θανάτων από καύσωνες, ενώ το οικονομικό κόστος από τα ακραία καιρικά φαινόμενα ανήλθε στα 13,4 δισ. ευρώ.

«Η Ευρώπη βίωσε μία ακόμη χρονιά αυξανόμενων θερμοκρασιών και ακραίων καιρικών φαινομένων, με καύσωνες, πυρκαγιές, θερμοκρασίες ρεκόρ, τήξη αιώνιων πάγων και έλλειψη χιονόπτωσης», λέει η Ελίζαμπεθ Χαμτούς, υποδιευθύντρια του προγράμματος Copernicus. Η έκθεση των δύο οργανισμών αναφέρει επίσης ότι η ευρωπαϊκή ήπειρος έχει την ευκαιρία να αναπτύξει στοχευμένες στρατηγικές για την επιτάχυνση της μετάβασης προς τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, όπως την αιολική, την ηλιακή και την υδροηλεκτρική. Η Ευρώπη παρήγαγε το 2023 ποσοστό 53% της ενέργειάς της από ανανεώσιμες πηγές, από 36% το 2022. Για δεύτερη συνεχόμενη χρονιά, περισσότερη ενέργεια παρήχθη στην Ευρώπη από ανανεώσιμες πηγές, παρά από τα ορυκτά καύσιμα.

Η φετινή έκθεση του ΟΗΕ για την παγκόσμια κατάσταση του κλίματος έφερε σήμανση «κόκκινος συναγερμός» και περιείχε την προειδοποίηση ότι ο κόσμος δεν κάνει αρκετά για να καταπολεμήσει τις επιπτώσεις της υπερθέρμανσης του πλανήτη. Το πρόγραμμα Copernicus έδειξε ότι ο Μάρτιος ήταν ο δέκατος κατά σειρά μήνας θερμοκρασιών ρεκόρ σε όλο τον κόσμο. Την ίδια ώρα, η μέση θερμοκρασία της επιφάνειας των θαλασσών στην Ευρώπη έσπασε το 2023 το προηγούμενο ρεκόρ της.

Η ευρωπαϊκή έκθεση εστιάζει φέτος στις επιπτώσεις των υψηλών θερμοκρασιών στην ανθρώπινη υγεία, επισημαίνοντας ότι οι θάνατοι από καύσωνες έχουν αυξηθεί στην ήπειρό μας. Το οικονομικό κόστος από τα ακραία καιρικά φαινόμενα ανήλθε στα 13,4 δισ. ευρώ. «Εκατοντάδες χιλιάδες άνθρωποι επηρεάσθηκαν από τα ακραία καιρικά φαινόμενα του 2023 στην Ευρώπη, με μεγάλες οικονομικές απώλειες σε όλη την ήπειρο, που εκτιμώνται σε δεκάδες δισ. ευρώ», λέει ο διευθυντής του Copernicus, Κάρλο Μπουοντέμπο.

Πυρκαγιές και παγετώνες

Οι καύσωνες ευνόησαν τις δασικές πυρκαγιές, την ανομβρία και τις πλημμύρες, αναφέρει η έκθεση. Οι υψηλές θερμοκρασίες συνέβαλαν στη συρρίκνωση των παγετώνων, συμπεριλαμβανομένων και αυτών στις Αλπεις. Οι ευρωπαϊκοί παγετώνες έχασαν έτσι ποσοστό 10% των πάγων τους μέσα σε δύο μόλις χρόνια.

Οι συντάκτες της μελέτης επισημαίνουν, ωστόσο, κάποιες εξαιρέσεις, όπως ότι οι θερμοκρασίες στη Σκανδιναβία και στην Ισλανδία καταγράφηκαν κάτω από τον μέσο όρο, την ώρα που ο υδράργυρος κατέρριπτε ρεκόρ εποχής σε άλλα σημεία της Ευρώπης. Στη Μεσόγειο, από τη Βόρεια Αφρική μέχρι την Ιταλία και από τα παράλια του Ατλαντικού μέχρι την Κρήτη, η ξηρασία και η ανομβρία μοιάζουν να αποτελούν πια φαινόμενο διαρκείας. Στην περιοχή του Αλγκάρβε στην Πορτογαλία, στη Σαρδηνία και τη Σικελία, οι δήμοι υιοθέτησαν αυστηρά μέτρα εξοικονόμησης του νερού. Η Καταλωνία αντιμετωπίζει «τη χειρότερη ξηρασία του τελευταίου αιώνα», σύμφωνα με τον πρόεδρο της περιοχής, Περ Αραγόνες, ο οποίος την κήρυξε σε κατάσταση εκτάκτου ανάγκης την 1η Φεβρουαρίου για να αντιμετωπίσει τη λειψυδρία.

Ο δήμος της Βαρκελώνης βρίσκεται σε διαπραγματεύσεις με τη Βαλένθια για την αγορά πόσιμου νερού, ενώ δύο μεγάλες μονάδες αφαλάτωσης κατασκευάζονται στην πρωτεύουσα της Καταλωνίας. «Η ξηρασία στη μεσογειακή λεκάνη έχει υπερβεί το όριο συναγερμού», αναφέρει έκθεση της επιστημονικής υπηρεσίας της Κομισιόν, που δημοσιοποιήθηκε στις 20 Φεβρουαρίου.

Κατάσταση συναγερμού για λειψυδρία πρέπει να κηρυχθεί, σύμφωνα με το πρόγραμμα Copernicus, σε νότια και ανατολική Ισπανία, νότια Γαλλία, σχεδόν στο σύνολο της Ιταλίας, τη Μάλτα, την Κύπρο, μέρος της Ρουμανίας, της δυτικής Τουρκίας και σε όλη την Ελλάδα.

Οι ελλείψεις αυτές θα επηρεάσουν μοιραία την οικονομία των μεσογειακών χωρών, με τη σταδιακή εξαφάνιση της πισίνας, των δημόσιων κρηνών, των ντους στις παραλίες και του γκαζόν στις πλησιέστερες από την ανομβρία ζώνες της ηπείρου μας. Η έλλειψη νερού μεταφράζεται και σε δραστικό περιορισμό των αρδευτικών εκτάσεων, κόστος που μετακυλίεται στους καταναλωτές.

REUTERS

Μέτρα για βιώσιμες καλλιέργειες εν μέσω αυξανόμενης ξηρασίας

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΕΛΑΦΡΟΥ**

Βαριές αναμένονται οι επιπτώσεις από τα φαινόμενα ξηρασίας που εκδηλώνονται ήδη και αναπτύσσονται σε όλη την Ευρώπη σε συνάρτηση με την υπό εξέλιξη κλιματική αλλαγή, σύμφωνα με νέα έρευνα που έδωσε στη δημοσιότητα η Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Μείωση της αγροτικής παραγωγής έως και 10% σε ετήσια βάση, πιέσεις στο πόσιμο νερό, σημαντική μείωση στην υδροηλεκτρική ενέργεια (σε ορισμένες περιοχές έως και 10% σε ετήσιο μέσο όρο), καθώς και στις ποτάμιες μεταφορές σε ποσοστό περίπου 2,5%. Ο ευρωπαϊκός άτλας κινδύνου από την ξηρασία διαμορφώθηκε από το ευρωπαϊκό JRC (Κοινό Ερευνητικό Κέντρο) έπειτα από εξέταση δεδομένων, συζητήσεις με ειδικούς, κατανόηση της αλληλεπίδρασης των φαινομένων και χρήση τεχνικών μηχανικής μάθησης. Εξετάστηκαν επίσης οι τάσεις με συνθήκες ανόδου της θερμοκρασίας κατά 1,5, 2 και 3 βαθμών Κελσίου σε σχέση με την προβιομηχανική περίοδο.

Βασικές επιπτώσεις

Οι επιπτώσεις της ξηρασίας στη γεωργία υπό τις τρέχουσες κλιματικές συνθήκες αναμένονται σοβαρές. Η μέση ετήσια μείωση της απόδοσης των καλλιεργειών εκτιμάται έως και 10%, με τους υψηλότερους κινδύνους να εντοπίζονται στην περιοχή της Μεσογείου. Η Ισπανία αντιμετωπίζει μεγάλους κινδύνους ξηρασίας και μείωση των αποδόσεων των καλλιεργειών από 5% στο σιτάρι έως και 10% στο κριθάρι.

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, ευρεία μείωση των γεωργικών αποδόσεων αναμένεται στη Ρουμανία. Σημαντικές εκτιμώνται οι επιπτώσεις και στη χώρα μας. Στην Ελλάδα καταγράφεται τάση μείωσης της απόδοσης στο σιτάρι κατά 2,5%-5% γενικά, φτάνοντας όμως στο 5%-7,5% στην Κεντρική Μακεδονία, στην Κρήτη και στη Βοιωτία. Σε επίπεδο 50ετίας οι μειώσεις αναμένονται στο 30%-40% και στις Περιφέρειες Κ. Μακεδονίας, Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης εκτιμώνται έως και 40%-50%!

Καλύτερη χρήση του νερού άρδευσης, νέες πρακτικές στη γεωργία και επαναχρησιμοποίηση υδάτων συστήνει έκθεση της Ε.Ε.

Στο κριθάρι στην Ελλάδα η ετήσια τάση μείωσης είναι 2,5%-5% σε Θεσσαλία, Στερεά και Δυτική Ελλάδα, αλλά ανεβαίνει στο 5%-7,5% στην υπόλοιπη χώρα. Τέλος, στο ρύζι υπολογίζεται σε βάθος 50ετίας μείωση 20%-30% στην Πελοπόννησο και 30%-40% στη Μακεδονία, όπου υπάρχουν και οι μεγαλύτερες καλλιεργούμενες εκτάσεις.

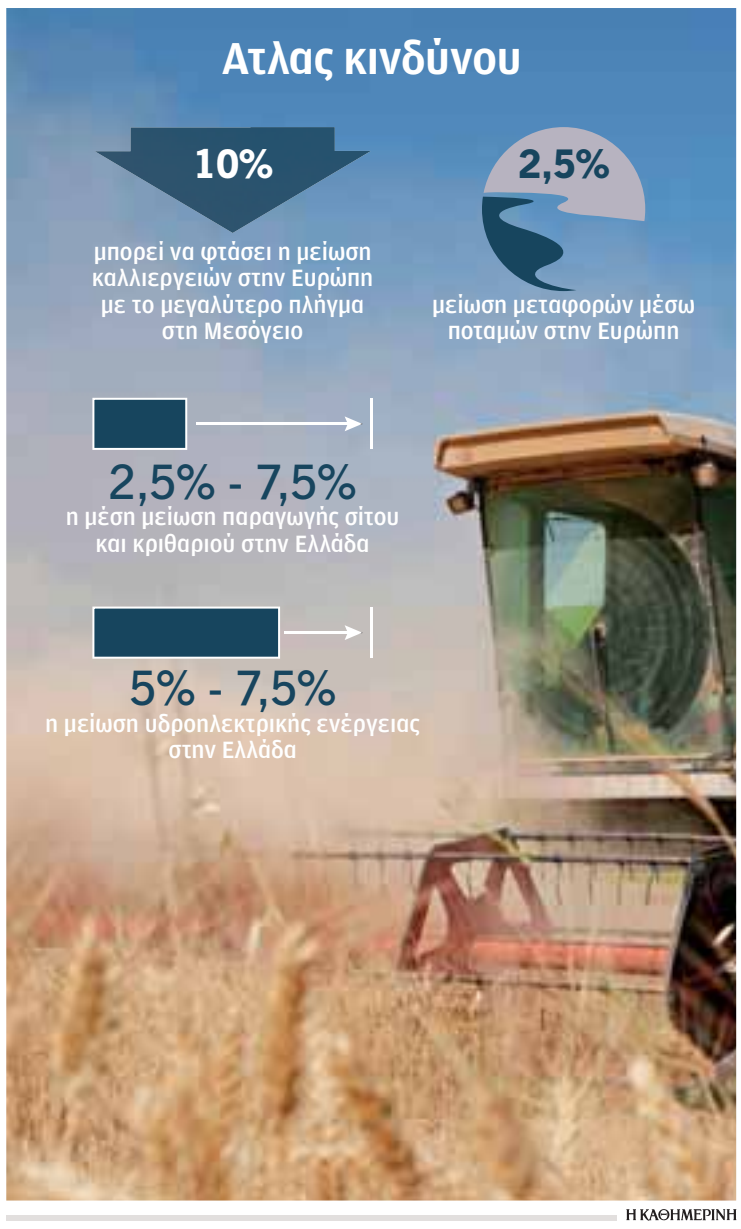

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Η καλύτερη χρήση του νερού άρδευσης και η μείωση των απωλειών, οι βιώσιμες καλλιεργητικές πρακτικές, η εφαρμογή της ευρωπαϊκής οδηγίας επαναχρησιμοποίησης του νερού είναι ορισμένα από τα μέτρα που σημειώνεται στην έκθεση ότι μπορούν να βοηθήσουν.

Πρόβλημα ποιότητας

Οσον αφορά τη δημόσια παροχή νερού, αναφέρεται πως εκτός από την ποσότητα του νερού, αναμένεται να επηρεαστεί και η ποιότητά του, καθώς τα χαμηλότερα επίπεδα νερού συνοδεύονται και από αυξημένη συγκέντρωση ρύπων. Ταυτόχρονα, η αύξηση της ξηρασίας συνδέεται με υψηλότερη ζήτηση νερού, επιτείνοντας τις δυσκολίες. Υπό τις προβλεπόμενες κλιματικές συνθήκες, η άντληση υδάτων που προκαλείται λόγω ξηρασίας αναμένεται να αυξηθεί γύρω από τη Μεσόγειο, ειδικά σε επίπεδα υπερθέρμανσης των +2 °C και +3 °C.

Οι μεγαλύτερες μειώσεις στην παραγωγή υδροηλεκτρικής ενέργειας αναμένονται σε Πορτογαλία, Κύπρο, Ισπανία, Ελλάδα, Εσθονία και Βουλγαρία.

Σοβαρές θα είναι οι συνέπειες της ξηρασίας στο σύστημα παραγωγής ενέργειας, κυρίως στους υδροηλεκτρικούς σταθμούς, αλλά και στις μονάδες πυρηνικής ενέργειας, που χρειάζονται νερό ψύξης. Οπως καταγράφει ο άτλας, υπολογίζονται μέσες ετήσιες απώλειες υδροηλεκτρικής ενέργειας έως και 10% στη νότια Ευρώπη, ενώ όσον αφορά την πυρηνική ενέργεια αυτές περιορίζονται στο 1% σε ετήσια βάση.

Υπό τις τρέχουσες κλιματικές συνθήκες, εκτιμά το JRC, οι μεγαλύτερες σχετικές μειώσεις στην παραγωγή υδροηλεκτρικής ενέργειας λόγω ξηρασίας αναμένονται στην Πορτογαλία, την Κύπρο, την Ισπανία, την Ελλάδα, την Εσθονία και τη Βουλγαρία, αν και οι τρεις τελευταίες χώρες διατρέχουν μικρότερο κίνδυνο σε απόλυτες τιμές. Σημαντικούς κινδύνους θα αντιμετωπίσουν η Γαλλία και η Ιταλία, κυρίως λόγω μεγάλης ζήτησης, αν και οι απώλειες ύδατος στους ταμιευτήρες εκτιμώνται μικρότερες.

Στην Ελλάδα

Ιδιαίτερα σημαντικό είναι ότι στην Ελλάδα υπάρχει εκτίμηση για μείωση της υδροηλεκτρικής ενέργειας κατά 5%-7,5% κατά μέσον όρο σε ετήσια βάση. Το ανησυχητικό είναι ότι σε περίπτωση πιο έντονης κλιματικής αλλαγής με άνοδο της μέσης θερμοκρασίας κατά 3 °C το JRC εκτιμά πως οι απώλειες υδροηλεκτρικής ενέργειας στην περιοχή της Μεσογείου (Ισπανία, Πορτογαλία, Ελλάδα) θα διπλασιαστούν ή και τριπλασιαστούν!

Ούριος άνεμος στην Κύπρο για ξέπλυμα

Μομέντουμ θετικών αξιολογήσεων για να συνεχίσει το έργο η χώρα με τη δημιουργία Ενιαίας Εποπτικής Αρχής

Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ**

Αποδίδουν καρπούς οι κινήσεις που έχει κάνει η Κύπρος την τελευταία δεκαετία για την καταπολέμηση του ξεπλύματος του μαύρου χρήματος. Η Moneyval αξιολογεί θετικά την προσπάθεια για τη βελτίωση του πλαισίου για το ξέπλυμα και έτσι στη νέα αξιολόγηση σημειώνεται πως η χώρα έχει παρουσιάσει πρόοδο στην αντιμετώπιση των περισσότερων αδυναμιών τεχνικής συμμόρφωσης που είχαν εντοπιστεί στην κοινή έκθεση αξιολόγησης στο μακρινό 2019. Από τις συνολικά 40 συστάσεις, η Κύπρος βαθμολογείται με πλήρη συμμόρφωση στις 16, με συμμόρφωση σε «μεγάλο βαθμό» στις 21 και με «εν μέρει» συμμόρφωση σε 3.

Ενώ οι τράπεζες έχουν κάνει πολλά για να βελτιωθεί η εικόνα της χώρας στον τομέα της αντιμετώπισης του ξεπλύματος μαύρου χρήματος, επαγγελματικές ομάδες όπως οι λογιστές και οι δικηγόροι ακόμα δεν μπορούν να συμφωνήσουν για τη δημιουργία μίας Ενιαίας Εποπτικής Αρχής. Ο απώτερος στόχος να ρυθμιστεί η εποπτεία των εταιρειών παροχής διοικητικών υπηρεσιών φαίνεται πως θα είναι δύσκολο έργο. Όσον αφορά στο κεφάλαιο των τραπεζών, η Κεντρική Τράπεζα έθεσε κριτήρια και προϋποθέσεις για σύναψη ή/και συνέχιση επιχειρηματικών σχέσεων με εταιρείες-κελύφη (shell companies), καλώντας τις τράπεζες μέσω εγκυκλίων και οδηγιών της να εφαρμόζουν μέτρα δέουσας επιμέλειας με βάση τον κίνδυνο (risk based approach). Έτσι, κατόπιν εγκυκλίου και οδηγιών της ΚΤΚ για μέτρα δέουσας επιμέλειας έκλεισαν 42.728 σχέσεις με επιχειρήσεις-κελύφη και 125.872 σχετικοί τραπεζικοί λογαριασμοί.

Το 2019 υπενθυμίζεται πως στο πρώτο «draft» της έκθεσης της Moneyval «τραβούσαν το αυτί» σε λογιστές και δικηγόρους, αν και όταν δημοσιεύτηκε η έκθεση εκείνης της χρονιάς οι λογιστές τελικά ήταν εκτός του «σκληρού κάδρου». Οι λογιστές πάντως ακόμα εκφράζουν τη θέση πως, ναι μεν πρέπει να γίνει η Ενιαία Αρχή, ωστόσο όχι με τη μορφή που θέλει η κυβέρνηση να της δώσει, διότι όπως επισημαίνουν παρασκηνιακά, «δεν θα λειτουργήσει ένα τέτοιο μοντέλο και θα είναι δώρο άδωρον η προσπάθεια». Σημειώνεται πως, η Κύπρος έχει υιοθετήσει όλα τα πακέτα κυρώσεων (sanctions) που έχουν ανακοινωθεί από την Μεγάλη Βρετανία, την Ευρώπη και τις ΗΠΑ.

Κατόπιν εγκυκλίου και οδηγιών της ΚΤΚ για μέτρα δέουσας επιμέλειας, έκλεισαν 42.728 σχέσεις με επιχειρήσεις- κελύφη και 125.872 σχετικοί τραπεζικοί λογαριασμοί.

Η έκθεση διαπιστώνει ότι η Κύπρος έχει βελτιώσει τη συμμόρφωσή της με τις συστάσεις της Ομάδας Χρηματοοικονομικής Δράσης για «νέες τεχνολογίες» και σημείωσε επίσης πρόοδο προς τη βελτίωση του επιπέδου συμμόρφωσής της με τους «μη κερδοσκοπικούς οργανισμούς».

Τι έχει πετύχει

Γυρνώντας στα της τελευταίας έκθεσης της Moneyval, από τον Νοέμβριο του 2022 η Κύπρος έχει βελτιώσει το καθεστώς των παρόχων υπηρεσιών εικονικών περιουσιακών στοιχείων, με λίγες μόνο μικρές ελλείψεις να παραμένουν. Σύμφωνα με τους εμπειρογνώμονες έχουν ληφθεί διάφορα μέτρα για την αξιολόγηση της έκθεσης σε κίνδυνο χρηματοδότησης της τρομοκρατίας από τον μη κερδοσκοπικό τομέα και την ενίσχυση των δραστηριοτήτων εποπτείας, αν και αυτά δεν έχουν ακόμη εφαρμοστεί πλήρως. Η έκθεση διαπιστώνει ότι η Κύπρος έχει βελτιώσει τη συμμόρφωσή της με τις συστάσεις της Ομάδας Χρηματοοικονομικής Δράσης για «νέες τεχνολογίες» και σημείωσε επίσης πρόοδο προς τη βελτίωση του επιπέδου συμμόρφωσής της με τους «μη κερδοσκοπικούς οργανισμούς».

Δεν «ξεπλένεται» εύκολα

Το τελευταίο κακό επεισόδιο για την Κύπρο και το όνομά της που δεν φαίνεται να «ξεπλένετε» εύκολα, ήταν το Νοέμβριο. Εκεί, στα «Cyprus Confidential», του κοσνόρτιουμ δημοσιογράφων του ICIJ ερευνήθηκαν τα αρχεία κυπριακών εταιρειών παροχής εταιρικών υπηρεσιών. Η ICIJ διαπιστώνει ότι κυπριακές εταιρείες παρείχαν υπηρεσίες σε εταιρείες που ανήκαν ή ελέγχονταν από Ρώσους εναντίον των οποίων είχαν επιβληθεί κυρώσεις. Σε μερικούς από αυτούς, οι κυρώσεις είχαν επιβληθεί πριν από την εισβολή της 24ης Φεβρουαρίου 2022, λόγω της παράνομης προσάρτησης της Κριμαίας το 2014. Πριν από αυτές τις αποκαλύψεις, υπήρξε μια πληθώρα άλλων. Η λίστα αποκαλύψεων είναι μεγάλη ανά καιρούς, με τα FinCen Files, τα Cyprus Papers, οι αποκαλύψεις του Al Jazeera και άρθρα σε μεγάλα διεθνή δίκτυα.

Τη μεγαλύτερη ίσως επίδραση είχαν οι αποκαλύψεις του δικτύου Al Jazeera. Μετά τις αποκαλύψεις του δικτύου για τον χειρισμό του Κυπριακού Επενδυτικού Προγράμματος (ΚΕΠ), το πρόγραμμα των διαβατηρίων μπήκε σε παύση και έπειτα τερματίστηκε. Η αυστηροποίηση των κριτηρίων για τα διαβατήρια έγινε όταν ήταν ήδη αργά, καθώς πριν το 2019 η μόνη δικλείδα ασφαλείας που χρειαζόταν για να δοθεί διαβατήριο ήταν να αποδείξει ο επενδυτής πως έχει καθαρό ποινικό μητρώο.

Το σύστημα της Κύπρου κατά της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες από τη Moneyval διενεργήθηκε πριν το 2020 τέσσερεις φορές. Οι αξιολογήσεις της Επιτροπής δημοσιεύθηκαν το 1998, το 2002, το 2006 και το 2011, αντίστοιχα. Υπήρξε ακόμα μία -άτυπη- ενδιάμεση, στο πλαίσιο της εκκίνησης του μνημονίου το 2013. Η Κύπρος είναι μέλος της Επιτροπής Moneyval του Συμβουλίου της Ευρώπης που ασχολείται με την Αξιολόγηση των μέτρων που λαμβάνονται κατά της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, από την ίδρυσης της το 1997. Η Moneyval αξιολογεί 33 κράτη και εδάφη και διατυπώνει συστάσεις προς τις εθνικές αρχές όσον αφορά τις αναγκαίες βελτιώσεις στα συστήματά τους για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και για την καταπολέμηση της χρηματοδότησης της διάδοσης των πυρηνικών όπλων.

Σε θάλασσα αβεβαιότητας οι κρουαζιέρες

Πλήγμα στην οικονομία και απώλεια εκατομμυρίων λόγω των συγκρούσεων στην περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου

Του **ΑΝΔΡΕΑ ΚΑΡΑΜΗΤΑ**

Σοβαρό πλήγμα δέχεται φέτος ο κλάδος κρουαζιέρας. Σύμφωνα με τους εμπλεκόμενους φορείς οι πολεμικές συγκρούσεις που μαίνονται στην Ανατολική Μεσόγειο έριξαν τη σκιά τους και στον θαλάσσιο τουρισμό. «Από τα 24 πλοία εν πλω, πλέον επιχειρούμε με οκτώ, ενώ οι επιβάτες που είχαμε στοχεύσει πριν από την έναρξη του πολέμου ανέρχονταν στις 66.000, πλέον καταγράφεται μείωση της τάξης του 34,5%, ποσοστό που μεταφράζεται στις 23.000» ανέφερε στην «Κ» ένας εκ των διευθυντών της Royal Caribbean. Μάλιστα, πρόσφατα δύο εταιρείες που είχαν τη Λεμεσό ως λιμάνι επιβίβασης έστειλαν τα εν λόγω κρουαζιερόπλοια σε άλλα λιμάνια. Αυτή η εξέλιξη έπληξε σε μεγάλο βαθμό και την αγορά της Λεμεσού και την

Ο μεγάλος αριθμός των κρουαζιερόπλοιων τα οποία αρχικά προορίζονταν για τη Λεμεσό, έχουν ανακατευθυνθεί στον Πειραιά, τη Γένοβα, την Κοπεγχάγη και τη Ρώμη.

Τα νέα σκάφη διαθέτουν από εστιατόρια, καταστήματα ρούχων μέχρι και υδροπάρκα για τους μικρούς μας φίλους, ενώ το ταξίδι αποτελεί πλέον εμπειρία και όχι απλή και βαρετή διαμετακόμιση μέχρι τους προορισμούς.

κυπριακή οικονομία γενικότερα, αφού εκτός του ότι οι επιβάτες θα κατέβαιναν και θα αγόραζαν αγαθά και υπηρεσίες από την Λεμεσό, χάνονται τα λιμενικά τέλη, φόροι, η πιθανή αγορά εκ μέρους των εταιρειών τροφοδοσίας από κυπριακές εταιρείες και καύσιμα. Ο μεγάλος αριθμός των κρουαζιερόπλοιων τα οποία αρχικά προορίζονταν για τη Λεμεσό, έχουν ανακατευθυνθεί στον Πειραιά, τη Γένοβα, την Κοπεγχάγη και τη Ρώμη. Η εν λόγω «τρύπα» στην οικονομία απασχόλησε και την κυβέρνηση αφού μετά τις εξελίξεις πήρε την πρωτοβουλία σύστασης επιτροπής, η οποία θα είναι επιφορτισμένη με την αξιολόγηση των νέων πραγματικοτήτων στη βιομηχανία κρουαζιέρας και με την χάραξη εθνικής στρατηγικής για την κυπριακή αγορά κρουαζιέρας. Συγκεκριμένα, η επιτροπή απαρτίζεται από την προεδρία, το υπουργείο Μεταφορών, το υφυπουργείο Ναυτιλίας και το Κυπριακό Ναυτιλιακό Επιμελητήριο. Την ευθύνη συντονισμού θα έχει η υφυπουργός Ναυτιλίας και σύμφωνα με πηγές της εφημερίδας μας η επιτροπή έκανε ήδη την πρώτη της συνάντηση, στην οποία συζητήθηκαν οι νέες συνθήκες της βιομηχανίας.

Κόστος 100 εκατ.

Η αστάθεια στην Ανατολική Μεσόγειο άφησε το σημάδι της και στον τουρισμό, επηρεάζοντας δυσμενώς και τη βιομηχανία κρουαζιέρας. Πηγές από το λιμάνι ανέφεραν ότι η Λεμεσός ανέμενε περισσότερα από 200 κρουαζιερόπλοια, με τα οποία θα ταξίδευαν περίπου 260.000 τουρίστες πριν από τα γεγονότα, ενώ για φέτος οι Αρχές περιμένουν για όλη τη χρονιά μόνο 67 κρουαζιερόπλοια –αριθμός που καθιστά πασιφανές το κενό στην οικονομία. Επιπρόσθετα, οι επιβάτες που αναλογούν σε αυτόν τον αριθμό πλοίων ανέρχονται περίπου στις 115.000 και σε σχέση με πέρυσι οι αριθμοί είναι δραματικά μειωμένοι. Πάντως για αυτή την καλοκαιρινή περίοδο και μέχρι το φθινόπωρο, οι ειδικοί αναμένουν περίπου 30 κρουαζιέρες. Σημαντικό είναι να αναφερθεί πως τα υφυπουργεία Τουρισμού και Ναυτιλίας όταν άρχισαν μεγάλες εταιρείες κρουαζιέρας να ενδιαφέρονται να έχουν την Κύπρο ως βάση των εργασιών τους, υπολόγιζαν πως θα άφηναν στην οικονομία περίπου 100 εκατ. για κάθε χρονιά.

Οι ταξιδιωτικοί πράκτορες

Η «Κ» επικοινώνησε και με ταξιδιωτικούς πράκτορες, οι οποίοι επίσης επεσήμαναν πως χάθηκε σημαντικός κύκλος εργασιών και μειώθηκαν σε πολύ μεγάλο βαθμό τα έσοδα που ανέμεναν για την περίοδο 2023-2024. Αυτό όμως δεν σημαίνει πως δεν προσφέρουν τη συγκεκριμένη υπηρεσία. Υπάρχουν πακέτα που έχουν καταρτίσει οι ταξιδιωτικοί πράκτορες και μπορεί ο Κύπριος καταναλωτής να επιλέξει κρουαζιέρα από λιμάνι εκτός Κύπρου, με την ιδιαιτερότητα πως θα πάρει αεροπλάνο για να φτάσει στο πλοίο. Οι τιμές χωρίς το αεροπορικό εισιτήριο κυμαίνονται από 700 ευρώ το άτομο μέχρι 1.000 και εξαρτάται από το είδος του πλοίου αλλά και τους προορισμούς. Σύμφωνα με στοιχεία που κατέχει η «Κ» υπάρχει ροή κρατήσεων, αλλά χάθηκε σημαντικός όγκος επιβατών έπειτα και από τις τελευταίες εξελίξεις. «Το μόνο σίγουρο είναι πως προσπαθούμε να βρούμε εναλλακτική, αλλά και να δομήσουμε τα πακέτα κρουαζιέρας βάσει των νέων προορισμών και αναγκών που προκύπτουν από τα όσα συμβαίνουν». Ενδεικτικά να αναφέρουμε πως οι πράκτορες αναμένουν για την καλοκαιρινή περίοδο 2024 περισσότερες από 20.000 κρατήσεις ενώ αν δεν υπήρχε το «αγκάθι» των πολεμικών συγκρούσεων ο αριθμός θα ήταν κατά πολύ αυξημένος. Η μεγάλη απώλεια είναι οι Ισραηλινοί, αφού πριν από τον πόλεμο επισκέπτονταν την Κύπρο περισσότεροι από 370.000 επιβάτες, οι οποίοι παρέμεναν κατά μέσο όρο πέντε ημέρες. Περίπου το 28% από αυτόν τον τουρισμό θα επέλεγε να συνεχίσει τις διακοπές του με κρουαζιέρα από τη Λεμεσό.

Οι προτιμήσεις

Παρά τις νέες συνθήκες που επηρέασαν με αρνητικό πρόσημο τη βιομηχανία, το πλήρες δυναμικό της υπάρχει και όλοι οι εμπλεκόμενοι φορείς δουλεύουν με στόχο να αναδιαμορφώσουν το σκηνικό και να αντιμετωπίσουν την απώλεια δημοτικότητας που είχε η Ανατολική Μεσόγειος. Συγκεκριμένα, η Διεθνής Ένωση Κρουαζιέρας που κατέχει το 95% της βιομηχανίας και της αντιστοιχούν 293 κρουαζιερόπλοια αναφέρει πως, μετά την κάμψη της πανδημίας η βιομηχανία της κρουαζιέρας έγινε πιο δημοφιλής από ποτέ, και σήμερα είναι ο γρηγορότερα αναπτυσσόμενος τομέας του τουρισμού.

Συγκεκριμένα, συνέχισε, το 2019 ταξίδεψαν 30 εκατομμύρια άνθρωποι με κρουαζιερόπλοια, φέτος ο αριθμός αυτός αυξήθηκε κατά 6-7%, ενώ το 2025 αναμένεται ότι οι επιβάτες των κρουαζιερόπλοιων θα φτάσουν τα 40 εκατομμύρια. Ακόμη, σημείωσε το γεγονός ότι, ενώ παλαιότερα η κρουαζιέρα αποτελούσε επιλογή κυρίως για συνταξιούχους και ηλικιωμένους, πλέον τα κρουαζιερόπλοια προσφέρουν αναβαθμισμένες υπηρεσίες, επιλογές και εμπειρίες, με τον μέσο όρο ηλικίας των ταξιδιωτών να κυμαίνεται στα 46,5 έτη. Οι δημοφιλέστεροι προορισμοί σύμφωνα με στοιχεία της ένωσης είναι η Καραϊβική και η Μεσόγειος, με την Ανατολική Μεσόγειο να βρίσκεται στην 6η θέση των προτιμήσεων. Αξίζει να σημειωθεί πως οι εταιρείες πλέον διαθέτουν πολύ μεγάλα πλοία τα οποία προσφέρουν υπηρεσίες που μέχρι πρότινος υπήρχαν στη στεριά. Τα νέα σκάφη διαθέτουν από εστιατόρια, καταστήματα ρούχων μέχρι και water park για τους μικρούς μας φίλους, ενώ το όλο ταξίδι αποτελεί πλέον εμπειρία και όχι απλή και βαρετή διαμετακόμιση μέχρι τους προορισμούς.

Ο συγκρούσεις στην Ανατολική Μεσόγειο μας στερούν 100 εκατ., τον χρόνο.

Δυναμώνει τη μετοχή της η Τράπεζα Κύπρου

Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ**

Σε ένα «μπαράζ» επαναγοράς μετοχών (buyback) έχει προχωρήσει η Τράπεζα Κύπρου το τελευταίο 10ήμερο, με στόχο να ενδυναμώσει ακόμα περισσότερο τη μετοχή της και να δώσει παραπάνω αξία στους μετόχους της. Είναι διαδικασία που θα συνεχίσει για τους επόμενους 6-9 μήνες, με στόχο να φτάσει το επίπεδο των 25 εκατομμυρίων ευρώ, πρακτική που εφαρμόζουν πολλές ευρωπαϊκές τράπεζες, καθώς έχουν και την ευλογία της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ).

Το εκδομένο μετοχικό κεφάλαιο της Τράπεζας Κύπρου έχει μειωθεί σε €44.608.380,50 διαιρεμένο σε 446.083.805 συνήθεις μετοχές ονομαστικής αξίας €0,10.

Τον Μάρτιο η Τράπεζα Κύπρου ανακοίνωσε πως θα προχωρήσει στον πενταπλασιασμό του μερίσματος που θα δώσει στους μετόχους της για το 2023.

Το εκδομένο μετοχικό κεφάλαιο της Τράπεζας Κύπρου, το οποίο ανερχόταν σε €44.614.353,70 διαιρεμένο σε 446.143.537 συνήθεις μετοχές ονομαστικής αξίας €0,10, έχει μειωθεί σε €44.608.380,50 διαιρεμένο σε 446.083.805 συνήθεις μετοχές ονομαστικής αξίας €0,10, με βάση απόφαση της εταιρείας, λόγω ακύρωσης 59.732 μετοχών που κατέχονταν από την εταιρεία μέσω του προγράμματος επαναγοράς ιδίων μετοχών. Την προηγούμενη Πέμπτη, 25 Απριλίου, επαναγόρασε 36.932 συνήθεις μετοχές. Οι 26.132 εξ αυτών αποκτήθηκαν μέσω του Χρηματιστηρίου Αξιών του Λονδίνου και 10.800 συνήθεις μετοχές μέσω του Χρηματιστηρίου Αξιών Κύπρου. Στις 26 Απριλίου, απέκτησε 11.800 συνήθεις μετοχές οι οποίες είχαν αποκτηθεί μέσω του Χρηματιστηρίου Αξιών. Την περασμένη Δευτέρα, στις 29 Απριλίου, απέκτησε άλλες 11.000 συνήθεις μετοχές οι οποίες είχαν αποκτηθεί μέσω του Χρηματιστηρίου Αξιών. Σημειώνεται ότι στην ανακοίνωση της εταιρείας με ημερομηνία 29 Απριλίου 2024 παρουσιάστηκε και η αγορά 22.603 μετοχών μέσω του προγράμματος επαναγοράς μετοχών της Τράπεζας οι οποίες αγοράστηκαν μέσω του Χρηματιστηρίου Αξιών του Λονδίνου για τις οποίες η εταιρεία δεν έχει ζητήσει ακύρωση ακόμα.

Πέραν του γεγονότος ότι η Τράπεζα Κύπρου μέχρι πέρυσι δεν δικαιούταν να προχωρήσει σε «buyback» μετοχών, η ΕΚΤ είχε απαγορεύσει γενικά στην πανδημική περίοδο την καταβολή μερισμάτων και τις επαναγορές μετοχών. Στόχος, τότε, ήταν να διασφαλίσει πως η ρευστότητα των τραπεζών θα μπορούσε ανά πάσα στιγμή να διοχετευτεί για την υποστήριξη της οικονομίας.

Πενταπλάσιο μέρισμα

Υπενθυμίζεται πως τον Μάρτιο η Τράπεζα Κύπρου ανακοίνωσε πως θα προχωρήσει στον πενταπλασιασμό του μερίσματος που θα δώσει στους μετόχους της για το 2023, ενώ υπέδειξε πως θα ενεργοποιούσε για πρώτη φορά το εργαλείο της επαναγοράς μετοχών. Πρακτικά, το εργαλείο της επαναγοράς μετοχών της, δόθηκε η δύναμη να το χρησιμοποιήσει από πέρυσι, όταν και η ΕΚΤ της έδωσε την άδεια για να δώσει μέρισμα στους μετόχους της. Ύστερα από σχετική έγκριση από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ), η τράπεζα ανακοίνωσε διανομή μερίσματος 25 σεντ του ευρώ για το 2023 ανά συνήθη μετοχή από τα κέρδη για το 2023, πενταπλασιάζοντας το μέρισμα του προηγούμενου έτους (0,05 σεντ του ευρώ ανά συνήθη μετοχή), που σε μετρητά αντιστοιχεί σε 112 εκατ. ευρώ.

Εάν συνυπολογιστούν και τα 25 εκατ. ευρώ της επαναγοράς ιδίων μετοχών ύψους μέχρι 25 εκατ. ευρώ, η συνολική διανομή αντιστοιχεί σε ποσοστό (payout ratio) 30% για το 2023 και σε μετρητά ανέρχεται συνολικά σε 137 εκατ. ευρώ.

Αποφασίζει η ΕΚΤ για Eurobank – Ελληνική

Είναι «κοντά» οι αποφάσεις της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ) που θα δώσουν το «πράσινο φως» για την απόκτηση του 55,3% της Ελληνικής Τράπεζας από την Eurobank. Είναι διαδικασία η οποία «τρέχει ξεχωριστά» από την προσφυγή της «Δήμητρα» κατά της απόφασης της Επιτροπής Προστασίας Ανταγωνισμού (ΕΠΑ) σχετικά με την προτεινόμενη απόκτηση του μετοχικού κεφαλαίου της Ελληνικής από τη Eurobank.

Εάν δοθούν οι απαραίτητες εγκρίσεις από την ΕΚΤ που θα ακολουθήσουν και οι αντίστοιχες της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου και του Εφόρου Εταιρειών της Κύπρου, η Eurobank θα πρέπει να προβεί σε υποχρεωτική Δημόσια Πρόταση για όλες τις μετοχές της Ελληνικής Τράπεζας που δεν θα της ανήκουν εκείνη τη χρονική στιγμή, άρα πρακτικά για το 100% της εταιρείας. Για να προχωρήσει σε αποφάσεις, όπως συνένωσης Ελληνικής Τράπεζας και Eurobank σε μία ενιαία τράπεζα θα πρέπει να κατέχει το 75% και άνω. Στην περίπτωση που μετά τις εγκρίσεις δεν προχωρήσει με επιτυχία η δημόσια πρόταση, τότε για ένα χρονικό διάστημα μερικών μηνών δεν θα μπορεί να προχωρήσει σε οποιαδήποτε άλλη εξαγορά μετοχών. Έπειτα, θα μπορεί να επανέλθει με νέα πρόταση.

Η επένδυση στην Ελληνική ήδη «έχει βγει» στη Eurobank. Σύμφωνα με τα οικονομικά αποτελέσματα του 2023 της Eurobank, οι δραστηριότητες στο εξωτερικό ήταν κερδοφόρες και τα προσαρμοσμένα καθαρά κέρδη έφτασαν τα 468 εκατ. ευρώ το 2023, από 211 εκατ. ευρώ το 2022 και συνείσφεραν κατά 37,3% στη συνολική κερδοφορία του ομίλου. Τα οργανικά κέρδη προ προβλέψεων αυξήθηκαν κατά 77,8% σε ετήσια βάση και ανήλθαν σε 522 εκατ. ευρώ και τα οργανικά λειτουργικά κέρδη προ φόρων αυξήθηκαν κατά 68,6% το 2023 σε 465 εκατ. ευρώ. Οι λειτουργικές επιδόσεις τόσο στην Κύπρο όσο και στη Βουλγαρία ενισχύθηκαν σημαντικά το 2023 και τα προσαρμοσμένα καθαρά κέρδη διαμορφώθηκαν σε 258 εκατ. ευρώ και 189 εκατ. ευρώ αντίστοιχα.

Θα πρέπει να προβεί σε υποχρεωτική Δημόσια Πρόταση για όλες τις μετοχές τής τράπεζας που δεν της ανήκουν.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΡΟΥΓΚΑΛΑΣ

Η κλιματική κρίση στο... τραπέζι μας

Η άνοδος της θερμοκρασίας εκτινάσσει τις τιμές βασικών ειδών διατροφής

Της **ΔΗΜΗΤΡΑΣ ΜΑΝΙΦΑΒΑ**

Το σύνηθες παράδειγμα της θεωρίας του χάους είναι ότι το τίναγμα των φτερών μιας πεταλούδας στον Αμαζόνιο μπορεί να προκαλέσει τυφώνα στην Κίνα. Με την παγκοσμιοποίηση της οικονομίας και κυρίως την παγκοσμιοποίηση του εμπορίου, το «φαινόμενο της πεταλούδας» έγινε συχνότερο. Με την κλιματική κρίση, όμως, τείνει να γίνει κανόνας. Αν και οι εταιρείες τροφίμων στην Ελλάδα είχαν πάντα τον νου τους για το τι συμβαίνει με τις διεθνείς τιμές στον καφέ, στο κακάο, στο σιτάρι, στο καλαμπόκι, καθώς υπάρχει απόλυτη ή μερική εξάρτηση της χώρας από εισαγωγές των προϊόντων αυτών, αυτό που έχει αλλάξει σε σύγκριση με το παρελθόν είναι η συχνότητα των κρίσεων. Οι οποίες, μάλιστα, μπορεί να εκδηλώνονται και ταυτόχρονα.

Ετσι, μπορεί να μη μας νοιάζει εάν μια πεταλούδα τίναξε τα φτερά της στον Αμαζόνιο, μας ενδιαφέρει, όμως, εάν θα είναι καλή παραγωγή καφέ στη Βραζιλία. Και μπορεί να μην έχει προκληθεί τυφώνας στην Κίνα, αλλά η παρατεταμένη ξηρασία στο Βιετνάμ –χώρα που στο μυαλό μας έχουμε συνδέσει όλοι με το ακριβώς αντίθετο– πλήττει την εκεί παραγωγή καφέ. Οι σοκολατοβιομηχανίες –και όχι μόνο– κοιτούν με τρόμο το ράλι τιμών του κακάο, η τιμή του οποίου έφτασε σε 12.261 δολάρια/τόνο στο Χρηματιστήριο Εμπορευμάτων της Νέας Υόρκης, τιμή που αποτελεί ρεκόρ όλων των εποχών, ενώ πριν από δύο χρόνια η χαμηλή παραγωγή σκληρού σιταριού στον Καναδά, λόγω των υψηλών θερμοκρασιών, είχε ως αποτέλεσμα να πληρώνουμε ακριβότερα τα μακαρόνια. Σε όλα τα παραπάνω θα πρέπει να προστεθούν και οι γεωπολιτικές εξελίξεις, που αντί να αμβλύνονται οξύνονται και αυξάνονται. Ετσι, ενώ μέχρι πρόσφατα είχαμε μόνο τον πόλεμο στην Ουκρανία να επηρεάζει την προμήθεια της Ελλάδας σε ενεργειακά προϊόντα και σε βασικές πρώτες ύλες για τη γεωργική και ζωική παραγωγή, τώρα έχουν προστεθεί η αναζωπύρωση του μετώπου Ισραήλ - Παλαιστίνης, ο φόβος για νέο μέτωπο μεταξύ Ισραήλ και Ιράν και οι επιθέσεις των Χούθι στα εμπορικά πλοία, που εντείνουν το κόστος αλλά και τον χρόνο παράδοσης των εμπορευμάτων.

Ανατιμήσεις ακόμη και 20% στον καφέ αναμένονται μετά το Πάσχα εξαιτίας της ξηρασίας που πλήττει το Βιετνάμ, κύρια παραγωγό χώρα της ποικιλίας Ρομπούστα που εισάγεται σε μεγάλες ποσότητες στην Ελλάδα.

Οι υψηλές θερμοκρασίες και η παρατεταμένη ξηρασία στην Ακτή Ελεφαντοστού και στη γειτονική Γκάνα βρίσκονται κυρίως πίσω από την ιλιγγιώδη πορεία της τιμής του κακάο, αφού οι δύο αυτές χώρες παράγουν περίπου το 70% της παγκόσμιας παραγωγής. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις του Διεθνούς Οργανισμού Κακάο, η φετινή σοδειά αναμένεται να είναι χαμηλότερη κατά περίπου 11% σε σύγκριση με την προηγούμενη, ενώ ήδη καταγράφεται μείωση στα αποθέματα σοκολάτας που έχουν οι ευρωπαϊκές σοκολατοβιομηχανίες. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Ευρωπαϊκής Ενωσης Κακάο (ECA), τα αποθέματα σε πρώτη ύλη (σπόρους κακάο) που είχαν στο α΄ τρίμηνο του έτους οι ευρωπαϊκές σοκολατοβιομηχανίες ήταν κατά 2,2% χαμηλότερα σε σύγκριση με το α΄ τρίμηνο του 2023 ή λιγότερα κατά 8.088 τόνους. Πέρα από την αύξηση των τιμών που επιφέρουν οι ελλείψεις, η Caobisco (η οποία εκπροσωπεί πάνω από 13.000 εταιρείες σοκολάτας και συμμετέχει σε αυτήν και η ελληνική ΙΟΝ) επισημαίνει ότι απειλείται η βιωσιμότητα ειδικά των μικρομεσαίων εταιρειών του κλάδου. Στα σοκολατοειδή που πωλούνται στα ελληνικά σούπερ μάρκετ καταγράφηκαν ήδη τον Μάρτιο ανατιμήσεις της τάξης του 5%, αλλά αναμένονται ακόμη μεγαλύτερες, καθώς θεωρείται αδύνατη από τις εταιρείες παραγωγής μεγαλύτερη απορρόφηση των αυξήσεων.

Ακόμη δε και εάν οι διεθνείς τιμές κακάο υποχωρήσουν, πολλοί παράγοντες της αγοράς εκτιμούν ότι αυτό δεν θα διαρκέσει για πολύ, ιδίως εάν από τις 30 Οκτωβρίου 2024 εφαρμοστεί ο κοινοτικός κανονισμός για την αποψίλωση των δασών (EUDR - European Deforestation Regulation), που προβλέπει ότι προϊόντα που περιέχουν σόγια, ή βόειο κρέας, ή φοινικέλαιο, ή ξύλο, ή καφέ, ή κακάο, ή καουτσούκ, θα πρέπει να φέρουν πιστοποίηση πως δεν προέρχονται από δάση που έχουν αποψιλωθεί μετά τις 31 Δεκεμβρίου 2020.

Τιμές-ρεκόρ καταγράφονται και στον καφέ, με το πρόβλημα να ξεκινά από την ποικιλία Ρομπούστα, που παράγεται κυρίως στο πληττόμενο από ξηρασία Βιετνάμ, αλλά να συμπαρασύρει και τις υπόλοιπες. Η τιμή του καφέ Ρομπούστα που εισάγεται στην Ελλάδα έχει αυξηθεί κατά 30% σε σύγκριση με τέσσερις μήνες πριν, γεγονός που αναμένεται να οδηγήσει σε ανατιμήσεις ακόμη και 20% μετά το Πάσχα, τόσο στα προϊόντα στο ράφι όσο και στην εστίαση.

KPMG: Το 92% των επιχειρήσεων προχώρησε σε αυξήσεις μισθών

Ιδιαίτερα υψηλό είναι το ποσοστό των επιχειρήσεων που προέβη σε αύξηση μισθών, έστω για κάποια ομάδα εργαζομένων, σύμφωνα με έρευνα της KPMG που διενεργήθηκε σε 100 επιχειρήσεις. Συγκεκριμένα, με βάση τα ευρήματα της έρευνας, 92% των επιχειρήσεων έδωσαν αυξήσεις σε τουλάχιστον μία κατηγορία εργαζομένων το 2023, με το ποσοστό των αυξήσεων να κυμαίνεται στο 4% (διάμεσος).

Από την έρευνα, στην οποία συμμετείχαν 100 πολυεθνικές και ελληνικές επιχειρήσεις από όλους τους κλάδους της αγοράς (λιανεμπορίου, καταναλωτικών προϊόντων, υψηλής τεχνολογίας, ασφαλιστικού, φαρμακευτικού και τραπεζικού τομέα), παρέχοντας στοιχεία για πάνω από 160 μοναδιαίες θέσεις, από 50.000 κατόχους θέσεων εργασίας, προέκυψε επίσης ότι το ποσό που δόθηκε ως μπόνους απόδοσης συνολικά το 2023 ανήλθε κατά μέσον όρο στο 11,6% των συνολικών ετήσιων βασικών αποδοχών. Αξίζει να σημειωθεί ότι 6 στις 10 επιχειρήσεις διαθέτουν ιδιωτικό πρόγραμμα συνταξιοδότησης για τουλάχιστον μία κατηγορία εργαζομένων, με το 83% των επιχειρήσεων να παρέχει τα συγκεκριμένα ιδιωτικά προγράμματα στους εργαζομένους αμέσως μετά την πρόσληψη. Ενώ 93% και 88% των επιχειρήσεων προσφέρουν προγράμματα ασφάλισης υγείας και ζωής αντίστοιχα. Στην ετήσια έρευνα της KPMG εξετάστηκαν επίσης αλλαγές που πραγματοποιούνται στα θέματα αποδοχών και παροχών στις εταιρείες, στο πλαίσιο των ESG προτεραιοτήτων. Ενδιαφέρον εύρημα αποτελεί ότι πάνω από τις μισές εταιρείες που έχουν διαμορφώσει ESG στρατηγική δεν έχουν προχωρήσει σε αλλαγές στην πολιτική αποδοχών και παροχών τους (για παράδειγμα, αλλαγές στο πλαίσιο μεταβλητών αποδοχών των στελεχών τους, πρωτοβουλίες για τη διασφάλιση ίσων αμοιβών, κ.ά.).

Σύμφωνα μάλιστα με την Director, Advisory, KPMG στην Ελλάδα, Γεωργία Καλεμίδου, το 2023 ήταν μια ακόμη χρονιά όπου τα θέματα αποδοχών και παροχών προβληματίσαν έντονα τις επιχειρήσεις.

«Οι αυξήσεις στις σταθερές αποδοχές δεν φάνηκε να αποτελούν τη λύση στο αυξανόμενο κόστος ζωής, παρατηρήσαμε δε τις εταιρείες να στρέφονται ακόμη πιο έντονα στις μεταβλητές αποδοχές, καθώς και στις παροχές ως εργαλεία "διακράτησης" και ενίσχυσης της δέσμευσης των εργαζομένων». Μάλιστα, η έρευνα του 2024 θα εστιαστεί στην «επόμενη μέρα», στα θέματα αποδοχών και παροχών, καθώς και στη διερεύνηση τρόπων μέσα από τους οποίους οι εταιρείες θα αντιμετωπίσουν την έλλειψη «ταλέντων».

Μηδενίστηκαν οι εισαγωγές LNG στη Ρεβυθούσα τον Απρίλιο

Επέστρεψε δυναμικά στην ελληνική αγορά το φθηνό ρωσικό φυσικό αέριο

Της **ΧΡΥΣΑΣ ΛΙΑΓΓΟΥ**

Εκτός αγοράς έθεσε τα φορτία LNG τον Απρίλιο το φθηνό ρωσικό φυσικό αέριο που μπαίνει στη χώρα μας από το Σιδηρόκαστρο μέσω του αγωγού Turk Stream. Οι περιζήτητες μέσα στην ενεργειακή κρίση εγκαταστάσεις της Ρεβυθούσας έμειναν στα αζήτητα τον Απρίλιο, ενώ και οι ελάχιστες για εκφόρτωση προγραμματισμένες ποσότητες LNG τελικά ακυρώθηκαν, με αποτέλεσμα για πρώτη φορά από το 2019 να μηδενιστούν οι εισαγωγές LNG. Είχε προηγηθεί μια σταδιακή ακύρωση φορτίων από τον Ιανουάριο, με τις εκφορτώσεις των προγραμματισμένων φορτίων να περιορίζονται μέσα στο πρώτο τετράμηνο του έτους κατά το ήμισυ.

Σύμφωνα με στοιχεία του S&P Global Commodity Insights, η Ελλάδα μέχρι πρότινος εισήγε 34.000-336.000 μετρικούς τόνους LNG μηνιαίως, με τις μεγαλύτερες ποσότητες να καταγράφονται κατά την κλιμάκωση της ενεργειακής κρίσης το 2022.

Οπως προκύπτει από το ετήσιο πρόγραμμα εκφορτώσεων LNG που δημοσιεύει ο ΔΕΣΦΑ, οι παίκτες στην περιοχή σχεδίαζαν αρχικά να φέρουν τρία φορτία LNG τον μήνα που πέρασε, όμως ο σχεδιασμός αυτός αναθεωρήθηκε.

Πιο συγκεκριμένα, η Mytilineos σχεδίαζε να εισαγάγει φορτίο LNG (1 TWh) στις 6 Απριλίου, στη συνέχεια σειρά θα έπαιρνε η Kolmar στις 12 Απριλίου με φορτίο 0,5 TWh και θα ακολουθούσε η MET trading στις 22 Απριλίου με άλλο ένα φορτίο 1 TWh.

Πλην όμως, από τις αναθεωρήσεις του προγράμματος φάνηκε ότι οι ποσότητες στα πρώτα δύο φορτία περιορίστηκαν στα 0,02 TWh έκαστο και στη συνέχεια ακυρώθηκαν, όπως ακυρώθηκε και το τρίτο φορτίο, για να φτάσουμε στις μηδενικές εισαγωγές LNG τον Απρίλιο. Είχε προηγηθεί η ακύρωση δύο φορτίων τον Φεβρουάριο έναντι αρχικού σχεδιασμού για πέντε, και τον Μάρτιο άλλων δύο φορτίων έναντι αρχικού σχεδιασμού για τέσσερα. Με βάση τα στοιχεία του ΔΕΣΦΑ, από τις προγραμματισμένες αρχικά ποσότητες των 13 εκατ. μεγαβατωρών στις εγκαταστάσεις της Ρεβυθούσας εκφορτώθηκαν τελικά το πρώτο τετράμηνο ποσότητες 6,7 εκατ. μεγαβατωρών, με το κοντέρ να μηδενίζει τον Απρίλιο.

Εισαγωγές υγροποιημένου φυσικού αερίου στη Ρεβυθούσα

ΕΚΑΤ. MWh	Αρχικά, προγραμματισμένα φορτία LNG	Φορτία LNG που μπήκαν τελικά στις δεξαμενές	ΔΙΑΦΟΡΑ
Ιανουάριος 2024	3,50	2,67	-0,83
Φεβρουάριος	3,50	2,03	-1,47
Μάρτιος	3,50	2,00	-1,50
Απρίλιος	2,50	0	-2,50
ΣΥΝΟΛΟ	13,0	6,704	-6,296

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Τα τελευταία στοιχεία αποδυναμώνουν τα σχέδια για τους νέους τερματικούς σταθμούς υγροποίησης αερίου.

Οι συνολικές εισαγωγές LNG στον τερματικό σταθμό της Ρεβυθούσας μειώθηκαν κατά 27,1% το πρώτο τρίμηνο του 2024, με τις ποσότητες να ανέρχονται σε 6,93 TWh. Την αντίστοιχη περυσινή περίοδο, σύμφωνα με τα στοιχεία του ΔΕΣΦΑ, οι συνολικές εισαγωγές LNG έφτασαν τις 9,51 TWh. Το ίδιο διάστημα από το Σιδηρόκαστρο –το σημείο εισόδου του ρωσικού αερίου μέσω του Turk Stream– μπήκαν στο εθνικό σύστημα 7,25 τεραβατώρες, ποσότητα υπερδιπλάσια σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του 2023 που κάλυψε το 44% των συνολικών εισαγωγών για την περίοδο αναφοράς. Το ρωσικό αέριο κυριάρχησε και στον σταθμό της Ρεβυθούσας, καταλαμβάνοντας τη δεύτερη θέση μετά τις ΗΠΑ με 1,91 TWh, ποσότητες αυξημένες κατά 82% σε σύγκριση με την αντίστοιχη περίοδο πέρυσι. Το αμιγώς ρωσικό αέριο ή μεταμφιεσμένο ρωσικό αέριο που φτάνει στη Βουλγαρία μέσω Τουρκίας κυριάρχησε όμως συνολικότερα στην αγορά των Βαλκανίων και είναι αυτό που έφερε τη μεγάλη ανατροπή στις εισαγωγές LNG της Ρεβυθούσας. Οι εξαγωγές φυσικού αερίου από το ελληνικό σύστημα προς τη Βουλγαρία μειώθηκαν κατά το πρώτο τρίμηνο του 2024 κατά 94,9%, στις μόλις 0,29 TWh, πτώση που αποδίδεται από τον ΔΕΣΦΑ στις αυξανόμενες εισαγωγές φυσικού αερίου της Βουλγαρίας από την Τουρκία.

Η Βουλγαρία έχει υπογράψει από το 2023 συμφωνία με την Τουρκία για την τροφοδοσία της Bulgargaz από την τουρκική BOTAS με 1,5 δισ. κυβικά μέτρα αερίου ανά έτος (bcm) για 13 χρόνια. Η συμφωνία έχει μπει στο στόχαστρο της Ε.Ε., η οποία διεξάγει έρευνα από τον περασμένο Οκτώβριο για να διαπιστώσει κατά πόσον η Bulgargaz μπορεί να λειτουργεί ως μεσάζων για το ρωσικό αέριο που προμηθεύεται μέσω Τουρκίας και παραδίδει στην περιοχή. Μόλις πρόσφατα, εξάλλου, αποτέλεσε και πεδίο επαναδιαπραγμάτευσης μεταξύ των δύο πλευρών, καθώς η Βουλγαρία διαπίστωσε ότι έχει προκαλέσει τεράστια ζημιά στην Bulgargaz οδηγώντας την στη χρεοκοπία.

Οι ελληνικές αρχές παρακολουθούν στενά τις εξελίξεις, καθώς παγίωση της εικόνας που διαμορφώνεται στο πρώτο τρίμηνο του έτους αποδυναμώνει τον σχεδιασμό εξαγωγικών υποδομών που συνδέονται με τον αποκαλούμενο Κάθετο Αξονα, όπως οι τερματικοί σταθμοί υγροποίησης στη Θεσσαλονίκη και την Κόρινθο, και ο δεύτερος τερματικός σταθμός της Αλεξανδρούπολης. Τα υπό σχεδιασμό έργα με τα οποία η Ελλάδα έχει συνδέσει την ανάδειξή της σε κόμβο διαμετακόμισης φυσικού αερίου στη Νοτιοανατολική Ευρώπη, όπως και η αναβάθμιση του αγωγού IGB από τα 3 δισ. στα 5 δισ. κ.μ. αερίου δεν διασφαλίζουν τη βιωσιμότητά τους εάν ένα μεγάλο μέρος της ζήτησης των Ανατολικών Βαλκανίων καλυφθεί μέσω Τουρκίας. Υπάρχουν όμως και παρατηρητές που διατυπώνουν μια ψύχραιμη ανάλυση. Σύμφωνα με αυτήν, η συμφωνία Τουρκίας - Βουλγαρίας έχει ημερομηνία λήξης και παράλληλα η Τουρκία λόγω της υψηλής εσωτερικής ζήτησης δεν μπορεί να αποτελέσει μακροπρόθεσμα αξιόπιστο προμηθευτή, κάτι που η Ελλάδα μπορεί να εγγυηθεί στους γείτονές της ενισχύοντας το σύστημά της και με νέες υποδομές.

Αμετάβλητος ο δείκτης οικονομικού κλίματος τον Απρίλιο

Σταθερός διατηρήθηκε ο δείκτης οικονομικού κλίματος στην Ελλάδα τον Απρίλιο, ενώ ενισχύθηκε ελαφρά ο δείκτης καταναλωτικής εμπιστοσύνης. Πάντως, εν είδει προειδοποίησης, το Ιδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών (ΙΟΒΕ) τονίζει στην έρευνα οικονομικής συγκυρίας ότι, «αν και η οικονομία κινείται σε μια σταθερή τροχιά και περισσότερο θετικά από τους ευρωπαϊκούς μέσους όρους, η εξέλιξη των πραγματικών εισοδημάτων και των συνολικών προοπτικών της οικονομίας θα εξαρτηθεί μεσοπρόθεσμα από τις επιλογές της οικονομικής πολιτικής, καθώς και τις σημαντικές προκλήσεις από το εξωτερικό περιβάλλον». Συγκεκριμένα, ο δείκτης οικονομικού κλίματος διαμορφώθηκε τον Απρίλιο στις 108,5 μονάδες από τις 108,4 μονάδες τον Μάρτιο, με τους επιμέρους δείκτες επιχειρηματικών προσδοκιών να διαμορφώνονται ως εξής:

- Βιομηχανία: στις 108,7 μονάδες από 111,9 μονάδες τον Μάρτιο.
- Κατασκευές: καταγράφεται αισθητή υποχώρηση στις 137,6 μονάδες από τις 152,9 μονάδες τον Μάρτιο, με τη μείωση να οφείλεται κυρίως στην εξασθένηση των προσδοκιών στις ιδιωτικές κατασκευές και λιγότερο στα δημόσια έργα.
- Λιανεμπόριο: μείωση στις 93,1 μονάδες από τις 98 τον Μάρτιο, με την απαισιοδοξία να είναι έντονη για τις τρέχουσες πωλήσεις.
- Υπηρεσίες: στις 131,1 μονάδες από τις 125,6 τον Μάρτιο, με τις επιχειρήσεις να εμφανίζονται αισιόδοξες για τη μελλοντική ζήτηση. Καθοριστικό ρόλο διαδραματίζουν οι θετικές ενδείξεις που υπάρχουν για τη φετινή τουριστική κίνηση.

Η έναρξη της τουριστικής περιόδου, εξάλλου, συμβάλλει θετικά και στην καταναλωτική εμπιστοσύνη, καθώς δημιουργεί εισοδήματα και θετικότερες προσδοκίες. Ετσι, ο δείκτης καταναλωτικής εμπιστοσύνης ενισχύθηκε ελαφρά τον Απρίλιο και διαμορφώθηκε στις -41,7 μονάδες έναντι -44,7 μονάδων τον Μάρτιο. Αξίζει, πάντως, να σημειωθεί ότι την ίδια ώρα εξασθενούν οι προσδοκίες για μείζονες αγορές.

Μικρή υποχώρηση, με πολλά όμως θετικά στοιχεία για τη μελλοντική παραγωγή κατέγραψε

Ανοδικά η καταναλωτική εμπιστοσύνη, καθώς η έναρξη της τουριστικής σεζόν δημιουργεί κλίμα αισιοδοξίας.

τον Απρίλιο ο δείκτης PMI (δείκτης υπευθύνων προμηθειών στη μεταποίηση) που καταρτίζει η S&P Global. Ειδικότερα, ο δείκτης διαμορφώθηκε τον Απρίλιο στις 55,2 μονάδες από τις 56,9 τον Μάρτιο. Οι νέες παραγγελίες αυξήθηκαν για δέκατο πέμπτο συνεχή μήνα τον Απρίλιο. Με εξαίρεση τον Φεβρουάριο και τον Μάρτιο, ο ρυθμός αύξησης ήταν ο εντονότερος που έχει καταγραφεί από τον Ιανουάριο του 2022, καθώς οι εταιρείες ανέφεραν συνεχές ενδιαφέρον για τα μεταποιητικά αγαθά. Οι νέες παραγγελίες από το εξωτερικό αυξήθηκαν με τον εντονότερο ρυθμό των τελευταίων 2,5 ετών.

ΑΠΕ

Στους επιμέρους δείκτες αισθητή υποχώρηση σημειώνουν οι κατασκευές (στις 137,6 μονάδες από τις 152,9 μονάδες τον Μάρτιο), λόγω κυρίως της εξασθένησης των προσδοκιών στα ιδιωτικά έργα και λιγότερο στα δημόσια.

Ο όμιλος έχει παραλάβει συνολικά 28 αεροσκάφη Airbus A320 και A321 neo από τα τέλη του 2019.

Νέες πτήσεις και 19,5 εκατ. θέσεις από Aegean

Εναν από τους μεγαλύτερους ρυθμούς αύξησης ως προς τον αριθμό των προσφερόμενων διαθεσίμων θέσεων σε σύγκριση, όχι μόνο με τα επίπεδα πριν από την πανδημία, αλλά και με ομοειδείς ευρωπαϊκές αεροπορικές εταιρείες, εμφάνισε το 2023 η Aegean. Τις υψηλές αυτές επιδόσεις, που αποτυπώθηκαν και στα χρηματοοικονομικά μεγέθη του 2023, επιδιώκει να επαναλάβει τη φετινή χρονιά ο αερομεταφορέας, διαθέτοντας 19,5 εκατ. θέσεις από τις επτά βάσεις του και 249 δρομολόγια από και προς 47 χώρες. Τη φετινή χρονιά η αεροπορική ενισχύει το αποτύπωμά της και στους τομείς της εκπαίδευσης πληρωμάτων και πιλότων, αλλά και τεχνικής συντήρησης αεροσκαφών. Το γεγονός αυτό, σε συνδυασμό με την παραλαβή φέτος πέντε ακόμη νέων αεροσκαφών της οικογένειας A320 neo και δύο ATR 72-600, όπως και τη μετατροπή τεσσάρων νέων Airbus A321 neo σε long range αεροσκάφη με δυνατότητα πτήσεων μεγαλύτερης εμβέλειας, σηματοδοτούν, σύμφωνα με αναλυτές, τη διεύρυνση του αποτυπώματος του αερομεταφορέα. Αλλωστε, τη «νέα εποχή» μετά την πανδημική κρίση σηματοδοτεί η διανομή μερίσματος 0,75 ευρώ ανά μετοχή για πρώτη φορά ύστερα από μία τετραετία.

Ξεκινάει μέσα στις επόμενες εβδομάδες η λειτουργία της νέας βάσης συντήρησης αεροσκαφών.

Οπως ανέφερε κατά την πρόσφατη γενική συνέλευση της Aegean ο πρόεδρος της αεροπορικής Ευτύχης Βασιλάκης, το μοντέλο της εκπαίδευσης μέσω προγραμμάτων υποτροφιών των πιλότων της αεροπορικής και των τεχνικών της, που είχε ξεκινήσει το 2018-19, αντιγράφουν αεροπορικές εταιρείες στην Ευρώπη, φανερώνοντας ότι «είχαμε την ωριμότητα στη σκέψη για να προβλέψουμε λίγο τις τάσεις της αγοράς».

Παράλληλα, η νέα βάση συντήρησης αεροσκαφών –θα βρίσκεται στο πρώην υπόστεγο (Hangar) της Ολυμπιακής Αεροπορίας– αναμένεται να τεθεί σε λειτουργία μέσα στις επόμενες εβδομάδες, διαθέτοντας έως δέκα θέσεις αεροσκαφών, όπως σημείωσε ο διευθύνων σύμβουλος της Aegean Δημήτρης Γερογιάννης. Επενδύοντας στον κλάδο της αεροπορικής εκπαίδευσης, η Aegean σε συνεργασία με την καναδική CAE, δημιούργησε το πρώτο σύγχρονο κέντρο προσομοιωτών πτήσεων και εκπαίδευσης πληρωμάτων στην Ελλάδα. Διαθέτει υποδομές για την υποστήριξη συνολικά επτά προσομοιωτών πτήσεων, καθώς και εξειδικευμένο εξοπλισμό εκπαίδευσης πληρωμάτων καμπίνας. Στα τέλη του 2023 παραδόθηκαν οι πρώτοι τέσσερις προσομοιωτές, από τους οποίους οι τρεις ήδη είναι σε λειτουργία, καλύπτοντας τις ανάγκες τόσο της Aegean όσο και τρίτων αεροπορικών εταιρειών.

Για την παραγγελία τεσσάρων LR 321 της Airbus, που θα επιτρέψουν η Aegean να πραγματοποιεί πιο μακρινές πτήσεις, μέχρι την Ινδία και την Κεντρική Αφρική, ο κ. Βασιλάκης ανέφερε ότι στόχος είναι το επίπεδο υπηρεσιών σε πτήσεις άνω των τεσσάρων ωρών να είναι «αντίστοιχο και καλύτερο από τον ανταγωνισμό».

Ο όμιλος, όπως εξήγησε ο κ. Γερογιάννης, το 2023 παρέλαβε εννέα νέα αεροσκάφη της οικογένειας Airbus A320 neo, έχοντας παραλάβει συνολικά 28 αεροσκάφη της οικογένειας Airbus A320 και A321 neo από τα τέλη του 2019. Τα ελεύθερα βαρών (μισθώσεων ή δανείων) αεροσκάφη έφτασαν συνολικά τα 11 (2 Airbus neo, 6 Airbus CEO, 3 ATR 72-600) από μόλις τέσσερα στα τέλη 2019. Κατά το τέταρτο τρίμηνο του 2023 η αεροπορική αύξησε τη συνολική παραγγελία των νέων αεροσκαφών σε 50 από 46, ενισχύοντας τον αριθμό των αεροσκαφών A321 neo.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΔΕΛΕΒΕΓΚΟΣ

«Μηνιάτικο» 1.950 ευρώ από το Airbnb στο κέντρο της Αθήνας

Οι βραχυχρόνιες μισθώσεις αυξήθηκαν παρά τα φορολογικά μέτρα

ΒΡΑΧΥΧΡΟΝΙΑ ΜΙΣΘΩΣΗ

Σε άνοδο η προσφορά καταλυμάτων

α' τρίμ. 2024	Αριθμός καταλυμάτων (ενεργές αγγελίες)	ΕΤΗΣΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ	Μέσο μηνιαίο εισόδημα	ΕΤΗΣΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ
Εμπορικό τρίγωνο (Πλάκα, Μοναστηράκι κ.ά.)	2.382	15,4%	€1.794	7,3%
Κουκάκι - Μακρυγιάννη	1.177	14,5%	€1.761	9,7%
Νέος Κόσμος	994	18,7%	€1.290	5,4%
Μουσείο - Εξάρχεια - Νεάπολη	935	18,6%	€1.173	7,4%
Αγίου Κωνσταντίνου	791	20,2%	€970	0,3%
ΚΕΝΤΡΟ ΑΘΗΝΑΣ (σύνολο)	12.762	18,5%	€1.440	6,2%

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Του **ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΣΑΝΟΓΛΟΥ**

Καμία ανάσχεση δεν έφερε στη δραστηριότητα των βραχυχρόνιων μισθώσεων στο κέντρο της Αθήνας η πρόσφατη νομοθετική παρέμβαση της κυβέρνησης, η οποία μεταξύ άλλων υποχρεώνει όσους διαχειρίζονται πάνω από δύο ακίνητα να προχωρήσουν στη σύσταση εταιρείας και τους επιβάλλει ΦΠΑ.

Πρόκειται για μια σαφή ένδειξη της δυναμικής που έχει αποκτήσει η σχετική αγορά, ιδίως στις περιοχές υψηλής τουριστικής ζήτησης. Σύμφωνα με τα στοιχεία της AirDNA, κατά το φετινό πρώτο τρίμηνο στο κέντρο της Αθήνας λειτούργησαν 18,5% περισσότερα ακίνητα ως καταλύματα βραχυχρόνιας μίσθωσης, με το σχετικό μέγεθος να ανέρχεται σε 12.762, παρότι οι μήνες αυτοί είναι και εκείνοι με τη χαμηλότερη ζήτηση συγκριτικά με το υπόλοιπο έτος.

Οι περιοχές

Είναι χαρακτηριστικό ότι σε κάποιες περιοχές του κέντρου, όπως π.χ. η Αγ. Κωνσταντίνου, τα καταλύματα αυξήθηκαν ακόμη περισσότερο, κατά 20,2%, και ανήλθαν σε συνολικά 791, ενώ ανοδική είναι η πορεία και στα υπόλοιπα δημοφιλή σημεία, όπως το εμπορικό τρίγωνο, όπου τα καταλύματα αυξήθηκαν κατά 15,4%, σε 2.382. Αντιστοίχως στο Κουκάκι η αύξηση διαμορφώθηκε σε 14,5% (1.177 καταλύματα), ενώ στον Νέο Κόσμο και στην περιοχή των Εξαρχείων τα καταλύματα κατέγραψαν ετήσια αύξηση κατά 18,7% το φετινό πρώτο τρίμηνο, με τις αγγελίες να ανέρχονται σε 994 και 935 αντιστοίχως.

Η δυναμική που έχει δημιουργηθεί στις περιοχές αυτές φαίνεται πως είναι αρκετή ώστε να μη δημιουργήσει κάποιο πρόβλημα στην εισροή περισσότερων ακινήτων στη βραχυχρόνια μίσθωση, παρά τις πρόσφατες πρωτοβουλίες που είχαν κυρίως φορολογικό χαρακτήρα.

Το γεγονός μάλιστα ότι καταγράφεται αύξηση του αριθμού των καταλυμάτων εν μέσω του χειμώνα, δηλαδή της πιο αδύναμης περιόδου για τον τουρισμό, ενδεχομένως να σηματοδοτεί και μια ένδειξη της πεποίθησης των εμπλεκομένων στην αγορά αυτή ότι θα εξασφαλίσουν υψηλή πληρότητα και αντίστοιχα έσοδα, παρά την υψηλή εποχικότητα που συνεχίζει να παρατηρείται συνολικά στην ελληνική αγορά.

Η μέση τιμή ανά διανυκτέρευση αυξήθηκε ελαφρώς στα 92 ευρώ το πρώτο τρίμηνο, από 84 ευρώ που ήταν πέρυσι.

Μέχρι σήμερα φαίνεται πως αυτό έχει βάση, καθώς η αγορά της Αθήνας επιδεικνύει χαμηλότερη εποχικότητα συγκριτικά με τους παραδοσιακούς προορισμούς, που προσελκύουν τον μεγαλύτερο όγκο επισκεπτών σχεδόν αποκλειστικά κατά την περίοδο από τον Μάιο έως τον Οκτώβριο. Ήδη, με βάση τα στοιχεία της AirDNA, παρότι η πληρότητα δείχνει σημάδια «κόπωσης» κατά το φετινό πρώτο τρίμηνο στην Αθήνα, εντούτοις οι τιμές συνέχισαν να κινούνται ανοδικά. Συνολικά στο κέντρο της Αθήνας, η μέση πληρότητα των καταλυμάτων το πρώτο τρίμηνο διαμορφώθηκε σε 52,1% έναντι 53,9% κατά το αντίστοιχο περυσινό τρίμηνο.

Αντιθέτως, η μέση τιμή/διανυκτέρευση αυξήθηκε ελαφρώς στα 92 ευρώ, από 84 ευρώ που ήταν πέρυσι. Ακόμη κι έτσι, το μέσο μηνιαίο έσοδο για ένα κατάλυμα βραχυχρόνιας μίσθωσης διαμορφώθηκε σε 1.440 ευρώ, σημειώνοντας ετήσια αύξηση κατά 6,2% έναντι του πρώτου τριμήνου του 2023. Το ποσό αυτό κρίνεται ως λίαν ικανοποιητικό, αν ληφθεί υπόψη ότι πρόκειται για την περίοδο με τα χαμηλότερα έσοδα στο σύνολο του έτους και παρ' όλα αυτά εξασφαλίζονται σημαντικά έσοδα, ακόμη κι αν υπολογίσει κανείς το γεγονός ότι οι κοινόχρηστες δαπάνες και τα λοιπά έξοδα των ακινήτων επιβαρύνουν τους ιδιοκτήτες και όχι τους επισκέπτες ή τους χρήστες, όπως συμβαίνει με τις μακροχρόνιες μισθώσεις.

Εφόσον δεν πρόκειται για τις περιοχές με την υψηλότερη ζήτηση, δηλαδή τα σημεία που γειτνιάζουν με την Ακρόπολη, η διαφορά είναι ακόμη μεγαλύτερη.

Ετσι, στο εμπορικό τρίγωνο (Μοναστηράκι, Πλάκα, Ψυρρή, Θησείο κτλ.) το μέσο έσοδο ενός καταλύματος κατά το φετινό πρώτο τρίμηνο διαμορφώθηκε σε 1.794 ευρώ. Μάλιστα σε ετησιοποιημένη βάση το μέσο έσοδο αυξάνεται ακόμη περισσότερο, σε 2.520 ευρώ κατά μέσον όρο.

Αντιστοίχως, συνολικά στο κέντρο της Αθήνας, σε ετησιοποιημένη βάση, το μηνιαίο έσοδο από ένα κατάλυμα ανέρχεται σε 1.950 ευρώ, τη στιγμή που η μέση τιμή ενοικίασης μέσω μακροχρόνιας μίσθωσης κινείται πέριξ των 750-1.000 ευρώ, ανάλογα με την περιοχή και το ακίνητο. Ακόμη δηλαδή και μετά τις πολύ μεγάλες αυξήσεις που έχουν καταγραφεί στην αγορά των μακροχρόνιων μισθώσεων την τελευταία τριετία, φαίνεται πως τα καταλύματα βραχυχρόνιας μίσθωσης παραμένουν ελκυστικά.

Επομένως, εξαιρώντας ίσως τις περιοχές όπου η ζήτηση για βραχυχρόνιες μισθώσεις είναι χαμηλότερη, όπως π.χ. τα Πατήσια, ο Αγιος Ελευθέριος, οι άξονες της Αχαρνών και της Πατησίων, οι Αμπελόκηποι, του Γκύζη, η Κυψέλη, το Γαλάτσι και άλλα σημεία, περιφερειακά του κέντρου, εξακολουθεί να είναι πιο συμφέρουσα η αξιοποίηση ενός διαμερίσματος μέσω κάποιας ψηφιακής πλατφόρμας.

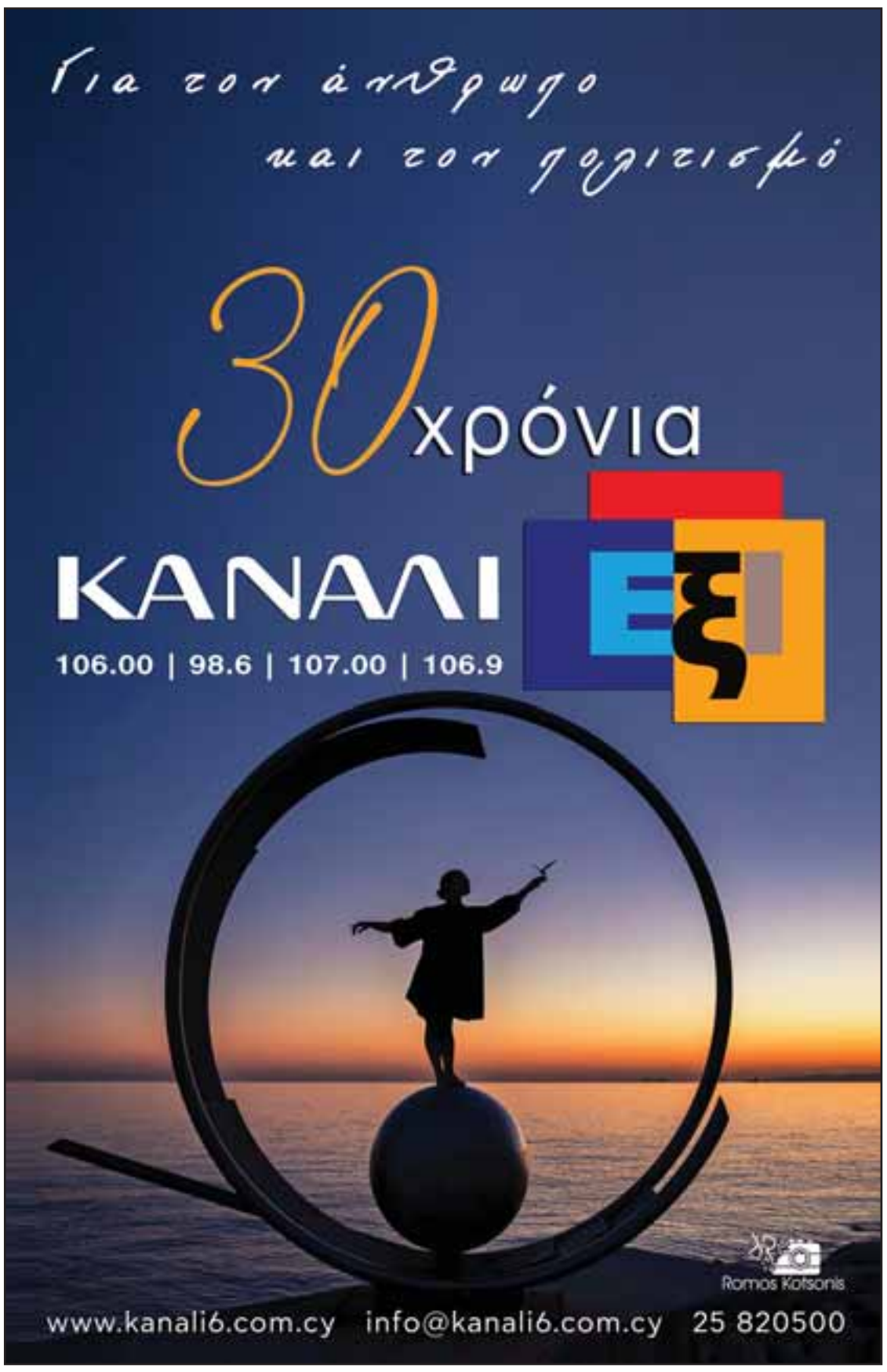

Αυξήσεις στα πράσινα τιμολόγια ρεύματος, μειώσεις στα κίτρινα

Αναπροσαρμόζουν την πολιτική των εκπτώσεων οι ενεργειακοί πάροχοι

Της **ΧΡΥΣΑΣ ΛΙΑΓΓΟΥ**

Οριακές αυξομειώσεις σε σχέση με τον Απρίλιο θα δουν οι καταναλωτές ρεύματος στα τιμολόγια του Μαΐου.

Τα πράσινα

Αν και η χονδρεμπορική τιμή ρεύματος υποχώρησε τον Απρίλιο στα 60,11 ευρώ/μεγαβατώρα από τα 67,5 ευρώ/μεγαβατώρα του Μαρτίου, οι τιμές στα πράσινα τιμολόγια που θα ανακοινώσουν σήμερα οι πάροχοι για τον Μάιο θα κινηθούν ανοδικά με τις αυξήσεις, σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της αγοράς, να φτάνουν έως και 10%. Η υποχώρηση της χονδρεμπορικής τιμής τον Απρίλιο σε ποσοστό 11% σε σχέση με τον Μάρτιο οδηγεί σε μειώσεις των πράσινων τιμολογίων του Μαΐου της τάξης του 6% περίπου, υπό την προϋπόθεση ότι οι πάροχοι θα διατηρήσουν την ίδια εκπτωτική πολιτική.

Η πλειοψηφία ωστόσο των παρόχων φέρεται να αναπροσαρμόζει την πολιτική εκπτώσεων προς τα κάτω ως εργαλείο αντιστάθμισης της επίπτωσης που έχουν οι συντελεστές που έχουν λάβει υπόψη τους για τη διακύμανση της χονδρεμπορικής τιμής στα περιθώρια κέρδους τους. Με άλλα λόγια, μέσω των εκπτώσεων η αποκλιμάκωση της χονδρεμπορικής τιμής αντί να φτάσει στον καταναλωτή θα ενισχύσει το περιθώριο κέρδους των προμηθευτών. Πολλά βέβαια ως προς το εύρος των εκπτώσεων και της τελικής τιμής θα κριθούν από τη στάση που θα κρατήσει ο μεγάλος πάροχος, η ΔΕΗ που συγκεντρώνει το 62,7% των οικιακών καταναλωτών και συνήθως ανακοινώνει πρώτη τιμές δίνοντας τον τόνο στην αγορά.

Σε κάθε περίπτωση το σενάριο των μειώσεων στα πράσινα τιμολόγια για τον Μάιο θεωρείται μάλλον απίθανο, με βάση τουλάχιστον την εικόνα που επικρατούσε στο ιδιωτικό κομμάτι της αγοράς. Η στάση της ΔΕΗ θα καθορίσει απλώς το εύρος των αυξήσεων στα πράσινα τιμολόγια της πλειοψηφίας των ιδιωτών παρόχων.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι τον Απρίλιο τα πράσινα τιμολόγια κυμάνθηκαν σε ένα εύρος τιμών μεταξύ 9,06 έως 11,8 λεπτά/κιλοβατώρα με μεσοσταθμική τιμή στα 10,8 λεπτά /κιλοβατώρα. Ο Απρίλιος ήταν μάλιστα ο πρώτος μήνας του έτους που ανεκόπη η πτωτική τάση των πράσινων τιμολογίων. Οι ρευματοκλοπές απορρόφησαν τη σημαντική αποκλιμάκωση της χονδρεμπορικής τιμής του Μαρτίου στα 67,5 ευρώ/μεγαβατώρα έναντι 73,61 ευρώ/μεγαβατώρα του Φεβρουαρίου και τα τιμολόγια του Απριλίου παρέμειναν στα επίπεδα του Μαρτίου με μια μάλιστα οριακή μεσοσταθμική αύξηση στα 10,8 λεπτά/κιλοβατώρα από τα 10,5 λεπτά/κιλοβατώρα τον Μάρτιο.

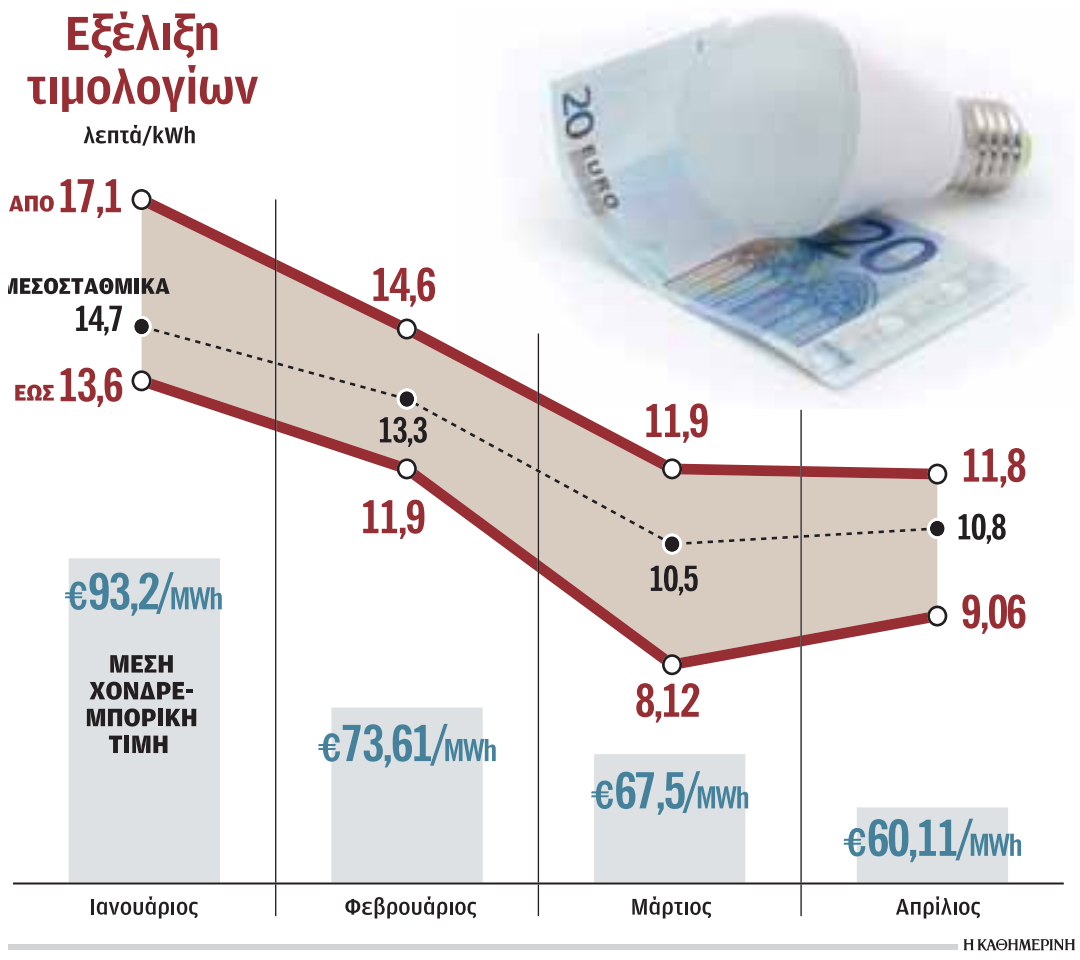

Η χονδρεμπορική τιμή ρεύματος υποχωρεί κατά 11% τον Απρίλιο.

Τα κίτρινα

Οσοι καταναλωτές πήραν το ρίσκο των κυμαινόμενων κίτρινων τιμολογίων με την εκ των υστέρων διαμόρφωση της τελικής τιμής (Ex ante) θα δουν την τιμή της κιλοβατώρας στα τιμολόγια του Απριλίου να υποχωρεί κάτω από τα 9 λεπτά/κιλοβατώρα. Περαιτέρω υποχώρηση της χονδρεμπορικής τιμής τον Μάιο θα περάσει αυτόματα στα κίτρινα τιμολόγια του Μαΐου αν και κάποιες εταιρείες φέρονται να προχωρούν σε αλλαγές των συντελεστών για να διασφαλίσουν πιθανές αρνητικές επιπτώσεις στα περιθώρια κέρδους. Σε αυτές τις περιπτώσεις και σύμφωνα με κάποιες εκτιμήσεις πιθανότατα να δούμε μικρές αυξήσεις και στα κίτρινα τιμολόγια τον Μάιο. Σε κάθε περίπτωση ωστόσο, τα κίτρινα τιμολόγια εμφανίζονται να έχουν πάρει οριστικά τη σκυτάλη των φθηνότερων τιμολογίων από τα πράσινα, κάτι που διαπιστώνεται από τους καταναλωτές οι οποίοι και μετακινούνται είτε στο κίτρινο του παρόχου τους είτε σε κίτρινο κάποιας άλλης εταιρείας. Εκτίμηση των παρόχων είναι ότι σε βάθος μικρότερο του εξαμήνου η πλειοψηφία του πελατολογίου τους θα έχει μετακομίσει από τα πράσινα στα κίτρινα τιμολόγια.

Μηνιαία καταμέτρηση

Στο μεταξύ, ρευματοκλοπές και στρατηγικοί κακοπληρωτές εξακολουθούν να μεταφέρουν στους συνεπείς καταναλωτές τεράστια κόστη, ενώ μικρό καλάθι κρατάει η αγορά για την αποτελεσματικότητα των κυβερνητικών μέτρων. Η μηνιαία καταμέτρηση πάντως από τον ΔΕΔΔΗΕ στον βαθμό που ολοκληρωθεί φαίνεται ότι θα συμβάλει σημαντικά στον εντοπισμό των πειραγμένων μετρητών. Σύμφωνα με κύκλους του ΥΠΕΝ τον Απρίλιο οι μηνιαίες καταμετρήσεις αυξήθηκαν στα 3 εκατ. από 2 εκατ. τον Μάρτιο. Αυτή τη στιγμή, οι μηνιαίες καταμετρήσεις καλύπτουν το 40% της χώρας γεωγραφικά και μέχρι το τέλος του καλοκαιριού, βάσει του προγραμματισμού του ΔΕΔΔΗΕ, θα υπάρχει κάλυψη σε ποσοστό 100%. Το καθεστώς των μηνιαίων καταμετρήσεων έχει ήδη φέρει αποτελέσματα στον εντοπισμό των ρευματοκλοπών. Η εικόνα που μεταφέρεται είναι ότι τα συνεργεία του ΔΕΔΔΗΕ διαπιστώνουν πολλαπλάσιο αριθμό πειραγμένων μετρητών, αφού πλέον επισκέπτονται τον μετρητή ανά μήνα και όχι τρεις φορές τον χρόνο.

Ανάπτυξη 2,5% φέτος προβλέπει το Πρόγραμμα Σταθερότητας 2024-2025

Χαμηλώνει τον πήχυ για τον ρυθμό ανάπτυξης φέτος η κυβέρνηση στο Πρόγραμμα Σταθερότητας 2024-2025, το οποίο καταθέτει σήμερα στις Βρυξέλλες, από το 2,9% του προϋπολογισμού στην περιοχή του 2,5%.

Το διετές Πρόγραμμα Σταθερότητας είναι ένα μεταβατικό στάδιο, έως την εφαρμογή των νέων κανόνων του Συμφώνου Σταθερότητας από τον επόμενο χρόνο. Οι νέοι κανόνες, που υιοθετήθηκαν την περασμένη Δευτέρα και από το συμβούλιο, θα προβλέπουν τη σύνταξη 4ετών δημοσιονομικών-διαρθρωτικών προγραμμάτων, βάσει των κατευθυντήριων γραμμών που θα δώσει η Κομισιόν τον Ιούνιο. Προς το παρόν αναλαμβάνονται δεσμεύσεις με βάση το ισχύον δημοσιονομικό πλαίσιο, για περιορισμένο χρονικό διάστημα.

Η αναθεώρηση του ρυθμού ανάπτυξης είναι ίσως η σημαντικότερη αλλαγή στον κυβερνητικό σχεδιασμό, που υπαγορεύεται, όπως σημειώνουν στο οικονομικό επιτελείο, από την επιδείνωση των προβλέψεων συνολικά στην Ε.Ε. και τη νομισματική πολιτική της ΕΚΤ. Ολοι οι διεθνείς οργανισμοί και φορείς, πάντως, προβλέπουν ρυθμό ανάπτυξης 2%-2,5%. Σε κάθε περίπτωση, στην κυβέρνηση υποστηρίζουν ότι παραμένουμε σε μεγέθη πολλαπλάσια των ευρωπαϊκών ρυθμών (πρόβλεψη για 0,9% φέτος).

Ο στόχος για το πρωτογενές πλεόνασμα διατηρείται κοντά στο 2,1% του ΑΕΠ για φέτος, παρά την υπεραπόδοση του 2023, που έκλεισε με πρωτογενές πλεόνασμα 1,9% του ΑΕΠ έναντι στόχου για 1,1%.

Ο πληθωρισμός αναμένεται να υποχωρήσει, επίσης, ταχύτερα από την Ε.Ε., ενώ το χρέος θα βρίσκεται σε έντονα καθοδική πορεία.

Τα νέα δημοσιονομικά μεγέθη συμφωνήθηκαν με τους εκπροσώπους της Κομισιόν, που ήταν τις προηγούμενες ημέρες στην Αθήνα για τη μεταπρογραμματική αξιολόγηση της οικονομίας. Το συμβούλιο υιοθέτησε την περασμένη Δευτέρα τρία νομοθετικά κείμενα για τη μεταρρύθμιση της οικονομικής

Η κυβέρνηση προχωράει σε αναθεώρηση του αρχικού στόχου για αύξηση του ΑΕΠ κατά 2,9%.

και δημοσιονομικής διακυβέρνησης της Ε.Ε., όπως ανακοίνωσε. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα παρουσιάσει στις 26 Ιουνίου ένα «μονοπάτι αναφοράς» για την ενδεδειγμένη πορεία των καθαρών πρωτογενών δαπανών την ερχόμενη 4ετία για τα κράτη-μέλη με δημόσιο χρέος πάνω από 60% του ΑΕΠ, όπως η Ελλάδα, ή έλλειμμα πάνω από 3% του ΑΕΠ. Αυτό το μονοπάτι αναφοράς θα λαμβάνει υπόψη του τις ιδιαίτερες συνθήκες σε κάθε κράτος-μέλος και θα αποσκοπεί στο να τεθεί το χρέος σε βιώσιμη τροχιά έως το τέλος της περιόδου.

ΕΙΡΗΝΗ ΧΡΥΣΟΛΩΡΑ

Τα νέα δημοσιονομικά μεγέθη συμφωνήθηκαν με τους εκπροσώπους της Κομισιόν, που ήταν τις προηγούμενες ημέρες στην Αθήνα για τη μεταπρογραμματική αξιολόγηση της οικονομίας, με το Πρόγραμμα Σταθερότητας 2024-2025 να κατατίθεται την περασμένη Τρίτη στις Βρυξέλλες.

Στο e-katanalotis οι τιμές 3.000 προϊόντων από 11 αλυσίδες σούπερ μάρκετ

Της **ΔΗΜΗΤΡΑΣ ΜΑΝΙΦΑΒΑ**

Σε χρήσιμο εργαλείο για τον καταναλωτή μετατρέπεται, επιτέλους, η ηλεκτρονική πλατφόρμα του υπουργείου Ανάπτυξης e-katanalotis (https://e-katanalotis.gov.gr/), καθώς πλέον περιλαμβάνει τις τιμές από 3.000 κωδικούς προϊόντων από 11 αλυσίδες σούπερ μάρκετ, τιμές οι οποίες ενημερώνονται σε καθημερινή πλέον βάση. Σε βάθος χρόνου στόχος του υπουργείου είναι να περιληφθούν πολύ περισσότεροι κωδικοί, ακόμη και 15.000, κάτι που μπορεί να επιτευχθεί πιο εύκολα, καθώς στην αναβαθμισμένη πλέον πλατφόρμα, εκτός από το προϊόν, την τιμή και την αλυσίδα, αναγράφεται και ο γραμμοκώδικας (barcode) κάθε προϊόντος. Εκτός από εργαλείο για τον καταναλωτή, η αναβαθμισμένη πλατφόρμα εκτιμάται ότι μπορεί να ενισχύσει τον ανταγωνισμό τόσο μεταξύ αλυσίδων σούπερ μάρκετ όσο και μεταξύ προμηθευτών, δεδομένου ότι επιτρέπει άμεσα τη σύγκριση των τιμών.

Η πηγή άντλησης των τιμών των προϊόντων είναι το κεντρικό ηλεκτρονικό κατάστημα κάθε αλυσίδας και ενδεχομένως να υπάρχουν μικρές αποκλίσεις σε σχέση με το φυσικό κατάστημα. Οι τιμές ενημερώνονται καθημερινά στις 10 π.μ. Τις αμέσως επόμενες ημέρες θα έχουν ολοκληρωθεί και οι αναβαθμίσεις της σχετικής εφαρμογής για κινητά και tablets. Αξίζει να σημειωθεί ότι ο καταναλωτής, πέρα από το γεγονός ότι μπορεί να ελέγχει τις τιμές για μεμονωμένους κωδικούς που τον ενδιαφέρουν,

Εκτός από εργαλείο σύγκρισης τιμών για τον καταναλωτή, η αναβαθμισμένη πλατφόρμα ενισχύει και τον ανταγωνισμό στον κλάδο.

μπορεί να φτιάξει και το δικό του «καλάθι» και μέσα σε λίγο χρόνο να συγκρίνει τις τιμές του «καλαθιού» σε κάθε μία από τις συμμετέχουσες αλυσίδες.

Μέσω του χάρτη που υπάρχει στην πλατφόρμα, ο καταναλωτής έχει τη δυνατότητα να ελέγξει όλα τα σούπερ μάρκετ που βρίσκονται πλησίον του τόπου διαμονής του πριν ξεκινήσει τις αγορές. Μ' αυτόν τον τρόπο, εκτός από χρήματα εξοικονομεί και χρόνο.

SHUTTERSTOCK

Ο καταναλωτής, πέρα από το ότι μπορεί να ελέγχει τις τιμές για μεμονωμένους κωδικούς που τον ενδιαφέρουν, μπορεί να φτιάξει και το δικό του «καλάθι» και μέσα σε λίγο χρόνο να συγκρίνει τις τιμές του «καλαθιού» σε κάθε μία από τις συμμετέχουσες αλυσίδες.

Ποιοι συμμετέχουν

Οι τιμές των προϊόντων προέρχονται από τις ακόλουθες αλυσίδες: «Σκλαβενίτης», «ΑΒ Βασιλόπουλος», MyMarket, «Μασούτης», «Κρητικός», Γαλαξίας, Bazaar, ΣΥΝΚΑ, Market, «Χαλκιαδάκης» και από το αμιγώς ηλεκτρονικό σούπερ μάρκετ efresh.gr. Δεν συμμετέχει η αλυσίδα Lidl, καθώς δεν διαθέτει ηλεκτρονικό κατάστημα. Οι 3.000 κωδικοί ανήκουν σε 25 κατηγορίες προϊόντων: αλλαντικά, αναψυκτικά - νερά - χυμοί, απορρυπαντικά - είδη καθαρισμού, αυγά - βούτυρο - νωπές ζύμες και ζωμοί, βρεφικές - παιδικές τροφές, γάλατα - ροφήματα - χυμοί ψυγείου, γιαούρτια - κρέμες γάλακτος - επιδόρπια ψυγείου, είδη αρτοζαχαροπλαστείου, είδη μιας χρήσης και είδη πάρτι, είδη οικιακής χρήσης, είδη πρωινού και ροφήματα, έτοιμα γεύματα, κάβα, καλλυντικά και είδη προσωπικής υγιεινής, κατεψυγμένα, μπισκότα, σοκολάτες και ζαχαρώδη, ξηροί καρποί και σνακ, ορεκτικά και ντελικατέσεν, τροφές και είδη για κατοικίδια, τρόφιμα παντοπωλείου, τυροκομικά και φυτικά αναπληρώματα, φρέσκα φρούτα και λαχανικά, φρέσκο κρέας, φρέσκο ψάρι και θαλασσινά, χαρτικά, πάνες και σερβιέτες.

Η πλατφόρμα εξακολουθεί να περιλαμβάνει τις τιμές και για το «καλάθι του νοικοκυριού», που ανανεώνεται κάθε Τετάρτη και θα εξακολουθήσει να ισχύει τουλάχιστον μέχρι το τέλος Ιουνίου, τα φυλλάδια προσφορών των αλυσίδων, το «καλάθι των οπωροκηπευτικών» και άλλες χρήσιμες πληροφορίες.

Από το 2009

Υπενθυμίζεται ότι η σχετική πλατφόρμα μετράει στην πραγματικότητα πάνω από 14 χρόνια ζωής. Ξεκίνησε να λειτουργεί τον Δεκέμβριο του 2009 ως Παρατηρητήριο Τιμών, με την προοπτική να παρουσιάζει τις τιμές από περίπου 1.000 προϊόντα από 1.182 σημεία πώλησης σε Αθήνα και άλλες 24 πόλεις της Ελλάδας, κάτι που δεν συνεχίστηκε. Ο αρχικός σχεδιασμός προέβλεπε ότι στη βάση δεδομένων θα γινόταν καταχώριση στοιχείων από τιμολήπτες του υπουργείου με ασύρματες συσκευές (PDA), για να αλλάξει στη συνέχεια και να δέχεται στοιχεία από τις αλυσίδες σούπερ μάρκετ που ήθελαν να συνεργαστούν. Οι αλυσίδες έστελναν στοιχεία δύο φορές τον μήνα, αυτά αφορούσαν τελικά μόνο καταστήματα από την Περιφέρεια Αττικής, περιλάμβαναν μόνο τα τυποποιημένα προϊόντα, ενώ δεν εμφανίζονταν τα προϊόντα που βρίσκονταν σε προσφορά.

Το 2020 εγκαινιάστηκε από τον τότε υπουργό Ανάπτυξης Αδ. Γεωργιάδη η νέα ψηφιακή πλατφόρμα e-katanalotis, ο διάδοχος δηλαδή του e-prices.gr, που προέβλεπε την αποστολή στοιχείων από τα σούπερ μάρκετ για βασικές κατηγορίες προϊόντων, ενώ εμφανιζόταν και η μέση τιμή πώλησης. Ωστόσο, στη συνέχεια εμφανίζονταν λίγα προϊόντα και αφαιρέθηκε η μέση τιμή πώλησης.

ΑΝΑΛΥΣΗ

Η οικονομική βοήθεια Ε.Ε. και ΗΠΑ στην Ουκρανία

Του **ΟΥΓΚΟ ΝΤΙΞΟΝ / REUTERS BREAKINGVIEWS**

Την περασμένη εβδομάδα, η Ουκρανία έλαβε σημαντική οικονομική βοήθεια ύψους 61 δισ. δολαρίων από τις Ηνωμένες Πολιτείες. Απαιτείται ωστόσο ένα μεσοπρόθεσμο σχέδιο χρηματοδότησης για να αντέξει την επίθεση της Μόσχας. Η αποδέσμευση των «παγωμένων» περιουσιακών στοιχείων της κεντρικής τράπεζας της Ρωσίας για να δοθούν πολεμικές αποζημιώσεις θα πρέπει να καταλαμβάνει κομβικό ρόλο σε αυτό. Συνδυαστικά με τις δεσμεύσεις άλλων χωρών, το τελευταίο πρόγραμμα αρωγής των ΗΠΑ για όπλα και στρατιωτική εκπαίδευση κυρίως αναμένεται να καλύψει το Κιέβο έως τη λήξη του 2025.

Αυτή η προοπτική είναι σίγουρα καλύτερη από την κατάσταση προ μιας εβδομάδος, όταν εξαντλούνταν επικίνδυνα

Οι προοπτικές και η πρόταση για χρήση των «παγωμένων» ρωσικών περιουσιακών στοιχείων.

τα στρατιωτικά εφόδιά του. Βέβαια, η Ουκρανία κινδυνεύει και πάλι να μην έχει οπλισμό στα τέλη του 2025. Ακόμη κι αν ο Τζο Μπάιντεν επανεκλεγεί πρόεδρος των ΗΠΑ, μάλλον θα δυσκολευτεί να λάβει έγκριση για έτι περαιτέρω κονδύλια, ενώ, αν επανέλθει ο Ντόναλντ Τραμπ, τότε η αμερικανική στήριξη προς την Ουκρανία θα είναι ακόμη πιο επισφαλής.

Ενα πολυετές πρόγραμμα χρηματοδότησης, αντιθέτως, θα είχε πολλά οφέλη, ενώ αρχικά θα παρείχε κάποια προστασία έναντι των πολιτικών μεταβολών των ΗΠΑ. Θα τονώσει, επίσης, το ηθικό της Ουκρανίας και θα δώσει στους δυτικούς ομίλους αμυντικού εξοπλισμού μεγαλύτερη αυτοπεποίθηση να αυξήσουν την παραγωγή τους.

Επίσης, οι υπολογισμοί του Βλαντιμίρ Πούτιν θα μπορούσαν να αλλάξουν, αν πίστευε ότι η Ουκρανία θα κρατούσε πολλά χρόνια ακόμη.

Ο πρόεδρος της Ουκρανίας, Βολοντίμιρ Ζελένσκι, πιθανότατα δεν θα ήταν σε θέση να ανακτήσει μεγάλο μέρος του εδάφους της, επειδή αυτό θα σήμαινε επίθεση σε θέσεις της Ρωσίας με ισχυρή άμυνα, τη στιγμή που δυσκολεύεται να στρατολογήσει νέους στρατιώτες.

Ενδεχομένως, να μπορεί να διαπραγματευθεί μια ειρηνευτική συμφωνία από μια πιο ενδυναμωμένη θέση ή να «παγώσει» τη σύγκρουση, όπως η Βόρεια και η Νότια Κορέα πριν από 71 χρόνια.

Η Ουκρανία καταπονεί όλες τις δυνάμεις της για να αντέξει απέναντι στη Ρωσία, έναν αντίπαλο του οποίου η οικονομία των 2 τρισ. δολαρίων ήταν 11πλάσια της δικής της πέρυσι. Αν και διέθεσε 65 δισ. δολάρια για την άμυνά της το 2023, ένα εντυπωσιακό ποσοστό 37% του ΑΕΠ της, αυτό ωχριά μπροστά στις δαπάνες των 109 δισ. δολαρίων της Ρωσίας, σύμφωνα με το Διεθνές Ινστιτούτο Ερευνών για την Ειρήνη της Στοκχόλμης (SIPRI). Η δυτική βοήθεια κάλυψε το κενό. Οι ΗΠΑ και η Ε.Ε. διέθεσαν 88 δισ. ευρώ σε βοήθεια πέρυσι.

Το πόσα χρειάζεται το Κιέβο στο μέλλον εξαρτάται από το είδος του πολέμου που διεξάγει. Μια αμυντική εκστρατεία θα κόστιζε λιγότερο από μια προσπάθεια εκδίωξης της Ρωσίας από μεγάλα κομμάτια των εδαφών του.

Δεδομένου ότι το Κρεμλίνο αυξάνει τις δικές του στρατιωτικές δαπάνες, η Ουκρανία στο μέλλον και σε ετήσια βάση θα χρειάζεται πιθανώς τουλάχιστον τόσα όσα της διέθεσαν πέρυσι οι σύμμαχοί της, ήτοι 88 δισ. ευρώ.

Μέχρι τα τέλη Φεβρουαρίου, οι σύμμαχοι της Ουκρανίας, κυρίως η Ε.Ε., είχαν δεσμεύσει αλλά όχι διαθέσει, ακόμη 103 δισ. ευρώ, σύμφωνα με το Ινστιτούτο του Κιέλου. Προσθέστε το πακέτο των ΗΠΑ ύψους 57 δισ. ευρώ (61 δισ. δολ.) και το Κιέβο έχει τώρα πιθανώς αρκετά για να κρατήσει μέχρι τα τέλη του 2025.

Ο πιο ενδεδειγμένος τρόπος, πάντως, για να του δοθούν πολύ περισσότερα είναι να τεθούν υπό εκμετάλλευση τα ρωσικά περιουσιακά στοιχεία, στα σχεδόν 320 δισ. δολάρια. Μεταξύ των προτάσεων, τέλος, είναι η δήμευσή τους, η χρήση τους για τη στήριξη ενός δανείου της Δύσης στην Ουκρανία ή η διοχέτευση στο Κιέβο των τόκων που αποδίδουν.

Φόρους 800 εκατ. ευρώ πλήρωσαν δυτικές τράπεζες στη Ρωσία

Επτά ευρωπαϊκές που παραμένουν στη χώρα είχαν πέρυσι κέρδη άνω των 3 δισ.

Οι μεγάλες τράπεζες της Δύσης εξακολουθούν να γεμίζουν τα ταμεία της Μόσχας, παρά τις δεσμεύσεις ότι θα ελαχιστοποιήσουν την έκθεσή τους στη Ρωσία στον απόηχο της εισβολής στην Ουκρανία. Οι μεγαλύτερες δυτικές τράπεζες που παραμένουν στη χώρα κατέβαλαν πέρυσι στο Κρεμλίνο φόρους άνω των 800 εκατ. ευρώ, ποσό τετραπλάσιο σε σχέση με τα προπολεμικά επίπεδα, σύμφωνα με τους Financial Times. Οι επτά κορυφαίες ευρωπαϊκές τράπεζες (Raiffeisen Bank International, UniCredit, ING, Commerzbank, Deutsche Bank, Intesa Sanpaolo και OTP) ανέφεραν το 2023 συνδυασμένα κέρδη άνω των 3 δισ. ευρώ. Αυτά τα κέρδη ήταν τριπλάσια από το 2021 και προήλθαν από κεφάλαια που οι τράπεζες δεν μπόρεσαν να αποσύρουν από τη χώρα, γεγονός που αύξησε κατακόρυφα και τις πληρωμές φόρων. Οι φόροι που καταβάλλουν οι ευρωπαϊκές τράπεζες και αντιστοιχούν περίπου στο 0,4% του συνόλου των μη ενεργειακών εσόδων της Ρωσίας το 2024, είναι ένα παράδειγμα για τον τρόπο με τον οποίο οι ξένες εταιρείες που δεν αποχώρησαν, βοηθούν το Κρεμλίνο να διατηρήσει τη χρηματοπιστωτική του σταθερότητα παρά τις δυτικές κυρώσεις. Οι ξένες τράπεζες επωφελήθηκαν όχι μόνο από τα υψηλότερα επιτόκια αλλά και από τις διεθνείς κυρώσεις κατά των ρωσικών τραπεζών. Τα εν λόγω μέτρα στέρησαν από τους αντιπάλους τους την πρόσβαση στα διεθνή συστήματα πληρωμών και αύξησαν τη δική τους ελκυστικότητα στις δυτικές τράπεζες για τους πελάτες της χώρας.

Η αυστριακή Raiffeisen Bank International έχει τη μεγαλύτερη παρουσία στη Ρωσία από τους ξένους δανειστές. Τα κέρδη της στη Ρωσία υπερτριπλασιάστηκαν στο 1,8 δισ. ευρώ μεταξύ 2021 και 2023, αντιστοιχώντας στο μισό των συνολικών κερδών του αυστριακού ομίλου, σε σύγκριση με περίπου το ένα τρίτο πριν από τον πόλεμο. Εκτός από τις τακτικές φορολογικές εισφορές το 2023, η Raiffeisen κατέβαλε 47 εκατ. ευρώ ως αποτέλεσμα μιας απροσδόκητης εισφοράς που επέβαλε το Κρεμλίνο σε ορισμένες εταιρείες πέρυσι. Μετά την πλήρη εισβολή του προέδρου Βλαντιμίρ Πούτιν στην Ουκρανία τον Φεβρουάριο του 2022, η RBI εξέφρασε επανειλημμένα το σχέδιό της να περιορίσει και να εκποιήσει τις δραστηριότητές της στη Ρωσία. Αν και κατέβαλε κάποιες προσπάθειες για να μειώσει την έκθεσή της στη Ρωσία, όπως μια μείωση κατά 56% στο χαρτοφυλάκιο δανείων της από τις αρχές του 2022, ορισμένα μέτρα δείχνουν το αντίθετο. Πρόσφατες αγγελίες εργασίας από την RBI στη Ρωσία υποδηλώνουν φιλόδοξα σχέδια για «πολλαπλή επέκταση της ενεργής βάσης πελατών», ανέφεραν οι FT.

REUTERS

Η αυστριακή Raiffeisen Bank International έχει τη μεγαλύτερη παρουσία στη Ρωσία από τους ξένους δανειστές. Τα κέρδη της στη Ρωσία υπερτριπλασιάστηκαν στο 1,8 δισ. ευρώ μεταξύ 2021 και 2023, αντιστοιχώντας στο μισό των συνολικών κερδών του αυστριακού ομίλου, σε σύγκριση με περίπου το ένα τρίτο πριν από τον πόλεμο.

Ο αμερικανικός κολοσσός JP Morgan κέρδισε 35 εκατ. δολάρια και πλήρωσε 6,8 εκατ. σε φόρους.

Η Deutsche Bank, η OTP της Ουγγαρίας και η Commerzbank είχαν μειώσει σημαντικά την παρουσία τους στη Ρωσία, η οποία ήταν ήδη μικρή σε σύγκριση με την RBI, δήλωσαν οι εκπρόσωποί τους. Η Intesa είναι πιο κοντά στην έξοδο, αλλά δεν έχει ακόμη πουλήσει τη ρωσική της επιχείρηση. Παρά το κλείσιμο των εταιρικών και λιανικών δραστηριοτήτων της, η Citigroup, ο τέταρτος μεγαλύτερος δανειστής των ΗΠΑ, ο οποίος κέρδισε 149 εκατ. δολάρια και πλήρωσε 53 εκατ. δολάρια στη Ρωσία το 2023, έγινε ο τέταρτος μεγαλύτερος φορολογούμενος μεταξύ των δυτικών τραπεζών στη Ρωσία, σύμφωνα με υπολογισμούς της Σχολής Οικονομικών του Κιέβου. Ενας άλλος αμερικανικός κολοσσός, η JP Morgan, κέρδισε 35 εκατ. δολάρια και πλήρωσε 6,8 εκατ. δολάρια σε φόρους. Η JP Morgan, κάποτε ο κύριος ανάδοχος των ρωσικών τραπεζών για το άνοιγμα λογαριασμών σε δολάρια ΗΠΑ, προσπαθεί να αποχωρήσει από το 2022. Η τράπεζα έχει πλέον «κολλήσει» και αντιμετωπίζει αγωγή πολλών εκατομμυρίων δολαρίων από τον πρώην συνεργάτη της στη Ρωσία, VTB. Τα στοιχεία των αμερικανικών τραπεζών δεν περιλαμβάνονται στο σύνολο των 800 εκατ. ευρώ, καθώς δεν αναφέρουν συγκρίσιμα ρωσικά αποτελέσματα στους λογαριασμούς του ομίλου που χρησιμοποιήθηκαν για τους υπολογισμούς των FT.

«Δεν μπορούμε να κάνουμε τίποτα με τις ρωσικές καταθέσεις εκτός από το να τις κρατάμε στην κεντρική τράπεζα. Ετσι, καθώς ανέβαιναν τα επιτόκια, αυξάνονταν και τα κέρδη μας», δήλωσε ανώτερο στέλεχος ευρωπαϊκής τράπεζας με ρωσική θυγατρική. Μεγάλο μέρος των κεφαλαίων της παραμένει κολλημένο σε καταθετικούς λογαριασμούς στη Ρωσία, πρόσθεσε.

Τα δεσμευμένα μετρητά αποτελούν σημαντικό εμπόδιο για την έξοδο από τη Ρωσία. Από τις αρχές του 2022, οι τράπεζες απαιτούν επίσης προσωπική εξουσιοδότηση από τον πρόεδρο Βλαντιμίρ Πούτιν για την πώληση των ρωσικών δραστηριοτήτων τους. Μόνο επτά δυτικές τράπεζες –από τις 45 που περιλαμβάνονται στη λίστα εκείνων που χρειάζονται προεδρική έγκριση για έξοδο– έχουν λάβει την εξουσιοδότηση, συμπεριλαμβανομένων της Mercedes-Benz Bank και της Intesa.

Εφιάλτης η ανεργία στην Ινδία, στις μικρές πόλεις ψάχνουν δουλειά οι Κινέζοι

Οι δυσκολίες μιας σταδιοδρομίας στο Πεκίνο, στη Σαγκάη και στη Σεντζέν, η ανεργία και το υψηλό κόστος διαβίωσης σε αυτές τις μεγαλουπόλεις διώχνουν τους νεαρούς Κινέζους από τις μητροπόλεις της χώρας και από τις εταιρείες Ιντερνετ ή από τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα που δίνουν χαμηλούς μισθούς και κάνουν μαζικές απολύσεις. Τους στρέφουν στις μικρότερες πόλεις από τις οποίες κατάγονται και στις οποίες βρίσκουν ευκολότερα εργασία με καλύτερες συνθήκες, χωρίς τα εξοντωτικά ωράρια των 12 ωρών επί έξι ημέρες την εβδομάδα που ισχύουν στο Πεκίνο, καλύτερους μισθούς αλλά και το πατρικό τους σπίτι και τους γονείς τους. Εχουν, έτσι, περισσότερο εισόδημα που δεν διστάζουν να το διαθέσουν σε βραδινές εξόδους, καφετέριες, ρεστοράν, ακόμη και στην αγορά ηλεκτροκίνητων οχημάτων της Tesla. Στοιχεία της συμβουλευτικής MetroDataTech εμφανίζουν μια μαζική έξοδο νέων από το χρηματοπιστωτικό κέντρο της Σαγκάης και τον τεχνολογικό κόμβο της Σεντζέν. Η επιστροφή των νέων στις μικρότερες πόλεις φέρνει μαζί της και την τόνωση των οικονομιών τους, με τις μεγάλες επιχειρήσεις να ανοίγουν όλο και περισσότερα καταστήματα σε αυτές. Η Yum China Holdings, για παράδειγμα, η κινεζική εταιρεία που διαχειρίζεται τις μεγάλες φίρμες της Δύσης KFC και Pizza Hut, έχει ήδη αρχίσει να αυξάνει τα καταστήματά της σε μικρές πόλεις της Κίνας και σχεδιάζει να ανοίξει συνολικά άλλα 5.000 μέχρι το 2026. Επίσης, το 80% των 180 ρεστοράν που άνοιξε η Domino's Pizza China πέρυσι δεν ήταν ούτε στο Πεκίνο ούτε στη Σαγκάη.

Μαζική έξοδος νέων από το χρηματοπιστωτικό κέντρο της Σαγκάης και τον τεχνολογικό κόμβο της Σεντζέν.

REUTERS

Η ανεργία και το υψηλό κόστος διαβίωσης διώχνουν τους νεαρούς Κινέζους από τις μητροπόλεις και τις εταιρείες Ιντερνετ ή από τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα που δίνουν χαμηλούς μισθούς και κάνουν μαζικές απολύσεις.

Την ίδια στιγμή, πολλοί από τους νέους που παραμένουν στη Σαγκάη, είτε ως άνεργοι είτε ως χαμηλά αμειβόμενοι εργαζόμενοι, στρέφονται στα ειδικά εστιατόρια για ηλικιωμένους που προσφέρουν γενναίες μερίδες έναντι ευτελών ποσών. Κάπου 1,40 δολ. κοστίζει μια καλή μερίδα χοιρινού κρέατος μαγειρεμένου με τις τοπικές παραδοσιακές συνταγές.

Παράλληλα, στην ανερχόμενη Ινδία η ανεργία αποτελεί εφιάλτη για τους νέους και το ισχυρότερο επιχείρημα του Ραούλ Γκάντι, επικεφαλής της αντιπολίτευσης, κατά του πρωθυπουργού Ναρέντρα Μόντι, τον οποίο κατηγορεί ότι μετέτρεψε την Ινδία σε «κέντρο ανέργων». Η ηλικιακή κατηγορία από 15 έως και 29 ετών αντιπροσωπεύει το 83% του συνόλου των ανέργων στη χώρα, σύμφωνα με σχετική έκθεση που δημοσίευσε τον περασμένο μήνα η Παγκόσμια Οργάνωση Εργασίας σε συνεργασία με το Ινστιτούτο Ανθρώπινης Ανάπτυξης. Προ ημερών δημοσιεύθηκε έρευνα του Κέντρου για τη Μελέτη των Αναπτυσσόμενων Κοινωνιών που έχει έδρα στο Νέο Δελχί, η οποία κατέδειξε ότι η ανεργία αποτελεί την πρώτη αιτία ανησυχίας ανάμεσα στους ψηφοφόρους της Ινδίας. Το 32% των ερωτηθέντων δήλωσε πως η ανεργία θα είναι η πρώτη και κυριότερη αιτία που δεν θα ψηφίσουν ξανά το κυβερνών κόμμα του Ναρέντρα Μόντι. Και το 62% των ερωτηθέντων παραδέχθηκε πως τα τελευταία πέντε χρόνια έχει γίνει σαφώς πιο δύσκολη η εύρεση εργασίας. Οικονομολόγοι του Πανεπιστημίου Τζαβαχαρλάλ Νεχρού επισημαίνουν πως η απόσυρση των μεγάλων χαρτονομισμάτων που αποφάσισε η κυβέρνηση Ναρέντρα Μόντι από το 2016, προκάλεσε προβλήματα στην ινδική οικονομία και δεν έχουν ακόμη ξεπεραστεί. Παράλληλα όμως θεωρούν ότι έχει περιορίσει τη δυνατότητα της χώρας να δημιουργεί νέες θέσεις εργασίας η στροφή της ινδικής οικονομίας από τις βιομηχανίες εντάσεως εργασίας όπως η κλωστοϋφαντουργία και η επεξεργασία δερμάτων στις βιομηχανίες εντάσεως κεφαλαίου όπως το ηλεκτρονικό εμπόριο.

BLOOMBERG, CNBC, THE NEW YORK TIMES

Η Ε.Ε. χρειάζεται δασμούς 50% για να φρενάρει τα κινεζικά Ι.Χ.

Τι δείχνει έρευνα για τα περιθώρια κέρδους των αυτοκινητοβιομηχανιών της Κίνας

Η υπόθεση της επιβολής δασμών ως τροχοπέδη στις αναρίθμητες εισαγωγές κινεζικών ηλεκτρικών αυτοκινήτων δεν είναι απλή για την Ευρωπαϊκή Ενωση. Σύμφωνα με τα πορίσματα μελέτης, την οποία εκπόνησε η Rhodium Group, για να είναι αποτελεσματική η εν λόγω διαδικασία πρέπει να εφαρμοστούν επιβαρύνεις σχεδόν 50%. Η δε έρευνα των Βρυξελλών περί των επιδοτήσεων στα κινεζικά ηλεκτρικά αυτοκίνητα αναμένεται να ολοκληρωθεί εντός εβδομάδων, αλλά οι ερευνητές της Rhodium Group διατείνονται ότι οποιαδήποτε τιμωρητική ενέργεια ίσως αποβεί πολύ άτολμη για να αποτρέψει τις κινεζικές αυτοκινητοβιομηχανίες, όπως αναφέρει δημοσίευμα των Financial Times. «Αναμένουμε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να επιβάλει δασμούς 15%-30%. Εντούτοις, ακόμη κι αν οι δασμοί διαμορφωθούν στα υψηλότερα επίπεδα αυτού του εύρους, ορισμένοι κατασκευαστές στην Κίνα θα εξακολουθούν να δημιουργούν άνετα περιθώρια κέρδους στα εξαγόμενα στην Ευρώπη αυτοκίνητά τους, διότι έχουν σημαντικά πλεονεκτήματα κόστους παραγωγής», αναφέρει η έκθεση. «Δασμοί της τάξης του 40% με 50%, αλλά κι ακόμη βαρύτεροι θα ήταν πιθανώς απαραίτητοι ειδικά για καθετοποιημένες εταιρείες τύπου BYD, ώστε να καταστήσουν την ευρωπαϊκή αγορά μη ελκυστική για τους Κινέζους εξαγωγείς ηλεκτρικών οχημάτων».

Το μοντέλο Seal U της BYD, για παράδειγμα, πωλείται 20.500 ευρώ στην Κίνα και 42.000 ευρώ στην Ε.Ε. Το εκτιμώμενο κέρδος είναι 1.300 και 14.300 ευρώ αντίστοιχα, δίνοντας ένα ισχυρό κίνητρο για εξαγωγές, επισημαίνει η Rhodium. Στις εν λόγω εισαγωγές στην Ε.Ε. ήδη επιβάλλεται δασμολόγιο 10%, όπερ ισοδυναμεί με σχεδόν 2.100 ευρώ ανά μονάδα. «Σύμφωνα με τους υπολογισμούς μας, ακόμη κι ένας δασμός 30% θα εξακολουθούσε να αφήνει στην εταιρεία 15% κέρδος επιπλέον (4.700 ευρώ) από την Ε.Ε. σε σχέση με την Κίνα», ανέφερε η Rhodium. Η BYD θα μπορούσε ακόμη και να μειώσει τις τιμές της για να πετύχει τον στόχο της να καταλάβει το 5% της αγοράς της Ε.Ε. έως το 2025 και το 10% έως το 2030.

Το μερίδιο αγοράς των κινεζικών εμπορικών σημάτων αναμένεται να φθάσει φέτος στο 11% της ευρωπαϊκής αγοράς και στο 20% το 2027.

Η έρευνα των Βρυξελλών περί των επιδοτήσεων στα κινεζικά ηλεκτρικά αυτοκίνητα αναμένεται να ολοκληρωθεί εντός των επομένων εβδομάδων.

Η Rhodium υπολόγισε ότι ο μέσος τιμωρητικός δασμός σε όλους τους τομείς, όπου η Ε.Ε. έχει εντοπίσει επιδοτήσεις, είναι 19%, εάν οι επηρεαζόμενες εταιρείες συνεργαστούν, όπως έκαναν οι κινεζικές αυτοκινητοβιομηχανίες BYD, SAIC και Geely. Οι Βρυξέλλες ανακοίνωσαν ότι διερευνούν την κρατική βοήθεια τον Οκτώβριο μετά την αύξηση των εισαγωγών κινεζικών οχημάτων, η οποία αύξηση απείλησε τους εγχώριους παραγωγούς κατά τη μετάβασή τους από τα αυτοκίνητα με κινητήρα εσωτερικής καύσης σε ηλεκτρικά. Εν τω μεταξύ, οι εισαγωγές ηλεκτρικών οχημάτων από την Κίνα, συμπεριλαμβανομένων και μη Κινέζων κατασκευαστών με εργοστάσια εκεί, αυξήθηκαν από 1,6 δισ. δολάρια το 2020 σε 11,5 δισ. δολάρια το 2023. Το μερίδιο αγοράς των κινεζικών εμπορικών σημάτων υπερτετραπλασιάστηκε εκείνη την περίοδο στο 8% και φέτος αναμένεται να φθάσει στο 11% και στο 20% της ευρωπαϊκής αγοράς το 2027, βάσει προβλέψεων της ΜΚΟ Μεταφορές και Περιβάλλον. Τέλος, αναφέρεται ότι οι γερμανικές και αμερικανικές αυτοκινητοβιομηχανίες, που κατασκευάζουν αυτοκίνητα στην Κίνα και πωλούν στην Ε.Ε., είναι επίσης εκτεθειμένες σε υψηλότερους δασμούς, καθώς η Rhodium υπογραμμίζει ότι δασμοί 15%, λόγου χάριν, θα εξάλειφαν τα κέρδη για τις εξαγωγές της Tesla από την Κίνα στην Ε.Ε.

Οι παιδικοί φίλοι που έφτασαν στην κορυφή της AI

Ο Μουσταφά Σουλεϊμάν μεγάλωσε στις εργατικές κατοικίες μιας σκληρής γειτονιάς του Λονδίνου. Ο πατέρας του, ένας μετανάστης από τη Συρία, ήταν οδηγός ταξί και η μητέρα του νοσοκόμα στο εθνικό σύστημα υγείας. Αλλά όταν το περίβλεπτο Queen Elizabeth's School τον δέχθηκε, σε ηλικία 11 ετών, η οικογένεια μετακόμισε σε μια πιο ασφαλή γειτονιά. Εκεί γνώρισε τον 20χρονο Ντέμη Χασάμπη, αφότου έγινε φίλος με τον μικρότερο αδελφό του. Γιος ενός Ελληνοκυπρίου και μιας Σιγκαπουριανής που είχαν ένα μαγαζί με παιχνίδια, ήταν ένα παιδί-θαύμα του σκακιού και σχεδιαστής video games.

Σήμερα, όπως γράφουν οι New York Times, Σουλεϊμάν και Χασάμπης είναι δύο από τις ισχυρότερες προσωπικότητες στην κούρσα της τεχνολογικής βιομηχανίας για την τεχνητή νοημοσύνη. Ο 47χρονος Χασάμπης είναι ο CEO της DeepMind, του κεντρικού εργαστηρίου της Google για την τεχνητή νοημοσύνη. Ο 39χρονος Σουλεϊμάν ορίστηκε πρόσφατα επικεφαλής της Microsoft AI και έχει την επίβλεψη της προσπάθειας της εταιρείας να ενσωματώσει την τεχνητή νοημοσύνη σε καταναλωτικά προϊόντα.

Σε έναν κλάδο γεμάτο με έντονες προσωπικότητες και μεγάλες αντιπαλότητες, η πορεία των δύο αυτών στελεχών από το κοινό παρελθόν στο Λονδίνο έως τις υψηλότερες θέσεις του Big Tech είναι από τις πιο ασυνήθιστες, σημειώνουν οι NY Times.

Το 2010, Σουλεϊμάν και Χασάμπης ήταν οι δύο από τους τρεις ιδρυτές της DeepMind, ενός εργαστηρίου τεχνητής νοημοσύνης που υποτίθεται ότι θα απέτρεπε ακριβώς αυτό με το οποίο ασχολούνται σήμερα τα δύο μεγάλα κεφάλια της τεχνολογίας: μια κλιμακούμενη κούρσα τεχνητής νοημοσύνης ανάμεσα σε εταιρείες που έχουν στόχο το κέρδος. Οι δρόμοι των δύο παλιών φίλων χωρίστηκαν έπειτα από μια σύγκρουση που είχαν στην DeepMind, την οποία η Google εξαγόρασε για 650 εκατ. δολάρια το 2014. Οταν στα τέλη του 2022 η τεχνητή νοημοσύνη άρχισε να εμφανίζει αλματώδη ανάπτυξη με την έλευση του ChatGPT της OpenAI, η Google έθεσε τον Χασάμπη επικεφαλής της σχετικής έρευνάς της.

Αντίθετα, η διαδρομή του Σουλεϊμάν είχε περισσότερα σκαμπανεβάσματα. Εκείνος ίδρυσε μια startup τεχνητής νοημοσύνης, την Inflection AI, η οποία δυσκολεύτηκε να απογειωθεί, πριν η Microsoft τον προσλάβει αιφνιδιαστικά, όπως και τους περισσότερους από τους υπαλλήλους του.

«Πάντα βλέπαμε τον κόσμο διαφορετικά, αλλά ευθυγραμμιζόμαστε στην άποψη ότι αυτό θα είναι η επόμενη μεγάλη μετάβαση στην τεχνολογία», λέει ο Σουλεϊμάν για τον παλιό φίλο του. «Είναι πάντα μια φιλική αντιπαλότητα, με σεβασμό». Οι δύο βασικοί αντίπαλοι της τεχνητής νοημοσύνης ανταλλάσσουν μηνύματα πού και πού, και μπορεί να φάνε μαζί εάν βρεθούν στην ίδια πόλη.

Η κοινή πορεία και η σύγκρουση του Σουλεϊμάν της Microsoft AI και του Χασάμπη της Google.

Ομως ο Χασάμπης δηλώνει ότι δεν τον προβληματίζει και πολύ τι κάνει ο Σουλεϊμάν ή οι άλλοι ανταγωνιστές του. «Πραγματικά δεν κοιτάζω στους άλλους για το τι θα έπρεπε να κάνουμε εμείς», είπε στους New York Times.

Η επέκταση της Microsoft στην τεχνητή νοημοσύνη, μαζί με τον συνεργάτη της, την OpenAI, έχει θορυβήσει την Google. Οι δύο εταιρείες παλεύουν να ελέγξουν την επόμενη κυρίαρχη πλατφόρμα του computing, που σύμφωνα με τους ειδικούς, θα είναι τόσο σημαντική όσο ήταν ο web browser ή το smartphone.

Αύξηση - ρεκόρ του πλούτου των millennials στις ΗΠΑ

Από το 2019 έως το τέλος του 2023 διπλασίασαν την περιουσία τους, σύμφωνα το think tank Center for American Progress

Μια από τις πιο «αδικημένες» γενιές, που μπήκε στην αγορά εργασίας όσο ο κόσμος κλυδωνιζόταν από την παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση και έβαλε πολύ χαμηλά τον πήχυ για την εξέλιξη της περιουσία της, ανατρέπει τα δεδομένα. Ο λόγος για τη γενιά των millennials, σήμερα μεταξύ 28 και 43 ετών, που στις ΗΠΑ είδε αύξηση-ρεκόρ στην περιουσία της.

Η αύξηση του πλούτου παρατηρήθηκε κατά τη διάρκεια της πανδημίας και μετά, δηλαδή σε μια περίοδο ύφεσης.

Συγκεκριμένα, όσοι ήταν 23 έως 38 ετών το 2019 διπλασίασαν την περιουσία τους (κατά 101%) έως το τέλος του 2023, σύμφωνα με στοιχεία του think tank Center for American Progress, το οποίο επισημαίνει ότι είναι πρωτοφανής αύξηση, έπειτα από μια περίοδο στασιμότητας που βίωσαν οι νέοι Αμερικανοί προ πανδημίας.

Βέβαια, είναι αναμενόμενο η γενιά που μπαίνει στα πιο παραγωγικά χρόνια της να δει άλμα στον πλούτο της. Ωστόσο, η γενιά αυτή επιβαρύνθηκε με δυσανάλογα υψηλά φοιτητικά δάνεια και κατηγορήθηκε ότι ξοδεύει τα χρήματά της σε ανούσιες πολυτέλειες αντί να αγοράζει σπίτια. Στο πλαίσιο αυτό είναι εντυπωσιακό, πλην της αύξησης-ρεκόρ, και το χρονικό σημείο στο οποίο συνέβη. Ειδικότερα, η αύξηση του πλούτου παρατηρήθηκε κατά τη διάρκεια της πανδημίας και μετά, δηλαδή σε μια περίοδο ύφεσης, που παραδοσιακά επιβαρύνει περισσότερο τους νεότερους εργαζομένους.

ΕΡΑ

Για την επιτυχία, παρά τις κρίσεις, των Αμερικανών ηλικίας σήμερα μεταξύ 28 και 43 ετών ευθύνεται εν μέρει η ισχυρή αγορά εργασίας στις ΗΠΑ, όπως διαμορφώθηκε μετά την πανδημία.

Για παράδειγμα, μετά την ύφεση του 2007 στις ΗΠΑ, η περιουσία της Gen X (τότε ήταν 27-42 ετών) αυξήθηκε κατά μόλις 4%.

Αντίστοιχα και ο πλούτος της προηγούμενης γενιάς την τετραετία μετά την κρίση του 1990, που αυξήθηκε κατά 46%. Αξιοσημείωτο είναι ότι τα μεγαλύτερα μέλη της γενιάς των millennials ήρθαν αντιμέτωπα και με τη χρηματοπιστωτική κρίση της περασμένης δεκαετίας στην αρχή της καριέρας τους. Για την επιτυχία της συγκεκριμένης γενιάς παρά τις κρίσεις ευθύνεται εν μέρει η ισχυρή αμερικανική αγορά εργασίας, όπως διαμορφώθηκε μετά την πανδημία.

«Η πανδημία και η πρωτοφανής στήριξη που παρείχαμε στις οικογένειες —συμπεριλαμβανομένων των νέων ανθρώπων— μέσω επιδομάτων, αναστολής πληρωμών φοιτητικών δανείων και άλλα βοήθησαν στην αρχική ώθηση του πλούτου των νεότερων Αμερικανών», υπογράμμισε στο Business Insider ο Μπρένταν Ντιουκ, ένας εκ των συντακτών της έρευνας. «Διατηρήσαμε αυτή την έκρηξη του πλούτου με μια ιστορικά ισχυρή αγορά εργασίας, η οποία προσελκύει τους νεότερους εργαζομένους και προσφέρει ισχυρή ανάπτυξη μισθών ανάλογα με τον πληθωρισμό στην αρχή της καριέρας τους», τόνισε. Παρότι και άλλες έρευνες επιβεβαιώνουν ότι ο πλούτος της συγκεκριμένης ηλικιακής ομάδας αυξήθηκε με υψηλό ρυθμό, οι millennials είναι πιθανό να αποκλειστούν από την αγορά κατοικίας. «Πρέπει να συντηρήσουμε αυτή την ισχυρή αγορά εργασίας και το Κογκρέσο οφείλει να λάβει δράση για τη μεγαλύτερη οικονομική πρόκληση των νεότερων Αμερικανών: τη στέγαση», σημείωσε ο Ντιουκ.

ΑΝΑΛΥΣΗ

Τα υψηλά επιτόκια της Fed δεν έπληξαν την ανάπτυξη

Της **ΤΖΙΝΑ ΣΜΙΛΕΚ / THE NEW YORK TIMES**

Πέρασαν δύο χρόνια και πλέον αφότου η Ομοσπονδιακή Τράπεζα των ΗΠΑ (Fed) άρχισε να διογκώνει το κόστος δανεισμού, ώστε να χαλιναγωγήσει τον πληθωρισμό. Ωστόσο, ακόμα και σήμερα οι επιχειρήσεις προσλαμβάνουν, οι καταναλωτές δαπανούν και τα στελέχη της πρώτης διερωτώνται γιατί οι αυξήσεις τους δεν ήταν πιο επιθετικές. Η απάντηση πιθανώς βρίσκεται εν μέρει σε μια απλή καθημερινότητα, ότι δηλαδή τα υψηλά επιτόκια δεν πλήττουν πραγματικά τους Αμερικανούς με σπίτια και μετοχές, όπως οι οικονομολόγοι ανέμεναν.

Βέβαια, ορισμένοι σαφώς και νιώθουν πίεση από τη νομισματική πολιτική. Ειδικά τα επιτόκια των πιστωτικών καρτών έχουν εκτοξευθεί στα ύψη και οι ολοένα και μεγαλύτερες καθυστερήσεις στην καταβολή δόσεων για τα αυτοκίνητα

Οι επιχειρήσεις προσλαμβάνουν και οι καταναλωτές συνεχίζουν να δαπανούν.

δείχνουν ότι τα άτομα με χαμηλότερα εισοδήματα παλεύουν υπό το βάρος των εκκρεμοτήτων τους. Οι λοιποί όχι. Οι αξίες των κατοικιών τους διατηρούνται ως επί το πλείστον παρά τα υψηλότερα επιτόκια, οι χρηματιστηριακοί δείκτες κυμαίνονται κοντά σε πρωτοφανή επίπεδα, ενώ πρώτη φορά μέσα σε πολλά χρόνια οι αποταμιεύσεις τους έχουν αξιόλογους τόκους.

Δεδομένου ότι αισθάνονται καλά με τα προσωπικά τους οικονομικά, πολλοί Αμερικανοί συνέχισαν επίσης να ανοίγουν το πορτοφόλι τους για να αγοράσουν προγράμματα διακοπών, εισιτήρια συναυλιών και άλλες υπηρεσίες και αγαθά, με αποτέλεσμα η κατανάλωση να παραμένει απροσδόκητα ισχυρή, ακόμη και δύο χρόνια μετά την εκστρατεία της Fed για αποθέρμανση της οικονομίας. Οπερ σημαίνει ότι η άνοδος των επιτοκίων, η οποία πάντα απαιτεί χρόνο να λειτουργήσει, αυτή τη φορά καθυστέρησε ακόμα περισσότερο. «Τα οικονομικά των νοικοκυριών σε γενικές γραμμές εξακολουθούν να φαίνονται αρκετά καλά, αν και μια ομάδα πολιτών αισθάνεται τον οδυνηρό αντίκτυπο των υψηλών επιτοκίων», δήλωσε η Κάρεν Ντινάν, οικονομολόγος στο Χάρβαρντ και πρώην προϊσταμένη οικονομολόγος στο υπουργείο Οικονομικών.

Η Ομοσπονδιακή Τράπεζα αύξησε τα επιτόκια σε περίπου 5,33% από τα σχεδόν μηδενικά επίπεδα στις αρχές του 2022. Αυτά ώθησαν τα επιτόκια των πιστωτικών καρτών και των δανείων αυτοκινήτων και εκτίναξαν τα επιτόκια στεγαστικών δανείων 30 ετών στο σχεδόν 7% από λιγότερο από 3% αμέσως μετά την έναρξη της πανδημίας. Βέβαια, αυτά δεν ισχύουν για απαξάπαντες. Σχεδόν το 60% των ιδιοκτητών σπιτιού με στεγαστικά δάνεια έχουν επιτόκια κάτω του 4%, διότι συμφώνησαν σε ένα σταθερό και χαμηλό κόστος δανεισμού.

Επίσης, παρόλο που τα υψηλά επιτόκια έχουν περιορίσει τη ζήτηση, οι τιμές των κατοικιών έχουν υποχωρήσει ελαφρά μόνο ύστερα από μια μεγάλη έκρηξη κατά τη διάρκεια της πανδημίας. Σε όλες τις μεγάλες αγορές διεθνώς οι τιμές τους είναι αυξημένες κατά περίπου 46% έναντι των αρχών του 2020. Τα νέα στοιχεία για τις τιμές των κατοικιών στις ΗΠΑ έδειξαν μια απροσδόκητα ισχυρή ανάκαμψη.

Ταυτόχρονα, επανήλθε το ζωηρό αγοραστικό ενδιαφέρον για τις μετοχές, εν μέρει επειδή οι επενδυτές πίστευαν ότι η Fed είχε τελειώσει τον κύκλο των αυξήσεων των επιτοκίων και εν μέρει επειδή ένιωθαν αισιόδοξοι για τις μακροπρόθεσμες προοπτικές των εταιρειών χάρις σε νέες τεχνολογίες όπως η τεχνητή νοημοσύνη.

Το αποτέλεσμα είναι ότι ο πλούτος των νοικοκυριών, ο οποίος αρχικά μειώθηκε μετά την αρχική αύξηση των επιτοκίων της Fed το 2022, τώρα διαμορφώνεται σε νέα πρωτόγνωρα επίπεδα για τα υψηλότερα εισοδηματικά κλιμάκια. Κι αυτό, τέλος, παρατηρείται όταν η ανεργία είναι πολύ χαμηλή και η αύξηση των μισθών σταθερή, που σημαίνει ότι οι άνθρωποι λαμβάνουν περισσότερα χρήματα κάθε μήνα για να διατηρήσουν τις δαπάνες τους.

Το Πεκίνο προετοιμάζεται για νέο εμπορικό πόλεμο με τον Τραμπ

Εντείνει τις προσπάθειες να αποκτήσει πρόσβαση σε προηγμένες τεχνολογίες

Η Κίνα προετοιμάζεται πυρετωδώς για το ενδεχόμενο ενός νέου εμπορικού πολέμου με τις ΗΠΑ σε περίπτωση που επανεκλεγεί ο Ντόναλντ Τραμπ. Η θητεία του στον Λευκό Οίκο είχε προκαλέσει αναταραχή στις διμερείς σχέσεις και όταν έληξε, το Πεκίνο έβγαλε έναν αναστεναγμό ανακούφισης. «Στο καλό Ντόναλντ Τραμπ!» έγραψε το πρακτορείο ειδήσεων Xinhua σε ένα ασυνήθιστα εκφραστικό tweet. Τώρα οι Κινέζοι αξιωματούχοι προετοιμάζονται αθόρυβα για την προοπτική επιστροφής του. Ο πρόεδρος Μπάιντεν έκανε επίσης δύσκολη τη ζωή του Πεκίνου, διατηρώντας και επεκτείνοντας τις σκληρές οικονομικές πολιτικές του Τραμπ και δημιουργώντας συνασπισμούς για την αντιμετώπιση της Κίνας. Ωστόσο, έκανε παράλληλα παραχωρήσεις και ανοίγματα, προσπάθεια που ο Σι εκτιμά, σύμφωνα με αναλυτές. Χαρακτηριστικό παράδειγμα: η Ουάσιγκτον φρόντισε να μην ανταγωνιστεί το Πεκίνο γύρω από τις προεδρικές εκλογές του Ιανουαρίου στην Ταϊβάν, το αυτοδιοικούμενο νησί που η Κίνα θεωρεί δικό της, ένα θέμα στο οποίο έχει επανειλημμένως προειδοποιήσει τις ΗΠΑ να μην ανακατεύονται.

Ορισμένοι Κινέζοι αξιωματούχοι βλέπουν οφέλη από μια πιθανή νίκη Τραμπ τον Νοέμβριο. Κατά την άποψή τους, θα μπορούσε να επιταχύνει τη λεγόμενη παρακμή των ΗΠΑ ως υπερδύναμη, να προκαλέσει μεγαλύτερη πολιτική και κοινωνική αναταραχή και να απομακρύνει τους συμμάχους που έχει κερδίσει ο Μπάιντεν, βοηθώντας το Πεκίνο να ανοικοδομήσει τις σχέσεις του με την Ευρώπη. Ωστόσο, γενικά, πιστεύουν ότι η ζημιά μιας δεύτερης θητείας Τραμπ θα υπερτερούσε από όποια πιθανά οφέλη. Πολλά θα εξαρτηθούν από το ποιος θα είναι στον στενό κύκλο του Τραμπ.

Ο πρώην εμπορικός αντιπρόσωπος των ΗΠΑ, Ρόμπερτ Λάιτχαϊζερ, λόγου χάρη έχει υποστηρίξει ανοιχτά την αποκοπή της πρόσβασης της Κίνας στις αγορές, την τεχνολογία και το κεφάλαιο της Αμερικής. Στο βιβλίο του, που κυκλοφόρησε πέρυσι, περιγράφει την Κίνα ως «τη μεγαλύτερη απειλή που έχει αντιμετωπίσει το αμερικανικό έθνος και το σύστημα δυτικής φιλελεύθερης

A.P.

Ο Τραμπ έχει πει ότι εάν επανεκλεγεί, σκοπεύει να επιβάλει δασμούς έως και 60% στις εισαγωγές από την Κίνα.

Η Κίνα έχει ήδη μετατοπίσει το εμπόριό της μακριά από τις ΗΠΑ και άλλες ανεπτυγμένες οικονομίες.

δημοκρατικής διακυβέρνησής του μετά την αμερικανική επανάσταση».

Στο πλαίσιο αυτό, οι κινεζικές εταιρείες εντείνουν τις προσπάθειές τους να αποκτήσουν πρόσβαση σε προηγμένες τεχνολογίες όπως η τεχνητή νοημοσύνη σε περιοχές όπως η Μέση Ανατολή, ανησυχώντας ότι μια νίκη Τραμπ θα μπορούσε να επιταχύνει τον ρυθμό των τεχνολογικών κυρώσεων των ΗΠΑ. Παρά τις εκκλήσεις από την υπουργό Οικονομικών των ΗΠΑ Τζάνετ Γέλεν και άλλους να σταματήσει να πλημμυρίζει τις παγκόσμιες αγορές με φθηνά αγαθά, η Κίνα επιχειρεί να ξεφύγει από τη χειρότερη οικονομική συγκυρία των τελευταίων δεκαετιών, πιστεύοντας ότι αυτός είναι ο καλύτερος τρόπος για να ξεπεράσει τον ανταγωνισμό με τις ΗΠΑ, ειδικά εάν ο Τραμπ επιστρέψει.

Η αιφνιδιαστική νίκη του το 2016 ανέτρεψε τη μακροχρόνια στρατηγική των ΗΠΑ για εμβάθυνση των οικονομικών δεσμών με την Κίνα. Ο Σι και οι υφιστάμενοί του αρχικά πίστεψαν ότι οι σκληρές τοποθετήσεις του Τραμπ συγκάλυπταν τον φόβο για την οικονομική ισχύ της Κίνας. Οταν ο Τραμπ άρχισε να επιβάλλει δασμούς στις αρχές του 2018 για να αναγκάσει το Πεκίνο να αλλάξει τις πρακτικές του, το Πεκίνο ανταποκρινόταν ευγενικά κάθε φορά, πιστεύοντας ότι ο επιχειρηματίας που έγινε πρόεδρος θα υποχωρούσε. Κάτι τέτοιο δεν συνέβη.

Οι αμερικανικές εισφορές στις εισαγωγές κινεζικών προϊόντων τετραπλασιάστηκαν από 3% σε 12% κατά μέσον όρο στην πρώτη θητεία του Τραμπ. Το οικονομικό κόστος για το Πεκίνο ήταν και είναι πραγματικό. Συνολικά, η ζημία στο ακαθάριστο εγχώριο προϊόν της Κίνας από τον εμπορικό πόλεμο ήταν τρεις φορές υψηλότερη από το πλήγμα στις ΗΠΑ.

Οι προσπάθειες του Πεκίνου να παρακάμψει τις τεχνολογικές κυρώσεις των ΗΠΑ είναι πιθανό να επιταχυνθούν τους επόμενους μήνες, λένε Κινέζοι αναλυτές, ενώ ήδη εμβαθύνει τη συνεργασία του σε τομείς όπως η βιοτεχνολογία, ο κβαντικός υπολογισμός και η τεχνητή νοημοσύνη με το Ινστιτούτο Τεχνολογικής Καινοτομίας του Αμπου Ντάμπι. Η Ουάσιγκτον ανησυχεί ότι οι κινεζικές εταιρείες θα μπορούσαν να πάρουν στα χέρια τους ισχυρά τσιπ τεχνητής νοημοσύνης μέσω άλλων ξένων οντοτήτων που τα αγοράζουν από τις ΗΠΑ. Ο Τραμπ έχει πει ότι εάν επανεκλεγεί, σκοπεύει να επιβάλει δασμούς έως και 60% στις εισαγωγές από την Κίνα. Για να προλάβει τα χειρότερα ο «Κόκκινος Δράκος» έχει ήδη μετατοπίσει το εμπόριό του μακριά από τις ΗΠΑ και άλλες ανεπτυγμένες οικονομίες. Μια έκθεση του Παγκόσμιου Ινστιτούτου McKinsey δείχνει ότι οι αναπτυσσόμενες οικονομίες, συμπεριλαμβανομένης της Ρωσίας, αντιπροσώπευαν περισσότερο από το ήμισυ του εμπορίου αγαθών της Κίνας πέρυσι, από 42% το 2017.

Βάζουν φωτοβολταϊκά για φράχτες κήπων για αποφυγή κόστους εγκατάστασης

Η στροφή στην πράσινη ενέργεια εμφανίζει ήδη σημάδια εκτροχιασμού και παρακμής τουλάχιστον σε ό,τι αφορά την παραγωγή των φωτοβολταϊκών που υπερβαίνει συντριπτικά τη ζήτηση. Με το πλεόνασμα της παραγωγής της η Κίνα έχει κατακλύσει τις αγορές της Δύσης με φωτοβολταϊκά τόσο φθηνά, ώστε το κύριο μέρος του κόστους τους να είναι εκείνο της εγκατάστασης στην οροφή των κατοικιών. Το αποτέλεσμα είναι να τα εγκαθιστούν εκατοντάδες νοικοκυριά στη Γερμανία και στην Ολλανδία, αλλά προκειμένου να αποφύγουν το κόστος της εγκατάστασης τα τοποθετούν στους κήπους τους. Τα αφήνουν, έτσι, να λειτουργούν περισσότερο ως φράχτες του κήπου και όχι για την ενδεδειγμένη λειτουργία τους, δεδομένου ότι δεν είναι τοποθετημένα κάθετα προς τον ήλιο.

Σύμφωνα με τη Διεθνή Υπηρεσία Ενέργειας, μέχρι το τέλος του έτους η προσφορά φωτοβολταϊκών παγκοσμίως θα έχει φτάσει στα 1.100 γιγαβάτ που σημαίνει ότι θα είναι τριπλάσια της ζήτησης όπως αναμένεται να διαμορφωθεί. Σύμφωνα με στοιχεία της BloombergNEF, στα τέλη Μαρτίου ένα φωτοβολταϊκό κόστιζε 11 σεντς του δολαρίου ανά βατ, δηλαδή το 50% της τιμής που είχε την αντίστοιχη περίοδο του περασμένου έτους. Η τιμή τους αναμένεται να υποχωρήσει περαιτέρω, καθώς οι βιομηχανίες έχουν αποδυθεί σε έναν πόλεμο μείωσης των τιμών τους προκειμένου να απαλλαγούν από το πλεόνασμα της παραγωγής τους.

Η παραγωγή υπερκαλύπτει τη ζήτηση και η Κίνα έχει κατακλύσει τις αγορές με πολύ φθηνά συστήματα.

Ομως εκτός από το κόστος της εγκατάστασης στην οροφή κατοικιών και επιχειρήσεων υπάρχει ένας ακόμη ανασταλτικός παράγων. Ο χρόνος αναμονής για τη σύνδεση του εξοπλισμού των φωτοβολταϊκών με τα δίκτυα ηλεκτρικής ενέργειας δοκιμάζει την υπομονή τόσο των νοικοκυριών όσο και των επιχειρήσεων της Ευρώπης. Οπως σχολιάζει σε σχετικό ρεπορτάζ της η εφημερίδα Financial Times, τα προβλήματα που σχετίζονται με τη δυνατότητα του δικτύου ηλεκτρικής ενέργειας πλήττουν τις περισσότερες χώρες και δεν έχουν ούτε γρήγορη ούτε εύκολη λύση. Ηδη η Longi Green Energy Technology, μία από τις μεγαλύτερες βιομηχανίες φωτοβολταϊκών στον κόσμο, ανακοίνωσε ότι απέλυσε χιλιάδες εργαζομένους των εργοστασίων της καθώς το πλεόνασμα παραγωγής έχει αρχίσει να πλήττει τις κινεζικές βιομηχανίες. Την ίδια στιγμή, στην Ευρώπη στελέχη της βιομηχανίας των φωτοβολταϊκών προειδοποιούν ότι επίκεινται ανάλογα προβλήματα στον τομέα που ήδη τους τελευταίους μήνες πλήττεται από μαζικές απολύσεις, πτωχεύσεις και «λουκέτα» σε μονάδες παραγωγής.

Ο διευθύνων σύμβουλος της ιταλικής FuturaSun, που παράγει φωτοβολταϊκά στην Κίνα για να τα πουλήσει στην Ευρώπη, επισημαίνει ότι κιβώτια φωτοβολταϊκών περιμένουν στα λιμάνια και στις αποθήκες μετά την απόφαση εργοστασίου να κλείσει, παρατείνοντας τη διακοπή των εργασιών για τον εορτασμό του κινεζικού νέου έτους.

REUTERS

Σύμφωνα με τη Διεθνή Υπηρεσία Ενέργειας, μέχρι το τέλος του έτους η προσφορά φωτοβολταϊκών παγκοσμίως θα έχει φτάσει στα 1.100 γιγαβάτ, που σημαίνει ότι θα είναι τριπλάσια της ζήτησης.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ
Real Estate
Μ. ΣΑΒΒΑΤΟ 4 - ΚΥΡΙΑΚΗ ΠΑΣΧΑ 5 ΜΑΪΟΥ 2024

Χάσμα μεταξύ αγγελιών και συμβολαίων

Εως και 47% χαμηλότερη η τιμή πώλησης των ακινήτων από εκείνη που ζητούν οι ιδιοκτήτες σε κάποιες περιοχές της Αττικής

Του **ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΣΑΝΟΓΛΟΥ**

Σημαντική αναντιστοιχία ανάμεσα στις προσδοκίες των πωλητών και στην πραγματικότητα παρατηρείται σε περιοχές της Αττικής, όπου είναι εμφανές ότι έχουν «φουσκώσει» σε σημείο τέτοιο ώστε να είναι πιθανή μια διόρθωση τιμών, ιδίως εφόσον αρχίσει να ατονεί το αγοραστικό ενδιαφέρον από το εξωτερικό, που έχει, ώς ένα βαθμό, καλλιεργήσει το υφιστάμενο κλίμα. Αυτό είναι ένα από τα συμπεράσματα που προκύπτουν με βάση την επεξεργασία των στοιχείων από τις πράξεις αγοραπωλησίας που πραγματοποιήθηκαν το 2023 μέσω του δικτύου μεσιτικών γραφείων της RE/MAX Ελλάς και των ζητούμενων τιμών πώλησης κατοικιών, με βάση τον δείκτη SPI (Spitogatos Price Index), του δικτύου ηλεκτρονικών αγγελιών Spitogatos.gr.

Οπως προκύπτει από τα στοιχεία, η μεγαλύτερη απόκλιση εντοπίζεται στα νότια προάστια, όπου οι ζητούμενες τιμές εμφανίζονται να είναι 25% υψηλότερες κατά μέσον όρο, συγκριτικά με τις πραγματικές τιμές πώλησης, τουλάχιστον όσες έγιναν μέσω του δικτύου της RE/MAX. Ειδικότερα, οι ζητούμενες τιμές από τις αγγελίες διαμορφώνονται σε 3.664 ευρώ/τ.μ., τη στιγμή που οι πράξεις που πραγματοποιήθηκαν, έγιναν στο επίπεδο των 2.755 ευρώ/τ.μ. κατά μέσον όρο. Με βάση και τις μαρτυρίες μεσιτικών πηγών, είναι εμφανές ήδη από το 2022 και μετά, ότι έχει σημειωθεί αλματώδης άνοδος των προσδοκιών των πωλητών στις περιοχές των νοτίων προαστίων, ακόμη και για πωλούμενα ακίνητα, που δεν προσφέρουν ιδιαίτερα ποιοτικά χαρακτηριστικά ώστε να δικαιολογούνται και οι ζητούμενες τιμές τους. Για παράδειγμα, ακόμη κι αν το πωλούμενο διαμέρισμα δεν βρίσκεται κοντά στο παραλιακό μέτωπο, δεν γειτνιάζει με το Ελληνικό και χρήζει κι εκτεταμένων εργασιών αναβάθμισης/ανακαίνισης, οι πωλητές ζητούν ποσά που είναι πολύ υψηλά, σε σύγκριση με άλλες περιοχές της Αττικής.

Οι μεγαλύτερες αποκλίσεις τιμών εντοπίζονται στα νότια προάστια.

Κάπως έτσι, για παράδειγμα, στην περιοχή του Αλίμου, η ζητούμενη τιμή πώλησης αγγίζει πλέον τις 4.788 ευρώ/τ.μ., τη στιγμή που με βάση τα στοιχεία της RE/MAX, τα νεόδμητα της περιοχής πωλούνταν το 2023 αντί 4.000 ευρώ/τ.μ. και τα μεταχειρισμένα αντί 2.530 ευρώ/τ.μ., εμφανίζοντας δηλαδή απόκλιση 47% (!). Αντίστοιχα, στη Γλυφάδα, η απόκλιση διαμορφώνεται στο 12%, με τη ζητούμενη τιμή να αγγίζει τις 4.811 ευρώ/τ.μ., ενώ η τιμή πώλησης διαμορφώνεται σε 4.230 ευρώ/τ.μ.

Στο σημείο αυτό, θα πρέπει να επισημανθεί ότι στις αγοραπωλησίες κατοικιών, ακόμη και στο σημερινό περιβάλλον της υψηλής ζήτησης, συνηθίζεται να υπάρχει ένα περιθώριο διαπραγμάτευσης, το οποίο, ανάλογα με την περιοχή και το επιμέρους ακίνητο, μπορεί είτε να είναι αμελητέο είτε να αγγίζει ακόμη και το 15%. Επομένως, μια απόκλιση της τάξεως του 5%-10% θεωρείται φυσιολογική. Ωστόσο, όπως προκύπτει από την εικόνα που εμφανίζουν τουλάχιστον τα νότια προάστια, αλλά και άλλες περιοχές του λεκανοπεδίου, οι αποκλίσεις είναι υψηλότερες.

Ένα ακόμη παράδειγμα εντοπίζεται στον Πειραιά (κέντρο), όπου η μέση ζητούμενη τιμή αγγίζει πλέον τις 2.333 ευρώ/τ.μ., τη στιγμή που οι τιμές πώλησης δεν ξεπερνούν τα 1.950 ευρώ/τ.μ., όντας δηλαδή 16,4% χαμηλότερες. Ειδικά στην περίπτωση του Πειραιά, η μεγάλη αύξηση των ζητούμενων τιμών, που ξεπερνά το 30% τον τελευταίο χρόνο, έχει τροφοδοτηθεί από την αναγκαστική στροφή των ξένων επενδυτών, μέσω του προγράμματος «χρυσή βίζα», προς τη συγκεκριμένη περιοχή. Αυτό εξηγείται από το ότι είναι εφικτή η εξασφάλιση άδειας με ελάχιστο ύψος επένδυσης 250.000 ευρώ, έναντι 500.000 ευρώ που ισχύει από την 1η Αυγούστου του 2023 στο κέντρο της Αθήνας, στα βόρεια και στα νότια προάστια.

Σύμφωνα με την ανάλυση της RE/MAX, η αύξηση στην Αττική ήταν μεγαλύτερη για τις μεταχειρισμένες κατοικίες, ηλικίας άνω των πέντε ετών, των οποίων οι τιμές ενισχύθηκαν με μέσο ετήσιο ρυθμό 13,1%, έναντι 10,6% των νεόδμητων κατοικιών. Είναι χαρακτηριστικό ότι στο κέντρο της Αθήνας, όπου εντοπίζεται και η μεγαλύτερη συγκέντρωση παλιών ακινήτων, οι τιμές πώλησης αυξήθηκαν κατά 10%, με τη μέση τιμή να διαμορφώνεται σε 2.230 ευρώ/τ.μ.

Αντιθέτως, ο ετήσιος ρυθμός της αύξησης στα νεόδμητα ακίνητα του κέντρου δεν ξεπέρασε το 4,9%, με τη μέση τιμή να αγγίζει τις 3.440 ευρώ/τ.μ.

Οι αποκλίσεις ανάμεσα στις ζητούμενες και τις πραγματικές τιμές πώλησης κατοικιών

Κέντρο Αθήνας
€2.073/τ.μ.
€2.299/τ.μ.
ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΔΙΑΦΟΡΑ
10,9%

Βόρεια προάστια
€3.000/τ.μ.
€2.828/τ.μ.
ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΔΙΑΦΟΡΑ
-5,7%

Νότια προάστια
€3.664/τ.μ.
€2.755/τ.μ.
ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΔΙΑΦΟΡΑ
-25%

Δυτικά προάστια
€1.880/τ.μ.
€1.560/τ.μ.
ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΔΙΑΦΟΡΑ
-17%

Πειραιάς
€2.333/τ.μ.
€1.950/τ.μ.
ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΔΙΑΦΟΡΑ
-16,4%

● Οι ζητούμενες τιμές είναι με βάση ηλεκτρονικές αγγελίες ● Οι πραγματικές τιμές είναι με βάση πράξεις αγοραπωλησίας

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Επενδύσεις 1,25 δισ. ευρώ σε data centers

Του **ΔΗΜΗΤΡΗ ΔΕΛΕΒΕΓΚΟΥ**

Διαρκώς αυξανόμενη είναι η αγορά των κέντρων δεδομένων στην Ελλάδα, με την περαιτέρω ψηφιοποίηση σε δημόσιο και ιδιωτικό τομέα να ενισχύει τη ζήτηση για τις σύνθετες αυτές εγκαταστάσεις που εξασφαλίζουν τη μεταφορά της διακινούμενης, μέσω Διαδικτύου, πληροφορίας. Σύμφωνα με πρόσφατη έρευνα ξένης συμβουλευτικής εταιρείας, κατά την τρέχουσα χρονιά μέχρι και το 2029, η αξία των επενδύσεων σε data centers διαμορφώνεται σε 1,25 δισ. ευρώ. Η δραστηριότητα αυτή, που προέρχεται από ένα μεγάλο αριθμό παικτών όχι μόνο στην τεχνολογία, αλλά και στην αγορά ακινήτων, στις κατασκευές και στις συμβουλευτικές υπηρεσίες, αντιστοιχεί σε ρυθμούς ανάπτυξης 9,91% ανά έτος.

Αυτή τη στιγμή, υπολογίζεται ότι υπάρχουν στην Ελλάδα περίπου 15 κέντρα δεδομένων, με τις μεγαλύτερες σχεδιαζόμενες επενδύσεις να προέρχονται από την Digital Realty και τη Microsoft. Οπως έχει αναφέρει στην «Κ» ο Φαμπρίς Κοκιό (Fabrice Coquio), γενικός διευθυντής και ανώτατος αντιπρόεδρος της Digital Realty στη Γαλλία, η εταιρεία με χρονικό ορίζοντα το 2026-2027 δρομολογεί την ανάπτυξη του Athens 5, του πέμπτου κατά σειράν κέντρου δεδομένων της. Επίσης, στο Ηράκλειο της Κρήτης στις αρχές του 2025 θα έχει ολοκληρώσει την πρώτη φάση του Heraklion 1, του πρώτου data center της στο νησί που θα διαθέτει δυναμικότητα έως 6,5 MW.

Με ετήσιο ρυθμό ανάπτυξης 9,91% θα «τρέχει» η αγορά των κέντρων δεδομένων έως το 2029.

Ταυτόχρονα, λίγο πριν από την έναρξη υλοποίησης βρίσκεται ένα από τα τρία κέντρα δεδομένων της Microsoft, στο επιχειρηματικό πάρκο Σπάτων (Πέτρα Γιαλού - Βούλια - Προκαλήσι), σε δύο οικοδομικά τετράγωνα (41 και 54). Την εγκατάσταση, που θα έχει δυναμικότητα 19,2 MW, θα κατασκευάσει η ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ κοινοπρακτικά με τον ιταλικό όμιλο Renco. Σύμφωνα με την έρευνα, στη χώρα μας, το μεγαλύτερο μερίδιο όσον αφορά τα κέντρα δεδομένων συνεγκατάστασης (colocation) –βρίσκονται υπό την κυριότητα παρόχων υπηρεσιών data centers που εκμισθώνουν τον χώρο σε έναν ή περισσότερους χρήστες– αντιπροσωπεύουν η Digital Realty και η ιταλική Sparkle. Οπως αναφέρουν οι αναλυτές, η κομβική γεωγραφική θέση της Ελλάδας, που συνδέει την Ευρώπη, την Αφρική, τη Μέση Ανατολή και την Ασία, σε συνδυασμό με τη σταθερότητα της οικονομίας καθιστούν τη χώρα ελκυστικό προορισμό για στρατηγικές επενδύσεις σε κέντρα δεδομένων. Αναφέρουν ακόμη ότι η περαιτέρω ψηφιοποίηση των υπηρεσιών και διαδικασιών του κράτους, μέσω και του Gov.gr που διαθέτει περισσότερες από 1.700 υπηρεσίες, ενισχύει τη διαδικτυακή κίνηση, εντείνοντας τη ζήτηση για νέες επενδύσεις σε κέντρα δεδομένων.

Την ίδια στιγμή, δεδομένου ότι τα data centers αποτελούν ιδιαίτερα ενεργοβόρες υποδομές, ερώτημα παραμένει εάν υπάρχει στην Ελλάδα η αναγκαία επάρκεια ηλεκτρικών δικτύων. Είναι ενδεικτικό ότι ένα κέντρο δεδομένων έχει ανάγκη από ηλεκτρική ενέργεια που είναι μεγαλύτερη κατά 50 φορές σε σχέση με αυτή ενός τυπικού κτιρίου γραφείων, σύμφωνα με το υπουργείο Ενέργειας των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής. Στην Ελλάδα πάντως, παράγοντες της αγοράς εκφράζουν την αισιοδοξία τους ότι οι μεγάλες επενδύσεις σε κέντρα δεδομένων θα συνοδευτούν με τα απαιτούμενα έργα ανάπτυξης ενός «πράσινου» ηλεκτρικού δικτύου.

Αυτή τη στιγμή, υπολογίζεται ότι υπάρχουν στην Ελλάδα περίπου 15 κέντρα δεδομένων, με τις μεγαλύτερες σχεδιαζόμενες επενδύσεις να προέρχονται από την Digital Realty και τη Microsoft.

Σπίτια του ’80 κάτω των 100 τ.μ. αγόρασαν νέοι με φθηνά δάνεια από τη ΔΥΠΑ

Της **ΡΟΥΛΑΣ ΣΑΛΟΥΡΟΥ**

Ξεπερνούν τις 5.500 οι νέοι και τα νέα ζευγάρια, ηλικίας έως 39 ετών, που έχουν ήδη αποκτήσει το πρώτο τους σπίτι μέσω του προγράμματος «Σπίτι μου». Συνολικά, έχουν υπαχθεί στο πρόγραμμα 9.149 νέοι, για δάνεια συνολικού ύψους 909 εκατ. ευρώ, εκ των οποίων το 68% έχει δηλωθέν εισόδημα κάτω των 24.000 ευρώ. Αυτό στην πράξη σημαίνει ότι υπό άλλες συνθήκες, εάν δηλαδή δεν υπήρχε το πρόγραμμα της Δημόσιας Υπηρεσίας Απασχόλησης (ΔΥΠΑ), θα ήταν πολύ δύσκολο για νέους εργαζόμενους που δηλώνουν χαμηλό εισόδημα, να πάρουν δάνειο προκειμένου να αποκτήσουν το δικό τους σπίτι. Βέβαια, με δεδομένους και τους όρους του προγράμματος, τα σπίτια αυτά είναι κατά μέσον όρο 90 τετραγωνικά μέτρα, με το μέσο ύψος των δανείων να ανέρχεται σε 96.700 ευρώ.

Οπως χαρακτηριστικά επισημαίνει ο διοικητής της ΔΥΠΑ Σπύρος Πρωτοψάλτης, μιλώντας στην «Κ», η επιτυχία του προγράμματος έγκειται στο γεγονός ότι ήταν στοχευμένο, απευθύνθηκε σε νέους ανθρώπους με χαμηλό εισόδημα, οι οποίοι χάρη στην αξιοποίηση των αποθεματικών του πρώην ΟΕΚ (τα οποία ήταν αδρανή για χρόνια) απέκτησαν τελικά το δικό τους σπίτι. Να σημειωθεί ότι με το πρόγραμμα «Σπίτι μου» δόθηκαν χαμηλότοκα ή άτοκα στεγαστικά δάνεια προς νέους και νέα ζευγάρια για την απόκτηση πρώτης κατοικίας μέσω πιστωτικών ιδρυμάτων που συμμετέχουν σε αυτό. Ο προϋπολογισμός του προγράμματος ήταν αρχικά 500 εκατ. ευρώ και αυξήθηκε σε 1 δισ. ευρώ, εκ των οποίων τα 750 εκατ. ευρώ (75%) προέρχονται από πόρους της ΔΥΠΑ και τα υπόλοιπα από τις συμμετέχουσες τράπεζες. Συνολικά, υποβλήθηκαν πάνω από 40.000 αιτήσεις και από τις 9.149 εγκεκριμένες αιτήσεις που έχουν τελικά υπαχθεί στο πρόγραμμα, έχουν δηλαδή βρεθεί τα ακίνητα και έχουν δεσμευθεί τα ποσά του δανείου από τις τράπεζες, έχουν ήδη ελεγχθεί και έχουν υπογραφεί συμβάσεις για τις 6.254. Μάλιστα, ήδη έχουν εκταμιευθεί τα χρήματα για τα 5.784 σπίτια, ήτοι για το 63% των δανείων που έχουν εγκριθεί.

Να σημειωθεί ότι πολλοί από αυτούς που αρχικά υπέβαλαν αιτήσεις, δεν κατάφεραν τελικά να βρουν ακίνητο με αποτέλεσμα να χάσουν την προθεσμία των δύο μηνών που είχε τεθεί από την προέγκριση του δανείου. Από τα ακίνητα που βρέθηκαν τελικά, τα περισσότερα βρίσκονται στην Αθήνα και ακολούθησαν οι Δήμοι Θεσσαλονίκης, Πάτρας, Λάρισας, Ευόσμου, Περιστερίου και Αχαρνών. Οσο για τα εισοδήματα, κατά κύριο λόγο (67,78%) των δικαιούχων, των οποίων οι αιτήσεις εγκρίθηκαν, δήλωναν έως 24.000 ευρώ. Να σημειωθεί ότι βάσει των προϋποθέσεων που υπήρχαν στο πρόγραμμα «Σπίτι μου», οι δανειολήπτες έπρεπε να δηλώνουν εισόδημα από 10.000 έως 24.000 ευρώ και 27.000 οι μονογονεϊκές οικογένειες. Οσο για το ακίνητο, αυτό έπρεπε να έχει αξία έως 200.000 ευρώ, μέγεθος έως 150 τ.μ. και παλαιότητα τουλάχιστον δεκαπέντε έτη.

Αναλυτικά, με βάση τα στατιστικά στοιχεία της ΔΥΠΑ, οι δανειολήπτες είναι κατά 57% έγγαμοι, 39% άγαμοι και 4% μονογονεϊκές οικογένειες. Το 68% έχει δηλώσει εισόδημα 10.000-24.000 ευρώ, μέσος όρος 17.000 ευρώ. Ο μέσος όρος του ύψους των δανείων είναι 100.140 ευρώ.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ
τέχνες & γράμματα
Μ. ΣΑΒΒΑΤΟ 4 - ΚΥΡΙΑΚΗ ΠΑΣΧΑ 5 ΜΑΪΟΥ 2024

Από την Πρωτοχρονιά στο Πάσχα

Στο Παρίσι των αρχών του 20ού αιώνα, παρέα με τον Μοντιλιάνι. Αθησαύριστο πασχαλινό διήγημα του Σωτήρη Σκίπη

Του **Ν. Π. ΠΑΪΣΙΟΥ**

Το αθησαύριστο χρονογράφημα του ποιητή Σωτήρη Σκίπη (1881-1952) πρωτοδημοσιεύθηκε τον Απρίλιο του 1933 στην εφημερίδα «Βραδυνή», τις μέρες που πέθαινε ο Καβάφης στην Αλεξάνδρεια.

Αναδημοσιεύθηκε στα 1949 και σε μετάφραση του σπουδαίου Ιταλού νεοελληνιστή Filippo Maria Pontani στο περιοδικό Idea της Ρώμης. Για τους αναγνώστες της «Καθημερινής», ενενήντα και παραπάνω χρόνια αργότερα, μερικά λόγια είναι εδώ απαραίτητα.

Την Πρωτοχρονιά του 1920, ο Αμεντέο Μοντιλιάνι θα τη γιορτάσει με τρεις Έλληνες φίλους του. Τρεις εβδομάδες μετά, θα πεθάνει από φυματιώδη μηνιγγίτιδα στο Hôpital de la Charité. Όταν τον σήκωσαν, βαριά άρρωστο πια και παραληρηματικό, από το κρεβάτι για να τον μεταφέρουν στο νοσοκομείο, το πορτρέτο του Μάριου Βάρβογλη στέγνωνε ακόμη στο καβαλέτο. Είναι το τελευταίο του έργο.

Ο Μοντιλιάνι γνώρισε και συγχρωτίστηκε με αρκετούς Έλληνες (και όχι μόνον εκείνους τους φίλους της τελευταίας του Πρωτοχρονιάς) και ο λόγος βρίσκεται στην πατρίδα του, Λιβόρνο, με την ανθηρή ελληνορθόδοξη κοινότητα των εμπόρων του δέκατου ένατου αιώνα.

Εκεί, ο Μιχαήλ, γιος του Ηπειρώτη εμπόρου Παναγιώτη Πάλλη, και αδελφός της λογίας Αγγέλικας Πάλλη-Bartolomei, θα διατελέσει μέχρι και δήμαρχος σε αυτό το λιμάνι της Τοσκάνης (1868-1869).

«Τον τελευταίο καιρό, στην ελληνική παρέα είχε προστεθεί ένας Εβραιοϊταλός ζωγράφος. Σκληρός κι ωραίος όπως ο Βύρων».

Εκεί, ο τόσο πάρωρα χαμένος ζωγράφος, των ιερών Εβραίων ο υιός, θα ακούσει τα ελληνικά και θα δει τα, τόσο κοντινά στα ιουδαϊκά, έθιμα του ορθόδοξου Πάσχα. Αλλά περισσότερα άλλοτε και σε άλλα συμφραζόμενα.

Ο Σκίπης είναι προσεκτικός και σχεδόν ακριβής στις λεπτομέρειες του κειμένου του, και ας μην ονοματίζει, καθώς είναι αυτόπτης μάρτυρας στο Παρίσι της δεκαετίας του 1910.

«Η πρώτη του ερωμένη» είναι η Καναδέζα Simone Thiroux – θα πεθάνει ένα χρόνο μετά τον Μοντιλιάνι, στο ίδιο νοσοκομείο και από την ίδια αρρώστια, και μαζί θα έχουν ένα νόθο τέκνο. «Η αμίλητη "ερωμένη" είναι η τραγική Ζαν Εμπιτέρν, αλλά εδώ ο Σκίπης κάνει ένα μικρό λάθος: δεν αυτοκτόνησε στο σπίτι του ζευγαριού, αλλά δύο ημέρες μετά τον θάνατο του ζωγράφου στο σπίτι των δικών της.

Ο κοινός τους τάφος στο νεκροταφείο Περ Λασέζ στο Παρίσι τη μνημονεύει με μεγάλη συγκίνηση: «Compagna Devota Fino All' Estremo Sacrifizio» - σύντροφος πιστή μέχρις εσχάτων.

Οσο για τον αστυνομικό, τον επιφορτισμένο να περιφρουρεί τη μεταμεσονύχτια ησυχία του παρισινού άστεως, κατάγεται από την Κορσική αλλά και αυτός γνωρίζει από πασχάλια τροπάρια, αφού εκεί βρίσκεται το Καργκέζε, το ελληνόφωνο χωριό του νησιού. Και εδώ κλείνουμε αυτό το σύντομο εισαγωγικό σημείωμα και ευχόμαστε με τη σειρά μας, Καλό Πάσχα στους αναγνώστες της «Καθημερινής».

Το πορτρέτο του συνθέτη Μάριου Βάρβογλη, το τελευταίο έργο του Αμεντέο Μοντιλιάνι. Ο Ιταλοεβραίος ζωγράφος με το θυελλώδες ταμπεραμέντο γνώρισε και συγχρωτίστηκε με αρκετούς Έλληνες, όχι μόνο στο Παρίσι αλλά και στη γενέτειρά του, Λιβόρνο, με την ανθηρή ελληνορθόδοξη κοινότητα των εμπόρων του 19ου αιώνα.

ΠΑΣΧΑ ΣΤΟ ΠΑΡΙΣΙ

Λοιπόν, και τη χρονιά αυτή μας βρήκε το Μεγαλοβδόμαδο κι ύστερα η Πασχαλιά σπουδαστές ανήσυχους στο Παρίσι. Ολη τη μέρα εξαφανισμένοι ο ένας από τον άλλο, στις σπουδές μας, στα Πανεπιστήμια, στα Ωδεία, και στις Καλλιτεχνικές Σχολές, εσμίγαμε από νωρίς το βράδυ στο Μονπαρνάς για να φάμε μαζί στα διάφορα βοεμικά μπιστρό: στου Περ-λαγκές, στης Μαντάμ Συλβί ή στης Μαντάμ Ροζαλί, που έκανε τα μακαρόνια σχεδόν όπως στην Ελλάδα, και βρίσκαμε γνήσιο κρασί κιάντι σε ψαθόπλεχτες ολόδροσες μποτίλιες. Κι ήμαστε βέβαιοι πως δε θα μείνουμε νηστικοί. Γιατί αν ο ένας είχε αργήσει να λάβει το μηνιαίο του από τον πατέρα του, ο άλλος δεν είχε βρει να πουλήσει κανένα καινούργιο ταμπλό του κι ο τρίτος είχε χάσει το μάθημα των Ελληνικών που έδινε στον Σουηδό με τα ξανθά μαλλιά, εκεί την τελευταία στιγμή θα γινόταν έρευνα στις τσέπες και θα μαζευόντουσαν οι πενταροδεκάρες για να συμπληρώσουν το τεράστιο ποσό του ενός φράγκου και είκοσι-πέντε centimes που κόστιζε το diner του compris.

Και τώρα φαγωμένοι, ευχαριστημένοι, ήσυχοι ως αύριο το πρωί που θα ξανάρχιζε η φοβερή βιοπάλη, τραβούσαμε για το Closerie des Lilas, το καφενείο που γνώρισε δοξασμένες ημέρες και νύχτες με τους συντρόφους των Vers et Proses του πρίγκηπος των ποιητών Paul Fort, ποιητές και καλλιτέχνες με μαύρες πλατύγυρες ρεμπούπλικες α λα Ρέμπραντ ριχμένες επάνω στις πλούσιες κόμες τους και με γραβάτες κυματίζουσες στον άνεμο.

Στην ελληνική παρέα, από καιρό σε καιρό επροστίθετο και κανένας ξένος, γάλλος του midi, ισπανός ή ιταλός, φίλος ενός,

«Στο ξενοδοχείο που έμεινα είχα γνωρίσει την πρώτη του ερωμένη, μιά άνοστη αλήθεια, ξανθόμαλλη Καναδέζα, που είχε μαρτυρήσει όμως μαζί του».

για να γίνει γλήγορα όλων μας, ή καμιά μιντινέττα, φίλη ενός, για να γίνη γλήγορα κι αυτή... Ας φάω τη γλώσσα μου!

Τον τελευταίο καιρό, στην ελληνική παρέα είχε προστεθεί ένας Εβραιοϊταλός ζωγράφος. Σκληρός κι ωραίος όπως ο Βύρων. Είχε κάτι το αγέρωχο και το περιφρονητικό στη μορφή του, που μου ήταν αποκρουστικό. Τον συνόδευε πάντα σιωπηλή, υποταχτική, μοιρολατρική, λυπημένη, ως πρόβατον στη σφαγή, μ' ένα σώμα λεπτό, φως-maigre κι ένα κεφαλάκι εικόνας Μποτιτσέλι, η ερωμένη του, όπως συνοδεύει τον άνθρωπο, κάτω από φεγγάρι, η ίδια του η σκιά.

Τον αντιπαθούσα τον Εβραιοϊταλό ζωγράφο, γιατί στο ξενοδοχείο που έμεινα είχα γνωρίσει την πρώτη του ερωμένη, μια άνοστη αλήθεια, ξανθόμαλλη Καναδέζα, που είχε μαρτυρήσει όμως μαζί του και που φθισική τώρα, εδούλευε απεγνωσμένα για να συντηρήσει το παιδί τους. Κι όμως με πόση τρυφερότητα, με πόση ερωτική λαχτάρα, με πόσο θαυμασμό δε μιλούσε για το θύτη της. Ηταν περήφανη για τον έρωτά της προς αυτόν. Τον θεωρούσε μεγάλο καλλιτέχνη. Τον επίστευε σα Θεό. Κι η άλλη, που την αντικατέστησε, τα ίδια. Ενώ ήξερε κι αυτή τι την περίμενε! Ηταν υπνωτισμένη, αφιονισμένη μαζί του.

Συνέχεια στη σελ. 3

Ατζέντα

ΕΠΙΛΟΓΕΣ

28.4 - 4.5.24

Επιμέλεια: **ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ**
kouroupakisa@kathimerini.com.cy

ΕΚΘΕΣΗ

«Μικρή Αναδρομή»

Η Gallery Marginalia εγκαινιάζει τη συνεργασία της με την εικαστικό Γεύσω Παπαδάκη, παρουσιάζοντας την ατομική έκθεση της, με τίτλο «Μικρή Αναδρομή», σε επιμέλεια Μιχάλη Βασιλειάδη. Πρόκειται για τριάντα ένα έργα που χρονολογούνται από το 2017 μέχρι σήμερα. Για την έκθεση αυτή, έχουν επιλεγεί έργα στα οποία διακρίνουμε περισσότερο ή λιγότερο υπαινικτικά την ανθρώπινη παρουσία. Gallery Marginalia, Αρχ. Κυπριανού 15 Δ Ε, Στρόβολος. Διάρκεια έως 1 Ιουνίου. **Πληροφορίες τηλέφωνο 99657080**

ΘΕΑΤΡΟ

«Για όνομα» σε σκηνοθεσία Κωνσταντίνου Μαρκουλάκη

Η μπύρα ΚΕΟ παρουσιάζει την κωμωδία «Για όνομα» σε σκηνοθεσία Κωνσταντίνου Μαρκουλάκη. Πρόκειται για την ελληνική διασκευή της γαλλικής κωμωδίας «Le Prenom» που ήταν υποψήφια το 2011 για 6 βραβεία Moliere. Σύμφωνα με το σκηνοθέτη Κωνσταντίνο Μαρκουλάκη «πρόκειται για ένα έργο που ασχολείται με τις κρυμμένες ιδεολογικές διαφορές που ανακύπτουν ως κεραυνός εν αιθρία μόλις τεθεί το ζήτημα του ονόματος αλλά πάνω από όλα είναι ένα ελαφρύ έργο που εξετάζει με ανάλαφρο τρόπο ένα πολύ σοβαρό ζήτημα: τη βαθιά και πολύχρονη φιλία μεταξύ των ανθρώπων, τις διακυμάνσεις της και την αντοχή της ως κοινωνικού θεσμού παράλληλου ή και ανώτερου από την οικογένεια». Πρωταγωνιστούν οι ηθοποιοί: Ιεροκλής Μιχαηλίδης, Ρένια Λουιζίδου, Κρατερός Κατσούλης, Ντόρα Μακρυγιάννη και ο Λευτέρης Ζαμπετάκης. Παραστάσεις: Δημοτικό Θέατρο Λευκωσίας, Τετάρτη 5 Ιουνίου, ώρα 9:00 μ.μ. Πέμπτη και Παρασκευή, 6-7 Ιουνίου, ώρα 9:00 μ.μ. Σάββατο 8 Ιουνίου, διπλή παράσταση 6:00 μ.μ.

και 9:00 μ.μ. Παττίχειο Θέατρο Λεμεσού, 10-12 Ιουνίου, ώρα 9:00 μ.μ. Αμφιθέατρο Πανεπιστημίου Uclan Cyprus - Πύλα 13 και 14 Ιουνίου, ώρα 9:00 και Μαρκίδειο Θέατρο Πάφου, Σάββατο 15 Ιουνίου, 9:00 μ.μ. και Κυριακή 16 Ιουνίου, 6:00 μ.μ. Μέγας χορηγός: Cablenet. Χορηγός: Electroline. Υποστηρικτές: Δ.Κ Δημητριάδης, Κόσμος Ασφαλιστική, Parex, Pharmalead, Mcdonalds. Οι μετακινήσεις των ηθοποιών γίνονται με αυτοκίνητα της UNICARS. Χορηγοί Επικοινωνίας: Love FM - Τηλεώρες - Alpha Κύπρου.

ΕΚΘΕΣΗ

«Shadows and Beyond»

Το Κέντρο Σύγχρονης Τέχνης Διάτοπος παρουσιάζει τη νέα εικαστική πρόταση της Ευδοκίας Κύρκου με τίτλο «Shadows and Beyond» σε επιμέλεια της Δάφνης Νικήτα. Πρόκειται για μια σειρά έργων και μιας εγκατάστασης στον υπόγειο χώρο της γκαλερί από χειροποίητο χαρτί με εκτυπώσεις φωτογραφιών που απεικονίζουν την ανθρώπινη φιγούρα όπως εμφανίζεται παραμορφωμένη από την ίδια της την σκιά. Σε ένα κόσμο όπου όλα κινούνται μεταξύ του φωτός και της σκιάς, της ζωής και της ανατροπής σε μια καθημερινότητα που μοιάζει με πεδίο μάχης για τον καθένα μας που καλείται να κάνει τις επιλογές του, οι σκιές της Ευδοκίας Κύρκου μας προσκαλούν να γνωρίσουμε την μυστηριακή και ενδιαφέρουσα πλευρά τους. Εγκαίνια Τετάρτη 8 Μαΐου, 7:00 μ.μ. Διάρκεια έως Παρασκευή 31 Μαΐου. Κέντρο Σύγχρονης Τέχνης Διάτοπος, οδό Κρήτης 11, Λευκωσία. **Πληροφορίες τηλέφωνο 22766117.**

ΧΑΡΑΚΤΙΚΗ

«Ο Μάριος Πράσινος και οι Εικόνες του Βυθού»

Στο Δημοτικό Μουσείο Χαρακτικής Χαμπή στη Λευκωσία παρουσιάζεται η έκθεση Χαρακτικής «Ο ΜΑΡΙΟΣ ΠΡΑΣΙΝΟΣ ΚΑΙ ΟΙ ΕΙΚΟΝΕΣ ΤΟΥ ΒΥΘΟΥ» από τη συλλογή Γιώργου Κωστόπουλου, σε επιμέλεια Μάνου Στεφανίδη. Στην έκθεση παρουσιάζονται ζωγραφικά έργα, μεταξοτυπίες, λιθογραφίες, χαλκογραφίες, ταπισερί, αφίσες και μια επιλογή από σπάνια και πολύτιμα βιβλία - objets d'art. Την έκθεση συνοδεύει πλούσιος κατάλογος με το συνολικό έργο της συλλογής του Γιώργου Κωστόπουλου που σχεδιάστηκε και εκτυπώθηκε ειδικά για την έκθεση στο Δημοτικό Μουσείο Χαρακτικής Χαμπή. Αυτή είναι η πρώτη φορά που εκτίθεται στην Κύπρο συνολικά το χαρακτικό έργο του σημαντικού αυτού Έλληνα καλλιτέχνη. Ο Πράσινος υπήρξε ένας μύστης της μαγικής διάστασης των εικόνων, του δραματικού διαλόγου φωτός-σκιάς και αντιμετώπιζε τη ζωγραφική ως την πλέον αρχετυπική μορφή της γραφής. Γι' αυτόν η τέχνη ήταν πάντα το αμάλγαμα γνώσης και ενόρασης. Ο Μάριος Πράσινος εκπροσωπεί από μόνος του μια ολόκληρη εποχή και πολλά ισοδύναμα είδη τέχνης. Δημοτικό Μουσείο Χαρακτικής Χαμπή, Αμμοχώστου 55-59, Λευκωσία. Διάρκεια Έκθεσης έως 28 Δεκεμβρίου. **Πληροφορίες 22496930, www.printmaking.cy. Είσοδος ελεύθερη**

ΧΟΡΟΣ

«Erroneous Encounters»

Το καινούργιο χορογραφικό έργο «Erroneous Encounters» σε κείμενο, καλλιτεχνική επιμέλεια και χορογραφία του Κύπριου δημιουργού Παναγιώτη Τοφή αποτελεί ένα πειραματικό κινησιολογικό ταξίδι σε ζωντανή σύνθεση ηλεκτρονικής μουσικής και ποιητικού λόγου. Τέσσερις χαρισματικοί ερμηνευτές και ένας ταλαντούχος μουσικός συνθέτης μοιράζονται τη σκηνή σε μία πορεία διαπραγμάτευσης με το μετατραυματικό ως αυτοάνοσο, με τη δυσλειτουργία, την απόσταση όπως και τους πολλαπλούς συμβολισμούς του κενού. Έρευνα, κείμενο, καλλιτεχνική επιμέλεια, χορογραφία: Παναγιώτης Τοφή σε συνεργασία με τους ερμηνευτές. Ερμηνεία: Δαμιανός Άγγελος Ευσταθίου, Βασιλική Κυπραίου, Ιωάννης Μαμωλής, Νίκος Σαμουρίδης Μουσική σύνθεση και μουσικός επί σκηνής: Ανδρέας Οικονομίδης. Θέατρο Ριάλτο, Λεμεσός, 8 Μαΐου, ώρα 8:30 μ.μ. Θέατρο Δέντρο, Λευκωσία 10, 11 Μαΐου, ώρα 8:30 μ.μ. **Πληροφορίες/κρατήσεις εισιτηρίων: 96014086.**

ΘΕΑΤΡΟ

«Μεγαλοπρέπεια» της Άμπι Μόργκαν

Η Anyhow Theatre Ensemble παρουσιάζει το έργο της Άμπι Μόργκαν «Μεγαλοπρέπεια» σε σκηνοθεσία Γιάννη Καραούλη. Το συναρπαστικό έργο της Άμπι Μόργκαν προσφέρει μια ιδιαίτερη ματιά στο μυαλό των τεσσάρων χαρακτήρων καθώς ο κόσμος γύρω τους καταρρέει. Το έργο εξερευνά τις σχέσεις εξουσίας, την επανάσταση, την ανθρώπινη ψυχοσύνθεση μέσα σε ένα τοπίο πολιτικών αναταραχών και την ευθύνη του ποιοι είμαστε και τι θέση παίρνουμε στις κρίσιμες στιγμές της ιστορίας. Στο πολυτελές Προεδρικό Μέγαρο μιας χώρας που δεν ονοματίζεται, μια δυτική φωτορεπόρτερ περιμένει την αργοπορημένη επιστροφή του Δικτάτορα για να τραβήξει τη φωτογραφία του. Μαζί της βρίσκονται η γυναίκα του Δικτάτορα, η καλύτερή της φίλη και μια διερμηνέας. Έξω από το Παλάτι οι ήχοι της επανάστασης που έχει ξεσπάσει στους δρόμους πλησιάζουν όλο και πιο κοντά, ενώ η μέρα ξεδιπλώνεται. Μια μέρα που απειλεί να αλλάξει τις ζωές τους για πάντα. Παίζουν οι ηθοποιοί Νάγια Αναστασιάδου, Γιόλα Κλείτου, Ιωάννα Κορδάτου, Ιωάννα Παπαμιχαλοπούλου. Παραστάσεις Λευκωσία 10, 12, 13, 14, 16, 17, 20, 21, 22 Μαΐου,

ώρα 8:30 μ.μ. στο WhereHaus612, Μιχαήλ Κουσουλίδη 5, Παλλουριώτισσα. **Πληροφορίες/Κρατήσεις: 70007102. Θεσμικός χορηγός: Υφυπουργείο Πολιτισμού.**

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ | *Του* **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ**

Μία σκουρόχρωμη ζακέτα

Κράτησε εκείνο το χαρτί για μια μόνο στιγμή μπροστά της, και με έναν σχεδόν συνωμοτικό τρόπο, το έδειξε στον άντρα της, ο οποίος καθόταν σε μία πολυθρόνα, σχεδόν στη μέση του δωματίου. Χαμογέλασαν και οι δύο, τα βλέμματά τους συγχρονίστηκαν και κοιτάζοντας ο ένας τον άλλο, ξαναχαμογέλασαν… Έπειτα το δίπλωσε και το έβαλε στην τσέπη της ζακέτας της.

Είχε μόλις επιστρέψει στο σπίτι της από την εκκλησία. Πήγαινε τακτικά, όχι κάθε Κυριακή, αλλά τη Μεγάλη Εβδομάδα δεν έχανε ποτέ καμία ακολουθία, όπως και τις Παρασκευές των Χαιρετισμών. Πήγαινε από νωρίς στην εκκλησία της γειτονιάς της και έμενε ώς το τέλος της λειτουργίας. Τίποτε το συγκλονιστικό δεν είχε αυτή η ρουτίνα, κάθε Πάσχα το ίδιο πρόγραμμα. Φαινόταν σε όλους λογικό, μιας και ήταν πιστή, αγνά πιστή. Ο σύζυγός της από την άλλη, μάλλον κατά το τυπικό πιστός. Δεν ήταν βέβαια βλάσφημος, τηρούσε επίσης τις νηστείες, άλλωστε μαγείρευε η γυναίκα του, άρα δεν είχε και επιλογή, και γενικά η πίστη ήταν από παλιά συμφωνημένο πως ήταν προσωπικό θέμα.

Όπως και να 'χει, έβγαλε τη ζακέτα της, και προχώρησε στο υπνοδωμάτιό τους, άνοιξε την ντουλάπα και κρέμασε τη σκουρόχρωμη ζακέτα σε μία κρεμάστρα. Χάιδεψε απαλά την τσέπη και κλείδωσε το φύλλο της ντουλάπας. Αφού άλλαξε ρούχα, πήγε κοντά στον σύζυγό της, ήταν αργά, νηστείες, άρα δείπνο δεν θα έτρωγαν. Ήταν βράδυ Μεγάλης Πέμπτης. Εκείνος παρακολουθούσε μία ταινία θρησκευτικού περιεχομένου, κάθισε δίπλα του, παρακολουθώντας και εκείνη, ώσπου να νυστάξει. Πράγμα που συνέβη μετά από λίγο, καλησύχτισε τον άντρα της, υπενθυμίζοντάς του να ελέγξει την πόρτα του διαμερίσματος και πήγε στο υπνοδωμάτιό τους.

Ξάπλωσε στο κρεβάτι της, και άρχισε να σιγομουρμουράει κάτι, κοιτάζοντας την ντουλάπα. Σαν να τραγουδούσε, μάλλον. Στο δίπλα δωμάτιο η τηλεόραση συνέχιζε να προβάλλει την ταινία, εκείνον να την παρακολουθεί μάλλον αδιάφορα. Ξημέρωσε Μεγάλη Παρασκευή, με το πρόγραμμα να είναι σχεδόν το ίδιο, μόνη διαφορά ότι στην εκκλησία θα πήγαιναν μαζί. Από νωρίς ξεκίνησαν να ετοιμάζονται. Εκείνη έβαλε τα συνηθισμένα της και φυσικά τη σκουρόχρωμη ζακέτα.

Αφού τη φόρεσε, βεβαιώθηκε ότι στην τσέπη της ζακέτας υπάρχει εκείνο το κομμάτι χαρτί, ξεκίνησαν για την εκκλησία. Πήγαν μαζί στην Ακολουθία του Επιταφίου, ακολούθησαν για λίγο την περιφορά και επέστρεψαν στο σπίτι τους. Πήγε στο υπνοδωμάτιό τους, έβγαλε τη ζακέτα, χάιδεψε απαλά την τσέπη και κλείδωσε το φύλλο της ντουλάπας. Άλλαξε ρούχα, πήγε κοντά στον σύζυγό της, ο οποίος είχε ήδη αλλάξει, ήταν αργά, νηστείες, άρα δείπνο δεν θα έτρωγαν. Ήταν βράδυ Μεγάλης Παρασκευής. Είδαν για λίγο τηλεόραση… Ξημέρωνε Μεγάλο Σάββατο και εκείνη θα πήγαινε στην Πρώτη Ανάσταση. Ξάπλωσε πάλι πρώτη. Και πάλι εκείνο το σιγανό τραγούδι, που έμοιαζε μάλλον σαν ψαλμωδία… Άνοιξε η μέρα, ήπιαν τον καφέ τους, εκείνη πήγε στην εκκλησία, πάντα με τη ζακέτα της. Επέστρεψε στο σπίτι της και υπομονετικά περίμεναν να έρθει το βράδυ του Καλού Λόγου. Πες και να κάνεις, έφτασε η ώρα για να πάνε στην εκκλησία, και πάλι μαζί. Ήταν λίγο μαρτύριο γι' αυτόν το Μεγάλο Σάββατο το βράδυ, γιατί έπρεπε να μείνει για όλη τη λειτουργία… δεν της χαλούσε όμως χατίρι, έλεγε, «μια φορά τον χρόνο είναι, δεν χάλασε κι ο κόσμος». Και έμειναν ώς το τέλος. Επέστρεψαν σπίτι τους, άλλαξαν, εκείνη χάιδεψε απαλά την τσέπη της ζακέτας, την κρέμασε και κλείδωσε το φύλλο της ντουλάπας. Δείπνο δεν θα έτρωγαν, είχαν πάψει να τρώνε το βράδυ του Μεγάλου Σαββάτου, εδώ και πολλά χρόνια. Ξάπλωσαν μαζί, ήταν αργά για να δουν τηλεόραση. Και εκείνη και εκείνος κοίταζαν την ντουλάπα, εκείνη του είπε χαμηλόφωνα, σχεδόν συνωμοτικά, «θυμάσαι;», «πώς δεν θυμάμαι, γίνεται να ξεχάσω;» της απάντησε. Εκείνο το βράδυ δεν σιγοτραγούδησε, κοιμήθηκε ήσυχη. Ξημέρωνε Λαμπρή, ξημέρωνε Αγία Κυριακή, ξημέρωνε Πάσχα και δεν ήθελαν τίποτε άλλο από το να θυμούνται ό,τι έχασαν, κοιτάζοντας ένα χαρτί, που είχε επάνω του γραμμένο άτσαλα το «Καλό Πάσχα». Εδώ και πενήντα χρόνια, εκείνο το Πάσχα ήταν το τελευταίο που έκαναν μαζί, δεν πρόλαβαν ούτε καν το Πάσχα του Καλοκαιριού. Πενήντα χρόνια μία ζακέτα και ένα κομμάτι χαρτί τούς θύμιζε τι σημαίνει «Καλή Ανάσταση».

kouroupakisa@kathimerini.com.cy

ΑΝΑΓΝΩΣΕΙΣ

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ**

Μεγαλώνει και αλλάζει στην «Πράξη»

Ηταν μια σκέψη αστραπιαία, από αυτές που γεννούν απρόβλεπτοι συνειρμοί. Θα παρακολουθούσα την τελευταία παράσταση του «Βασιλιά Ληρ», του Σαίξπηρ, με την Μπέττυ Αρβανίτη στον ομώνυμο ρόλο, σε σκηνοθεσία Στάθη Λιβαθινού. Λίγο πριν κλείσουν τα φώτα, με κατέλαβε μια ανεξήγητη συγκίνηση. «Μυρίζει θέατρο», μουρμούρισα, κλείνοντας το μάτια. Η σύνθεση της μυρωδιάς δεν αναλύεται εύκολα ούτε προσδιορίζεται με ακρίβεια. Είναι μνήμες ζυμωμένες στον χρόνο, στις εμπειρίες του καθενός, στις εικόνες, στις αισθήσεις, στα βιώματα. Είναι, ενδεχομένως, και ανεξάρτητο από το έργο ή τους συντελεστές. Εχει να κάνει, κυρίως, με τον χώρο. Εδώ και 37 χρόνια (από το 1987, αδιαλείπτως) η Μπέττυ Αρβανίτη δημιουργεί πάνω στη θεατρική «Πράξη». Οι σκηνές (Α΄ και Β΄) που κατασκευάστηκαν στην οδό Κεφαλληνίας, με την καθοριστική στήριξη και παρουσία του συντρόφου της Βασίλη Πουλαντζά (πολιτικού μηχανικού στο επάγγελμα, αλλά δεκαετίες τώρα –και– θεατρικού παραγωγού), εκπέμπουν ένα σήμα. Αλλοτε πιο ισχυρό άλλοτε πιο ασθενές, αλλά «σήμα». Δεν είναι μοναδικό στον αθηναϊκό θεατρικό χάρτη, αλλά είναι από τα μακροβιότερα. Και οι δύο επικεφαλής είναι άνθρωποι που έχουν περάσει τα 80. Και όμως· ενώ βαδίζουν στην ένατη δεκαετία της ζωής τους, ούτε το πάθος, η ικμάδα, ούτε η επιθυμία για το αρτιότερο αποτέλεσμα υποχωρούν. Δεν χάνουν τον εσωτερικό εκείνο ρυθμό – τη φλόγα– που κινεί τα νήματα του βίου και της δημιουργίας. Με την αναγκαία, για το είδος που υπηρετούν, εσωστρέφεια. Δηλαδή, έλλειψη επικοινωνιακού θορύβου, εντελώς συνυφασμένου με την εποχή μας. Οφείλεται στην ηλικία τους; Στο γεγονός ότι ανήκουν σε άλλη γενιά; Κυρίως, νομίζω, στην αντίληψή τους για τη θεατρική πράξη. Αντιπροσωπευτικό παράδειγμα η φετινή παραγωγή: μετάφραση και διασκευή του Στρατή Πασχάλη, που «απλοποίησε χωρίς να απλουστεύσει, συνένωσε, χωρίς να αυθαιρετήσει, αφαίρεσε, υπονοώντας ελλειπτικά». Η ευφυής σκηνοθεσία του Στάθη Λιβαθινού έδωσε σε αυτήν τη «βιβλική» τραγωδία τον ρυθμό της

Και οι δύο επικεφαλής, η Μπέττυ Αρβανίτη και ο Βασίλης Πουλαντζάς, είναι άνθρωποι που έχουν περάσει τα 80. Και όμως· ούτε το πάθος ούτε η επιθυμία για το αρτιότερο αποτέλεσμα υποχωρούν.

σύνοψης, με λύσεις ενός θεατρικού «παιχνιδιού» που εκτελείται με βάθος και ακρίβεια. Τα σκηνικά - κοστούμια της Ελένης Μανωλοπούλου στο ίδιο ύφος της εξοικονόμησης χρόνου και χώρου, χωρίς εκπτώσεις στα συνδηλούμενα. Τα βίντεο του Χρήστου Δήμα, η επιλογή των ηθοποιών, συμβίωναν πάνω σε ένα άχρονο, που θα μπορούσε ορισμένες στιγμές να παραπέμπει και στο θέατρο του 20ού αιώνα (Μπέκετ). Ολοι οι συνεργάτες έμοιαζαν συντονισμένοι. Αποτελούσαν ομάδα. Ο Ληρ της Μπέττυς Αρβανίτη δεν έχει φύλο. Είναι ένα εξουσιαστικό ανδρόγυνο, του οποίου η άνοια νοθεύει τα χαρακτηριστικά, υποκαθιστώντας τα με την αχαλίνωτη ισχυρογνωμοσύνη και την παραφροσύνη. Απληστος/η για κολακεία, έχει ήδη χαράξει την οδό της απωλείας.

Κι αυτός ο δυσλειτουργικός άνθρωπος, που προκαλεί καταστροφές αλλά αυτοκαταστρέφεται κιόλας, που αποκαλύπτει, ακούσια, σκευωρίες και θανάσιμους εχθρούς στο στενό περιβάλλον του, «μεγαλώνει και αλλάζει σε μια τελική κατάσταση όπου αναδύεται ένα νέο είδος εαυτού», όπως επισημαίνουν σύγχρονοι μελετητές του (στο πρόγραμμα της παράστασης). «Καθώς ο Σαίξπηρ παριστάνει μια διαδικασία που δραματοποιεί τη μετάβαση από τις παλιές αντιλήψεις του χαρακτήρα σε μια πιο τολμηρή, αβέβαιη και προβληματική εκδοχή, έτσι και η πλοκή ενεργοποιεί μια διαδικασία μετάβασης από την παραδοσιακά ξεκάθαρη επίλυση και το ηθικό μήνυμα σε ένα πιο αναγνωρίσιμο σύγχρονο μοντέλο όπου η τελική έκβαση είναι σχετική, διφορούμενη, οριακή, παράδοξη – ικανή για ελπίδα, ζεστασιά, θάρρος και χιούμορ».

Αντιγράφω το απόσπασμα όχι τόσο για τον σαιξπηρικό ήρωα, όσο γιατί μου φαίνεται ταιριαστό για την 37χρονη πορεία του θεάτρου «Πράξη». Για τις συνεχείς «μεταβάσεις» του, που το καθιστούν σύγχρονο με έναν τρόπο «οριακό», ικανό να μεταδώσει «ελπίδα, ζεστασιά και θάρρος».

Η ταραγμένη ψυχή και τα δύο τροπάρια

Το «φάρμακο» για τις πληγές του Μοντιλιάνι

Συνέχεια από τη σελ. 1

Κι ύστερα είχε κι άλλα ελαττώματα. Επινε φοβερά. Αδειαζε ολόκληρες μποτίλιες κρασιού. Η πρώτη του δουλειά, σαν έμπαινε στο μπιστρό, ήταν να κάνει έρευνα στην κάβα του και να διαλέξει, μέσα από τη σκόνη και τις αράχνες, τα πιο πολύχρονα κρασιά, τα μποτιλιασμένα και σφραγισμένα με κίτρινα ή μαύρα κεριά επάνω απ' τους φελλούς των. Κι όταν μεθούσε πια δεν ήξερε τι έκανε. Τσακωνότουν με τους θαμώνες του μαγαζιού και τους πετούσε στα κεφάλια τους τις μποτίλιες. Το ίδιο έκανε και με τη σιωπηλή, την αμίλητη ερωμένη του, που τότε πια γινότουν τίγρις κι άρπαζε κι αυτή ό,τι έβρισκε μπροστά της και του το πετούσε στο κεφάλι. Κι ύστερα έκαναν πάλι αγάπη και βγαίναν από το μπιστρό αγκαλιασμένοι σα να μην είχε συμβεί τίποτε.

Τέτοιος επικίνδυνος τύπος δεν ήταν πολύ επιθυμητός στη συντροφιά μας, γιατί κανείς ποτέ δεν ήξερε πώς μπορούσε να τελειώσει. Η αλήθεια είναι πως για μας τους ρωμιούς αισθανότουν μια ξεχωριστή συμπάθεια και πως όλο του το μίσος στρεφότουν προς τους Γάλλους, γιατί τον επείραζαν μερικοί απ' αυτούς και πολλές φορές τον ωνόμαζαν sal métèque. Ο Εβραιοϊταλός ζωγράφος, μόλις άκουγε τη βρισιά αυτή, γινότουν θηρίο. Μπορούσε να τα βάλει αστόχαστα με σαράντα. Να τους πετάξει καρέκλες, να τους ματώσει με σπασμένα γυαλιά. Πού την έβρισκε τέτοια δύναμη; Ενας φθισικός, που κάθε πρωί εγέμιζε λεκάνες από αιμοπτύσεις;

Η σελίδα της «Βραδυνής» της 17ης Απριλίου 1933, που φιλοξενεί το χρονογράφημα «Πάσχα στο Παρίσι» του Σωτήρη Σκίπη.

Το θηρίο αυτό εδαμαζότουν από δυο μόνο πράγματα: από την απαγγελία στίχων του Μαλλαρμέ, ή από την αυτοσχέδια εκτέλεση ενός τροπαρίου της Μεγάλης Παρασκευής και του «Χριστός Ανέστη». Τότε το πρόσωπό του εσυσπάτο νευρικά, το χέρι του ακολουθούσε τη μελωδία κι έβγαζε από το στόμα κάτι άναρθρες, μουγγές φωνές για να εκφράσει μ' αυτές τον ακράτητο θαυμασμό του.

Κι ήταν αλήθεια εκείνη τη νύχτα του Μεγάλου Σαββάτου. Νοσταλγοί της πατρίδας, καθισμένοι σ' ένα πάγκο της Avenue de l' Observatoir, τραγουδούσαμε κάτω από τις φρεσκοφύλλωτες τεράστιες καστανιές το «Αι γενεαί πάσαι» και το «Χριστός Ανέστη». Κι είταν τόσο αρμονισμένες, τόσο ταιριασμένες οι νεανικές τότε φωνές μας, κι ήταν τόσο κατανυχτική, μυστικιστική η μελωδία των κομματιών, που αργοπορημένοι φραντσέζοι διαβάτες σταματούσαν για να την ακούσουν στις γωνιές κι οι γρίλιες των ψηλών σπιτιών άνοιγαν και κεφαλάκια γυναικεία τα γέμιζαν για πολλές στιγμές σα γλάστρες με λουλούδια. Ως κι αυτός ο agent de police που εφρουρούσε εκεί για ν' απαγορεύει τα άσματα, μας επλησίαζε σχεδόν δειλά και μας έλεγε μ' ευγένεια:

Κύριοι, η μελωδία του τραγουδιού είναι υπέροχη. Αλλά οφείλω να σας υπενθυμίσω πως απαγορεύεται.

Και μόλις σταματούσαμε, μας επρόσθετε συγκινημένα:

– Μου θυμίζει κάποιες δικές μας. Της μακρινής πατρίδας μου... Του αγαπημένου νησιού μου...

– Μας επιτρέπετε να ρωτήσουμε ποιο είναι το νησί σας;

Κι αυτός, βάζοντας το χέρι στο πηλίκιό του και χαιρετώντας στρατιωτικά, έλεγε περήφανα:

– Η Κορσική!

Και μόλις έστρεφε να φύγει και τα βήματά του απομακρυνόντουσαν στη σιγαλιά της νύχτας σα γνώριμοι ρυθμοί, εμείς ξαναρχίζαμε σε χαμηλότερες νότες:

– Χριστός Ανέστη εκ νεκρών...

* * *

Ο ποιητής Σωτήρης Σκίπης όπως τον ζωγράφισε ο Μοντιλιάνι.

Την ίδια χρονιά εγύρισα στην Αθήνα, μα ο νους μου επετούσε στους φίλους του Παρισιού και σ' αυτόν τον Εβραιοϊταλό ζωγράφο, που είχα ιδεί στο μεταξύ πολλά έργα του κι είχα αρχίσει να συμφιλιώνουμαι νοερώς μαζί του, γιατί ο καλλιτέχνης μέσα μου έσωσε τον άνθρωπο. Οταν μια μέρα, διαβάζοντας μια εφημερίδα του Παρισιού, βλέπω πως ο Εβραιοϊταλός ζωγράφος, ο θαυμαστής των τροπαρίων μας, έπειτα από μια δυνατή αιμόπτυσή του στο εργαστήρι του, έμεινε στον τόπο, και πως η δυστυχισμένη ερωμένη του που τον περίμενε ανήσυχη όπως πάντα ακουμπισμένη στο παράθυρο του έκτου πατώματος του apartment της, μόλις είδε να βγάζουν από το ταξί το πτώμα του, έπεσε στο δρόμο και σκοτώθηκε.

Ο Εβραιοϊταλός αυτός, ο ανήσυχος και ταραχώδης φίλος της νεότητός μας, ήταν ο Μοντιλιάνι, ένας από τους δυο τρεις θεμελιωτές της σύγχρονης τέχνης.

Η ΜΠΥΡΑ ΚΕΟ ΠΑΡΟΥΣΙΑΖΕΙ ΤΗΝ ΚΩΜΩΔΙΑ ΤΟΥ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙΟΥ:

ΓΙΑ ΟΝΟΜΑ...

MATHIEU DELAPORTE
ALEXANDRE DE LA PATELLIERE
Μετάφραση - διασκευή: Θοδωρής Πετρόπουλος

Σκηνοθεσία:
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΑΡΚΟΥΛΑΚΗΣ

ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΟΥΝ:
ΙΕΡΟΚΛΗΣ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ
ΡΕΝΙΑ ΛΟΥΙΖΙΔΟΥ
ΚΡΑΤΕΡΟΣ ΚΑΤΣΟΥΛΗΣ
ΝΤΟΡΑ ΜΑΚΡΥΓΙΑΝΝΗ
ΛΕΥΤΕΡΗΣ ΖΑΜΠΕΤΑΚΗΣ

ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ: 5-6-7 & 8 ΙΟΥΝΙΟΥ
ΠΑΤΤΙΧΕΙΟ ΘΕΑΤΡΟ ΛΕΜΕΣΟΥ: 10-11 & 12 ΙΟΥΝΙΟΥ
ΑΜΦΙΘΕΑΤΡΟ UCLAN CYPRUS - ΠΥΛΑ 13 & 14 ΙΟΥΝΙΟΥ
ΜΑΡΚΙΔΕΙΟ ΘΕΑΤΡΟ ΠΑΦΟΥ: 15 & 16 ΙΟΥΝΙΟΥ

ΕΙΣΙΤΗΡΙΑ : ticketmaster.cy | ACS | 7777 7040

ΜΕΓΑΣ ΧΟΡΗΓΟΣ: cablenet
ΧΟΡΗΓΟΙ: Electroline έτοιμα στο αύριο
ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΕΣ: Pharma LEAD PHARMACY CARE PRODUCTS, Parex, Δ.Κ. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ ΛΤΔ., COSMOS insurance
ΧΟΡΗΓΟΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ: LOVE 100.7FM 98.1 & 105.7, Τηλε ώρες
ΟΙ ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΗΘΟΠΟΙΩΝ ΓΙΝΟΝΤΑΙ ΜΕ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΑ ΤΗΣ UNICARS Driving your stories.
ΜΕΡΟΣ ΤΩΝ ΚΑΘΑΡΩΝ ΕΣΟΔΩΝ ΘΑ ΔΙΑΤΕΘΟΥΝ ΓΙΑ ΤΗ ΣΤΗΡΙΞΗ ΤΟΥ

Αντίπαλός μας τα όρια που μας βάζουν οι άλλοι

Στο 2ο Φεστιβάλ Φωτογραφίας Λεμεσού παρουσιάζεται ο άθλος με αφορμή τους Ολυμπιακούς Αγώνες του 2024

ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ ΚΑΡΕΚΛΑ

ΚΩΣΤΑΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

SELENE ALEXIA

«Το Φεστιβάλ Φωτογραφίας Λεμεσού επιθυμεί να καθιερωθεί ως ένα ετήσιο σημαντικό πολιτιστικό γεγονός που συμβάλλει ουσιαστικά στην παρουσίαση, ανάπτυξη και εξέλιξη της Φωτογραφίας, τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο, και έχει θέσει ως στόχο την προώθηση τις φωτογραφικής δημιουργίας ως μιας σημαντικής εικαστικής μορφής έκφρασης.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΚΟΥΡΑΤΖΗΣ

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΚΟΥΡΑΤΖΗΣ

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΚΟΥΡΑΤΖΗΣ

«Οι εκθέσεις για τους Παραθλητές της Κύπρου καθώς και για τις γυναίκες αθλήτριες από γυναίκες φωτογράφους δίνουν έμφαση σε σημαντικά θέματα και γίνονται τα οχήματα ώστε να ακουστούν οι φωνές και ιστορίες που συχνά παραμελούνται ή και υποτιμώνται στον αθλητισμό αλλά και στην ίδια την κοινωνία».

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Με αφορμή τους Ολυμπιακούς και Παραολυμπιακούς Αγώνες που θα διεξαχθούν στο Παρίσι το δεύτερο Φεστιβάλ Φωτογραφίας Λεμεσού έχει ως θεματική του τον αθλητισμό, με τον τίτλο «Άθλος». Πρόκειται για μία λέξη με πολλαπλές αναγνώσεις, στο ίδιο το συγκείμενο των Αγώνων. Αθλητές και αθλήτριες απ' όλα τα πλάτη και τα μήκη του κόσμου το φετινό καλοκαίρι θα κληθούν να λάβουν μέρος στη σημαντικότερη αθλητική διοργάνωση παγκοσμίως, η συμμετοχή λοιπόν σε αυτό είναι ένας προσωπικός άθλος, μία νίκη σε ένα στοίχημα που έβαλαν πρώτα με τον εαυτό τους. Η αποτύπωση αυτού του άθλου σε μία φωτογραφία είναι μία μόνιμη υπόμνηση τόσο για το φωτογραφιζόμενο πρόσωπο όσο και για τον θεατή για το τι μπορεί να επιτύχει ο άνθρωπος, εκτός και πέρα του αθλητισμού.

Μιλώντας για το «Φεστιβάλ Φωτογραφίας Λεμεσού», ρώτησα την Catherine Louis Nikita, ιδρύτρια του BPR Arts Cultural Management, που διοργανώνει το φεστιβάλ και τον Στέφανο Κουρατζή, καλλιτεχνικός διευθυντής του για τους στόχους του φεστιβάλ: «Το «Φεστιβάλ Φωτογραφίας Λεμεσού» επιθυμεί να καθιερωθεί ως ένα ετήσιο σημαντικό πολιτιστικό γεγονός που συμβάλλει ουσιαστικά στην παρουσίαση, ανάπτυξη και εξέλιξη της Φωτογραφίας, τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο, και έχει θέσει ως στόχο την προώθηση τις φωτογραφικής δημιουργίας ως μιας σημαντικής εικαστικής μορφής έκφρασης. Εδώ να αναφέρουμε ότι το φετινό Φεστιβάλ, υλοποιείται σε συνεργασία με τη Γαλλική Πρεσβεία στην Κύπρο, το Γαλλικό Ινστιτούτο Κύπρου, το υφυπουργείο Πολιτισμού Κύπρου, τον Δήμου Λεμεσού, την Αρχή Λιμένων και επίσημο συνεργάτη την Τράπεζα Κύπρου». Αξίζει να αναφερθεί ότι το «Φεστιβάλ Φωτογραφίας Λεμεσού» έχει πιστοποιηθεί ως μέρος της Πολιτιστικής Ολυμπιάδας και υπογραμμίζει τη σύμπνοιά του με τους Ολυμπιακούς και Παραολυμπιακούς Αγώνες του Παρισιού του 2024 και γι' αυτό η Catherine και ο Στέφανος μού λένε: «Αυτή η διάκριση υπογραμμίζει τη σημασία του φεστιβάλ μέσω της προάσπισης της σύνδεσής του μεταξύ τέχνης και αθλητισμού και, απ' όσο γνωρίζουμε, είναι η πρώτη φορά που μια διοργάνωση στη Κύπρο αποκτά αυτή τη πιστοποίηση που είναι ιδιαίτερα τιμητική τόσο για το ίδιο το Φεστιβάλ και την ομάδα παραγωγής του όσο και για τους ίδιους τους συμμετέχοντες».

Όσο για τον φετινό τίτλο της έκθεσης, ο οποίος αφορμάται από τους Ολυμπιακούς και Παραολυμπιακούς Αγώνες του Παρισιού μού λένε αρχικά πως το Φεστιβάλ Φωτογραφίας Λεμεσού ξεκίνησε στις 11 Απριλίου και θα διαρκέσει μέχρι τις 7 Μαΐου 2024 και περιλαμβάνει συνολικά επτά παράλληλες, κυρίως υπαίθριες εκθέσεις με θέμα τον αθλητισμό και συμμετέχουν 28 τοπικοί και διεθνείς φωτογράφοι, οι πιο πολλοί διεθνώς βραβευμένοι. «Μέσα από τα έργα τους παρουσιάζονται διάφορα αθλήματα, παγκόσμιοι αγώνες, καθώς και πορτρέτα αθλητών. Οι δημιουργοί μέσω της αθλητικής φωτογραφίας και την αποτύπωση, καταφέρουν να περάσουν στη σφαίρα της αθανασίας την απόδοση του πνεύματος, του συναισθήματος και της αναζήτησης για αριστεία».

Ποια άλλα στοιχεία όμως χαρακτηρίζουν τις επιλεχθείσες φωτογραφίες, εκτός από το γεγονός αυτό καθ' αυτό: «Όλα τα συνδέει το πάθος και η αγάπη τους για τη φωτογραφία, τον αθλητισμό και για τους ίδιους τους αθλητές με

> *Κάθε φωτογραφία αποδίδει την αληθινή ανθρώπινη και συναισθηματική εμπειρία αλλά και τις ιστορίες που αναπτύσσονται μέσα στον κόσμο του αθλητισμού.*

του οποίους πολλές φορές είναι και φίλοι» μου λένε και οι δύο, προσθέτοντας πως κάθε φωτογραφία αποδίδει την αληθινή ανθρώπινη και συναισθηματική εμπειρία αλλά και τις ιστορίες που αναπτύσσονται μέσα στον κόσμο του αθλητισμού... «Η αίσθηση της αισθητικής εκφραστικότητας και η προσπάθεια μάς μεταφέρουν συναισθήματα και σημασίες με τους φωτογράφους να αναζητούν την αισθητική ενοποίηση του αθλητισμού ανεξαρτήτως πολιτισμικών ή κοινωνικών διαφορών».

Συχνά παραμελούνται

Στο φετινό Φεστιβάλ Φωτογραφίας με τον τίτλο «Άθλος» περιλαμβάνονται τέσσερις κατηγορίες, οι «Ολυμπιακοί Αγώνες και άλλα αθλήματα», «Γυναίκες στον αθλητισμό», «Παραολυμπιακοί Αγώνες και Αθλητές» και «Αθλητική φωτογραφία της Κύπρου». Στέκομαι στις κατηγορίες των Παραολυμπιακών Αγώνων και Αθλητών αλλά και σε αυτή των «Γυναικών στον Αθλητισμό» και τους ρωτώ γιατί είναι σημαντικό να υπάρχουν αυτές οι κατηγορίες; «Οι εκθέσεις για τους Παραθλητές της Κύπρου καθώς και για τις γυναίκες αθλήτριες από γυναίκες φωτογράφους δίνουν έμφαση σε σημαντικά θέματα και γίνονται τα οχήματα ώστε να ακουστούν οι φωνές και ιστορίες που συχνά παραμελούνται ή και υποτιμώνται στον αθλητισμό αλλά και στην ίδια την κοινωνία και είναι η προσπάθεια για την ανάδειξή τους, ενισχύοντας έτσι την ισότητα και την κοινωνική συνοχή, αντανακλώντας τη σημασία της διαφορετικότητας, της πολυμορφίας, της συμπερίληψης και της ισότητας».

Καλλιτεχνική αθλητική φωτογραφία και ρεπορτάζ

Βλέποντας τις φωτογραφίες αναρωτιέμαι αν η αθλητική φωτογραφία ενός ρεπορτάζ σε κάποια ειδησεογραφική αθλητική πλατφόρμα είναι διαφορετική από την καλλιτεχνική αθλητική φωτογραφία, είναι κοντά οι δύο αυτές ματιές;... «Συμπορεύονται και συνομιλούν διαρκώς και αυτό εξαρτάται από την αισθητική τόσο του δημιουργού όσο και του θεατή αλλά το πλαίσιο παρουσίασης. Ενώ η καθαρά αθλητική φωτογραφία ενός ρεπορτάζ είναι ουσιαστικά η καταγραφή, με σαφήνεια και ακρίβεια τού αθλητικού γεγονότος, με βάση το γεγονός, και είναι ουσιαστικά εν δυνάμει προς δημοσίευση, η πιο καλλιτεχνική ή καλύτερα δημιουργική αθλητική φωτογραφία μεταφέρει την αισθητική και εκφραστικότητα του δημιουργού μέσα από την προσωπική συναισθηματική και τεχνική προσέγγιση, την ανθρώπινη διάσταση και εμπειρία πέρα από τη απλή καταγραφή» μου απαντάνε η Catherine και ο Στέφανος και συμπληρώνουν πως πολλές βραβευμένες φωτογραφίες, σε σημαντικούς διεθνείς διαγωνισμούς, ενώ αρχικά δόθηκαν στο όποιο Μέσο προς δημοσίευση, δεν δημοσιεύθηκαν ποτέ και τα παραδείγματα είναι υπερβολικά πολλά. «Συμμετέχοντες φωτογράφοι συνειδητά προκαλούν και σπάνε τα όρια της καθαρά δημοσιεύσιμης αθλητικής φωτογραφίας και μετατοπίζουν τη φαντασία, την αντίληψή μας αλλά και την αισθητική μας για το τι είναι και πώς εμφανίζεται ο αθλητισμός μέσα από τη φωτογραφία».

> *Ο αθλητισμός και ο πολιτισμός αλληλεπιδρούν, συνδυάζοντας την αθλητική δραστηριότητα με την πολιτιστική εξέλιξη και την κοινωνική αλληλεπίδραση.*

Κλείνοντας την κουβέντα μας, ρωτώ πόσο αλληλένδετες έννοιες είναι ο πολιτισμός και ο αθλητισμός. Ίσως να ακούγεται τετριμμένη η ερώτηση και η απάντηση αυτονόητη, ωστόσο αισθάνομαι πως ζούμε στην εποχή που τίποτε δεν είναι αυτονόητο... Μου απαντάνε λοιπόν πως ο αθλητισμός και ο πολιτισμός αποτελούν θεμέλια στοιχεία της ανθρώπινης εμπειρίας και της κοινωνικής οργάνωσης με τον πρώτο, να αποτελεί σημαντικό στοιχείο του πολιτισμού κάθε κοινωνίας και με αμφότερες τις έννοιες να συνδέονται σε βαθιά επίπεδα. «Μέσω του αθλητισμού αναδεικνύονται αξίες, παραδόσεις και ταυτότητες που διαμορφώνουν την πολιτιστική ταυτότητα και των κοινωνικών συνόλων ενός λαού καθώς ενισχύει το πολιτιστικό υπόβαθρο, συμβάλλοντας στη διαμόρφωση της κοινωνικής ταυτότητας» και συμπληρώνουν «από την άλλη πλευρά, ο πολιτισμός αποτελεί το πλαίσιο μέσα στο οποίο εκφράζονται και προωθούνται οι αξίες και οι πρακτικές που προέρχονται από τον αθλητισμό. Με αυτόν τον τρόπο, ο αθλητισμός και ο πολιτισμός αλληλεπιδρούν, συνδυάζοντας την αθλητική δραστηριότητα με την πολιτιστική εξέλιξη και την κοινωνική αλληλεπίδραση».

ΜΟΥΣΙΚΗ

Παραδοσιακή μουσική της γειτονιάς μας στις ΗΠΑ

Ο Γιώργος Λέρνης μιλάει στην «Κ» για το εκπαιδευτικό πρόγραμμα της Ελληνικής Ορχήστρας Νέας Αγγλίας με έδρα το Μπρούκλιν

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Ο μουσικός Γιώργος Λέρνης, διευθύνων σύμβουλος του προγράμματος «Ελληνική Ορχήστρα Νέας Αγγλίας», ένα πρωτοποριακό πρόγραμμα ελληνικής παραδοσιακής μουσικής στη Βοστώνη, μιλάει στην «Κ» για το πρόγραμμα, αλλά και για τη διδασκαλία των μουσικών παραδόσεων της Ελλάδας, της Κύπρου και της Μέσης Ανατολής στις ΗΠΑ, μέσω του προγράμματος. Ο κ. Λέρνης αναφέρει πως δεν υπάρχει άλλο πρόγραμμα αυτού του είδους στις Ηνωμένες Πολιτείες που να προσφέρει την ευκαιρία σε δυτικούς σπουδαστές να μάθουν τις μουσικές παραδόσεις της Ελλάδας, της Κύπρου και της Μέσης Ανατολής σε βάθος. Σημειώνει επίσης πως η Ελληνική Ορχήστρα της Νέας Αγγλίας είναι ένα πρόγραμμα ανοικτό στη διαφορετικότητα και είναι δίκαιο με την έννοια ότι τα μέλη μας είναι άντρες και γυναίκες, Αμερικανοί, Ελληνοαμερικανοί και νέοι από διαφορετικές χώρες και κουλτούρες στους οποίους προσφέρονται ίσες ευκαιρίες.

–Τι έρχεται να φέρει η «Ελληνική Ορχήστρα Νέας Αγγλίας»; Ποια ανάγκη τη δημιούργησε;

–Η «Ελληνική Ορχήστρα Νέας Αγγλίας» είναι ένα νέο μουσικό εκπαιδευτικό πρόγραμμα με έδρα το Μπρούκλιν της Μασαχουσέτης. Το πρόγραμμα δημιουργήθηκε από δύο μουσικούς, οι οποίοι ήταν υποψήφιοι για βραβείο Grammy. Η Ορχήστρα δίνει μια σπάνια ευκαιρία σε ταλαντούχους νέους μουσικούς, Ελληνοαμερικανούς και Αμερικανούς, από διάφορα ακαδημαϊκά ιδρύματα να μελετήσουν συστηματικά τις μουσικές παραδόσεις της Ελλάδας, της Κύπρου και της Μέσης Ανατολής. Επιπροσθέτως όλοι οι σπουδαστές μας έχουν την μοναδική ευκαιρία να μάθουν από καταξιωμένους επισκέπτες καλλιτέχνες από την Ελλάδα αλλά και να συμμετέχουν, να παίξουν μαζί τους σε καλά οργανωμένα κονσέρτα και παραστάσεις στην περιοχή της Νέας Αγγλίας και των Ηνωμένων Πολιτειών. Είναι χρήσιμο να αναφερθεί ότι το πρόγραμμα αυτό, το οποίο προωθεί και διδάσκει τις μουσικές παραδόσεις της Ανατολικής Μεσογείου και της Μέσης Ανατολής, είναι το πρώτο του είδους του στις Ηνωμένες Πολιτείες

–Υπάρχει ενδιαφέρον για την ελληνική παραδοσιακή μουσική τέτοιο που να μπορεί να στηρίξει παρόμοια προγράμματα;

–Είμαι ευτυχής να σας αναφέρω ότι κατά τη διάρκεια της πρώτης φάσης των ακροάσεων υπήρξε ένας καταπληκτικός αριθμός αιτήσεων από ενδιαφερόμενους να συμμετάσχουν στη νέα μας Ορχήστρα. Αλλά δυστυχώς οι θέσεις είναι περιορισμένες και δεχτήκαμε μόνο 13 μέλη για την πρώτη ακαδημαϊκή χρονιά του νέου μας προγράμματος. Είναι χρήσιμο επίσης να αναφέρω ότι η Ελληνική Ορχήστρα της Νέας Αγγλίας είναι ένα πρόγραμμα ανοικτό στη διαφορετικότητα και είναι δίκαιο με την έννοια ότι τα μέλη μας είναι άντρες και γυναίκες, Αμερικανοί, Ελληνοαμερικανοί και νέοι από διαφορετικές χώρες και κουλτούρες στους οποίους προσφέρονται ίσες ευκαιρίες.

«Υπάρχει τεράστιο ενδιαφέρον για περισσότερη γνώση της παραδοσιακής μας μουσικής, ειδικότερα των μικροτονικών τρόπων που χρησιμοποιούμε στο ρεπερτόριό μας, τους διάφορους ρυθμούς κύκλους και τα όργανα» λέει στην «Κ» ο Γιώργος Λέρνης διευθύνων σύμβουλος του προγράμματος «Ελληνική Ορχήστρα Νέας Αγγλίας».

«Ως ένας Κύπριος μουσικός εγκατεστημένος στις Ηνωμένες Πολιτείες είμαι περήφανος να βλέπω τους σπουδαστές μου να μαθαίνουν νέα όργανα και να αναπτύσσουν τη δική τους προσωπικότητα».

–Γιατί μιλάμε για ένα πρωτοποριακό πρόγραμμα;

–Είναι αυτονόητο. Δεν υπάρχει άλλο πρόγραμμα αυτού του είδους στις Ηνωμένες Πολιτείες που να προσφέρει την ευκαιρία σε δυτικούς σπουδαστές να μάθουν τις μουσικές παραδόσεις της Ελλάδας, της Κύπρου και της Μέσης Ανατολής σε βάθος. Από τη στιγμή που εγώ και ο Βασίλης Κώστα είχαμε την ευκαιρία να μελετήσουμε την παραδοσιακή μουσική αφού μεγαλώσαμε στην Κύπρο και την Ελλάδα όπως επίσης και τα ακούσματα μας και οι διάφοροι μικροτονικοί τρόποι που κάνουν τη μουσική μας μοναδική, ε λοιπόν αυτό είναι ένα σπάνιο αγαθό στις Ηνωμένες Πολιτείες. Το κλειδί για την επιτυχία ενός ταλαντούχου μουσικού είναι να έχει πίσω του έναν καλό δάσκαλο και μέντορα. Ως ένας κύπριος μουσικός εγκατεστημένος στις Ηνωμένες Πολιτείες είμαι περήφανος να βλέπω τους σπουδαστές μου να μαθαίνουν νέα όργανα και να αναπτύσσουν τη δική τους προσωπικότητα.

–Γιατί αφορά ακόμη η παραδοσιακή μουσική γενικά, αλλά και ειδικά στις ΗΠΑ;

–Η παραδοσιακή μουσική είναι μέρος της ταυτότητας του ατόμου. Είναι αυτό που εμάς τους καλλιτέχνες μας κάνει ξεχωριστούς. Εάν την αγνοήσουμε θυσιάζουμε τη δια-μουσικότητα. Όταν οι Αφρικανοί μεταφέρθηκαν στις Ηνωμένες Πολιτείες και έφεραν μαζί τους την παραδοσιακή τους μουσική και την ανάμιξαν με τη δυτική κλασική μουσική, τότε τα πρώτα ίχνη της τζαζ είχαν γεννηθεί. Ως ένας καλλιτέχνης που προτάθηκε δύο φορές για το βραβείο Grammy στον οποίο αρέσει να ενσωματώνει τις μεσανατολικές και ανατολικομεσογειακές ρίζες του στις συνθέσεις του και ο οποίος παίζει και διδάσκει, οφείλω ένα πολύ μεγάλο μέρος της επιτυχίας μου σε αυτή τη δια-μουσικότητα, η οποία μου δίνει την ταυτότητά μου.

–Υποθέτω πως στην παροικία παίρνει άλλη μορφή αυτό το είδος μουσικής; Γίνεται περισσότερο μέρος της νοσταλγίας;

–Όπως ανέφερα η παραδοσιακή μουσική είναι μέρος της ταυτότητας του ατόμου. Αρκετοί βρίσκουν καταφύγιο στην μουσική, ειδικά οι μετανάστες που μετακινήθηκαν στις Ηνωμένες Πολιτείες για να φτιάξουν τη ζωή τους. Την ίδια στιγμή άλλοι βρίσκουν έμπνευση και δημιουργικούς τρόπους ώστε να ενσωματώνουν αυτές τις παραδόσεις στην καθημερινή ζωή τους στο εξωτερικό για να δυναμώνουν τις δυνατότητές τους.

–Επηρεάζεται από το εκεί περιβάλλον ο τρόπος με τον οποίο αντιμετωπίζεται η παραδοσιακή μουσική;

–Πιστεύω πως οι μουσικές της Ανατολικής Μεσογείου και της Μέσης Ανατολής εκτιμώνται πολύ περισσότερο στις Ηνωμένες Πολιτείες παρά στον τόπο τους. Η Βοστώνη και η Νέα Υόρκη είναι τα κέντρα μερικών από τα καλύτερα ακαδημαϊκά ιδρύματα στον κόσμο, π.χ. το Berklee College of Music και το Harvard μεταξύ άλλων. Όντας μέρος αυτής της φιλομαθούς και ερευνητικής κοινότητας σάς λέω ότι υπάρχει τεράστιο ενδιαφέρον για περισσότερη γνώση της παραδοσιακής μας μουσικής, ειδικότερα των μικροτονικών τρόπων που χρησιμοποιούμε στο ρεπερτόριό μας, τους διάφορους ρυθμούς κύκλους και τα όργανα.

–Οι κυπριακές μουσικές καταβολές με ποιον τρόπο επηρέασαν τον τρόπο που βλέπετε τη μουσική;

–Βρίσκω την κυπριακή μουσική αληθινά φανταστική. Εξαιτίας της ιστορίας και του γεγονότος ότι το νησί μας υπήρξε κάτω από τον έλεγχο τόσων πολλών αυτοκρατοριών, η μουσική μας αντανακλά πολυπολιτισμικές επιρροές όπως της κλασικής αρχαιότητας, της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας και οθωμανικές παραδόσεις. Το ίδιο ισχύει και τα όργανα που χρησιμοποιήθηκαν για να εκτελέσουν αυτή τη μουσική: Λάφτα (μικροτονικός τύπος λαούτου), βιολί, φωνητικά και κρουστά (τουμπελέκι και ντέφι). Έχοντας αναφέρει τα πιο πάνω, βεβαίως ως συνθέτης ενεργός μουσικός στη σκηνή, βρίσκω συστηματικά έμπνευση από την πλούσια μουσική παράδοση της Κύπρου. Ένα καλό παράδειγμα αυτού που λέω είναι το τελευταίο άλμπουμ μου με τίτλο «Μεταξύ δύο κόσμων» στο οποίο συμμετέχει ο θρυλικός μπασίστας Τζον Πατιτούτσι. Σε αυτό το δίσκο αναδεικνύω τον δυισμό μου ως ενός μουσικού που επηρεάστηκε εξίσου από δύο μουσικές κουλτούρες και παραδόσεις. Την τζαζ και τη μουσική της Ανατολικής Μεσογείου.

ΜΑΤΙΕΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

AGENCY MOANALANY JEFFREY

ΣΑΝ ΦΡΑΝΣΙΣΚΟ

Η Σάρον Στόουν ζωγράφος

Εκθεση 18 έργων ζωγραφικής της Σάρον Στόουν παρουσιάζεται σε γκαλερί του Σαν Φρανσίσκο (Gallery 181, 69ος όροφος). Η Σάρον Στόουν, 66 ετών, ζει τα τελευταία έξι χρόνια στο Σαν Φρανσίσκο, και αυτή είναι η τέταρτη έκθεση που κάνει τον τελευταίο χρόνο καθώς έχει αφιερωθεί στην τέχνη. Η διάσημη ηθοποιός είναι πλέον κομμάτι της καλλιτεχνικής ζωής της πόλης. Αναφέρεται στο τραυματικό ατύχημα του 2001, που αποτέλεσε ορόσημο για να αναθεωρήσει τη ζωή της.

2024, GERHARD RICHTER, PRUDENCE CUMING ASSOCIATES

ΛΟΝΔΙΝΟ

Σερπαντάιν

Ο Γκέρχαρντ Ρίχτερ είναι ο καλλιτέχνης που εκθέτει φέτος στο περίπτερο της Σερπαντάιν στους Κήπους του Κένσινγκτον στο Λονδίνο. Είναι ο ετήσιος θεσμός της γκαλερί Σερπαντάιν και των Βασιλικών Κήπων, μια διασπορά τέχνης μέσα στο πυκνό βρετανικό πράσινο. Ο θεσμός συνεχίζεται από το 1970. Το έργο του Γκέρχαρντ Ρίχτερ, κατασκευής του 2023 με τίτλο «Strip-Tower», θα βρίσκεται στο λονδρέζικο πάρκο έως τις 27 Οκτωβρίου. Αποτελεί μέρος μιας σειράς ζωγραφικής και γλυπτικής με το ίδιο θέμα.

MARCO BORGGREVE

ΛΟΝΔΙΝΟ

Λεωνίδας Καβάκος

Οι εμφανίσεις του Λεωνίδα Καβάκου, παντού στον κόσμο, έχουν εξασφαλισμένη απήχηση και υποδοχή. Στις 2 και 3 Μαΐου έδωσε δύο ρεσιτάλ στο Μπάρμπικαν Σέντερ ερμηνεύοντας τις έξι σονάτες και παρτίτες για βιολί του Γιόχαν Σεμπάστιαν Μπαχ (κάθε μία ένα ξεχωριστό αριστούργημα). Τα εισιτήρια κυμαίνονταν από 15 έως 65 στερλίνες. Ο Καβάκος έχει κερδίσει την παγκόσμια αποδοχή ως ιδανικός ερμηνευτής (και) του Μπαχ, με τον δικό του ιδιαίτερο, ιδιοσυγκρασιακό τρόπο.

SCHLOSS AMBRAS

ΙΝΣΜΠΡΟΥΚ

Κεραμικές θερμάστρες

Στον Πύργο Αμπρας του Ινσμπρουκ, από τα δημοφιλή αξιοθέατα της περιοχής, υπάρχει μια εξαιρετική συλλογή από κεραμικές θερμάστρες, από τον 16ο έως τον 19ο αιώνα, διάσπαρτες σε διάφορες αίθουσες. Είναι όλες αριστουργήματα κεραμικής τέχνης. Υπάρχουν και σόμπες επενδεδυμένες με πλακίδια. Από τον Μάιο 2022 και με την υποστήριξη του κρατικού ιδρύματος για τον πολιτισμό του Τιρόλου, όλος αυτός ο θησαυρός αποκαθίσταται σχολαστικά και συντηρείται.

DPA

ΒΕΡΟΛΙΝΟ

Γερμανική αποικιοκρατία

Ο Οίκος των Πολιτισμών της Οικουμένης στο Βερολίνο υποδέχτηκε εκδήλωση για την έναρξη μιας δράσης που σκοπό έχει να συμφιλιώσει τους Γερμανούς με όσα διαδραματίστηκαν επί αποικιοκρατίας. Λίγοι σύγχρονοι Γερμανοί γνωρίζουν όσα συνέβησαν ανάμεσα στο 1880 και στο 1919, όταν (και) η Γερμανία ήταν αποικιοκρατική δύναμη στην Αφρική. Μια νέα εποχή αυτογνωσίας και μελέτης είναι αναγκαία με ζητούμενο μια αυξημένη ορατότητα. Η αποικιοκρατία είναι μέρος μιας κληρονομιάς που βαρύνει όλους.

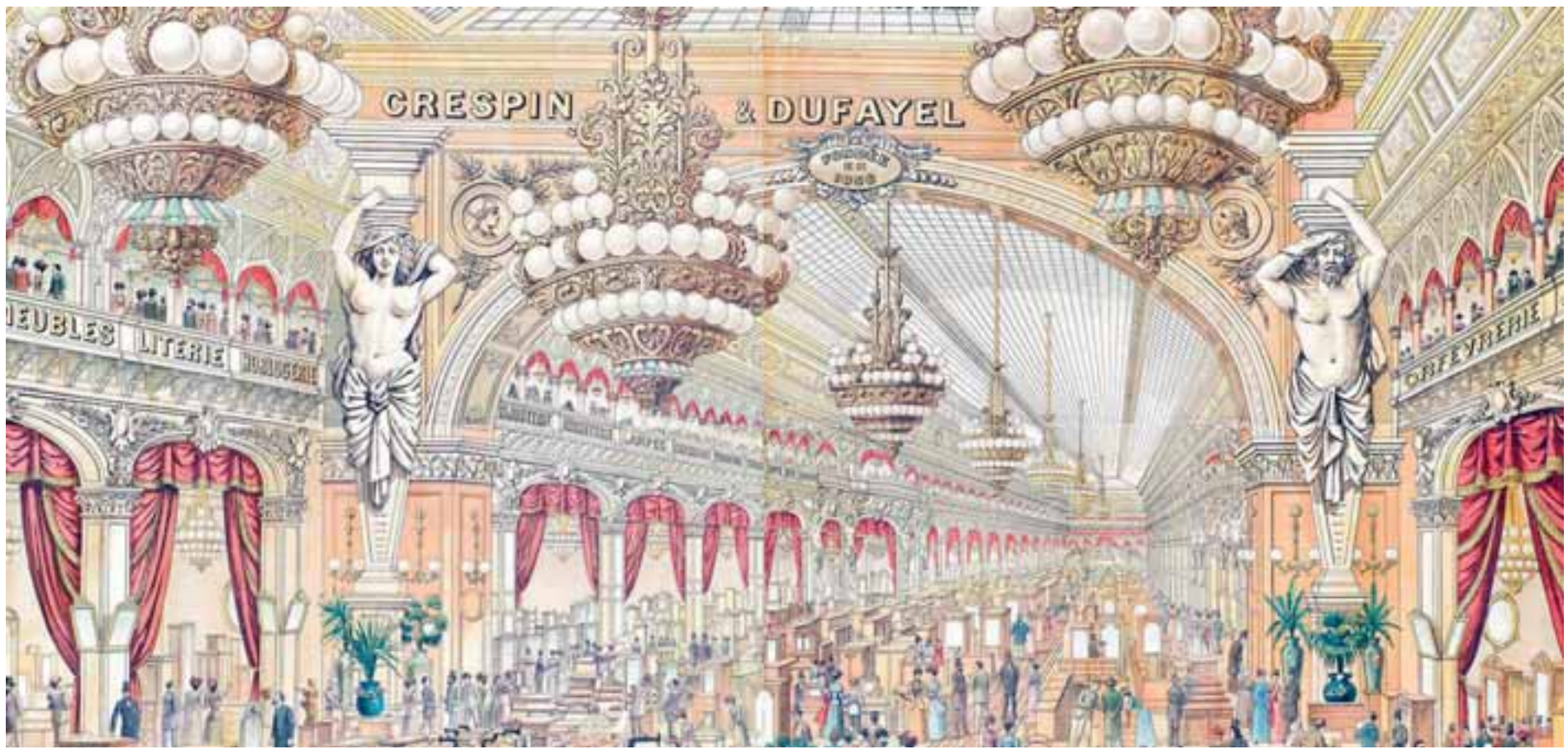

MUSEE DES ARTS DECORATIFS

Τα μεγάλα πολυκαταστήματα στο Παρίσι του 19ου αιώνα ήταν ναοί επιθυμίας και εμπορίου.

Προπομποί της Γκαλερί Λαφαγιέτ στο Παρίσι

Ιδιαίτερα ελκυστικό και ανοικτό σε πολλές προσεγγίσεις είναι το αφιέρωμα στην ιστορία των μεγάλων πολυκαταστημάτων που παρουσιάζει αυτήν την περίοδο το Μουσείο Διακοσμητικών Τεχνών στο Παρίσι. Η έκθεση έχει τίτλο «Η γένεση των πολυκαταστημάτων, μόδα, ντιζάιν, παιχνίδια και διαφήμιση, 1852-1925» και θα παραμείνει ανοικτή έως τις 13 Οκτωβρίου. Πρόκειται επί της ουσίας για μια διαδρομή στην ιστορία του μοντέρνου εμπορίου, από τότε που το Παρίσι αναδύθηκε ως πρωτεύουσα του κόσμου που είχε ανατείλει στα μέσα του 19ου αιώνα με ανταγωνίστρια πόλη το Λονδίνο. Ο αυτοκράτωρ Ναπολέων Γ΄ είχε τη φιλοδοξία να εξασφαλίσει και να στερεώσει την αδιαφιλονίκητη διεθνή πρωτοκαθεδρία των Παρισίων στη διάρκεια της Β΄ Αυτοκρατορίας, περιόδου πομπώδους διακόσμησης, εξωστρέφειας, αλλά και νεωτερισμών. Η ανάπτυξη του εμπορίου στο Παρίσι τον 19ο αιώνα με τα πρώτα πολυκαταστήματα (με το Au Bon Marché αρχικά) συνδέεται άμεσα με την εισαγωγή νεωτερικών αντιλήψεων για το εμπόριο, που διευκολύνθηκαν από τις μεγάλες πολεοδομικές επεμβάσεις στον παλαιό αστικό ιστό της γαλλικής πρωτεύουσας. Είναι, με άλλα λόγια, μια σταδιακή επικράτηση ενός νέου τρόπου ζωής που βασίζεται σε νέα δίκτυα παραγωγής, μεταφοράς, μεταποίησης, επικοινωνίας και διάθεσης των προϊόντων. Το Παρίσι μεταμορφώθηκε στις δεκαετίες του 1850 και 1850 (με τις περίφημες πολεοδομικές κοσμογονικές παρεμβάσεις του Οσμάν, που ακολουθούσε τις οδηγίες του Ναπολέοντος Γ΄). Το Παρίσι της συλλογικής φαντασίωσης είναι το Παρίσι που γεννήθηκε τότε στη θέση των ανθυγιεινών λαβυρίνθων της μεσαιωνικής πόλης και των μετέπειτα επεκτάσεων. Το νεωτερικό Παρίσι των μέσων του 19ου αιώνα (λίγο πριν από την ταπεινωτική ήττα από τους Πρώσους το 1870-71 και την κατάρρευση της Β΄ Αυτοκρατορίας) γέννησε έναν θαυμαστό καινούργιο κόσμο τεχνολογίας, κατανάλωσης και τέχνης. Για την κατανάλωση ιδρύθηκαν οι «καθεδρικοί ναοί» του εμπορίου, τα πολυκαταστήματα, σταδιακά μέχρι το 1900. Τα πολύ γνωστά και σήμερα Γκαλερί Λαφαγιέτ και Au Printemps γεννήθηκαν μέσα από αυτό το κλίμα. Θαυμάσια αποδίδει αυτόν τον κόσμο ο Εμίλ Ζολά στο κλασικό βιβλίο του «Ο παράδεισος των κυριών», που στα ελληνικά κυκλοφόρησε από τις εκδόσεις Στερέωμα σε μετάφραση Ιφιγένειας Μποτουροπούλου. Η έκθεση μας οδηγεί έως το 1925, όταν έγινε η περίφημη Διεθνής Εκθεση των Παρισίων, συνδεδεμένη και με την επικράτηση της αρ ντεκό.

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΚΡΙ

Γράφει ο **ΗΛΙΑΣ ΜΑΓΚΛΙΝΗΣ**

Μια, μάλλον, ασυνήθιστη οικογένεια - μέρος 2ο

«Στο σημείωμα της 21ης Απριλίου ("Μια, μάλλον, ασυνήθιστη οικογένεια - μέρος 1ο") θα έπρεπε να έχεις γράψει όχι "συνέχεια την επόμενη Κυριακή" αλλά τη "μεθεπόμενη"», λέει ο κύριος Γκρι. Εχει δίκιο· άφησα στην άκρη την ιστορία των Τζορτζ Μπουλ και Μαίρης Εβερεστ, στην Αγγλία του 19ου αιώνα, χάριν των εκατό χρόνων της «Ζωής εν τάφω».

Επανέρχομαι, θυμίζοντας ότι ο αυτοδίδακτος μαθηματικός Μπουλ άφησε χήρα την αναλόγων ταλέντων Μαίρη Εβερεστ συν πέντε θυγατέρες: Μαίρη Ελεν, Μάργκαρετ, Λούσι, Εθελ Λίλι και Αλίσια.

Τα είπαμε για τις Λούσι και Εθελ Λίλι την προπερασμένη Κυριακή. Συνεχίζουμε σήμερα με τη Μαίρη Ελεν: παντρεύτηκε τον Τσαρλς Χίντον, γιο του Τζέιμς, στενού φίλου της μητέρας της (και υπερμάχου της πολυγαμίας, του ελεύθερου έρωτα και ιδρυτή της Μεταφυσικής Λέσχης του Λονδίνου). Ο Τσαρλς έκανε άλλες τρέλες. Μαθηματικός σπουδαγμένος στην Οξφόρδη, έγραψε το 1880 τα «Επιστημονικά ρομάντσα», που περιλάμβανε το κεφάλαιο «Ποια είναι η τέταρτη διάσταση;» (τότε ο χρόνος δεν λογιζόταν ακόμα ως διάσταση.) Ο Χίντον ανέπτυξε την πολύ δημοφιλή στον καιρό του ιδέα ότι η «τέταρτη διάσταση» ήταν η σφαίρα των φαντασμάτων που εμφανίζονταν σωρηδόν στις λαοφιλείς πνευματιστικές σεάνς των βικτωριανών.

Τρία χρόνια μετά τον γάμο του με τη Μαίρη Ελεν, ο Χίντον παντρεύτηκε την ερωμένη του Μοντ Φλόρενς, η οποία ήξερε ότι ο σύζυγός της ήταν ήδη παντρεμένος.

Η Μαίρη Εβερεστ (κέντρο) με τις κόρες της και τα εγγόνια της. Ηταν μια ασυνήθιστη οικογένεια της βικτωριανής Αγγλίας.

Τρία χρόνια μετά τον γάμο του με τη Μαίρη Ελεν, ο Χίντον παντρεύτηκε την ερωμένη του Μοντ Φλόρενς, η οποία ήξερε ότι ο σύζυγός της ήταν ήδη παντρεμένος. Το μυστικό του δεν άργησε να φανερωθεί. Δικάστηκε ως δίγαμος, καταδικάστηκε σε τρεις ημέρες (!) φυλάκιση, τα ξαναβρήκε με τη Μαίρη Ελεν κι έφυγαν για την Ιαπωνία μαζί με τα τέσσερα παιδιά τους, προτού καταλήξουν στις ΗΠΑ και στο Πρίνστον.

Η εγγονή του Χίντον, Τζόαν, έμελλε να είναι μία από τις λίγες γυναίκες που εργάστηκαν στο Πρότζεκτ Μανχάταν και είδε την πρώτη ατομική έκρηξη στον κόσμο τον Ιούλιο του 1945. Αλλά ήταν κομμουνίστρια: μετά τον πόλεμο, αυτομόλησε στην Κίνα όπου και πέθανε το 2012.

Η Αλίσια θεωρείται η πιο ταλαντούχα από τις κόρες των Τζορτζ και Μαίρης. Επηρεάστηκε πολύ από τις θεωρίες του Χίντον και επέδειξε πολύ μεγάλο ταλέντο στην κατανόηση της τετραδιάστατης γεωμετρίας (η οποία δεν ήταν μόνο «κτήμα» των αποκρυφιστών της εποχής αλλά, πρωτίστως, θεωρίες μεγάλων μαθηματικών όπως ο Μινκόβσκι και ο Ρίμαν). Η Αλίσια επιδόθηκε στην κατασκευή των λεγόμενων «πλατωνικών στερεών», πολύεδρα που υποτίθεται ότι αντικατόπτριζαν σε τρισδιάστατο χώρο την τέταρτη διάσταση (των ιδεωδών μορφών του Πλάτωνα). Η Αλίσια πέθανε το 1940. Προτού πεθάνει, όμως, συνεργάστηκε με το τμήμα μαθηματικών του Κέμπριτζ, όπου και βρίσκονται έως σήμερα.

Με αυτό τον ένδοξο τρόπο κλείνει μια οικογενειακή σάγκα με τα παράδοξα και τις εκκεντρικότητες της βικτωριανής Αγγλίας...

ΕΞ ΑΦΟΡΜΗΣ

Του **ΣΤΑΥΡΟΥ ΖΟΥΜΠΟΥΛΑΚΗ**

Από την πολεμική στη συμφιλίωση

Εκλεισαν φέτος δέκα χρόνια από τον θάνατο του Κωστή Παπαγιώργη (1947-2014) και τα αθησαύριστα σε βιβλίο κείμενά του είναι ακόμη πάρα πολλά. Η συγκέντρωσή τους πάντως έχει ξεκινήσει και συνεχίζεται καλά. Κυκλοφόρησε πριν από λίγο ένας ακόμη τόμος: «Τα βιβλία των άλλων, ΙΙ. Ελληνες στοχαστές» (Καστανιώτης), με επιμέλεια και εξαιρετική εισαγωγή του Δημήτρη Καράμπελα. Για την καλύτερη συνεννόηση πάνω σε όσα γράφω παρακάτω για τούτο το βιβλίο, θυμίζω ότι στο έργο του Παπαγιώργη υπάρχουν δύο σταθμοί, που ορίζονται με αντίστοιχα βιβλία: «Περί μέθης» (1987), «Αλέξανδρος Αδαμαντίου Εμμανουήλ» (1997). Το ένα ορίζει την οριστική εγκατάλειψη της ακαδημαϊκής φιλοσοφικής γραφής και την απαρχή της δοκιμιογραφίας του για τα ανθρώπινα πάθη –εξ ου και μπαίνει πρώτο, και as μην είναι, στη σελίδα της εργογραφίας του που κατάρτισε ο ίδιος–, και το άλλο τη στροφή του ενδιαφέροντός του προς τη νεοελληνική ιστορία και πραγματικότητα.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΦΙΛΙΠΠΙΔΗΣ

Δέκα χρόνια συμπληρώνονται από τον θάνατο του Κωστή Παπαγιώργη και η συγκέντρωση των αθησαύριστων, σε βιβλίο, κειμένων του συνεχίζεται.

Επτά στοχαστές

Οι σύγχρονοι Ελληνες στοχαστές που κέντρισαν το ενδιαφέρον του Κωστή Παπαγιώργη ήταν λίγοι, επτά όλοι κι όλοι: Λορεντζάτος, Μαλεβίτσης, Γιανναράς, Ράμφος, Καστοριάδης, Αξελός, Κονδύλης. Σε αυτούς τους επτά ο Καστοριάδης ανήκει καταχρηστικά, γιατί είναι στοχαστής της γαλλικής γλώσσας και επιπλέον δεν τον απασχόλησε το νεοελληνικό ζήτημα. Σχεδόν το ίδιο ισχύει και για τον Αξελό. Στον Μαλεβίτση ο Παπαγιώργης αφιερώνει ένα κείμενο το 1975 (για να μας πει ότι δεν έχει καταλάβει σωστά τον Χάιντεγκερ), και δεν θα επανέλθει ποτέ σε αυτόν, αγνοώντας όλα τα μεταγενέστερα βιβλία του. Μας μένουν λοιπόν τέσσερις, όσοι και οι ευαγγελιστές: Λορεντζάτος, Γιανναράς, Ράμφος, Κονδύλης. Μα και τα κείμενά του για τον Κονδύλη διαφέρουν από τα κείμενα για τους άλλους τρεις, όχι μόνο γιατί είναι όλα τους θαυμαστικά, αλλά και γιατί δεν υπάρχει για αυτόν εκτενές πρώιμο κείμενο, παρά μόνο ένα σύντομο για την «Κριτική της μεταφυσικής στη νεότερη σκέψη», το οποίο εξάλλου είναι απλή παράθεση του πίνακα περιεχομένων του βιβλίου. Αν θα συνέχιζα λοιπόν με το γνωστό ανέκδοτο για τους ευαγγελιστές, θα έλεγα ότι οι τέσσερις στοχαστές ήταν τρεις, οι εξής δύο: Ράμφος. Δέκα κείμενα του τόμου είναι αφιερωμένα σε αυτόν. Χωρίς αμφιβολία ο Στέλιος Ράμφος είναι ο στοχαστής που κεντρίζει περισσότερο τον Παπαγιώργη, για λόγους που μπορεί να συνδέονται με ιδιωτικά πάθη (τα οποία πρέπει να μας αφήνουν παντελώς αδιάφορους) αλλά και για λόγους ουσιαστικούς, που έχουν να κάνουν με το έργο του.

Για να χτίσεις τη δική σου καλύβα στα γράμματα χρειάζεσαι πολύ συχνά αντίπαλο, εχθρό. Ο Παπαγιώργης έκανε ό,τι και πολλοί άλλοι, μόνο που το έκανε ρητά και με οξύτητα.

Και για τους τρεις αυτούς συγγραφείς ισχύει το εξής: υπάρχει για όλους ένα εκτενές κείμενο πριν από την τομή του 1987 και περισσότερα συντομότερα κείμενα μετά από αυτήν και κυρίως μετά τη δεύτερη τομή του 1997. Το πρώτο κείμενο είναι αρνητικό, ενίοτε κατεδαφιστικό (ο Ράμφος δέχεται τη σφοδρότερη επίθεση, καθώς καταγγέλλεται ως λογοκλόπος, σ. 156), τα υπόλοιπα δεν είναι απλώς θετικά, είναι εγκωμιαστικά, ενίοτε υπερβολικά και άκριτα (όπως για το βιβλίο του Γιανναρά «Ορθοδοξία και Δύση στη Νεώτερη Ελλάδα», σ. 124). Είναι αξιοπαρατήρητο: ο Παπαγιώργης μετά το 1987 δεν αλλάζει προτίμηση, δεν αλλάζει βιβλιογραφία, επιμένει στους ίδιους, επιστρέφει στους ίδιους. Αυτοί οι ίδιοι τον απασχολούν, αλλά για διαφορετικούς λόγους πριν και μετά. As δούμε κατ' αρχάς πού σημαδεύει η αρχική σφοδρή επίθεση εναντίον τους. Είναι φανερό ότι ο πολεμικός στόχος είναι ένας: ο χριστιανισμός και ειδικότερα ο ελληνοχριστιανισμός. Κατά τον Παπαγιώργη, ο Λορεντζάτος θεωρεί τη ρωμιοσύνη μέσα από το πνεύμα του χριστιανισμού (σ. 34), ο Γιανναράς εξελληνίζει τον χριστιανισμό και ο Ράμφος εκχριστιανίζει τον πλατωνισμό (σ. 159). Τελικά, τι (πλατωνικός) χριστιανισμός και τι (χριστιανικός) πλατωνισμός, διαφορά δεν έχει (σ. 50). Κοντολογίς, και οι τρεις τους είναι, με τον ένα ή τον άλλο τρόπο, θιασώτες του ελληνοχριστιανισμού.

Τα κείμενα αυτά κατά της στοχαστικής τριάδας, παρ' όλες τις σωστές παρατηρήσεις τους, περιέχουν πολλές άδικες κρίσεις, όσο και εξόφθαλμες παραναγνώσεις. Επί παραδείγματι, ο Παπαγιώργης προσάπτει στο «Χαμένο κέντρο» του Λορεντζάτου ελληνοκεντρισμό (σ. 49), κάτι εντελώς ξένο στο πνεύμα του κειμένου, το οποίο διαπνέεται από την ιδέα της philosophia perennis, ήγουν μιας ενιαίας και υπεριστορικής παράδοσης, μιας κοινής αλήθειας, η οποία σε κάθε τόπο και πολιτισμό εκφράζεται συγκεκριμένα και πρακτικά, στην καθημερινή ζωή των ανθρώπων, με διαφορετικό τρόπο. Στην Ελλάδα αυτός ο τρόπος είναι η Ορθοδοξία, αλλού άλλος, μα όλοι οδηγούν τελικά στο ίδιο. Η ιδέα αυτή είναι απολύτως ασύμβατη με κάθε -κεντρισμό, ελληνικό ή άλλο.

Τι είναι άραγε αυτό που οδηγεί έναν δεινό αναγνώστη και κριτικό νου όπως ο Παπαγιώργης σε τέτοιες παραναγνώσεις; Την απάντηση τη δίνει ο ίδιος στο «Περί μέθης»: «Είναι η ώρα που ψάχνουμε για εχθρούς. Και όποιος ψάχνει, βρίσκει» (σ. 20). Το 1975, όταν κλείνει ο παρισινός κύκλος και επιστρέφει στην Ελλάδα, είναι η ώρα που ο Παπαγιώργης ψάχνει εχθρούς. Για να χτίσεις τη δική σου καλύβα στα γράμματα χρειάζεσαι πολύ συχνά αντίπαλο, εχθρό. Ο Παπαγιώργης έκανε ό,τι και πολλοί άλλοι, μόνο που αυτός το έκανε ρητά και με οξύτητα. Ο νεαρός υπερόπτης μηδενιστής που θέλει να ξηλώσει σύνολη την πλατωνική και χριστιανική παράδοση(!) δεν είχε στην Ελλάδα μεγάλη γκάμα επιλογής εχθρών για τον πόλεμό του. Οι μαρξιστές και οι φροϋδιστές προφανώς δεν του έκαναν. Διάλεξε σωστά: βρήκε τους τρεις χριστιανούς ή χριστιανίζοντες που του χρειάζονταν. Οταν έχτισε το δικό του σπίτι, γερό σπίτι –ο Παπαγιώργης είναι ο καλύτερος δοκιμιογράφος της μεταπολιτευτικής Ελλάδος– δεν χρειαζόταν πια εχθρούς. «Καιρός του καθελείν και καιρός του οικοδομήσαι» (Εκκλησιαστής, 3:3) ή, αλλιώς και κατ' αντιστοιχία, καιρός του μισήσαι και καιρός του φιλήσαι (3:8).

ΚΡΙΤΙΚΗ

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΤΟΠΑΛΗ**

«Τα φύλλα είναι οι πτητικές μηχανές του χώματος»

ΔΗΜΗΤΡΑ ΚΑΤΙΩΝΗ
Ζώα - φυτά
εκδ. Κέδρος, **σελ.** 80

«Χάρισμά σου οι νικημένοι χτύποι της καρδιάς μου, η μπλε οργή της φλέβας μου κι οι κάμποι της κοιλιάς μου, τα κύματα στο στόμα μας, τα φιλημένα γόνατα» – ποια αναγνώστρια/ης δεν θα παρασυρθεί από την ανεπιτήδευτη μουσικότητα αυτών των στίχων; Από όσα περισπούδαστα επιχειρούμε να διατυπώσουμε στον καιρό μας γύρω από το ποιητικό φαινόμενο, μοιάζει να ξεγλιστρά διαρκώς σαν καλικάντζαρος που μας βγάζει με θράσος τη γλώσσα, το ένα και θεμελιώδες ζητούμενο: η εμπιστοσύνη στις μαγικές ιδιότητές της, της ομιλούμενης γλώσσας μας. Η ποίηση της Κατιώνη (γεν. 1983), στο τρίτο αυτό βιβλίο της, θα αφοπλίσει αμέσως το πονηρό δαιμόνιο. Με κάθε ποίημα, με κάθε στίχο, μοιάζει σαν να απαντά η ίδια η ποίηση: «είμαι εδώ, είμαι εδώ, είμαι εδώ».

Ενας μεταμοντερνισμός που πατά γερά στην ελληνική ποιητική παράδοση· ένα συναίσθημα που ξέρει να υπερχειλίζει συντεταγμένα· η έμφυλη (γυναικεία) διάσταση, μεστή και δυναμική σαν δύναμη της φύσης (και όχι σαν σημαιάκι ευκαιρίας) – όλα τα παραπάνω επιβεβαιώνουν την καλή πορεία της ποιήτριας προς την ωρίμανση. Πολύ συχνά, αν όχι κατά κανόνα, επίδοξοι ποιητές και ποιήτριες καταφεύγουν στα ολιγόστιχα, μινιμαλιστικά ποιήματα τάχα από στυλ, στην ουσία όμως από αδυναμία. Περίτεχνα βογκητά αυτοεξομολόγησης και κοινότοπου ακκισμού βαφτίζονται ποίηση και δυστυχώς καμιά φορά επιβραβεύονται κιόλας, αστόχαστα. Αυτό as δικαιολογήσει την καχυποψία μας κάθε φορά που βρισκόμαστε αντιμέτωπες/οι με ολιγόστιχα ποιήματα λυρικής διάθεσης. Μια ολόκληρη ποιητική κοινότητα μοιάζει να παραπαίει ανάμεσα στη χαμηλότατη αυτή στόχευση από τη μια και σε εγχειρήματα ξαναζεσταμένης στράτευσης από την άλλη. Τίποτε από τα δύο δεν προορίζεται για να αντέξει στον χρόνο: η ποίηση θα δικαιώσει μονάχα όποιαν και όποιον προγραμματικά υπηρετεί πρωτίστως την ίδια τη Μούσα.

As παρακολουθήσουμε, για παράδειγμα, τη συνεπή εκ μέρους της Κατιώνη πραγμάτευση της θηλυκής ιδιότητας. Παραθέτω από το προηγούμενο βιβλίο της («Τρεις μέρες και ένα τρίτο», εκδόσεις Θράκα, 2016) το ομότιτλο ποίημα: «την τελευταία μου νύχτα/ σε αυτό το ανοίκειο που ονομάζεται χρόνος/ αποκοιμήθηκα χωρίς ιστορία/ ονειρεύτηκα/ ήμουν πάλι είκοσι/ μόλις σε είχα γνωρίσει/ το αίμα μου μελάνη/ κάθε πληγή γινόταν στόμα/ ξύπνησα γήρας θηλυκό/ το αίμα μου μελάνη/ τρύπησα τελευταία φορά το δέρμα/ να βγει η λέξη μου/ πέθανα ήσυχα από την αιμορραγία/ καθώς/ κάθε λέξη/ σε φέρνει πιο κοντά/ στον άντρα/κενό/είναι το μόνο ποίημα γένους/θηλυκού». Στην υπό συζήτηση, τώρα, συλλογή, διαβάζουμε το πεζό ποίημα «Θηλαστικά»: «Σπουδάζοντας την κτητική αντωνυμία της γυναικείας ακτημοσύνης –καρχαρία μου, φάλαινα, λαβράκι– διαπιστώνει κανείς –γύπα, σταυραετέ μου, σκουληκάκι– πως το πιο τρομακτικό από όλα –καταιγίδα, καύσωνα, αεράκι μου– είναι ότι η γυναίκα –αγάπη μου, αγάπη μου, αγάπη– δεν έχει να χάσει τίποτε. Αδειασέ την. Αυτή η γωνιά είναι δική μου. Και θα μείνει κενή».

Το κενό, η γλώσσα, ο έρωτας, το παιδί, ο χρόνος, τα ζώα, τα φυσικά φαινόμενα γίνονται αντικείμενα σύντομων, πρωτότυπων «σπουδών» που θυμίζουν κομμάτια μιας μουσικής σύνθεσης. Στις σπουδές αυτές η ποιήτρια επιδεικνύει με μέτρο τη δεξιοτεχνία της αλλά αντιστέκεται στον πειρασμό να παρασυρθεί από αυτήν. Οι εικόνες που συνεχώς κατασκευάζει και βγάζει σαν τον ταχυδακτυλουργό από το μανίκι εκπλήττουν στιγμιαία, χωρίς να ανακόπτουν τη συνέχεια. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι της χαλαρής σύνθεσης που συνιστά η συλλογή υπόκεινται ευρύτερες στοχεύσεις. Αυτή η ποίηση θέτει ερωτήματα και μελετά με μικρά, συνήθως πεζά, ποιήματα-κοσμήματα, τα μεγάλα ζητήματα της ύπαρξης, την ευτυχία και τον φόβο, την απόλαυση και την ενοχή.

500 ΛΕΞΕΙΣ

ΜΕ ΤΗΝ ΚΑΡΟΛΙΝΑ ΜΕΡΜΗΓΚΑ

Η Καρολίνα Μέρμηγκα γεννήθηκε στην Αθήνα το 1957. Εχει εργαστεί ως δικηγόρος και δημοσιογράφος και έχει εκδώσει μεταφράσεις, δύο συλλογές διηγημάτων («Ερωτευμένες», 2005, εκδ. Εστία, «Σήμερα δεν θα πεθάνω», 2010, εκδ. Μελάνι) και πέντε μυθιστορήματα: «Συγγενής» (2013), «Ο Ελληνας γιατρός» (2016), «Κάτι κρυφό μυστήριο» (2019), όλα εκδ. Μελάνι, «Δέκατος χρόνος» (2021), εκδ. Αλεξάνδρεια και πολύ πρόσφατα «Ο κήπος της Αμαλίας» (2024), εκδ. Πατάκη.

Ποια βιβλία έχετε αυτόν τον καιρό πλάι στο κρεβάτι σας;
Κανένα. Δεν διαβάζω στο κρεβάτι, γιατί η ανάγνωση απομακρύνει τον ύπνο μου.

Ποιο ήταν το πιο ενδιαφέρον στοιχείο που μάθατε πρόσφατα χάρη στην ανάγνωση ενός βιβλίου;
Οτι ακόμη και σήμερα, ή ίσως κυρίως σήμερα, μπορούν να τυπωθούν σελίδες επί σελίδων λέγοντας απολύτως τίποτα.

Ποιο κλασικό βιβλίο διαβάσατε πρόσφατα για πρώτη φορά;

Σταύρου Ζουμπουλάκη, «Ανθοδέσμη για τη Μεγάλη Εβδομάδα», εκδ. Αρτος Ζωής, Αθήνα 2021. Αν δεν είναι κλασικό, πιστεύω ότι θα έπρεπε να είναι. Για πιστούς και άπιστους (όπως εγώ), ιδανικά για την περίοδο του Πάσχα, αλλά όχι μόνο.

Περιγράψτε την ιδανική αναγνωστική συνθήκη.
Να μου αρέσει αυτό που διαβάζω.

Υπάρχουν βιβλία για τα οποία να νιώθετε ενοχές που σας άρεσαν;
Οχι. Ενοχές έχω, συχνά, για τα βιβλία που δεν μου άρεσαν. Αναρωτιέμαι πάντα αν φταίει το βιβλίο ή εγώ. Μπορεί να φταίω εγώ.

Τι είναι αυτό που σας συγκινεί περισσότερο σε ένα βιβλίο;
Το ξεχωριστό και μοναδικό που καλείται να έχει κάθε βιβλίο. Αν το έχει. Που εύχομαι να το έχει. Η πρώτη σελίδα ή παράγραφος ή φράση όπου ξαφνικά αισθάνομαι ότι το έχει. Η στιγμή δηλαδή που του παραδίδομαι.

Ποιο είναι το επόμενο βιβλίο που θα διαβάσετε;
«Νίκανδρος Νούκιος ο Κερκυραίος, Ταξίδι στην Εσπερία», εκδόσεις Αγρα, Αθήνα 2021.

Πώς αποφασίσατε να ασχοληθείτε με την ιστορία της Αμαλίας;
Γιατί ήταν «παγιδευμένη μέσα στην Ιστορία και η Ιστορία παγιδευμένη μέσα της», παραφράζοντας τον Τζέιμς Μπόλντουιν. Και γιατί η συγκεκριμένη Ιστορία στην οποία παγιδεύτηκε ήταν η ελληνική.

Πόσο δύσκολο ήταν για μια γυναίκα από ξένη χώρα να αντέξει τις προσβολές που δεχόταν στη νέα πατρίδα; Σε ποιες αποφάσεις οδηγήθηκε;
Οι προσβολές φυσικά ήταν δύσκολες, ασχέτως πατρίδας. Τις χειρότερες τις δέχθηκε, μπορούμε να πούμε, από τη μοίρα – ή, πιο ρεαλιστικά, από την ιστορική πραγματικότητα και το ίδιο της το σώμα. Οδηγήθηκε στην απόφαση να υπομείνει και να αντέξει γιατί αυτός ήταν και ο ρόλος και η φύση της.

Επιμέλεια: **ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΣΚΑΡΑΚΗ**

ΨΗΦΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

από τη Read LIBRARY

ΔΕΣΠΟΙΝΑ ΤΖΙΑΚΗ
«Χρωματιστά πασχαλινά αβγά»
Χανιά 2024
Άδεια διανομής: Creative **Commons** BY-NC-ND

Ο λαγός κάθε χρόνο λίγες μέρες πριν από το Πάσχα ετοιμάζεται για το κυνήγι των πασχαλινών αβγών. Όμως φέτος υπάρχει ένα πρόβλημα... Το κοράκι δεν μπορεί να αναλάβει το στόλισμά τους. Θα καταφέρει να βρει λύση; Ποιος θα τα βάψει άραγε; Μια ιστορία για να διαβάσουμε, να παίξουμε, να εμπνευστούμε δημιουργικές δραστηριότητες. Μια ιστορία για παιδιά, γονείς, εκπαιδευτικούς, εμψυχωτές. Η Δέσποινα Τζιάκη γεννήθηκε και μεγάλωσε σ' ένα ορεινό χωριό, στο Κακοδίκι Σελίνου του Νομού Χανίων. Σπούδασε Παιδαγωγικά στο Τμήμα Νηπιαγωγών του Α.Π.Θ., συνέχισε μεταπτυχιακές σπουδές στο Ε.Α.Π. και μετεκπαιδεύτηκε στο Διδασκαλείο Νηπιαγωγών του Πανεπιστημίου Ρεθύμνου. Τα τελευταία 18 χρόνια υπηρετεί ως νηπιαγωγός σε δημόσια νηπιαγωγεία των Χανίων. Ασχολείται με το παιδικό βιβλίο και την παιδική λογοτεχνία και έχει λάβει μέρος σε διαγωνισμούς, έχοντας αποσπάσει βραβεία και διακρίσεις. Έργα της έχουν εκδοθεί σε συλλογικούς τόμους παραμυθιών και σε εκπαιδευτικά βιβλία. Έχει σχεδιάσει και υλοποιήσει με επιτυχία εκπαιδευτικά προγράμματα και δράσεις περιβαλλοντικής εκπαίδευσης και φιλαναγνωσίας. Επίσης αφηγείται λαϊκά παραμύθια και είναι μέλος των «Οι παραμυθάδες της πόλης» Χανιά 2019.

Το ηλεκτρονικό βιβλίο διανέμεται δωρεάν και από την εφαρμογή Read Library. Επισκεφθείτε τον ιστότοπο Read-library.com για πληροφορίες και περισσότερα βιβλία.

Ανδρονίκη Λασηθιωτάκη
lasithiotakisa@sppmedia.com

«Εκανε αυτό που μιλούσε στην καρδιά του»

Ο συγγραφέας Σταύρος Καρτσωνάκης, μελετητής του έργου του Μάνου Ελευθερίου, μιλάει στην «Κ» για τον σπουδαίο στιχουργό

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Ο Μάνος Ελευθερίου μέχρι το τέλος της ζωής του ήταν δημιουργικός και γινόταν ολοένα και καλύτερος. Τα μυθιστορήματά του, τα διηγήματά του, που είναι έργα πολύ πιο απαιτητικά ή και επίπονα, τα έγραψε τα τελευταία χρόνια της ζωής του, και νομίζω αυτά αγάπησε πιο πολύ, δεν σταμάτησε ποτέ να είναι ερευνητής, μελετητής, κριτικός, λέει σε συνέντευξή του στην «Κ» ο μελετητής του έργου του Ελευθερίου, συγγραφέας Σταύρος Καρτσωνάκης. Αναφέρει επίσης πως ο Μάνος Ελευθερίου χρησιμοποιούσε από τα βιώματά του λέξεις, εικόνες, τόπους, ονόματα. «Βέβαια, ένας μεγάλος δημιουργός αυτά τα μεταπλάθει και βάζοντας και τη φαντασία του δημιουργείται ένας άλλος κόσμος, και από εκεί μπορούμε να ταυτιστούμε όλοι εμείς. Υπάρχει σίγουρα μέσα στη δουλειά του η προσωπική του ζωή, βλέπουμε κάποια μοτίβα μοναξιάς, απομόνωσης, απογοήτευσης, τα καφενεία...». Ο κ. Καρτσωνάκης είναι προσκεκλημένος του Βιβλιοτρόπιου στη Λεμεσό μαζί με τον τραγουδοποιό Φοίβο Δεληβοριά, τον στιχουργό Οδυσσέα Ιωάννου, οι οποίοι θα καταθέσουν, μέσα από την πολύχρονη προσωπική σχέση που είχαν με τον Μάνο Ελευθερίου, τη δική τους οπτική στο έργο του.

«Δεν ξέρω, μακάρι οι νεότεροι να ταλαιπωρούν την πένα τους και το μυαλό τους όπως ο Μάνος Ελευθερίου. Νομίζω πως η γραφή του είναι ένα δίδαγμα» λέει ο μελετητής του έργου του Ελευθερίου, συγγραφέας Σταύρος Καρτσωνάκης.

–Ο Μάνος Ελευθερίου ήταν λογοτέχνης ή στιχουργός; Έκανε γλωσσικούς διαχωρισμούς;

–Ο Μάνος Ελευθερίου λειτουργούσε κάπως όπως όλοι οι ποιητές, δηλαδή είτε έγραφε λογοτεχνία, είτε ποίηση, είτε μυθιστόρημα, το έκανε χρησιμοποιώντας κάθε φορά μια άλλη γραφή, όταν δηλαδή για παράδειγμα έγραφε στίχους ακολουθούσε τους κανόνες που υπαγορεύει η μουσική. Μάλιστα, σχολίαζε πάντα, αυτό που έλεγαν όλοι οι στιχουργοί, ότι δηλαδή είναι πάρα πολύ δύσκολο το τραγούδι, γιατί πρέπει να συμπυκνώσεις πολλά νοήματα σε πολύ λίγες λέξεις. Ήξερε πολύ καλά το ελληνικό τραγούδι και την ελληνική στιχουργική από τα χρόνια του μεσοπολέμου, μπορούσε να κινηθεί άνετα σε όλα τα πεδία. Αυτό το παρατηρούμε στα τραγούδια του, μπορούσε δηλαδή να γράψει εύκολα και ένα λαϊκό τραγούδι με καθημερινές απλές λέξεις ώς ένα πολύ ποιητικό τραγούδι. Νομίζω ότι και η διαρκής ενασχόλησή του με αυτό το είδος τον είχε κάνει έναν μάστορα του είδους.

–Ξεχώριζε ο ίδιος κάποια από τις ιδιότητές του αυτές;

–Δεν νομίζω πως ξεχώριζε κάποια ιδιότητά του, ένας άνθρωπος του λόγου και του πνεύματος όπως ήταν ο Μάνος Ελευθερίου μπορούσε να χειριστεί τον λόγο ανάλογα με την κάθε περίσταση.

–Από πού αντλούσε έμπνευση ο Μάνος Ελευθερίου;

–Όπως όλοι οι δημιουργοί έκανε αυτό που μιλούσε στην καρδιά του. Τα διαβάσματά του και οι εμπειρίες του, είτε οι θεατρικές είτε οι μουσικές, εμφανίζονται στα τραγούδια, αυτό μπορεί να το αναγνωρίσει κάποιος που θα τα μελετήσει. Οι ήρωές του, είτε ήταν ο Σεφέρης, είτε ο Καρυωτάκης, είτε οι παλαιότεροι στιχουργοί αναγνωρίζονται και τους τιμά. Θυμάμαι για παράδειγμα ότι θαύμαζε πολύ στιχουργούς όπως τον Σακελλάριο διότι ήταν αυτοί που έγραφαν απλά, περιεκτικά και πολύ κατανοητά, και αυτό το επιζητούσε στη στιχουργική του χωρίς να το πετυχαίνει πάντα. Το ενδιαφέρον όμως είναι ότι ο ίδιος έγραψε με έναν εντελώς προσωπικό τρόπο. Κάποιος που ακούει τα τραγούδια του βρίσκει μέσα και μοτίβα και συγκεκριμένες λέξεις, και ένα κλίμα γενικά που είναι αναγνωρίσιμο.

–Ποιο ήταν αυτό το κλίμα που κάνει αναγνωρίσιμους τους στίχους του Ελευθερίου;

–Αυτό είναι πολύ ενδιαφέρον για μένα και θα μπορούσε να γίνει μια μελέτη στο μέλλον πάνω σε αυτό. Δηλαδή υπάρχει σίγουρα ένα μοτίβο που εκπροσωπεί την Ελλάδα στα βάθη της, και ειδικότερα στα τελευταία εκατό χρόνια της, είναι δηλαδή ένας σύγχρονος ποιητής ο Ελευθερίου, της εποχής του. Αξιοποιεί, όπως έκανε ο Καβάφης, τα ιστορικά γεγονότα (Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος, Εμφύλιος, Χούντα κ.λπ.), αλλά τα χρησιμοποιεί από τη μεριά του καθημερινού ανθρώπου που περνάει δυσκολίες και προσπαθεί να επιβιώσει σε έναν κατακερματισμένο κόσμο και συγκεκριμένα στον ελλαδικό χώρο της επαρχίας που δέχεται όλες αυτές τις ραγδαίες αλλαγές. Οι ήρωες δεν υπάρχουν εδώ και αν υπάρχουν τους τσακίζει η ιστορική συγκυρία. Αλλά πρέπει να τους τιμούμε για αυτόν τον μοναχικό αγώνα. Να τους κάνουμε «τροπάρια» για τους φονιάδες τους...

–Ως παρατηρητής μετουσίωνε ό,τι έβλεπε γύρω του είτε σε στίχους είτε σε λογοτεχνικά κείμενα;

–Αυτό σίγουρα ισχύει. Θυμάμαι κάποια στιγμή που τον είχα ρωτήσει για το τραγούδι του «Πρώτη του Δεκέμβρη» που αναφέρει μέσα τα Γιάννενα, μου είπε πως φυσικό είναι αφού εκεί υπηρέτησε. Χρησιμοποιούσε από τα βιώματά του λέξεις, εικόνες, τόπους, ονόματα. Βέβαια, ένας μεγάλος δημιουργός αυτά τα μεταπλάθει και βάζοντας και τη φαντασία του δημιουργείται ένας άλλος κόσμος, και από εκεί μπορούμε να ταυτιστούμε όλοι εμείς. Υπάρχει σίγουρα μέσα στη δουλειά του η προσωπική του ζωή, βλέπουμε κάποια μοτίβα μοναξιάς, απομόνωσης, απογοήτευσης, τα καφενεία... Υπάρχουν δηλαδή λέξεις κλειδιά και ένας κόσμος που επανέρχεται συνέχεια. Ένας κόσμος κλειστός, αρκετά σκληρός, αλλά και αρκετά αξιοπρεπής.

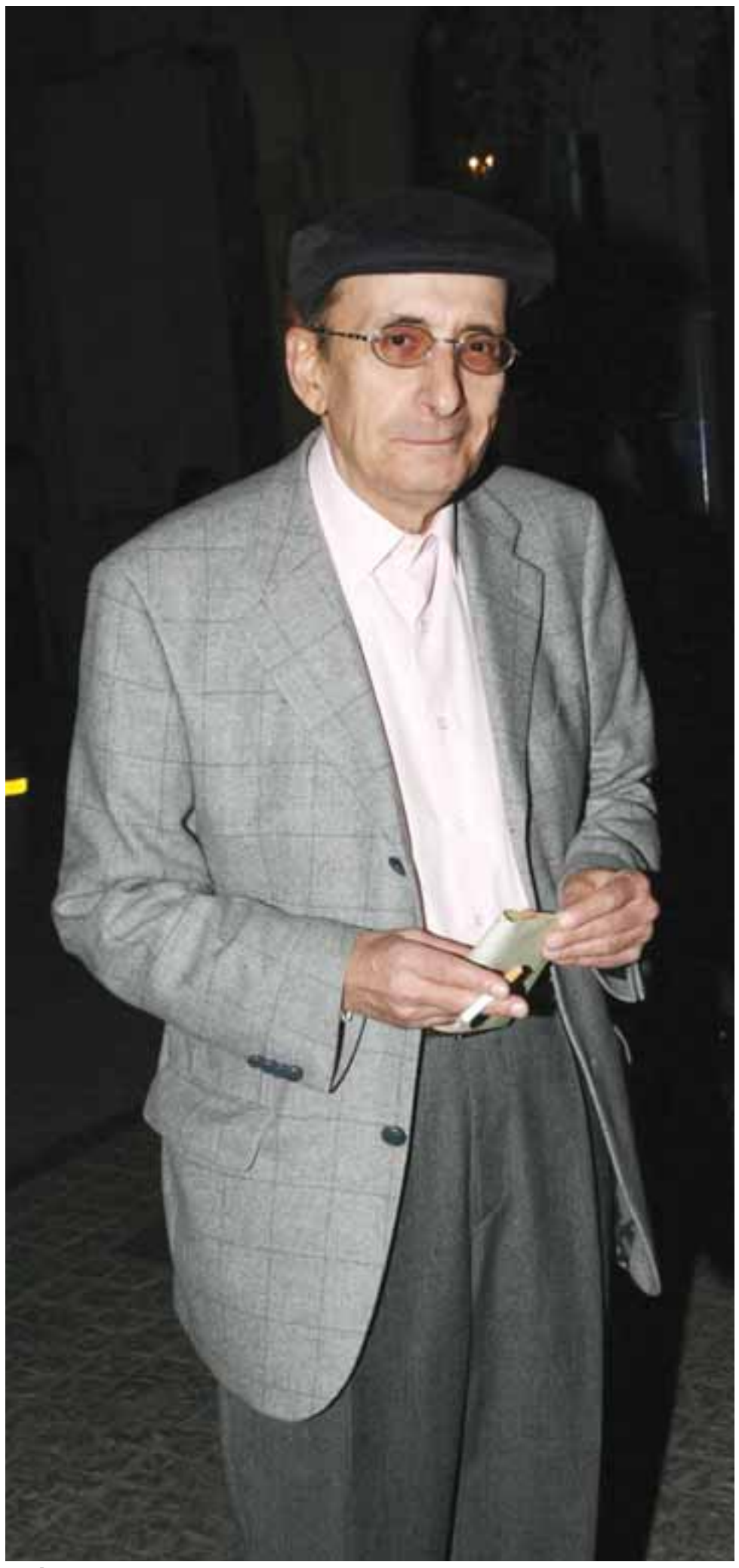

Ο Μάνος Ελευθερίου μέχρι το τέλος της ζωής του ήταν δημιουργικός και γινόταν ολοένα και καλύτερος. Ήταν ένας ακαταπόνητος εργάτης, δούλευε πάρα πολλές ώρες τα βιβλία του. Και νομίζω πως σήμερα δεν είναι τόσο συχνό αυτό, λέει ο Σταύρος Καρτσωνάκης.

–Είναι σύγχρονος ο Μάνος Ελευθερίου; Μπορούμε να ταυτιστούμε με το έργο του; Οι νεότερες γενιές μπορούν να τον καταλάβουν;

–Ζούμε σε έναν εντελώς διαφορετικό κόσμο, με την τεχνολογία και με νέα δεδομένα. Βάζοντας δίπλα ότι οι νεότερες γενιές δεν έχουν βιώσει όλα αυτά που είπαμε προηγουμένως, τα οποία ενέπνευσαν και τον Μάνο Ελευθερίου και άλλους, αυτό είναι σίγουρα ένα εμπόδιο που δυσκολεύει το πέρασμά του έργου τους σε μία νεότερη γενιά, σίγουρα δεν γίνεται το ίδιο εύκολα όπως γινόταν παλαιότερα, που υπήρχαν αυτά τα κοινά βιώματα (πόλεμος, φτώχεια, ελπίδα για έναν καλύτερο κόσμο), όλα ετούτα κάποτε ήταν κοινές εμπειρίες. Σήμερα είναι απόμακρα όλα αυτά και διαλυμένα και θεωρώ πως είναι αρκετά δύσκολο να υπάρξει ουσιαστική ταύτιση, όμως τα τραγούδια που δεν έχουν τόσο έντονο αυτό το κοινωνικο-ιστορικό στοιχείο μπορούν να περάσουν άνετα στις νεότερες γενιές. Στην περίπτωση του Μάνου Ελευθερίου, ένα τραγούδι που κερδίζει αυτό το στοίχημα είναι τα «Παραπονεμένα λόγια», ή το «Ο Χάρος βγήκε παγανιά», είναι τραγούδια που δεν έχουν έντονη την πολιτική φόρτιση, γιατί μην ξεχνάμε ότι ο Ελευθερίου ήταν και ένας πολιτικός στιχουργός και ποιητής. Ή ένα απλό λαϊκό τραγούδι, όπως το «Ναύτης βγήκε στη στεριά», που δεν έγραφε συχνά, με έναν τέτοιο εξωστρεφή τρόπο, με ένα απόλυτα κατανοητό λεξιλόγιο, κάνει σίγουρα τα πράγματα πιο εύκολα. Από την άλλη ένα πιο ποιητικό του τραγούδι έχει πάντα μία σχετική δυσκολία αλλά θα μας περιμένει να το ανακαλύψουμε. Βέβαια, το ότι έχουν συνδεθεί οι στίχοι του Ελευθερίου με τη μουσική αυτό νομίζω ότι βοηθάει πάρα πολύ στο να καταφέρνουν να περνάνε και στις επόμενες γενιές…

–Δηλαδή;

–Αυτό το πάντρεμα στίχου και μουσικής που κατάφεραν οι μεγάλοι Έλληνες δημιουργοί κάνει δύσκολα κείμενα, με τη λέξη δύσκολα να είναι επιδέχεται πολλές ερμηνείες, να μπαίνουν στο στόμα του κόσμου. Να σας πω εδώ πως το πρόβλημα δεν είναι ότι δεν τα κατανοούν αυτά τα τραγούδια τα σημερινά παιδιά, το πρόβλημα είναι ότι δεν προβάλλονται, δεν ακούγονται. Σίγουρα μπορούν να γίνουν κατανοητά, αν τους δοθεί το βήμα.

Στράγγιζε τα συναισθήματά του

–Ήταν εκλεκτικός ο Ελευθερίου στη γραφή του;

–Την παίδευε την κάθε λέξη. Δεν έγραφε ποτέ βιαστικά ή επιπόλαια. Κάτι που μπορεί να μας φαινόταν εμάς απλό, δηλαδή ακούμε ένα τραγούδι σαν το «Κομοδίνο» από τον «Άγιο Φεβρουάριο» και φαίνεται εύκολο όμως δεν είναι διόλου. Στράγγιζε τα συναισθήματά του και τον κόσμο του, έσβηνε και τελειοποιούσε και ίσως δεν είναι τυχαίο ότι αγαπήθηκαν τα τραγούδια του, παρόλο που είναι απαιτητικά.

–Ποια είναι η σχέση των στίχων του με τα ποιήματά του; Θεωρούσε τη στιχουργική ισάξια με την ποίησή του;

«Ο Μάνος Ελευθερίου έγραψε με έναν εντελώς προσωπικό τρόπο. Κάποιος που ακούει τα τραγούδια του βρίσκει μέσα και μοτίβα και συγκεκριμένες λέξεις, και ένα κλίμα γενικά που είναι αναγνωρίσιμο.

«Στράγγιζε τα συναισθήματά του και τον κόσμο του, έσβηνε και τελειοποιούσε και ίσως δεν είναι τυχαίο ότι αγαπήθηκαν τα τραγούδια του, παρόλο που είναι απαιτητικά».

–Αυτό είναι σίγουρο, και γι' αυτό και τους στίχους του τους έχει βγάλει σε βιβλίο, ως τραγούδια βέβαια, όχι ως ποιήματα. Ο ίδιος ήξερε πως αυτά είναι τραγούδια, δεν τα χαρακτήριζε ως ποιήματα. Για τον Μάνο Ελευθερίου άλλο ήταν το τραγούδι, άλλο τα ποιήματα, και χωριστά έβγαζε τις ποιητικές συλλογές και χωριστά, όπως σας είπα, τα τραγούδια. Τα όρια βέβαια είναι δυσδιάκριτα στην περίπτωση του Ελευθερίου, όπως και σε αυτή του Νίκου Γκάτσου. Που είναι για εμένα οι δύο μοναδικές περιπτώσεις που έχουμε δύο που ξεκινούν από την ποίηση και γράφουν τραγούδια, τουλάχιστον τόσο συνειδητά, γιατί και ο Λειβαδίτης και πολλοί άλλοι ποιητές το έκαναν, αλλά ήταν πολύ πιο λίγα και μεμονωμένα τα τραγούδια τους.

–Τι ήταν τελικά ο Μάνος Ελευθερίου;

–Αυτός ο άνθρωπος μέχρι το τέλος της ζωής του ήταν δημιουργικός και γινόταν ολοένα και καλύτερος. Τα μυθιστορήματά του, τα διηγήματά του, που είναι έργα πολύ πιο απαιτητικά ή και επίπονα, τα έγραψε τα τελευταία χρόνια της ζωής του, και νομίζω αυτά αγάπησε πιο πολύ, δεν σταμάτησε ποτέ να είναι ερευνητής, μελετητής, κριτικός. Ήταν ένας ακαταπόνητος εργάτης, δούλευε πάρα πολλές ώρες τα βιβλία του. Και νομίζω πως σήμερα δεν είναι τόσο συχνό αυτό. Μία νεότερη γενιά δεν ξέρω πόσο κόπο μπορεί να κάνει για το τελικό αποτέλεσμα, τουλάχιστον όσον αφορά τη γραφή.

Δεν ξέρω, μακάρι οι νεότεροι να ταλαιπωρούν την πένα τους και το μυαλό τους όπως ο Μάνος Ελευθερίου. Νομίζω πως η γραφή του είναι ένα δίδαγμα. Σίγουρα ήξερε πως αν αξίζει κάτι από όσα έκανε θα μείνει, δεν είχε τη ματαιοδοξία να κάνει κάτι για να τον θυμούνται.

Πληροφορίες: «Μάνος Ελευθερίου: Άξιος Λόγου», Θέατρο Ριάλτο, Λεμεσός, 9 Μαΐου, ώρα 8:30 μ.μ. Συμμετέχουν οι Φοίβος Δεληβοριάς, Οδυσσέας Ιωάννου και Σταύρος Καρτσωνάκης.

Ξαναζώντας την ίδια μέρα κάθε μέρα

Μια «μέρα της μαρμότας» που μπορεί να προλάβει ένα έγκλημα

GILLIAN McALLISTER
Λάθος μέρος, λάθος στιγμή
μτφρ. Μαρία-Νεφέλη Ταμία
εκδ. Μεταίχμιο, 2023, **σελ.** 418

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ**

«Ο χρόνος είναι απλώς ένας τρόπος να νομίζουμε ότι είμαστε ελεύθεροι. Οτι οι πράξεις μας έχουν αιτία και αιτιατό. Αυτό μας κάνει να πιστεύουμε ότι ο χρόνος ρέει προς μια κατεύθυνση, όπως ένα ποτάμι», λέει σε ένα σημείο της πλοκής ο Τοντ, ένας από τους ήρωες του βιβλίου της Τζίλιαν Μακάλιστερ «Λάθος μέρος, λάθος στιγμή». Κι αν δεν είναι έτσι; Κι αν ξυπνούσαμε ένα πρωί και ανακαλύπταμε ότι ήταν η προηγούμενη μέρα της ζωής μας και ετοιμαζόμασταν να την ξαναζήσουμε; Κι αν εκείνη τη μέρα μπορούσαμε να αποτρέψουμε ένα φόνο και να σώσουμε έναν αγαπημένο μας άνθρωπο από το να περάσει ένα μεγάλο μέρος της ζωής του στη φυλακή; Πώς μπορεί κανείς να σταματήσει ένα φόνο που έχει ήδη συμβεί; (Και θα μπει άραγε στον πειρασμό να αγοράσει το λαχείο που ξέρει ότι κερδίζει;)

Η βασική ιδέα πίσω από το μυθιστόρημα με στοιχεία μυστηρίου και crime thriller της Βρετανίδας Μακάλιστερ δεν είναι νέα: Μια γυναίκα, η Τζεν, «παγιδεύεται» σε μια χρονική λούπα, η οποία, όσο διαρκεί, εκείνη ταξιδεύει πίσω στον χρόνο αναζητώντας το «σημείο μηδέν», ένα συμβάν, μια πληροφορία, ένα λάθος που καθόρισε την εξέλιξη της ζωής της και το οποίο, αν αλλάξει, θα μπορέσει να αποτρέψει τον φόνο που θα οδηγήσει τον 18χρονο γιο της, Τοντ, στη φυλακή για ένα μεγάλο μέρος της ενήλικης ζωής του. Είναι η βασική ιδέα πίσω από τη βραβευμένη ταινία «Η Μέρα της Μαρμότας» και την επιτυχημένη σειρά του Netflix «Η ρωσική κούκλα» – «είχα δει πρόσφατα τη "Ρωσική κούκλα", μετά κάθισα να δω τις ειδήσεις κι ένα ρεπορτάζ σχετικά με κάποιο έγκλημα που έγινε με μαχαίρι τράβηξε την προσοχή μου», θυμάται η Μακάλιστερ στις «Ευχαριστίες» του βιβλίου. «Ετσι συμβαίνει με τους συγγραφείς. Ποτέ στο γραφείο, ποτέ την κατάλληλη στιγμή, αλλά πάντα, αναπόφευκτα, οι ιδέες έρχονται, και νομίζω πως αυτή ήταν η καλύτερη ιδέα που είχα ώς τώρα».

SHUTTERSTOCK

Αν ξυπνούσαμε ένα πρωί και ανακαλύπταμε ότι ήταν η προηγούμενη μέρα της ζωής μας και ετοιμαζόμασταν να την ξαναζήσουμε; Κι αν εκείνη τη μέρα μπορούσαμε να αποτρέψουμε ένα φόνο; Ή να αγοράσουμε το λαχείο που ξέρουμε ότι κερδίζει; Θα μπαίναμε στον πειρασμό;

Οι χρονικές λούπες είναι ό,τι κοντινότερο σε ένα ταξίδι στον χρόνο και υπάρχουν σχετικές αναφορές στην επιστημονική βιβλιογραφία.

Οι χρονικές λούπες και η θεωρία για τις κλειστές χρονικές καμπύλες, δηλαδή τις τροχιές στον χωροχρόνο που γυρίζουν πίσω στο παρελθόν, είναι ό,τι κοντινότερο σε ένα ταξίδι στον χρόνο και υπάρχουν σχετικές αναφορές στην επιστημονική βιβλιογραφία. Με αφετηρία αυτή την ιδέα, η Μακάλιστερ δόμησε μια συναρπαστική ιστορία με πλούσια αφήγηση, χωρίς εντυπωσιοθηρικές εξάρσεις, αλλά με ουσιαστικές, καλά δουλεμένες ανατροπές που επαναπροσδιορίζουν τις σχέσεις των ηρώων και την οπτική του αναγνώστη.

Το «καλό» του lockdown

Καταπιάστηκε με τη συγγραφή του βιβλίου τον Ιούλιο του 2020 και έως τον Μάιο του 2021, στη διάρκεια των πολύμηνων lockdowns στη Βρετανία. «Ηταν το μόνο που έκανα κατά τη διάρκεια της πανδημίας», γράφει η Μακάλιστερ στις «Ευχαριστίες».

«Σκέφτηκα ότι, αν κατόρθωνα να γράψω ένα καλό βιβλίο, τότε κάτι καλό θα έβγαινε από το σκοτάδι», καταλήγει και εξομολογείται ότι, ακόμη και τη μέρα που ο σύντροφός της τής έκανε πρόταση γάμου, αυτή έγραψε και πάλι όσες λέξεις είχε προγραμματίσει.

Η αφήγηση ξεδιπλώνεται ακολουθώντας τον ρυθμό της καθημερινότητας, ενώ ταυτόχρονα δημιουργεί ένα παζλ ιστοριών, η ολοκληρωμένη εικόνα του οποίου μεταβάλλεται καθώς το ταξίδι στο παρελθόν αποκαλύπτει άγνωστες πτυχές του χαρακτήρα και της ζωής των ηρώων προσθέτοντας συνεχώς νέα κομμάτια. Οι ίδιοι άνθρωποι εναλλάσσονται στους ρόλους των θυτών και των θυμάτων δημιουργώντας ένα συναισθηματικό ρόλερ κόστερ όπου η έκπληξη, η αγωνία, ο θυμός και η συμπόνια συνυπάρχουν και εμπλουτίζουν τη σύνδεση και συμπόρευση του αναγνώστη με τους κεντρικούς χαρακτήρες. Η Μακάλιστερ δεν επενδύει στο σοκ, στο σπλάτερ, αλλά περισσότερο στα μικρά επώδυνα κοψίματα στους δεσμούς, στις ρωγμές που σχηματίζονται και απειλούν να γκρεμίσουν το οικοδόμημα των σχέσεων. Οι ήρωές της είναι τόσο απλοί, συνηθισμένοι, οικείοι, που αναπόφευκτα αναρωτιέται κανείς αν θα μπορούσε να είναι ο καθένας από εμάς παγιδευμένος να ζει αυτή την ιδιότυπη «μέρα της μαρμότας» συλλογιζόμενος, όπως η Τζεν, ότι «κι όμως, να γνωρίζεις το μέλλον είναι χειρότερο από το να μην το γνωρίζεις. Ετσι δεν είναι;».

Το μυθιστόρημα της Τζίλιαν Μακάλιστερ είναι μια συναρπαστική ιστορία με πλούσια αφήγηση, χωρίς εντυπωσιοθηρικές εξάρσεις, αλλά με ουσιαστικές, καλά δουλεμένες ανατροπές.

Ριαλτο
Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ
προτείνει
24

8 ΤΕΤ 20:30 (45') Χ
Erroneous Encounters - Παναγιώτης Τοφή

Το νέο χορογραφικό έργο του Παναγιώτη Τοφή εστιάζει στην απώλεια, όπως και την απώλεια της ενσυναίσθησης και αυτονομίας ως χαρακτηριστικό της σύγχρονης πραγματικότητας. Έρευνα, Σκηνοθεσία, Χορογραφία, Κείμενα: Παναγιώτης Τοφή. Ερμηνεία: Δαμιανός Άγγελος Ευσταθίου, Ιωάννης Μαμωλής, Νίκος Σαμουρίδης, Βασιλική Κυπραίου. Σύνθεση / Μουσικός επί Σκηνής: Ανδρέας Οικονομίδης. €12 / 10

9 ΠΕΜ 20:30 (90') Μ
Μάνος Ελευθερίου: Άξιος Λόγου I
Βιβλιοτρόπιο

Το Βιβλιοτρόπιο, θέλοντας να αναδείξει την αξία του λόγου του Μάνου Ελευθερίου, προσκαλεί τον τραγουδοποιό Φοίβο Δεληβοριά, τον στιχουργό Οδυσσέα Ιωάννου και τον συγγραφέα Σταύρο Καρτσωνάκη, για να καταθέσουν τη δική τους οπτική στο έργο του. Το μουσικό σκέλος του αφιερώματος έχει αναλάβει ο μαέστρος Νεοκλής Νεοφυτίδης. Συμμετέχουν: Φοίβος Δεληβοριάς, Μαργαρίτα Ζορμπαλά, Γιώργος Ιωάννου. €5

10 ΠΑΡ 20:30 (120') Μ
2 - Χρήστος Θηβαίος, Παναγιώτης Μάργαρης

Μια παράσταση για 2 μουσικούς που ενώνονται με βαθιά εκτίμηση αλλά και μια παράσταση - παιχνίδι για τους αιώνιους 2: μουσικούς και κοινό. Μέσα από ανατρεπτικές επιλογές ρεπερτορίου, αυτοσχεδιασμούς και επαφή με τους ακροατές, οι δύο καλλιτέχνες χτίζουν ένα πρόγραμμα με συγκινητικές στιγμές. Οι μοναδικές ερμηνείες του Χρήστου Θηβαίου συναντιούνται με τη δεξιοτεχνία του Παναγιώτη Μάργαρη. €25 / 20

11 ΣΑΒ 19:55 (195') Μ
Madama Butterfly I The MET Live in HD

Η διεθνώς καταξιωμένη μαέστρος Xian Zhang κάνει το ντεμπούτο της στη Met σε αυτή τη συναρπαστική παραγωγή της όπερας του Giacomo Puccini. Πρωταγωνιστούν: Asmik Grigorian, Jonathan Tetelman, Elizabeth DeShong και Lucas Meachem. Σκηνοθεσία / Χορογραφία: Carolyn Choa. Με αγγλικούς υπότιτλους. €20 / 15

12 ΚΥΡ Θ
Φωτίζοντας αλλιώτικα τα παραμύθια I
FlashArt 2024 (Επί Σκηνής)

Παράστασεις Παιδικού Θεάτρου βασισμένες στη βραβευμένη σειρά εκπαιδευτικών παιγνιδιών «Makers Will Make: STEAM Toys». Συντελεστές / Εμψυχώτριες: Θεοδώρα Ανδρέου, Νάγια Τ. Καρακώστα. Σχεδιασμός Παιγνιδιών: Εύα Κοραή. Μελέτη Συμμετοχικών Μεθοδολογιών: Ελένη Πασιά.

12:00 (50') **Ένας αλλιώτικος Σπανός και οι 40 Δράκοι** (8+)

Θα προηγηθεί εργαστήρι κατασκευών στις 10:00. Εμπνευσμένη από το ομώνυμο λαϊκό παραμύθι η παράσταση προσφέρει στα παιδιά τη δυνατότητα να χρησιμοποιήσουν τις ικανότητες του φωτός για να βοηθήσουν τον Σπανό. . €12 /10

15:00 (50') **Ο Τρυπομάζης είμαι εγώ τζαι είμαι Τοσοδούλης** (4+)

Τα πουλιά της Κύπρου ενημερώνουν τα παιδιά για τα είδη και τις συνήθειες των πουλιών μέσω τσιαττιστών. €12 /10

15 ΤΕΤ 20:00 (120') Μ
25 Χρόνια Ριάλτο
Σταμάτης Κραουνάκης
Opening - Krama Brass Band

Ο σπουδαίος καλλιτέχνης Σταμάτης Κραουνάκης, αγαπημένος φίλος του Θεάτρου Ριάλτο, παρουσιάζει μαζί με εκλεκτούς συνεργάτες του, ένα ξεχωριστό πρόγραμμα για τα 25 χρόνια λειτουργίας του, με γνωστά κι› αγαπημένα τραγούδια του. Μουσικοί: Δημήτριος Ανδρεάδης, Νίκος Κατσίκης, Λάμπρος Παπανικολάου. Θα προηγηθεί η Μπάντα Χάλκινων Κράμα, η οποία δημιουργεί και εκτελεί μουσικά έργα που συνδυάζουν παραδοσιακές μουσικές της Μεσογείου με δυτική μουσική. Η μπάντα αποτελείται από έξι πνευστά, κιθάρα και τύμπανα. €12 /10

18 ΣΑΒ 20:30 (120') Θ
Μια ιστορία αγάπης - Alexis Michalik I
Νέα Σκηνή ΘΟΚ (15+)

Μια ιστορία αγάπης, με έντονα συναισθήματα, συγκρούσεις, αδιέξοδα, διλήμματα, εκπλήξεις, χαρές και λύπες, αποτυπωμένη με τρυφερότητα, σαρκασμό και, πάνω απ' όλα, χιούμορ. Μετάφραση: Αντώνης Γαλέος. Σκηνοθεσία: Ελένη Αναστασίου. Παίζουν: Γρηγόρης Γεωργίου, Σαββίνα Γεωργίου, Ηλιάνα Κάκκουρα, Παναγιώτα Παπαγεωργίου, Ελένη Σιδερά. Συμμετέχει: Διαμάντω Κωνσταντίνου. Με Αγγλικούς και Τουρκικούς υπέρτιτλους. €12 / 6

26 ΚΥΡ 11:00 (90')
Περιπατώ - Μ.Βαρνακκίδου, Κ. Ανδρέου

Ένα ταξίδι στον χρόνο, μια εμπειρία ηχητικών και οπτικών εικόνων. Ένας περίπατος αφιερωμένος στους ανθρώπους της Πλατείας Ηρώων. Ιστορίες από τα παλιά, μνήμες, κτίρια που αλλάζουν μέσα στο πέρασμα του χρόνου και μια ματιά στο μέλλον της πλατείας. Ελληνικά και Αγγλικά. €5

31 ΠΑΡ (50') 20:30 Χ
Φεστιβάλ Σύγχρονου Χορού Κύπρου 2024
AiNA - Σουζάνα Φιαλά

Το *AiNa* αποτελεί έναν από τους πρώτους πειραματισμούς της Σουζάνας Φιαλά να δημιουργήσει μια ζωντανή προσομοίωση στο είδος της παράστασης βασιζόμενη σε εικόνες από ένα προσαρμοσμένο μοντέλο Τεχνητής Νοημοσύνης (AI) που η ίδια έχει εκπαιδεύσει. Αποτέλεσμα, μια σύνθεση από σουρεαλιστικά και φανταστικά επεισόδια αποσπασμένα από την καθημερινή ζωή. Ιδέα, Δημιουργία, Καλλιτεχνική Διεύθυνση: Σουζάνα Φιαλά. Συν-δημιουργία, σενάριο: Παύλος Βρυωνίδης. Περφόρμερ: Μπελίντα Παπαβασιλείου, Julia Brendle, Κατερίνα Τυλλιρίδου. Live Band: Musha. Διοργάνωση: Υφυπουργείο Πολιτισμού (Τμήμα Σύγχρονου Πολιτισμού) και Θέατρο Ριάλτο. €8 (€30 για όλες οι παραστάσεις)

www.rialto.com.cy

Design: Nasia Demetriou, nasiademetriou.com

Κράμα από αδρεναλίνη και χιούμορ

Ενα φιλμ για τους πρωταγωνιστές που δρουν πίσω από τις κάμερες

Ο Ράιαν Γκόσλινγκ είναι ο «Κολτ», επαγγελματίας κασκαντέρ, που προσπαθεί να σώσει την ταινία της πρώην συντρόφου του, την οποία υποδύεται η Εμιλι Μπλαντ.

Κασκαντέρ ★★★ ½
ΚΩΜΩΔΙΑ ΔΡΑΣΗΣ (2024)
Σκηνοθεσία: Ντέιβιντ Λιτς
Ερμηνείες: Ράιαν Γκόσλινγκ, Εμιλι Μπλαντ

Του **ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΧΑΡΜΠΗ**

Ο Ντέιβιντ Λιτς, πρώην στάντμαν, αλλά και σκηνοθέτης μερικών από τις πιο διασκεδαστικές ταινίες δράσης των τελευταίων ετών («Atomic Blonde», «Deadpool 2»), ενορχηστρώνει ακόμη μία τέτοια, αποδίδοντας φόρο τιμής στους ανθρώπους που αναλαμβάνουν το ρίσκο των επικίνδυνων σκηνών αντικαθιστώντας τους λαμπερούς χολιγουντιανούς αστέρες. Ο Ράιαν Γκόσλινγκ υποδύεται τον Κολτ, έναν επαγγελματία κασκαντέρ, ο οποίος θα δει την καριέρα του να ξεστρατίζει ύστερα από έναν σοβαρό τραυματισμό κατά τη διάρκεια ενός γυρίσματος. Ο ίδιος, ωστόσο, θα επιστρέψει στην ενεργό δράση, προκειμένου να σώσει την ταινία της πρώην συντρόφου του (Εμιλι Μπλαντ) από την καταστροφή.

Η ταινία του Λιτς δεν αποτελεί απλώς ωδή στο επικίνδυνο –και κατά κανόνα ατραγούδιστο– επάγγελμα του κασκαντέρ, αλλά σε ολόκληρη την «αθέατη» ομάδα επαγγελματιών και καλλιτεχνών που βρίσκονται πίσω από τη δημιουργία μιας ταινίας. Επί της ουσίας, το δικό του φιλμ είναι μια συνεχόμενη βόλτα στα κινηματογραφικά παρασκήνια, από την κορυφή (παραγωγοί, σκηνοθέτες, πρωταγωνιστές κ.ά.) μέχρι τον τελευταίο βοηθό που θα βάλει το λιθαράκι του ώστε να ευοδωθεί η συλλογική προσπάθεια. Δεν παραλείπονται μάλιστα και αναφορές στα αιτήματα των πρόσφατων απεργιακών κινητοποιήσεων στο Χόλιγουντ (ανισότητες στις αμοιβές, τεχνητή νοημοσύνη κ.ο.κ.). Ολα αυτά μπορεί να μοιάζουν ανάστιγμές κάπως υπερβολικά αυτοαναφορικά, ωστόσο για τον σινεφίλ, ακόμη και για τον απλό φαν ταινιών δράσης, οι λεπτομέρειες και τα αμέτρητα κλεισίματα ματιού σε γνωστά έργα είναι σίγουρα απολαυστικά.

Το ίδιο ακριβώς ισχύει και για τρόπο με τον οποίο όλα τα παραπάνω φτάνουν στην οθόνη: μέσα από ένα γεμάτο δράση και αδρεναλίνη σύνολο, με τον Ράιαν Γκόσλινγκ να προσθέτει ίσες ποσότητες «ψαρωτικού» στυλ και κωμικής αύρας στον κεντρικό χαρακτήρα. Από την άλλη, υπάρχει

Ενας σκηνοθέτης-στάντμαν αποτίει φόρο τιμής στους ανθρώπους που αναλαμβάνουν το ρίσκο των επικίνδυνων σκηνών στη θέση των ακριβοπληρωμένων σταρ του Χόλιγουντ.

το ίδιο το σενάριο. Η ταινία που υποτίθεται ότι γυρίζει ο χαρακτήρας της Εμιλι Μπλαντ είναι μια επική φαντασία στα οπτικά πρότυπα του «Dune» και του «Mad Max», προφανώς γεμάτη με πλούσια ειδικά εφέ, μπλε οθόνες κτλ. Στην ταινία, όμως, που εμείς παρακολουθούμε, ο Λιτς και οι συνεργάτες του φροντίζουν να κάνουν τα πάντα από την πρακτική οδό: επικίνδυνα stunt με κανονικούς κασκαντέρ, εκρήξεις με πυροτεχνουργούς, λήψεις από ελικόπτερα – όπως δηλαδή θα γυριζόταν μια ταινία δράσης τη δεκαετία του 1980. Η αντιπαραβολή δεν είναι προφανώς καθόλου τυχαία, όπως και το αποτέλεσμα, που αποπνέει περισσότερη αυθεντικότητα από άλλες σύγχρονες παραγωγές του είδους.

HOME CINEMA

Μία γυναίκα με εμμονή και μία που... δεν ξέρει τι θέλει

Η Τζέσικα Γκάνινγκ κάνει τη ζωή του Ρίτσαρντ Γκαντ κόλαση.

Η Ρενάτε Ράινσβε είναι 30 ετών και... μπερδεμένη ανάμεσα σε δύο άνδρες.

Μικρό Ταρανδάκι
ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ (2024)
Δημιουργός: Ρίτσαρντ Γκαντ
Ερμηνείες: Ρίτσαρντ Γκαντ, Τζέσικα Γκάνινγκ

Ο Βρετανός αυτοσχεδιαστικός κωμικός Ρίτσαρντ Γκαντ αφηγείται και ταυτόχρονα πρωταγωνιστεί σε μια αληθινή, προσωπική ιστορία, δημιουργώντας μία από τις πιο sui generis σειρές που έχουμε δει στην πλατφόρμα του Netflix. Ο Ντόνι προσπαθεί μάταια να καθιερωθεί στη λονδρέζικη σκηνή του stand-up comedy, ενώ ταυτόχρονα δουλεύει ως μπάρμαν σε παμπ. Μια μέρα θα εμφανιστεί εκεί η Μάρθα, μια παράξενη, μυθομανής γυναίκα, η οποία αρχικά θα του κινήσει το ενδιαφέρον, ωστόσο στη συνέχεια θα εξελιχθεί σε κανονική... stalker, καθώς τον ακολουθεί κατά πόδας και τον βομβαρδίζει με χιλιάδες μηνύματα. Αυτή η κατάσταση θα φέρει επίσης στην επιφάνεια ένα ψυχικό τραύμα του παρελθόντος, όταν ο ίδιος ο Ντόνι είχε πέσει θύμα σεξουαλικής κακοποίησης.

Ο Γκαντ προτάσσει μια ελαφρώς αλλόκοτη εκδοχή του βρετανικού φλέγματος, προκειμένου να κάνει πιο ανάλαφρη μια κατά τα άλλα πολύ δραματική στον πυρήνα της ιστορία. Η εμμονή που αναπτύσσει η Μάρθα για τον Ντόνι, εκτός από την παρανοϊκή της διάσταση, φέρνει στην επιφάνεια μια τραγικότητα που έχει να κάνει με τον σύγχρονο τρόπο ζωής, την αποξένωση και τις εξαρτήσεις που αυτός δημιουργεί. Οι ρυθμοί της αφήγησης είναι γρήγοροι –ούτως ή άλλως μιλάμε για επεισόδια της μισής ώρας– και ο τόνος τολμηρά εξομολογητικός.

Ο χειρότερος άνθρωπος στον κόσμο ★★★
ΔΡΑΜΑ (2021)
Σκηνοθεσία: Γιοακίμ Τρίερ
Ερμηνείες: Ρενάτε Ράινσβε, Αντερς Ντάνιελσεν Λι

Από την πλατφόρμα του Cinobo επιλέγουμε ένα κομψό φιλμ του Γιοακίμ Τρίερ πάνω στις σύγχρονες ερωτικές σχέσεις, που θυμίζει κάτι και από το κινηματογραφικό σύμπαν του Γούντι Αλεν. Σε αντίθεση βέβαια με τις περισσότερες ταινίες του τελευταίου, η πρωταγωνίστρια εδώ είναι γυναίκα· η τριαντάχρονη Τζούλι ζει με τον λίγο μεγαλύτερο σύντροφό της, ο οποίος την πιέζει να κάνουν οικογένεια. Εκείνη ωστόσο ερωτεύεται ξαφνικά κάποιον άλλο, ξεκινώντας μια νέα σχέση που έχει βέβαια κι αυτή τα δικά της εμπόδια.

Η Ρενάτε Ράινσβε είναι εξαιρετική –και βραβευμένη στις Κάννες– στον ρόλο μιας κοπέλας που, όπως αρκετοί συνομήλικοί της, δεν ξέρει τι πραγματικά θέλει να κάνει στη ζωή. Ανάλογη η αναποφασιστικότητα και στα ερωτικά, όπου αρχικά ελκύεται από τον καλλιτέχνη Αξελ και αργότερα από τον πιο «γήινο» Αϊβιντ. «Και όλα αυτά είναι εντάξει», μοιάζει να μας λέει ο Τρίερ, ο οποίος χρησιμοποιεί και μερικά ωραία ευρήματα (π.χ. τη σκηνή που παγώνει ο χρόνος) σε ένα φιλμ που δείχνει φρέσκο και σύγχρονο παρότι το θέμα του είναι από τα πιο παλιά του σινεμά.

ΚΡΙΤΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

Του **ΝΙΚΟΥ Α. ΔΟΝΤΑ**

Το «Ρέκβιεμ» του Κουμεντάκη σε υποβλητική ερμηνεία

Πολλαπλό ενδιαφέρον είχε η συναυλία της Κρατικής Ορχήστρας Αθηνών στις 29 Μαρτίου στην αίθουσα «Χρήστος Δ. Λαμπράκης». Στο πρώτο μέρος, ο Αμερικανός αρχιμουσικός Λίβαϊ Χάμερ διηύθυνε έργα δύο Ελλήνων συνθετών, τον «Γανυμήδη» της Λίνας Τόνια και το «Ρέκβιεμ για το τέλος του έρωτα» του Γιώργου Κουμεντάκη, ενώ στο δεύτερο μισό της βραδιάς ακούστηκαν η καντάτα «Η ευλογημένη δεσποσύνη» του Κλοντ Ντεμπισί και το Κοντσέρτο για δύο πιάνα του Μποχουσλάβ Μαρτινού.

Το έργο της Τόνια είναι εμπνευσμένο από τον «ήχο» του Γανυμήδη, δορυφόρου του Δία, και βασίζεται σε καταγραφή υλικού από διαστημόπλοιο της NASA. Οπως λέει η συνθέτρια, για την αρμονική δομή του έργου της αξιοποίησε 66 από τις 146 συγχορδίες που καταγράφηκαν. Η σύνθεση ακούστηκε παράλληλα με προβολή βίντεο και εικόνων από το Διάστημα και συνεπώς, αναπόφευκτα, λειτούργησε ως ατμοσφαιρικό σάουντρακ. Μόνα τους, χωρίς την επίδραση της εικόνας, τα υποβλητικά τοπία ήχου και τα ηχητικά περιβάλλοντα που έπλασε θα λειτουργούσαν με άλλο τρόπο και θα κρίνονταν διαφορετικά.

Το «Ρέκβιεμ για το τέλος του έρωτα» είναι ένα από τα πλέον εμβληματικά έργα του Κουμεντάκη. Οταν πρωτοπαρουσιάστηκε, το 1995, είχε κάνει ιδιαίτερη αίσθηση και εξακολουθεί ακόμη σήμερα να συγκινεί χάρη στον βαθύ λυρισμό και στην κατανυκτική διάθεση της μουσικής. Το έργο αποδόθηκε εξαιρετικά χάρη στην υποβλητική διεύθυνση του Λίβαϊ Χάμερ, αλλά και χάρη στη συμβολή του ανδρικού φωνητικού συνόλου

Εργα σύγχρονων Ελλήνων συνθετών ακούστηκαν πλάι σε συνθέσεις των Ντεμπισί και Μαρτινού.

«Μείζον». Ειδικότερα, η συνομιλία των φωνών με το κλαρινέτο του Κώστα Τζέκου στο κεντρικό τμήμα του έργου υπήρξε μία από τις μαγικές στιγμές της βραδιάς, κατά την οποία ο χρόνος

ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ ΝΙΚΙΤΑΚΗ

Η Αφροδίτη Πατουλίδου απέδωσε με απόλυτη τονική ακρίβεια το μέρος της υψιφώνου.

έμοιαζε να σταματά. Το μέρος της υψιφώνου απέδωσε με απόλυτη τονική ακρίβεια και άνεση στην ψηλή περιοχή η Αφροδίτη Πατουλίδου. Νωρίτερα, από την ηθοποιό Κόρα Καρβούνη είχαν ακουστεί οι στίχοι του ποιήματος «Λάζαρος» του Δημήτρη Καπετανάκη.

Στο δεύτερο μέρος της βραδιάς αποδόθηκε η σπάνια παρουσιαζόμενη σχετικά νεανική καντάτα του Ντεμπισί με τίτλο «Η ευλογημένη δεσποσύνη». Στον αισθησιασμό του ποιήματος του προραφαηλίτη Βρετανού ζωγράφου Ντάντε Γκαμπριέλ Ροσέτι, ο Ντεμπισί ανταποκρίθηκε έντονα επηρεασμένος από τη μουσική του Βάγκνερ: ο μουσικός κόσμος του «Πάρσιφαλ» είναι ευδιάκριτος. Το έργο απέδωσε η υψίφωνος Λένια Ζαφειροπούλου με ευγένεια ύφους και καλή άρθρωση, που όμως δεν ήταν πάντοτε αρκετή προκειμένου να υπερκεράσει τον ήχο της μεγάλης ορχήστρας που προβλέπει ο Γάλλος συνθέτης. Πολύ καλή ήταν η συμβολή του γυναικείου φωνητικού συνόλου «Equabili», το οποίο όπως και το «Μείζον» ήταν σε διδασκαλία του Αγαθάγγελου Γεωργακάτου.

Η βραδιά έκλεισε σε ολότελα διαφορετικό ύφος, με το Κοντσέρτο για δύο πιάνα του Τσέχου Μποχουσλάβ Μαρτινού. Σολίστ ήταν ο Παναγιώτης Τροχόπουλος και ο Απόστολος Παληός. Οι δύο πιανίστες ανταποκρίθηκαν στη λαμπερή δεξιοτεχνία του πρώτου και του τρίτου μέρους, όπως και στον έντονο λυρισμό του δεύτερου. Η ορχήστρα επέμενε να τους ανταγωνίζεται σχεδόν σε όλη τη διάρκεια, γεγονός που περιόριζε την ευκρίνεια της μουσικής, όπως επίσης περιόριζε τα διαφορετικά επίπεδα του ήχου.

MATTEO DE FINA

Η έκθεση «Ζαν Κοκτώ: Η εκδίκηση του ταχυδακτυλουργού» εγκαινιάστηκε στο επίσημο άνοιγμα της 60ής Μπιενάλε Βενετίας. Πρόκειται για τη μεγαλύτερη αναδρομική έκθεση που διοργανώθηκε ποτέ στην Ιταλία, αφιερωμένη στο τρομερό παιδί της γαλλικής σκηνής του 20ού αιώνα και διερευνά τα κύρια θέματα του έργου του, όπως Ορφέας και ποίηση, έρωτας, κλασικισμός στην τέχνη, κινηματογράφος.

Ενας αρχαίος Ελληνας του 20ού αιώνα

Η «Κ» συναντάει τον μοναδικό Ελληνα συλλέκτη με πληθώρα έργων του Ζαν Κοκτώ, με αφορμή τη Μπιενάλε της Βενετίας

Συνέντευξη στη **ΜΑΡΩ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΟΥ**

Βενετία. Καθόμαστε με τον Γιάννη Κονταξόπουλο στο μπαρ ενός κομψού ξενοδοχείου με θέα στο κανάλι, σχετικά κοντά στην αποβάθρα των vaporetti, στάση Accademia. «Ο Ζαν Κοκτώ για μένα είναι ένας αρχαίος Ελληνας χαμένος μέσα στον καταπληκτικό 20ό αιώνα της τέχνης», λέει ο κ. Κονταξόπουλος, διακεκριμένος νομικός και συλλέκτης. «Ο τρόπος με τον οποίο εκμοντερνίζει την αρχαία Ελλάδα, η απόδοση του αισθησιασμού της αρχαιότητας με σαγήνευσε από την πρώτη στιγμή», προσθέτει.

Το τραπέζι μας μέσα στην ησυχία της παλιομοδίτικης αίθουσας –ένας εσπρέσο κι ένα κοκτέιλ Bellini μπροστά μας– είναι ιδανικό καταφύγιο για τη συζήτηση, ενώ έξω από το ξενοδοχείο τουρίστες και φιλότεχνοι καταναλώνουν αφειδώς τις ομορφιές της Βενετίας και τις τάσεις της σύγχρονης τέχνης.

Η έκθεση «Jean Cocteau: The Juggler's Revenge» (Κοκτώ: Η εκδίκηση του ταχυδακτυλουργού) εγκαινιάστηκε λίγες ημέρες πριν στο επίσημο άνοιγμα της 60ής Διεθνούς Καλλιτεχνικής Εκθεσης της πόλης, και ήδη έχει ενταχθεί στα must see που παρουσιάζονται παράλληλα με την Μπιενάλε. Πρόκειται για τη μεγαλύτερη αναδρομική έκθεση που διοργανώθηκε ποτέ στην Ιταλία, αφιερωμένη στον τρομερό παιδί της γαλλικής σκηνής του εικοστού αιώνα (Jean Cocteau, 1889-1963).

Ο Γιάννης Κονταξόπουλος, ως ένας από τους πιο σημαντικούς συλλέκτες του Κοκτώ με τη μεγαλύτερη ιδιωτική συλλογή διεθνώς, έχει δανείσει στη συγκεκριμένη έκθεση 35 έργα. Οπως λέει, είναι χαρά του να βρίσκεται καθημερινά λίγες ώρες εκεί όπου παρουσιάζεται, στο Palazzo Venier dei Leoni το οποίο στεγάζει τη συλλογή Guggenheim, αλλά και τα αυθεντικά έπιπλα του υπνοδωματίου της Πέγκι Γκουγκενχάιμ. «Καμιά φορά κάθομαι στην έκθεση και παρακολουθώ τους επισκέπτες, κουβεντιάζω μαζί τους, βλέπω τον ενθουσιασμό τους, μαθαίνω από τις παρατηρήσεις τους», εξηγεί. Η ξενάγησή του, αυτή που και εγώ απόλαυσα, είχε την άνεση μιας βιωμένης διαδρομής.

Η συλλογή του κ. Κονταξόπουλου είναι προς το παρόν αποθηκευμένη στις Βρυξέλλες όπου ζει, αλλά ετοιμάζει ήδη ένα χώρο για παρουσίαση κατ' αρχάς ιδιωτική και αργότερα, ελπίζει, δημόσια. Περιλαμβάνει 800 έργα –σχέδια, ελαιογραφίες, γλυπτά, κεραμικά, ταπισερί, κοσμήματα–, ένα ομοιογενές σύνολο το οποίο παρέχει πλήρη εικόνα του σύμπαντος του καλλιτέχνη, τεκμηριώνοντας την εξέλιξη κυρίως της εικαστικής δουλειάς του από τα πρώτα σχέδια του 1920 έως τα τελευταία του 1963. «Τι σας γοήτευσε στον Κοκτώ;», ρωτώ τον συλλέκτη αναζητώντας την αιτία της πρώτης τους «συνάντησης» σε μια μικρή γκαλερί του Παρισιού, και του πάθους που γεννήθηκε.

«Η εξέλιξη, η δύναμη και ο πλούτος του έργου του», απαντάει, «δηλαδή τα στοιχεία που στην εποχή του θεωρήθηκαν μειονεκτήματα, ένα είδος ντιλεταντισμού. Βρήκα στον Κοκτώ έναν οδηγό στην τέχνη και την ομορφιά, έναν πραγματικό εστέτ. Οι σύγχρονοί του έλεγαν "είσαι σαν το πουλί που πετάει από το ένα κλαδί στο άλλο", επικρίνοντάς τον επειδή δεν επικέντρωνε τη δουλειά του σε ένα μόνο εκφραστικό μέσο. "Ναι, είμαι ένα τέτοιο πουλί", απαντούσε, "αλλά πετώ πάντοτε στο ίδιο δέντρο". Κατ' αυτή την έννοια, η παρούσα έκθεση έχει έναν εξαιρετικά εύστοχο τίτλο: ο ταχυδακτυλουργός καλλιτέχνης παίρνει την εκδίκησή του, αφού η πολυπραγμοσύνη για την οποία τότε τον κατηγορούσαν, αποτελεί το παρόν και το μέλλον της τέχνης».

«Ο τρόπος με τον οποίο εκμοντερνίζει την αρχαία Ελλάδα, η απόδοση του αισθησιασμού της αρχαιότητας, με σαγήνευσε από την πρώτη στιγμή».

Αγνωστα έργα του Κοκτό που ο Γιάννης Κονταξόπουλος παραχώρησε αποκλειστικά στην «Κ». Η συλλογή του περιλαμβάνει 800 έργα -σχέδια, ελαιογραφίες, γλυπτά, κεραμικά, ταπισερί, κοσμήματα- και παρέχει πλήρη εικόνα του σύμπαντος του καλλιτέχνη.

Ο Κοκτώ αναφερόταν στον εαυτό του ως ποιητή, αλλά ήταν και μυθιστοριογράφος, θεατρικός συγγραφέας και κριτικός του οποίου τα θέματα κυμαίνονταν από την τέχνη και τη μουσική έως την ταξιδιωτική γραφή και τα απομνημονεύματα. Ταυτόχρονα ήταν ένας ταλαντούχος, πρωτότυπος και καινοτόμος εικαστικός καλλιτέχνης. Για την εκλεκτική του φύση θα μπορούσε εύκολα να περιγραφεί ως «αναγεννησιακός άνθρωπος» της σύγχρονης εποχής. Βασικό πρόσωπο της γαλλικής καλλιτεχνικής σκηνής του καιρού του, ο κύκλος του περιελάμβανε καλλιτέχνες όπως η Ζοζεφίν Μπέικερ, η Κοκό Σανέλ, ο Σεργκέι Ντιαγκίλεφ, η Εντίθ Πιαφ, ο Πάμπλο Πικάσο και ο Τριστάν Τζαρά.

Ωστόσο, η ειλικρινής δήλωση της ομοφυλοφιλίας του και ο εθισμός στο όπιο, που δεν προσπάθησε ποτέ να κρύψει, του έδωσαν μια επισφαλή θέση στην πρωτοπορία. Η έκθεση, λοιπόν, παρέχει μια ιδανική ευκαιρία να ξαναδούμε την τέχνη του Κοκτώ και μάλιστα ενταγμένη στη φρέσκια οπτική του 21ου αιώνα. «Η πολιτιστική ρευστότητα, η δηλωμένη ομοφυλοφιλία, καθώς και οι δημόσιες μάχες του με τον εθισμό στα ναρκωτικά τον κάνουν να φαίνεται ιδιαίτερα σύγχρονος. Ισως τελικά ο κόσμος πρόλαβε τον Ζαν Κοκτώ», λέει ο επιμελητής της έκθεσης, ιστορικός τέχνης από το Πανεπιστήμιο της Νέας Υόρκης και ειδικός στον Κοκτώ, Κένεθ Σίλβερ.

Η συλλογή Peggy Guggenheim είναι το καταλληλότερο μέρος για να φιλοξενήσει την παρούσα έκθεση, κυρίως λόγω της μακροχρόνιας φιλίας του καλλιτέχνη με την Αμερικανίδα προστάτιδα της σύγχρονης τέχνης. Αλλωστε, με μια πρόταση του Μαρσέλ Ντισάμπ, η Πέγκι Γκουγκενχάιμ ξεκίνησε την πορεία της ως αρωγός της τέχνης στην γκαλερί της στο Λονδίνο, την «Guggenheim Jeune», με έκθεση σχεδίων του Κοκτώ, το 1938. Εκείνη η έκθεση παρουσίασε πολλά σχέδια κοστουμιών που είχε δημιουργήσει ο Κοκτώ για το έργο «The Knights of the Round Table» (1937), καθώς και δύο μεγάλης κλίμακας σχέδια επάνω σε σεντόνια που δημιουργήθηκαν ειδικά για τις ανάγκες της έκθεσης. Οπως έγραψε η Γκουγκενχάιμ στην αυτοβιογραφία της, απεικόνιζαν ένα αλληγορικό θέμα που ονομαζόταν «La peur donnant ailes au Courage» (σ.σ. "Ο φόβος δίνοντας φτερά στο θάρρος"), που περιελάμβανε ένα πορτρέτο του ηθοποιού Ζαν Μαρέ και μαζί του δύο γυναικείες φιγούρες που είχαν «παρακμιακή εμφάνιση» και εμφανή την ηβική τριχοφυΐα.

«Με γοήτευσαν η εξέλιξη, η δύναμη και ο πλούτος του έργου του, δηλαδή τα στοιχεία που στην εποχή του θεωρήθηκαν μειονεκτήματα, ένα είδος ντιλεταντισμού».

Σκάνδαλο στα βρετανικά ήθη

Η τολμηρή θεματολογία του έργου προκάλεσε σκάνδαλο στα βρετανικά ήθη και μόνο μετά από επίπονες διαπραγματεύσεις η Γκουγκενχάιμ αποδέχτηκε τον συμβιβασμό να εκθέσει το έργο ιδιωτικά το γραφείο της αντί στην γκαλερί. Το έργο ταξίδεψε μαζί της στη Βενετία, πριν πωληθεί σε έναν μακρινό Αμερικανό συγγενή, ο οποίος με τη σειρά του το δώρισε στο Μουσείο Τέχνης του Φοίνιξ στην Αριζόνα, και τώρα επιστρέφει στο Palazzo Venier dei Leoni στη Βενετία. Αλλωστε, ο Κοκτώ είχε μια ιδιαίτερη αγάπη για τη Βενετία, μια πόλη την οποία ερωτεύτηκε στα χρόνια μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο και όπου επέστρεφε τακτικά για το Φεστιβάλ Κινηματογράφου.

Η έκθεση διερευνά τα κύρια θέματα του έργου του Κοκτώ: Ορφέας και ποίηση, έρωτας, κλασικισμός στην τέχνη, κινηματογράφος, και το ενδιαφέρον του για το σχέδιο που εκφράστηκε στη μόδα και ιδιαίτερα στο κόσμημα και στις εφαρμοσμένες τέχνες. Μια περαιτέρω ενότητα διερευνά επίσης τη σχέση του με τον κόσμο του λαϊκού πολιτισμού, τη διαφήμιση και τον κινηματογράφο, δείχνοντας την επιρροή του σε μεταγενέστερους καλλιτέχνες. Τέλος, προσφέρει μια μοναδική ευκαιρία να δούμε το Academician Sword for Jean Cocteau (1955) που σχεδιάστηκε από τον καλλιτέχνη και κατασκευάστηκε από τον οίκο Cartier σε χρυσό, ασήμι, σμαράγδι, ρουμπίνι, διαμάντι, ελεφαντόδοντο (αρχικά), όνυχα και σμάλτο. Αυτό το τόσο εκλεπτυσμένο αντικείμενο έχει στη λαβή ένα προφίλ του Ορφέα, κεντρική φιγούρα της καλλιτεχνικής ταυτότητας του Κοκτώ για δεκαετίες, μια λύρα και ένα αστέρι, που είναι επαναλαμβανόμενα σύμβολα στο έργο του. Το ξίφος αποκαλύφθηκε για πρώτη φορά στις 20 Οκτωβρίου 1955, όταν ο καλλιτέχνης εξελέγη μέλος της Γαλλικής Ακαδημίας.

KATHIMERINI

green agenda

CYPRUS SUMMIT

The ESG conference

Hilton Nicosia, 20 May 2024

POWERED BY

FAMELINE HOLDING GROUP

BOOK TICKET

digitalagendacy.com

PRESENTED BY

KATHIMERINI

SUPPORTED BY

CENTRAL BANK OF CYPRUS
EUROSYSTEM

PLATINUM SPONSORS

Bank of Cyprus · HELLENIC BANK · EUROBANK Cyprus · ALPHA BANK · AstroBank

GOLD SPONSOR: EY Building a better working world

DARK HORSE: cyta

SILVER SPONSOR: ΣΚΛΑΒΕΝΙΤΗΣ · invest Cyprus

ENERGY PARTNER: EUNICE ENERGY GROUP · greenenergy

A PROJECT ENDORSED BY: MINISTRY OF AGRICULTURE RURAL DEVELOPMENT AND THE ENVIRONMENT